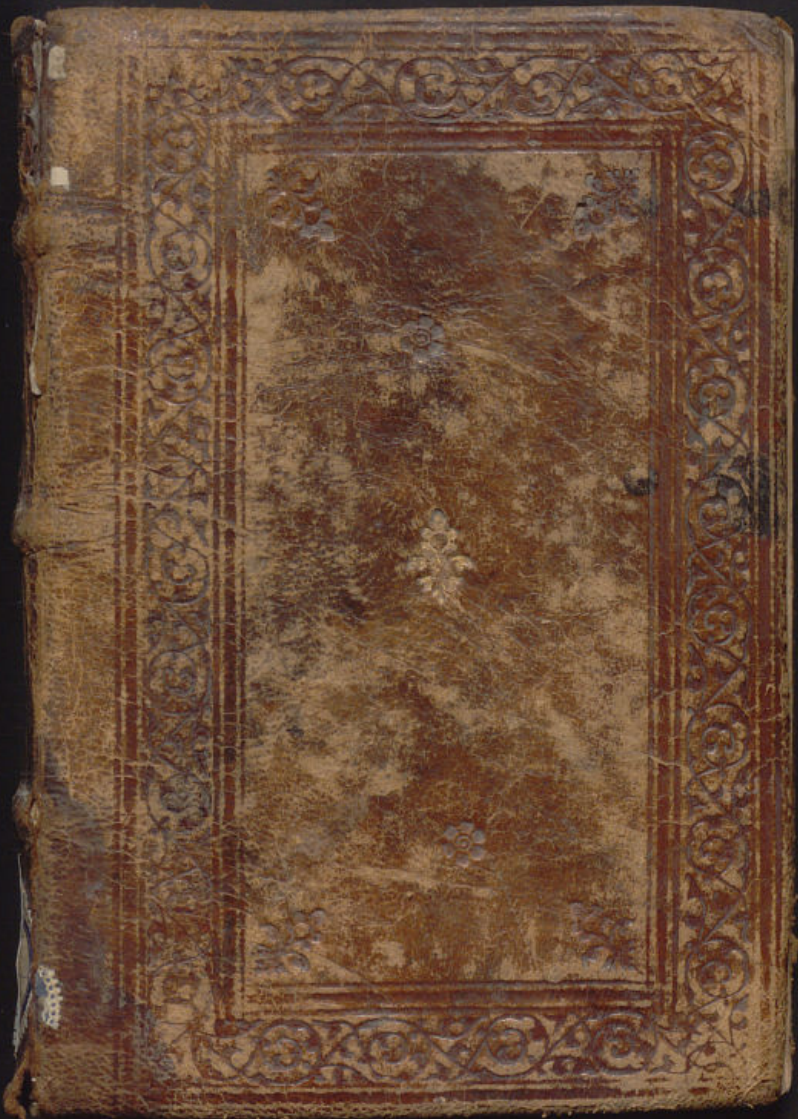

A
37
508

~~8~~

n. 1571-2

2. a 8

20

3-2-212

1 2
10-2456.

11964030

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	B 1
Estante	64
Título	
Número	143

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL	
GRANADA	
Sala:	A
Estante:	37
Número:	508

Del Colegio de la Compañía de Jesús de Granada B.º

CONCORDIA

Euangelistarum, seu sanctū IESV
Christi Euangelium secundum
quatuor, Didaco de Villalo-
bos concinnatore: cum
eiusdē annotationib⁹,
perpaucis illis qui-
dem, sed mini
me vulga
ribus.

R 15723

ADDVNTVR ETIAM

indices, cum capitum totius
operis, tum Euangeliorum
totius anni, dominicarū
feriarum, & festorū:
quos sub libri finē
reperies.

Non est abbreviata man⁹ Domini,
dat onib⁹ affluēter & nō impperat.

¶ Cum Priuilegio Imperiali.

PINCIÆ

Apud Sebastianum Martinez.

1555.

¶ Esta tassado en

EL REY.

Or quanto vos Diego de Villalobos clerigo theologo, nos hizistes relacion, que vos agora nueuaniete haueys cõ puesto vn libro intitulado, Cõcordia euangelistarum, seu sanctum

Iesu christi Euangelium secundum quatuor: el qual era muy util y prouechofo, asì para los predicadores, como para otras personas q̄ del dicho libro se quisieren aprouechar: suplicando nos vos mandafemos dar licencia y facultad para que le pudiesedes imprimir y vender, en estos nuestros reynos, por el tiẽpo q̄ fuessemos seruidos, o como la nuestra merced fuessse. Lo qual visto por los de nuestro consejo, juntamente con el dicho libro, que de sũso se haze mencion, que por nuestro mandado fue visto y examinado, por algunos theologos del collegio de sanct Gregorio de la villa de Valladolid, fue acordado q̄

deuiamos mandar dar esta nueſtra cedula
en la dicha razon. Por la qual vos damos li
cencia y facultad, para que por tiempo de
diez años primeros ſiguientes que ſe cuē
tan desde el dia de la fecha deſta nueſtra
cedula en adelante: vos o quiē vueſtro po
der ouiere podays imprimir y vender,
en eſtos nueſtros reynos el dicho libro q̄
de ſuſo ſe haze mencion, ſiendo primera
mēte taſſado el molde del, por los del nue
ſtro conſejo, & poniendose la dicha nue
ſtra cedula con la dicha taſſa al principio
d̄l dicho libro, y no en otra manera: & mā
damos q̄ durāte el dicho tiempo de los di
chos diez años, ninguna perſona le pueda
imprimir, ni v̄der, ſin tener el dicho vue
ſtro poder, ſo pena q̄ pierda la impresion
que aſi hiziere, y vendiere, y los moldes
y aparejos con que lo hiziere: y mas incu
rra en pena de diez mill maravedis, repar
tidos en eſta manera. La tertia parte, para
la perſona que lo acufare, y la otra tertia
parte, para el juez que lo ſentenciare, y la
otra tertia pte, para nueſtra camara. y por
eſta nueſtra cedula mandamos a todos y
qualeſquier nueſtras juſticias ya cadavne

dellos en su jurisdiccion, que guarden cum
plan y executen, y hagan guardar, cūplir
y executar, todo lo en ella contenido, &
contra el thenor y forma della no vayan
ni pallen, ni consientan yr ni pasar, por al
guna manera, so pena de la nuestra mer-
ced, y de diez mill m̄rauedis para la nue-
stra camara, a cada vno que lo contrario hi-
ziere. Fecha en Valladolid a veynte y fie-
te dias del mes de Abril, de mill y quiniē-
tos y cinquenta y cinco años.

La Princesa.

Por mandado de su Magestad,
su Alteza en su nombre.

Francisco de Ledesma.

¶ Esta es la aprobaciõ que hizo el do
ctor Cuesta, cathedratico de prima e
Theologia de la vniuersidad de Alca
la, sobre este libro: despues de le auer
examinado, por mandado del muy
Illustre señor don Antonio de fons
ca presidente del consejo de su Mag.

MVy Illustre señor, yo he visto este
libro intitulado Cõcordia euangeli
starũ, seu sanctũ Iesu xp̃i Euãgeliũ secun
dum quatuor, ordenado y dispuesto por
Diego de Villalobos, que comieça, initiũ
Euangelij Iesu xp̃i filij Dei, y acaba con
sant Iuã: neq; ipsum arbitror mūdũ cape
re posse eos qui scribēdi sunt libros. Y ami
juyzio, en el no ay cosa q̃ pueda offender,
antes todo el contentara y agradara a qual
quiera q̃ con aduertencia lo quisiere leer,
porq̃ va toda la hystoria de los euangeli
stas, tãbien dispuesta, y con tanta orden y
artificio concertada, que todo parece ser
escrito de vn solo Euãgelista. Y cierto a
mi parecer excede en esto mucho a los q̃
primero q̃ este auctor tomarõ este traba
jo. Y asì digo q̃ si mi determinaciõ en este
caso vale algo, puede. v. señoria dar licēcia
q̃ se imprima.

El doctor Cuesta.

Esta es la aprobacion q̄ hizo el collegio de sant Gregorio de Valladolid, sobre este libro, d̄spues dele auer examinado por mandado del consejo de su Magestad.

Vimos, y examinamos, en el collegio de sant Gregorio de Valladolid, el libro de Diego de Villalobos, llamado harmonia de los Euangelios, o concordia de los Euangelistas, q̄ es vno de todos quatro: y juntamente sus anotaciones sobre algunos lugares. Y nos parece q̄ la obra es buena, catholica, vtil, y prouechosa, especialmente para los predicadores, y para todos los q̄ dessean saber el euangelio y vida de Iesu Christo, segun q̄ los Euangelistas la escriuieron. Y assi es razõ, que al auctor dela obra se le de fauor en todo para q̄ salga a luz. Fecha en el collegio de sant Gregorio de Valladolid, a diez y ocho de Abril, de mill y quinientos y cinquenta y cinco años.

Fray Francisco de
Riannos Rector.

Fray Ambrosio
de Salazar.

SAPPHICVM.

Res si ab obiecto melior vocatur,
Nullus est isto melior libellus:
Est, q̄ obiectum deus ipse postq̄; est
Virgine natus.

¶ Quatuor fulget fidei colūnis:
Splendet humana, micat & bobina,
Et Leonina facie coruscat,
Adq; halięti.

¶ Commodi quanti fuerit libellus,
Turba doctorū videas probare,
Et probant fratres etiam beati
Deniq; Pauli.

AD SERENISSIMOS HIS
paniarū Principes, Anglię, & Fran
cię Reges. &c. Philippum, & Ma
riã, Didaci dVillalobos in Euã
gelium, secūdū quatuor,
Epistola nūcupatoria.

EM CVNCTIS
preçiosiore, vobis
omniū maximis di
co, vt pariter iungat
epistola, quos mag
nitude meritorū ita
æquat, vt prorsus a
nimi dubius reddar, vtrū vtri præ
feram: adeo suis vterq; virtutibus
summus occurrit. Tibi o Philippe,
cū omniū sis christianissimi, liberali
ssimiq; animi: tum quod egregij tui
corporis, genitor meus doctor Fran
ciscus de Villalobos, ex cunabulis,
quinimmo (vt ita dixerim) ex vtero
matris tuę clarissime, sanctissimeq;

Auguste, curā gesserit. Et tibi o Ma-
ria, quod omni virtutum genere, &
doctrinē sic præcellis, vt viris, ac fœ-
minis, speculum sis & miraculū, ac
te vnica mundi gēma scepra tenen-
te, iam vere sit Britānia cunctis præ-
lata regionib⁹: fiatq; tui potius, quā
tanti regni possessione fœlicior, tu⁹,
noster, imo vniuersorū Philipp⁹. Vt
igitur rē aggrediar, ex quatuor Euā-
gelij, vnum cōnexui: rerū seriē (vt
mihi a domino datū est) texens: idq;
ea translatione, qua nunc Romana
vtitur ecclesia. Quā cū insignib⁹ mē-
dis, libroriorū incuria admisis, vt li-
cuit, purgauerim: nec vocolā quidē
illius, prudens ac sciēs mutauī. Por-
ro sancta christi historia, sacrumq;
Euangelium vnum est: quāuis mul-
ti conati sint (vt Lucas in præfatio-
ne ad theophilū refert) illud cōscri-
bere: quorum tātum quatuor catho

lica recepit Ecclesia. Médaciū quip
pe, duplex aut multiplex esse potest
& nunquā sibi, cum nunquā in rerū
numero sit, simile. Veritas autē, nō
nisi vna, semperq; simplex, etiā si a
mille millibus scriptitetur. Narran
di etenim mod^o, ab historiographis
variari potest, veritas ipsa in re in
æternum sui similis est, nusquamq;
non ipsissima. Quatuor ergo illi, in
hoc vno loquuntur Euangelio: iun
ctisq; pennis illa Ezechielis anima
lia super faciē suam gradiūtur. De
meo nihil additū est, præter verbu
la quedā (quę velut notha, si digna
nota fuerint, stellulis subsignabun
tur) tanquā fibulas, quibus illorum
sermo cohereat. Labor improbus:
sed minime aspernādus. Euāgelistę
quidē, & si eodē sancto spiritu, pro
tempore illorum organa temperan
te, nō tamē eodem ordine nec solū

eadē, & quādoq; quę priora poste-
rius, & quę posteriora prius scripse-
re: vnde nō paruum chaos, & hiatus
oritur concordāti. Hic vero, cum re-
rum ab eis narratarum ōmittatur ni-
hil: nihil non (meo iudicio) iteratum
repetitur: idq; nō inconcinne, & cū
facili, nec infusa, sanctisq; lectu sua-
ui, & verbum Dei Euangelizantib;
non parū cōmoda Euangelistarum
cōcordia. Prodeat ergo vestris auf-
picijs, o pij principes, hoc nouet;
Euāgelium in Lucē: erit enim quod
vestro nomini dicarim, studiosis vt
legant fauor: et pauor oblatrātium
morsibus, ne pculcare discerpereq;
attentēt. Viam aperui, minutum in
gazophilaciū misi, pellē obruli: fœli-
ciora ingenia, aurum & gemmas of-
ferant: nec enim volumus hunc no-
strum historię ordinem pro oracu-
lo haberi: sed sanctæ matri ecclesiæ

semper colla submittimus, parati ce-
dere, meliora d̄ Christi thesauris
proferēti. Valete: seruetq; vos
De^o sic vt videatis natos
natorū, & qui nas-
centur ab illis
Amen.

*In q; e
Mabolo*

10

PIO LECTORI.

CVm hoc operis absoluerē, inçidi in
 quorundā recentiorum, tituli ac labo
 ris eiusdem libros: qui post Ammonium
 Alexandrinum, Augustinum, ac reliquos
 conscripserunt. Quorū, vt phrasis nititur, con
 similesq; vigilię placēt: ita non admodum
 mihi probatur ordo, fidesq; sermonū. Nā
 præterquā quod in vno, historię series, in
 alio verborum fides, tamen cōtextus (qui
 solus totius nostri sudoris est scopus, nam
 quid Euangelistis addimus?) in omnibus
 desideratur. In vno quidem, cum alias plu
 ribus locis (quos ne te morer, cōsulto præ
 termitto, et tu lectione dēprehēdes) expe
 riri licet: tum Luce clarius dignoscitur, in
 enarratione negationum Petri. Cū enim
 ab Euangelistis, quin & ab ipso Christo
 tres tantū recenseantur: ille plusquā septē
 annectit. In alio vero facile poterit depre
 hēdere qui penitius perspexerit, quod cū
 plurima ex suo loco, in alienum tyranice
 admodum transmouerit, totam rerum
 seriem, innumeris rescans frustrulis, con
 fundit. Omnes vero labyrinthū ingressi

ægre se inde extricant, ac velut muscæ ara-
nei tela præpeditæ subīde obuoluuntur: mu-
tilata, hiulca, quædā etiam superflua, ac te-
mere repetita inferentes. Sed tuū esto iu-
diciū amice lector. Vt autem minori cū
tēdio contextum hūc Euāgelicū legas,
est quod te latere nolim. nimirū Matth,
Significare Mattheum, Mar. Marcū, Lu.
Lucam, Io. Ioānem. Nec enim te tot lite-
rulis ac semilunulis textui intermixtis, a
reliqua lectione remorari volui, vt ceteri,
vbi sepe quæ duo, tres, aut omnes simul
quatuor dixerunt, vni soli tribuuntur, alijs suo
honore fraudatis: sed dūtaxat exordio cu-
iusq; capitis præfixi eos, qui eo capite con-
tenta scripserunt. Vale, ac labores lucubra-
tionesq; nostras boni obsecro consule: &
amplectere verbum salutis, Euangeliū
vitæ eternæ Iesu christi Domini no-
stri: nō est enim datum homi-
nib⁹ aliud nomē sub cælo,
in quo oporteat nos
saluos fieri.

ANTIDOTVM.

Nle charus domini discipulus,
 qui de eius pectore hausit quæ
 scriberet, circa finem sui Euan-
 gelij sic ait: multa quidem & a-
 lia signa fecit Iesus, quæ non sunt scripta
 in libro hoc. &c. Vnde clarum liquet, nõ
 omnia quæ scripta sunt, continue, sed nec
 contigue quidem plurima gesta fuisse: &
 euangelistas non anxie secutos rerum or-
 dinem, sed sicut eidem sancto spiritui vi-
 sum est conuenire: ne in doctishumanæ sa-
 piēticiæ verbis fieret sermo, quin magis sim-
 plici stilo doceretur mundus, & ne rerum
 historia in immensum protenderetur, vt
 idem Ioānes in Euangelij coronide iterũ
 dicit: sunt autẽ et alia multa quæ fecit Ie-
 sus, quæ si scribãtur per singula nec ipsum
 arbitror mundũ capere posse, eos qui scri-
 bendi sunt libros. Vnde Augustinus in
 questionibus super Matth. Ca. 15. Nõnũ
 quã sane alius Euangelista contexit, quod
 alius diuersis temporibus dictum indicat.
 Non enim omnimodo secundum rerum
 gestarum ordinem, sed secũdũ suę quisq;

recordationis facultatem, narrationē quā
exorsus est ordinavit. Hoc tibi erit amice
lector antidoti vice, cum quidpiam in hoc
Euāgelio narratum (tuo quidem iudicio)
ordine præpostero, aut anteversum, tueq;
salutē nō admodū suaue forsā offenderis.

Præfatio Lucę ad Theophilum.

QVoniam quidem multi conati sunt
ordinare narrationes, quę in nobis
cōplete sunt rerū, sicut tradiderunt
nobis, qui ab initio ipsi viderunt, & mini-
stri fuerunt sermonis: visum est & mihi
affecuto omnia a principio, diligenter
ex ordine tibi scribere optime
Theophile, vt cognoscas
eorū verborum d̄ quib⁹
eruditus es veri-
tatem.

CONCORDIA 12
SANCTVM IESV

Christi Euangelium se-
cundum Quatuor.

Mar.

i.

Lu. i.

A

NITIVM

Euangelij IESV

Christi filij Dei.

Fuit in diebus He-

rodus regis Iudee,

sacerdos quidam

nomine Zacha-

rias, de vice Abia: & vxor illius de

filiabus Aarō, & nomē eius Eliza-

beth. Erāt autem ambo iusti ante

deū, incedentes in omnibus māda-

tis, & iustificationib⁹ domini, sine

querela: Et non erat illis filius, eo

quod esset Helizabeth sterilis: &

ambo processissent in dieb⁹ suis.

Factū est autē, cū sacerdotio fun-

geretur Zacharias, ī ordine vicis-

A

suae

CONCORDIA

suæ ante deum, secundū cōsuetu-
 dinē sacerdotij: sorte exijt, vt incē-
 sum poneret, ingressus in templū
 domini, & omnis multitudo popu-
 li erat orās foris hora incensi. Ap-
 paruit autē illi angelus dñi stans
 a dextris altaris incensi, & Zacha-
 rias turbatus est videns, & timor
 irruit super eum. Ait autē ad illū
 angel⁹: ne timeas Zacharia, quo-
 niā exaudita est deprecatio tua,
 & vxor tua Helizabeth pariet ti-
 bi filium, & vocabis nomen eius
 Ioannem. Et erit gaudium tibi, &
 exultatio, & multi in natiuitate
 eius gaudebunt. Erit enim magn⁹
 coram domino, vinū & sicerā nō
 bibet, & spiritu sancto replebitur
 adhuc ex utero matris suæ: &
 multos filiorum Israel conuertet
 ad dominum deum ipforū. & ipse
 præce

EVANGELISTARVM 3

præcedet ante illum in spiritu & virtute Helix: vt conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiã iustorum, parare domi no plæbem perfectã. Et dixit Zacharias ad angelũ: vnde hoc sciã? Ego enim sum senex, & vxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei: ego sum Gabriel, qui adsto ante deũ, & missus sum loqui ad te, & hæc tibi euangelizare: & ecce eris tacens, & nõ poteris loqui, vsq; in diẽ quo hæc fiant: pro eo quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur quod tardaret ipse in tẽplo. Egressus autem non poterat loqui ad illos: & cognouerunt, quod visionem vidisset in tẽplo, & ipse erat

CONCORDIA

innuens illis, & permanfit mutus.
 Et factum est, vt impleti sunt dies
 offitij eius, abiit in domum suam.
 Post hos autem dies concepit He-
 lizabeth vxor eius, & occultabat B
 se mēfibus quinque, dicēs: quia fic
 fecit mihi Dominus, in diebus qui-
 bus respexit auferre opprobrium
 meū inter homines. In mense au-
 tem sexto, missus est angelus Ga-
 briel a deo in ciuitatem Galilææ
 cui nomē Nazareth, ad virginem
 desponsatam viro, cui nomē erat
 Ioseph, de domo David: & nomē
 virginis Maria. Et ingressus ange-
 lus ad eā, dixit: Aue gratia plena
 dominus tecum, benedicta tu in
 mulieribus. Quę cum audisset, tur-
 bata est in sermone eius: & cogita-
 bat, qualis esset ista salutatio. Et
 ait angelus ei: Ne timeas Maria, in-
uenisti

EVANGELISTARVM 3

uenisti enim grām apud deū. Ecce cōcipies in vtero, et paries filiū, et vocabis nomē ei⁹ IESVM. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Et dabit illi domin⁹ deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autē Maria ad angelū: quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco? Et respōdens angelus dixit ei: spirit⁹ sãct⁹ superueniet ī te, & virt⁹ altissimi obūbrabit tibi: ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei. Et ecce Helizabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua, & hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla domi-

A iij ni, fiat

CONCORDIA

ni, fiat mihi secundū verbum tuū,
 & discessit ab illa angelus. Exur- C
 gens autem Maria in diebus illis,
 abiit in mōtana cum festinatione
 in ciuitatē Iuda: & intrauit in do-
 mum Zachariæ, & salutauit He-
 lizabeth. Et factum est: vt audiuit
 salutationem Mariæ Helizabeth,
 exultauit infans in vtero eius: et
 repleta est spiritu sancto Heliza-
 beth, & exclamauit voce magna,
 et dixit: benedicta tu inter mulie-
 res, & benedictus fructus ventris
 tui: & vnde hoc mihi, vt veniat
 mater dñi mei ad me? Ecce enim
 vt facta est vox salutationis tuæ:
 in auribus meis, exultauit in gau-
 dio infans in vtero meo: & beata
 quæ credidisti, quoniā perficiētur
 ea quæ dicta sunt tibi a domino.
 Et ait Maria: Magnificat anima
 mea do

EVANGELISTARVM 4

mea dominum, & exultauit spiritus meus in deo salutari meo: quia respexit humilitatē ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatā me dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna qui potens est: & sanctū nomen eius. Et misericordia eius, a progenie in progenies timētib⁹ eum. Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui: deposuit potentes de sede et exaltauit humiles. Esuriētes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum recordat⁹ misericordiæ suæ: sicut locut⁹ est ad patres nostros, Abraham, & semini eius in secula.

CAPVT. II.

Luc.

1. & 2.

Mat. 1.

A

HElizabeth autē impletum est
tempus pariendī, & peperit
filium

A iij

CONCORDIA

filiū, & audierunt vicini & cognati eius, quia magnificauit dominus misericordiam suam cum illa, & congratulabatur ei. Et factum est in die octauo, venerunt circumcidere puerum: & vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius, dixit: nequaquam, sed vocabitur Ioanes. Et dixerunt ad illam: quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius, quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit, dicens: Ioanes est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi. Apertum est autem ilico os eius, & lingua eius: & loquebatur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum: & super omnia montana Iudæe diuulgabantur omnia verba hæc

EVANGELISTARVM 5.

ba hæc. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo, dicentes: quis putas puer iste erit? etenim man^o dominerat cum illo. Et Zacharias pater eius, repletus est spiritu sancto, & prophetauit dicens: Benedictus dominus deus Israel, quia visitauit, & fecit redemptioneⁿe plebis suæ. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui: sicut locutus est per os sancto^rũ, qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos: ad faciendam misericordiam cũ patrib^o nostris, & memorari testamenti sui sancti. Iusiuradũ quod iurauit ad Abrahamã patre^m nostrũ, daturũ se nobis. Vt sine timore, d^e manu inimico^rũ nostrorũ liberati, seruiamus illi: in sanctitate & iustitia

CONCORDIA

iustitia coram ipso omnibus die-
 b^o n^oris. Et tu puer propheta altissi-
 mi vocaberis, p^orebis enim ante
 faciē d^oni, parare vias ei^o. Ad dādā
 scientiam salutis plebi eius, in re-
 missionem peccatorum eorum.
 Per viscera misericordiæ dei no-
 stri, in quibus visitauit nos oriens
 ex alto: illuminare his, qui in tene-
 bris, & vmbra mortis sedent, ad
 dirigendos pedes nostros in viam
 pacis. Puer autem crescebat, & cō-
 fortabatur spiritu: & erat in d^ofer-
 tis vsq; in diem ostētionis suæ ad
 Israēl. Mansit autem Maria cum
 illa quasi mēsis tribus, & reuer-
 sa est in domū suam. Et cum esset
 despōsata mater IESV Maria Io-
 seph, ante quam cōuenirent, inuē-
 ta est in vtero habens de spiritu s^octo.
 Ioseph autem vir eius cū esset
iustus

EVANGELISTARVM 6

iustus, & nollet eā tra- Hęc præpo-
 ducere, voluit occul- stero narra-
 te dimittere eā. Hęc tur ordine,
 autē eo cogitāte, ecce ijs, quib⁹ pla-
 angelus domini appa- cet Ioseph
 ruit in somnis Ioseph iā sacri my-
 dicens: Ioseph fili Da- sterij cōsciū
 uid, noli timere acci- interfuisse
 pere Mariam cōiugē cū Maria pu-
 tuā: quod enim in ea erperio He-
 natū est, de spiritu san- lizabeth: sed
 cto est: pariet autem fi- cum vix præ-
 liū, & vocabis nomē terquam tri-
 ei⁹ IESVM: ipse enim- mestrus, vte-
 saluum faciet populū- rus intumes-
 suum a peccatis eorū. cat puella,
 Hoc autem totū factū nō admodū
 est, vti impleret quod verisimile id
 dictū est a domino per videtur.
 prophetā
 dicentem: Ecce virgo in vtero ha-
 bebitorum
 & pariet filiū, & vocabitur
 nomen

CONCORDIA

nomē eius Emanuel: quod est interpretatū, nobiscum deus. Exurgens autem Ioseph a somno, fecit sicut præcepit ei angelus domini: & accepit cōiugem suam, & non cognoscebat eam, donec peperit

D
 filium suum primogenitum. Factum est autē in diebus illis, exijt ædictū a cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Hæc autem d̄scriptio prima facta est a præside siriæ Cirino. Et ibant omnes, vt profiteretur singuli in suā ciuitatem. Ascēdit autem & Ioseph a Galilæa, de ciuitate Nazareth in Iudæam, in ciuitatem

Donec, et antequam, defignat quādoque, tēpus infinitū: primi regum tertio dicitur d̄ Heili. oculi eius caligauerant nec poterat videre lucem domini antequā extingueretur nunquid, cū

tatem

EVANGELISTARVM. 72

tatem Dauid, quæ vo-
cabatur Bethleem, eo
quod esset d̄ domo, et
familia Dauid, vt pro-
fiteretur cū Maria des-
ponsata sibi vxore p̄g-
nante. Factū est autē
cū esset ibi, impleti sūt
dies vt pareret, & pe-
perit filiū suū primo-
genitū, et pannis eū in-
voluit, & reclinauit
eum in præsepio: quia
non erat ei locus in di-
uerforio. Et pastores
erant in eadem regio-
ne vigilantes, & custo-
dientes vigilias noctis
super gregē suū: Et ec-
ce angelus dñi stetit iuxta illos,
& claritas dei circumfulsit illos, et
extincta es-
set videbat?
et apostol⁹,
oportet illū
regnare, do-
nec ponat
omnes inimi-
cos sub pedi-
b⁹ eius, nun-
quid post-
quā ponet,
tunc regna-
re desistet?
et hic, donec
peperit: nū-
quid, cū ma-
ter dei esset
effecta, tunc
auderet cog-
noscere Io-
seph?

timuerunt

timuerūt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere: Ecce enim, Euangelizo vobis gaudium magnū, quod erit omni populo: quia natus est nobis saluator, qui est CHRISTVS dominus, in ciuitate David. Et hoc vobis signum: inuenietis infantem pannis inuolutum: & positū in præsepio. Et subito facta est cū angelo multitudo militiæ cælestis, laudantiū deum, & dicentium: Gloria in altissimis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et factum est, vt discesserunt ab eis angeli in cælum, pastores loquebantur ad inuicē: trāseam⁹ vsq; ad Bethleē, & videamus hoc verbum quod factū est, quod fecit domin⁹: & ostēdit nobis. Et venerunt festinātes, & inuenerūt Mariam, & Ioseph, & infan

EVANGELISTARVM. 8

& infantem positum in præsepio.
 Videntes autem cognouerunt de
 verbo, quod dictū erat illis de pue
 ro hoc. Et omnes qui audierāt, mi
 rati sunt, & de his, quæ dicta erāt

F a pastorib⁹ ad ipsos. Maria autem
 conseruabat omnia verba hæc, cō
 ferens in corde suo. Et reuersi sūt
 pastores glorificantes, & laudātes
 deum, in omnibus quæ audierant
 & viderāt: sicut dictū est ad illos.

Et postquam consummati sunt dies
 octo, vt circumcideretur puer, vo
 catum est nomen eius **I E S V S** :
G quod vocatum est ab angelo, pri⁹
 quam in vtero cōciperetur. Cum
 ergo nat⁹ esset **I E S V S** ī Bethleē
 Iudæ, in dieb⁹ Herodis regis, ecce
 magi ab oriente venerunt Hiero
 solyman dicentes: vbi est, qui nat⁹
 est rex Iudeorum? Vidimus enim
 stellam

CONCORDIA

stellam eius in oriente, et venim⁹
 adorare eum. Audiens autem He
 rodes rex, turbatus est, & omnis
 Hierosolyma cū illo: & cōgregās
 omnes principes sacerdotū, et scri
 bas populi, sciscitabatur ab eis vbi
CHRISTVS nasceretur. At
 illi dixerunt ei: in Bethleem Iudæ,
 sic enim scriptum est per prophe
 tam. Et tu bethleē terra Iuda, ne
 quaquam minima es in principib⁹
 Iuda: ex te enim exiet dux qui re
 gat populū meū Israel. Tunc He
 rodes, Clam vocatis Magis, diligē
 ter didicit ab eis temp⁹ stellæ, quæ
 apparuit eis. Et mittens illos in
 Bethleē, dixit: Ite, & interrogate
 diligēter de puero, & cum in ve
 neritis, renuntiate mihi: vt & ego
 veniens adorē eum. Qui cum au
 dissent regem, abierunt. Et ecce
 stella

EVANGELISTARVM 9

stella, quam viderant in Oriente
 antecedebat eos: vsq; dum veniēs
 staret, supra vbi erat puer. Viden-
 tes autē stellā, gauisi sunt gaudio
 magno valde. Et intrantes domū,
 inuenerunt puerum cū Maria ma-
 tre eius: & procidentes adora-
 uerunt eum: & apertis thesauris
 suis, obtulerūt ei munera, aurum
 thus, & myrrā. Et responso accep-
 to in somnis ne redirent ad hero-
 dem, per aliam viam reuersi sunt
 in regionem suam. Et postquā im-
 pleti sunt dies purgationis eius, se-
 cundum legē Moyse, tulerunt illū
 in Hierusalem, vt sifterēt eum do-
 mino, sicut scriptū est in lege do-
 mini: quia omne masculinum ad
 aperiens vuluam, sanctum domi-
 no vocabitur. Et vt darent hostiā,
 secūdum quod dictum est in lege
 B   domini

CONCORDIA

domini: par turturū, aut duos pu-
 llos columbarum. Et ecce homo
 erat in Hierusalem, cui nomen Si-
 meon, & homo iste Iustus, & timo-
 ratus, expectans consolationem
 Israel: et spiritus sanctus erat in eo.
 Et responsum acceperat Simeon
 a spiritu sancto, non visurum se
 mortem, nisi prius videret Christū
 domini. Et venit in spiritu in tem-
 plum. Et cum inducerent pue-
 rum IESVM parentes eius, vt
 facerent secundum consuetudi-
 nem legis pro eo, & ipse accepit
 eum in vlnas suas, & benedixit
 deum, & dixit: Nunc dimittis ser-
 uum tuum domine, secundum
 verbum tuum in pace: quia vide-
 rūt oculi mei salutare tuū, quod
 parasti ante faciem omnium po-
 pulorum, lumē ad reuelationem
 gentium

EVANGELISTARVM 10

gētiū, & gloriā plæbis tuæ Israel.
I Et erant pater eius, & mater eius
 mirantes, super his quæ dicebant
 de illo. Et benedixit illis Simeon,
 & dixit ad Mariam matrem eius:
 ecce posit⁹ est hic in ruinam, & in
 resurrectionem multorū in Israel
 & in signum, cui cōtradiceretur: et
 tuam ipsius animam pertransibit
 gladi⁹, vt reuelētur ex multis cor-
 dibus cogitationes. Et erat Anna
L prophetissa filia phaniel, d̄ tribu
 Asser: hæc processerat in diebus
 multis, & vixerat cū viro suo ānis
 septem a virginitate sua, & hæc vī
 dua vsq; ad annos octogintaqua-
 tuor, quæ nō discedebat de tēplo,
 ieiunijs & obsecrationibus nocte
 ac die. Et hæc ipsa hora superue-
 niens, confitebatur domino, & lo-
 quebatur de illo, omnibus qui
 B ij   expecta

CONCORDIA

expectabant redēptionem Israel.
Et vt perfecerunt omnia secundū
legem domini, reuersi sunt in Ga-
lilæam, in ciuitatē suā Nazareth .

CAPVT. III.

Vm recessissent magi ,
ecce āgel^o dñi apparuit Matt
1. et. 2
ī somnis Ioseph, dicens: Lu.
2. et. 3
surge , & accipe puerū ,
& matrem eius , & fuge Io. 1.

Recesserant
quippe ma-
gi, ante puri-
ficationem.
quedā enim
sic per anti-
icipationem,
aut recapitu-
lationem ab

in Ægyptum , & esto
ibi, vsq; dum dicam tū A
bi: futurū est enim , vt
Herodes quærat pue-
rum ad perdendū eū.
Qui consurgens acce-
pit puerum, & matrē
eius nocte, & secessit
in Ægyptum : & erat
ibi vsq;

ibi vsq; ad obitum Herodis: vt impleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem: ex Ægipto vocauī filium meum.

B Tunc Herodes vidēs quoniam illufus eſſet a Magis, iratus eſt valde, & mittens occidit omnes pueros, qui erāt in Bethleem, & in omnibus finibus eius, a bimatū & infra: ſecūdum tempus quod exquīſierat a Magis. Tūc adimpletum eſt, quod dictum eſt per Hieremiā prophetam, dicentem: vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus, Rachel plorans filios ſuos, & noluit conſolari: quia nō ſunt. Deſuncto autē Herode, ecce

Bij angel^o,

Matt
.et.2
Lu.
.et.3
Io.1

A

CONCORDIA

angelus domini apparuit in somnis Ioseph in Ægipto, dicēs: surge, & accipe puerum, & matrem eius, et vade in terram Israel: ðfuncti sūt enim qui querebant animam pueri. Qui confurgens, accepit puerū

 & matrem eius, & venit in terrā Israel. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudæa per Herode patre suo, timuit illò ire: et admonitus in somnis secessit in partes Galiliæ: & habitauit in ciuitate sua Nazareth ut adimplerēt quod dictū est per prophetas: quoniam Nazareus

 crecebat, & confortabatur spiritu, **D** plenus

EVANGELISTARVM 12

plenus sapiētia: & gratia dei erat
 in illo. Et ibant parentes eius per
 omnes ānos in Hierusalem in die
 solēni paschæ. Et cum factus esset
 annorum duodecim, ascēdentib⁹
 illis Hierosolimam secundum cō-
 suetudinem diei festi, consumma-
 tisq; diebus, cum redirent, reman-
 sit puer IESVS in Hierusalem:
 & non cognouerunt parentes ei⁹.
 Existimantes autem illum esse in
 comitatu, venerunt iter diei, & re-
 quirebant illum inter cognatos,
 & notos: & nō inueniētes, regres-
 si sunt in Hierusalem, requirētes
 eum. Et factum est post triduum,
 inuenerunt illum in templo sedē-
 tem in medio doctorū, audientem
 illos, & interrogantem. Stupebāt
 autem omnes, qui eum audiebāt,
 super prudētia, & responsis eius:
 B iij & vidē

CONCORDIA

& videntes admirabatur. Et dixit mater eius ad illum: fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te. & ait ad illos: quid est quod me querebatis? nesciebatis, quia in his quæ patris mei sūt, oportet me esse? & ipsi nō intellexerunt verbum, quod locutus est ad eos. Et descendit cū eis, & venit Nazareth, & erat subdit⁹ illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo. Et IESVS proficiebat sapiētia, et ætate, & gratia apud deū & homines incipiebatq; esse ferme annorum triginta, vt putabat filio Ioseph, qui fuit Heli, qui fuit Matthat, qui fuit Leui, qui fuit Melchi, qui fuit Iana, qui fuit Ioseph, qui fuit Mathathia, qui fuit

 Heli idē qui
 et Ioachin
 pater matris
 domini, vt

fuit Heli, qui fuit Mat
 that, qui fuit Leui, qui E
 fuit Melchi, qui fuit
 Iana, qui fuit Ioseph
 qui fuit Mathathia,
 qui fuit

EVANGELISTARVM 13

qui fuit Ammos,	qui	testatur Hie
fuit Naũ,	qui fuit Hef-	ronimus: vn
li,	qui fuit Nagge,	de illud, qui,
qui fuit Maath,	q̄ fuit Ma-	erit referen-
thaththiæ,	qui fuit Se-	dum ad Chri-
mei,	qui fuit Ioseph,	stũ, vt loco
qui fuit Iuda,	qui fuit	patris quem
Ioanna,	qui fuit Resa,	in terris non
qui fuit Zorobabel,	qui fuit	habuit, pona
qui fuit Salathiel,	qui	tur au ⁹ , & na
fuit Neri,	qui fuit Mel-	rretur ma-
chi,	qui fuit Addi,	tris genealo-
qui fuit Cosam,	qui fuit El	gia naturalis
madan,	qui fuit Her,	Cui vero id
qui fuit Iesu,	qui fuit	nō placet e-
Eliazer,	qui fuit Iorim	rit illi Heli le
qui fuit Mathat,	qui	galis pater Io
fuit Leui,	qui fuit Si-	seph & illud
meo,	qui fuit Iuda,	qui, erit huic
qui fuit Ioseph,	qui fuit	referendum
Iona,	qui fuit Helia-	que posterior
	chim	or opinio, an
		tique tradi-
		tionis, et san-
		ctis patribus

CONCORDIA

probatur ma- chim, qui fuit Melcha
 gis. Nam vt qui fuit Menna, qui fu
 Eusebius ce- it Matthatha, qui fuit
 fariensis nar Natham, qui fuit Da-
 rat ex Afri- uid, qui fuit Ieffæ, qui
 cano: Mathã fuit Obeth, q̄ fuit, Bo-
 et Melchi di oz, qui fuit Salmon,
 uerfis tēpori qui fuit Naafom, qui
 bus, d̄ vna ea fuit Aminadab, qui fu
 dēq; vxore it Arã, qui fuit Efrō,
 Estha nomi qui fuit Phares, qui fu
 ne singulos it Iudæ, qui fuit Iacob,
 filios pcrea qui fuit Isaac, qui fuit
 runt. Quia Abrahã, qui fuit Tha
 Mathã qui p ræ, qui fuit Nachor, q̄
 Salomonem fuit Saruch, q̄ fuit Ra
 d̄scēdit, vxo gau, qui fuit Phalec, q̄
 rem eam pri fuit Heber, qui fuit Sa
 mus accepe- læ, qui fuit Cainã, qui
 rat, et relicto fuit Arphaxat, qui fu
 vno filio Ia- it Sē, qui fuit Noe, qui
 cob nomine fuit
 defūctus est. fuit
 Post cui⁹ obi

fuit Lamec, q̄ fuit Ma-
 thusalē, q̄ fuit Enoch,
 q̄ fuit Iareth, qui fuit
 Malaleel, q̄ fuit Chai-
 nā, qui fuit Enos, q̄ fuit
 Seth, q̄ fuit Adā, q̄ fuit
 Dei. CRHISTI
 F autem generatio sic
 erat. Liber generatio-
 nis IESV Christi
 filij David, filij Abra-
 ham. Abrahā genuit
 Isaac. Isaac autē genu-
 it Iacob. Iacob autem
 genuit Iudam, & fra-
 tres ei⁹, Iudas autē ge-
 nuit Phares, & Zarā
 de Thamar, Phares
 autem genuit Efrom,
 Efrō autē genuit Arā.
 Aram autem genuit
 Amina

tū Melchi,
 qui per Na-
 than genus
 ducit, cum
 esset ex ea-
 dē tribu, sed
 non ex eodē
 genere, reli-
 ctam Mathe
 accepit vxo-
 rem (quoniā
 lex viduam
 alij viro non
 vetat nube-
 re) ex qua et
 ipse suscepit
 filium nomi-
 ne Heli: per
 quod ex di-
 uerso patrū
 genere effi-
 ciuntur Ia-
 cob et Heli
 vterini fra-

CONCORDIA

tres. quorum alter. i. Iacob fratris Heli sine liberis defuncti, vxorem ex mandato legis accipiēs genuit Ioseph, natura quidem germinis, filiū suum, secundum vero legis preceptum Heli filiū, cuius Iacob (quia frater erat) vxorē ad suscitandum fratris semen, acceperat.

Aminadab, Aminadab autem genuit Naasom. Naasom autem genuit Salmō. Salmō autē genuit Booz de Raab. Booz autem genuit Obeth ex Ruth. Obeth autem genuit Iesse. Iesse autem genuit Dauid regē. Dauid autem rex genuit Salomonē ex ea quæ fuit Vriæ. Salomō autem genuit Roboam. Roboam autē genuit Abiam. Abia autem genuit Afa. Afa autē genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Hoziām. Hoziās autē genuit Ioathā

EVANGELISTARVM 15

Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechia. Ezechias autem genuit Manasse. Manasses autem genuit Amos. Amos autem genuit Iosiam. Iosias autem genuit Iechonia, & fratres eius in transmigratione Babilonis: & post transmigrationem Babilonis Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Azor. Azor autem genuit Sadoc. Sadoc autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Matha. Matha autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioseph virum Mariae: de qua natus est IESVS, qui vocatur Christus. Omnes itaque generationes

CONCORDIA

tiones ab Abraham, vsq; ad Da-
 uid, generationes quatuordecim:
 et a Dauid, vsq; ad trāsmigratio-
 nem Babilonis, generationes qua-
 tuordecī, & a trāsmigratione Ba-
 bilonis, vsq; ad Christum, genera-
 tiones quatuordecim. *At* In prin-
 cipio erat verbū, & verbum erat G
 apud deum, & De^o erat verbum.
 Hoc erat in principio apud Deū.
 Omnia per ipsum facta sunt, & si-
 ne ipso factum est nihil. Quod fa-
 ctum est, in ipso vita erat, et vita
 erat lux hominum, & lux in tene-
 bris lucet: & tenebræ eam non cō-
 prehenderunt. Fuit homo missus
 a deo, cui nomen erat Ioānes. Hic
 venit in testimonium, vt testimo-
 nium perhiberet d̄ lumine: vt om-
 nes crederent per illum. Non erat
 ille lux, sed vt testimonium perhi-
 beret

EVANGELISTARVM 16

beret d̄ lumine. Erat lux vera, quę
 illuminat omnem hominē veniē-
 tem in hunc mundum. In mundo
 erat, et mundus per ipsum factus
 est, & mundus eum non cogno-
 uit. In propria venit, & sui eū non
 receperunt. Quot quot autē rece-
 perunt eum, dedit eis potestatem
 filios dei fieri, his qui credūt in no-
 mine eius: qui non ex sanguinib⁹,
 neq; ex voluntate carnis, neq; ex
 voluntate viri, sed ex deo nati sūt.
 Et verbum caro factum est: & ha-
 bitavit in nobis, & vidimus gloriā
 eius, gloriā quasi vnigeniti a pa-
 tre, plenum gratiæ & veritatis.

CAPVT. III.

ANno autē quintodecimo im-
 perij Tiberij Cæsaris, procu-
 rante Poncio Pilato Iudęam, te-
 trarcha

CONCORDIA

trarcha autem Galilææ Herode,
 Philippo autem fratre eius tetrar-
 cha Iturææ & Trachonitidis re-
 gionis, & Iysania Abilinae te-
 trarcha, sub principib⁹ sacerdotū
 Anna & Caipha: factum est, ver-
 bum domini super Ioannem Za-
 chariæ filium in deserto: & venit
 in omnem regionem finitimā Ior-
 dani, prædicans baptismum pæni-
 tentiæ in remissionē peccatorū, si-
 cut scriptum est in prophetis & in
 libro sermonū Esaïæ prophætæ:
 Ecce ego mitto angelum meū an-
 te faciem tuā, qui præparabit viā
 tuam ante te. Vox clamantis in de-
 ferto: parate viam domini, rectas
 facite semitas eius. Omnis vallis
 implebitur, & omnis mons & col-
 lis humiliabitur, & erūt praua in
 directa, et aspera in vias planas, et
 videbit

Lu. 3.

Mar.

1.

Mat.

3

Io. 1.

A

videbit omnis caro salutare dei.

B Erat autem Ioannes vestitus pilis Cameli, & zona pellizea circa lumbos eius: vescebaturque locustis, ac melle siluestri. Tunc exhibat ad eum Hierosolima, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem, et baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Cum vidisset autem multos ex pharisæis, & saducæis venientes ad baptismum suum dixit illis, & ad turbas quæ exhibantur ut baptizarentur ab ipso: progenes, genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? facite ergo fructus dignos penitentia, & ne velitis dicere intra vos, patrem habemus Abraham: dico enim vobis, quia potens est deus, de lapidibus istis suscitare filios Abrahamæ. Iam enim Securis ad radicem

C arborum

u. 3.

Mar.

Mat.

3

[O. I.]

A

CONCORDIA

arborum posita est: omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur: & in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbæ dicētes: quid ergo faciemus? Respōdēs autē dicebat illis, qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Venerūt autem & publicani vt baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos: nihil amplius, quam constitūtū est vobis, faciat. Interrogabant autem eum & milites dicentes: quid faciemus & nos? ait illis: neminem concutiatis, neq; calūniam faciat, & contenti stote stipendijs vestris. Existimante autē populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis d̄ Ioāne, ne forte ipse esset Christ⁹, respōdit Ioānes dicens

C
 D
 E
 dicens omnibus: Ego quidē aqua
 baptizo vos ad pænitentiam: ve-
 niet autem fortior me post me, cu-
 ius non sum dignus calciamenta
 portare, *nec* procumbēs solue-
 re corrigiam calciamentorū eius.
 ipse vos baptizabit spiritu sancto
 & igni, cuius ventilabrum in ma-
 nu eius, & purgabit aream suam,
 & cōgregabit triticum in horreū
 suum, paleas autem comburet ig-
 ni inextinguibili.] Multa quidem et
 alia exhortans euangelizabat po-
 pulo Ioannes, testificabaturq; de
 ipso, clamās, et dicēs: hic erat quē
 dixi, qui post me vêturus est, ante
 me factus est, quia prior me erat,
 & de plenitudine eius nos omnes
 accepimus, et gratiam pro gratia:
 quia lex per Moysen data est, grā
 & veritas per IESVM christum

CONCORDIA

facta est. Deū nemo vidit vnquā:
 vnigenitus filius, qui est in sinu pa-
 tris, ipse enarrauit. Et hoc est testi-
 monium Ioānis, quando miserūt F
 Iudei ab Hierosolymis sacerdo-
 tes, & leuitas ad eum, vt interroga-
 rent eum: tu quis es? Et cōfessus est,
 & nō negauit: et cōfessus est, quia
 non sum ego Christus. Et interro-
 gauerunt eum: quid ergo? Helias
 es tu? & dixit: non sum. Propheta
 es tu? & respondit: non. Dixerunt
 ergo ei: quis es, vt responsum de-
 mus his qui miserunt nos? quid di-
 cis de te ipso? Ait: ego vox claman-
 tis in deserto, dirigite viam domi-
 ni: sicut dixit Esayas propheta. Et
 qui missi fuerāt, erāt ex phariseis.
 Et interrogauerunt eum, & dixe-
 rūt ei: quid ergo baptizas, si tu nō
 est Christus, neq; Helias, neq;
 prophe

propheta? Respondit eis Ioannes
 dicēs: ego baptizo in aqua, sed me
 dius vestrum itetit, quem vos nes-
 citis: Ipse est, qui post me ventur⁹
 est, qui ante me factus est: cui⁹ nō
 G sum dignus, vt soluam corrigiam
 calciamēti. Hec in Bethania facta
 sunt trans Iordanem, vbi Ioānes
 baptizabat. Tūc accedit I E S V S
 a Nazareth Galilææ ad Iordanē,
 ad Ioānē, vt baptizaretur ab illo.
 Ioannes autem prohibebat eū, di-
 cēs: Ego a te debeo baptizari, & tu
 venis ad me? Respondens autem
 I E S V S, dixit ei: sine modo: sic
 enim decet nos implere omnem
 iustitiam. Tunc dimisit eum. Bap-
 tizatus autem I E S V S, confestim
 ascēdit de aqua: & ecce aperti sūt
 illi cæli, & vidit diffindi cælos, &
 spiritum dei descēdētē corporali

CONCORDIA

Specie tanquá colúbam, & venien-
tem super se. Et ecce

Etiam si euá-
geliste ma-
gis curarint,
sensum, quã
exacta atq;
ipsissima

Christi ver-
ba redre, qd
veritati et na-
rrationi obs-
tat, si quẽdã
bis, ter, aut
pluries rudi
adhuc nascẽ-
ti ecclesiẽ in-
culcetur: Vt
videre est in
illa celebra-
rissima conci-
one domini
sub cenã. po-

vox de cẽlis dicẽs: hic
est filius meus dilectus
in quo mihi bene com-
placitũ est, tu es *x* ille *x*
filius meus dilectus, in
quo mihi complacui.

CAPVT. V.

Vnc Iesus
plenus spi-
ritu sancto
regressus a
Iordane, continuo du-
ctus est in dẽsertum ab
spiritu, vt tẽtaretur a
diabolo: Et erat cũ fe-
ris. Et cum ieiunasset
dies quadragĩta, ac no-
ctes quadragĩta, nihil
come

Luc.
4.
Mar.
1.
Mat.
4.
Ioa.
1. & 2.
A

comedens, cōsumma- tuit namq;
 tis illis, tādē esuriit. vox patris et
 & accedens tentator ad filiū et ad
 diabolus dixit ei: si fi- circumstantē
 lius dei es, dic: vt lapi- turbam diri-
 dīs isti panes fiāt. En* gi. Et facili-
 dic lapidi huic, vt pa- hic, et alibi,
 nis fiat, qui respondēs sic repetēdo
 dixit: nō in solo pane euangelistę
 viuūt homo, sed in om cōciliantur.

Luc.
 4.
 Mar.
 1.
 Mat.
 4.
 Ioa.
 . & 2.
 A.

ni verbo quod procedit d ore dei.
 Tunc assumpsit illum diabolus in
 sanctam ciuitatem Hierusalem, et
 statuit eum super pīnaculum tē-
 pli, & dixit ei: si fili⁹ dei es, mitte te
 hinc deorsum, scriptum est enim:
 quia angelis suis mandauit de te,
 vt conferuent te, & in manibus to-
 llēt te, ne forte offendas ad lapidē
 pedem tuum. Ait illi I E S V S: rur-
 sum scriptū est, non tentabis dñm
 C iij deum

CONCORDIA

deum tuū. Rursum assummit illū
 diabolus in mōtem excelsum val-
 de, & ostēdit illi omnia regna mū-
 di in momēto temporis, & gloriā
 illorum, & dicit illi: tibi dabo pote-
 statem hanc vniuersam, & gloriā
 illorum, quia mihi tradita sunt, &
 cui volo do illa: tu ergo si proci-
 dens adoraueris corā me, hęc om-
 nia tibi dabo: & erunt tua omnia.
 Et respondens I E S V S, dixit illi:
 vade satāna, scriptū est enim, do-
 minum deum tuū adorabis, & illi
 soli seruiēs. & consummata omni
 tentatione, diabol⁹ recessit ab illo
 vsq; ad tempus: & ecce angeli ac-
 cedebant, & ministrabant ei. B
 Altera autē die, vidit Ioānes IESVM
 venientem ad se, & ait: Ecce agn⁹
 dei, ecce qui tollit peccata mundi.
 Hic est, de quo dixi, post me venit
 vir qui

EVANGELISTARVM. 21

vir, qui ante me factus est, quia prior me erat, & ego nesciebam eum: sed ut manifestet in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Ioannes, dicens: quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de caelo, & mansit super eum: & ego nesciebam eum: sed qui misit me baptizare in aqua is mihi dixit: super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est: qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui: quia hic est filius dei. Altera die iterum stabat Ioannes, et ex discipulis eius duo: et respiciens IESVM ambulante, dixit: Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentem: & secuti sunt IESVM. Conuersus autem IESVS, & videns eos sequentes se, dicit eis:

CONCORDIA

dicit eis: quem queritis? Qui dixerunt ei, Rabbi (quod dicitur interpretatū Magister) vbi habitas? Dicit eis: venite, & videte. Venerūt, & viderunt vbi maneret: Et apud eum manserunt die illo. Hora autem erat quasi decima. Erat autem Andreas frater Simonis Petri, vn^o ex duobus qui audierāt a Ioanne: et secuti fuerunt eum. Inuenit hic primum fratrem suum Simonem, & dixit ei: inuenim^o Messia (quod est interpretatū CHRISTVS) Et adduxit eū ad IESVM. Intuit^o autem IESVS eum, dixit: tu es Simon filius Iona: tu vocaberis Cephas (quod interpretatur Petrus) **D**
 In crastinum voluit exire in Galilæam, & inuenit Philippum, & dicit ei IESVS: sequere me. Erat autē Philipp^o a Berhsaida ciuitate Andree

EVANGELISTARVM 22

Andrææ & Petri. Inuenit Philip-
 p^o Nathanael, & dicit ei: quē scrip-
 sit Moyses in lege, & prophetæ, in-
 uenimus IESVM filiū Ioseph a
 Nazareth. Et dixit ei Nathanael:
 a Nazareth potest aliqd boni esse?
 dicit ei Philippus: veni, & vide. Vi-
 dit IESVS Nathanael venientē
 ad se, et dicit de eo: Ecce vere Isra-
 elita, in quo dolus non est. dicit ei
 Nathanael: vnde me nosti? Respō-
 dit IESVS & dixit ei: prius q̄ te
 Philippus vocaret, cum esses sub
 ficu, vidi te. Respōdit ei Nathana-
 el, et ait: Rabbi, tu es filius Dei: tu
 es rex Israel. Respōdit IESVS, &
 dixit ei: quia dixi tibi, vidi te sub
 ficu, credis: mai^o his videbis. Et di-
 cit ei: Amen amen dico vobis, vi-
 debitis cælum apertū, & angelos
 Dei ascendentes, & descendentes
 super

D

CONCORDIA

super filium hominis. Et die tertia
 nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ: & erat mater IESV ibi: vo-
 catus est autem & IESVS, & discipuli eius ad nuptias. Et deficiente
 vino, dicit mater IESV ad eum: vinū non habent. Dicit ei IESVS: quid mihi, & tibi est mulier? nō dū
 venit hora mea. Dicit mater eius ministris: quodcumq; dixerit vobis, facite. Erāt autem ibi lapideæ
 hidriæ sex positæ, secundum purificationem Iudeorum, capientes singulæ, metretas binas, vel ternas.
 Dicit eis IESVS: implete hidrias aqua. Et impleuerunt eas vsque ad sūmū. Et dicit eis IESVS: haurite nunc, et ferte architriclino.
 Et tulerunt. Vt autem gustauit Architrclinus aquam vinū factā, & non sciebat vnde esset, ministri
 autem

Io.
 ct.
 A

autē scibant, qui hauserant aquā.
 Vocat spōsum Architriclinus, &
 dicit ei: omnis homo primum bo-
 num vinum ponit, & cū inebriati
 fuerint, tunc id quod deterius est:
 tu autem seruasti bonum vinum
 vsq; ad huc. Hoc fecit initium sig-
 norū IESVS in Chana Galilææ:
 & manifestauit gloriam suam, &
 credederunt in eum discipuli eius.

CAPVT. VI.

Io. 2.
 ct. 3.
 A

Ost hec descendit Ca-
 pharnaum ipse, & ma-
 ter eius, & fratres ei², &
 discipuli eius: & ibi mā-
 ferunt non multis diebus. Et pro-
 pe erat pascha Iudeorum: & ascē-
 dit IESVS Hierosolimam: & in-
 uenit in templo vendētes oues, &
 boues, & colūbas: & numularios
 sedentes.

CONCORDIA

sedentes. Et cum fecisset quasi flagellū de funiculis, omnes eiecit de templo: oues quoque, & boues: & numulariorum effudit æs: & mensas subuertit: & his qui columbas vendebāt, dixit: auferte ista hinc: & nolite facere domū patris mei, domum negotiationis. Recordati sunt vero discipuli eius, quia scriptum est: zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit IESVS, & dixit eis: soluite tēplū hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Dixerūt ergo Iudæi: quadraginta et sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis, recordati

EVANGELISTARVM 24

cordati sunt discipuli ei⁹, quia hoc dicebat de templo corporis sui. Et crediderunt scripturæ, et sermoni quem dixit IESVS. Cum autem esset Hierosolimis, in pascha ī die festo, multi crediderunt in nomine eius: videntes signa eius, quæ faciebat. Ipse autem IESVS nō credebatur semetipsum eis, eo quod ipse nosset omnes: & quia opus ei nō erat, vt quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat, quid esset in homine. Erat autem homo ex pharisæis Nicodem⁹ nomine, princeps Iudeorum. Hic venit ad IESVM nocte: & dixit ei, Rabbi, scimus quia a deo venisti magister: nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit deus cum eo. Respondit IESVS, & dixit ei: amē amen dico tibi, nisi quis

CONCORDIA

quis renatus fuerit denuo, nō potest videre regnū dei. Dicit ad eū Nicodemus: quomodo potest homo nasci, cum sit senex? nunquid potest in vētrem matris suæ itera to introire, & renasci? Respondit IESVS: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non potest introire in regnū dei. Quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Nō mireris, quia dixi tibi, oportet vos nasci de nuo: spiritus ubi vul spirat, & vocē eius audis, sed nescis vnde veniat, aut quo vadat: sic est, omnis q̄ nat⁹ est ex spiritu. Respondit Nicodemus, & dixit ei: quomodo possunt hec fieri? Respōdit IESVS, & dixit ei: tu es magister in Israel, & hæc ignoras? Amen amē dico tibi
 quia

quia quod scimus, loquimur: & quod
 vidimus, testamur: & testimonium
 nostrum non accipitis. Si terrena
 dixi vobis, & non creditis, quomo-
 do si dixerō vobis cœlestia, crede-
 tis? & nemo ascendit in cœlum, ni-
 si qui descendit de cœlo: filius ho-
 minis qui est in cœlo. Et sicut Moi-
 ses exaltauit serpentem in deser-
 to, ita exaltari oportet filium ho-
 minis: vt omnis qui credit in ipso,
 non pereat: sed habeat vitā æter-
 nam. Sic enim deus dilexit mundū
 vt filium suum vnigenitum daret:
 vt omnis qui credit in eum, non pe-
 reat: sed habeat vitam æternam.
 Non enim misit deus filium suum
 in mundum, vt iudicet mundum:
 sed vt saluetur mūdus per ipsum.
 Qui credit in eum, non iudicatur:
 qui autem non credit, iā iudicatus
 est, quia

CONCORDIA

est, quia non credit in nomine vni
 geniti filij dei. Hoc est autem iudi
 cium: quia lux venit in mundum:
 & dilexerūt homines magis tene
 bras, quam lucem: erāt enim eorū **E**
 mala opera. Omnis qui male agit,
 odit lucem: & non venit ad lucē,
 vt nō arguātur opera eius. Qui au
 tem facit veritatem, venit ad lucē
 vt manifestentur opera eius, quia
 in deo sunt facta. Post hæc venit
 IESVS, & discipuli eius in Iudeā
 terram: & illic morabatur cū eis, **F**
 & baptizabat: Erat autem et Ioan
 nes baptizans in cœnō, iuxta Sa
 lim: quia aquæ multæ erāt illic: &
 veniebant, & baptizabantur. Nō
 dum enim missus fuerat Ioannes
 in carcerem. Facta est autem que
 stio ex discipulis Ioannis cum Iu
 deis, de purificatione. Et venerunt
 ad Ioan

ad Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanē, cui tu testimoniū perhibuisti, Ecce hic baptizat: & omnes veniunt ad eum. Respondit Ioannes, & dixit: nō potest homo accipere quicquid, nisi fuerit ei datum de cœlo. Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quod dixerim, non sum ego Christus: sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam, sponſus est: amicus autem sponſi, qui ſtat, & audit eū, gaudio gaudet propter vocem sponſi. Hoc ergo gaudiū meum impletum est. Illum oportet crescere, me autem minui. Qui de sursum venit, super omnes est: qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur: qui de cœlo venit, super omnes est: & quod vidit, & audiuit, hoc testat: et testimoniū

Dij eius ne

CONCORDIA

eius nemo accipit: qui autē accep-
perit eius testimoniū, signauit: quā
deus verax est. Quem enim misit
deus, verba dei loquitur: nō enim
ad mensuram dat deus spiritum.
Pater diligit filium: & omnia de-
dit in manu ei⁹. Qui credit in filiū,
habet vitam æternam: qui autem
incredulus est filio, non videbit vi-
tam: sed ira dei manet super eum.

CAPVT. VII.

Herodes autē tetrarcha, Mat.
4 et, 9
& .14
cū corripere-
tur ab Ioā
ne de omnibus malis, Mar.
2. & .6
& .14
quę fecit Herodes, adie-
cit & hoc super omnia, misit, ac te-
nuit Ioānem, & vinxit eum in car-
cerem: propter Herodiadem vxo-
rem Philippi fratris sui, quia du-
xerat eam. Dicebat enim Ioannes Lu. 3
& .4
et. 3
Io. 4
A
Herodi

Herodi: non licet tibi habere vxorem fratris tui. Herodias autem in fidiabatur illi: et volebat occidere eū, nec poterat. Herodes enim meruebat Ioannem, ac timebat populum, quia sicut prophetam eū habebāt: sciebatq; eum virum iustū, & sanctum, & custodiebat eum: et audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat. Vt ergo cognouit I E S V S, quia audierunt pharisei, quod I E S V S plures discipulos facit, & baptizat, quam Ioānes (quāq; I E S V S non baptizaret, sed discipuli ei^o) cumque audisset quod Ioannes traditus esset, reliquit Iudeā: et abiit in virtute spiritus iterum in Galilæam. Et fama exiit per vniuersam regionem de illo: & ipse docebat ī synagogis eorū, & magnificabatur ab omnib^o.

Dij Et relicta

B

Mat.
4 et, 5
& 14
Mar.
2. & 1
& 14
Lu.
& 4
et, 5
Io.
4
A

CONCORDIA

Et relicta ciuitate Nazareth, ve-
 nit, & habitauit ī ciuitate Caphar-
 naum maritima, in finibus Zabulō,
 & Neptalim: vt adimpleretur C
 quod dictum est per Esaiam pro-
 phetam: terra Zabulon, & terra
 Neptalim, via maris trans Iorda-
 nem Galilææ gētium: populus qui
 ambulabat in tenebris, vidit lucē
 magnam: & sedentib⁹ in regione
 vmbre mortis, lux orta est eis. Ex
 inde cœpit IESVS prædicare euā-
 gelium regni dei, & dicere: quoniā
 impletum est tempus, penitētiam
 agite, & credite euangelio: appro-
 pinquabit enim regnum cęlorum
 Factum est autem, cū turbæ irruer-
 ent in eum, vt audirent verbum
 dei, & ipse stabat secus stagnū Ge-
 nesareth: & vidit duas naues stan-
 tes secus stagnum. Piscatores autē
D
 descen

descenderant, & lauabant retia.
 Ascendēs autem in vnam nauim
 quæ erat Simonis, rogauit eum a
 terra recedere pusillum: & sedens
 docebat de nauicula turbas. Vt ces-
 sauit autē loqui, dixit ad Simonē:
 duc in altū, & laxate retia vestra
 in capturam. Et respondens Simō
 dixit illi: præceptor, per totam no-
 ctem laborantes nihil capimus: in
 verbo autem tuo laxabo rete. Et
 cum hoc fecissent, concluderūt pis-
 cium multitudinē copiosam. Rū-
 pebatur autem rete eorum. Et an-
 nuerunt socijs, qui erant in alia na-
 ui, vt venirent: & adiuuarēt illos.
 Et venerunt, & impleuerunt am-
 bas nauiculas: ita vt pene merge-
 rētur. Quod cum vidit Simon, pro-
 cidit ad genua IESV, dicens: exi-
 a me, quia homo peccator sum
 D iij   domine.

CONCORDIA

domine, stupor enim circumde-
 rat illū, & omnes qui cū illo erāt,
 in captura piscium quā cœperant.
 Similiter autem Iacobum, & Ioā-
 nem, filios Zebedæi: qui erant so-
 cij Simonis. Et ait ad Simonem
 IESVS: noli timere, ex hoc iā ho-
 mines eris capiens. & subductis a
 terra nauib⁹, secuti sunt eum. Am-
 bulans autem IESVS iuxta ma-
 re Galilææ, vidit duos fratres, Si-
 monē qui vocatur Petrus, & An-
 dream fratrem eius, mittētes rete
 in mare (erant enim piscatores) &
 ait illis: venite post me, & faciam
 vos fieri piscatores hominum. At
 illi continuo relictis retibus, secu-
 ti sunt eum. Et progressus inde pu-
 sillum, vidit alios duos fratres, Ia-
 cobum Zebedæi, & Ioannem fra-
 trem eius in nauicū Zebedæo
 patre

patre eorum, reficientes, componentesq; retia sua. & statim vocavit illos. Et protinus relictis retibus, & patre in naui, cum mercenarijs, secuti sūt eū: & circumibat

F IESVS totam Galilæam, docēs in synagogis eorum, & prædicans euangelium regni: & sanans omnem languorem, & omnem in firmitatem ī populo. Et abiit opinio eius in totam Siriam: & obtulerūt ei omnes male habentes, varijs languoribus, & tormentis comprehēfos: & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curavit eos: & secutæ sunt eum turbæ multæ de Galilæa, & Decapoli, et d̄ Hierosolimis, & d̄ Iudæa, & de trās Iordanē. Et præteries IESVS, vidit hominem publicanum, nomine Leui Mathæum, sedētem ad

telonium

CONCORDIA

telonium, & ait illi: sequere me. &
 relictis omnibus, surgens secutus
 est eum. Et fecit ei conuiuium mag-
 num Leui in domo sua. Et factum
 est discumbente eo, multa turba pu-
 blicanorum, & aliorum peccato-
 rum, venientes discumbebant cū
 I E S V: & discipulis eius. Et vidē-
 tes pharisæi, & scribæ eorū, mur-
 murabant, dicentes ad discipulos
 eius: quare cum publicanis, & pec-
 catoribus manducat magister ve-
 ster: & manducatis, & bibitis? At
 I E S V S audiens, respōdensq; ait
 ad illos: non est opus valētibus me-
 dicus: sed male habentib⁹. Euntes
 autē discite, quid est, misericordiā H
 volo, & non sacrificium. Nō enim
 veni vocare iustos, sed peccatores
 ad penitentiam. Tunc accesserūt
 ad eum discipuli Ioannis (erant
enim

enim ieiunantes) et dixerunt ei: quare nos, & pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Similiter et pharisæi dixerunt: quare discipuli Ioannis, & pharisæorum ieiunant frequenter, & obsecrationes faciunt, tui autem edunt, & bibunt? Quibus ipse ait: nunquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere ieiunare? Aut possunt filij nuptiarum, quam diu cum illis est sponsus, ieiunare, aut lugere? Venient autem dies, & cum auferetur ab eis sponsus, tunc ieiunabunt. Dicebat autem & similitudinem ad illos: nemo assummentum panni rudis assuit vestimento veteri: tollit enim plenitudinem eius a vestimento, et maior peiorque scissura fit: non enim veteri conuenit commissura a nouo.

Et nemo

CONCORDIA

Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpit vinum nouum vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt. Sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est, & vtraque conseruantur. Et nemo bibens vetus, statim vult nouum, dicit enim: vetus melius est.

CAPVT. VIII.

Cū mons diuidatur sicut iugum, latera & radices, potuit hic domini sermo in vertice incipi, & iterum illo facto, in aliquo eiusdem montis capite stri loco vi-

Actum est autem in diebus illis, videns IESVS turbas ascendit in montem orare: & erat pernoctans in oratione dei. Et cum dies factus esset, vocauit ad se discipulos suos, quos voluit ipse: & cum sedisset, accesserunt ad eum & elegit

Lu.
6. &
8. &
12. &
14.
Mat.
5. &
10.
Mat.
3. &
4. &
9.
A

& elegit ex ipsis duodecim, quos & Apostolos nominavit: & fecit ut essent cum ipso, & ut mitteret eos predicare. Et dedit illis potestatem spirituum mundorum, ut eicerent eos: & curarent omnem infirmitatem, & omnem languorem. Duodecim autem apostolorum nomina sunt hæc: primus Simon (quem cognominavit Petrum) & Andreas frater eius, & Iacobus & Ioannes filij Zebedæi, quibus imposuit nomina Boanerges, quod est filij tonitruum, Philippus, & Bartholomeus,

renti continuari: ac demum in cacumine finire. Verum tamē ex communi sanctorum placito, videtur dominus, bis has beatitudines iculcasse. Primum quidem discipulis sedes in monte, quasi perfectioribus, & ad superna tendentibus: deinde iterum mobili plebi stans, velut mox transiturus, atque in humililo loco campe-

Lu.
6. &
8. &
12. &
14.
Mat.
5. &
10.
Mar.
3. &
4. &
9.
A

CONCORDIA

stri: vt infir- tholomeus, Thomas,
 mis maleq; & Mathæus publica-
 sibi constan- n^o, & Iacob^o Alphæi,
 tibus. & Thadæus, qui & Iu

das Iacobi, & Simon B
 Chanana^o, qui & vocat^r Zelotes,
 & Iudas iscariotis, qui fuit prodi-
 tor, & tradidit eum. Et descendēs
 cum illis stetit in loco campestri,
 & turba discipulorū eius, & multi-
 tudo copiosa plæbis ab omni Iu-
 dæa, & Hierusalem, & maritima,
 & Tiri, & Sidonis, qui venerāt, vt
 audirent eum: & sanarentur a lan-
 guoribus suis: & qui vexabantur
 a spiritibus immundis, curabatur:
 & omnis turba quærebat eum tan-
 gere, quia virtus de illo exibat, &
 sanabat omnes. Et ipse eleuatis o-
 culis in discipulos suos, aperiēs os
 suam, docebat eos, dicens. Beati
 pauperes

pauperes spiritu, quoniam ipso-
rum * & * veſtrū eſt regnum cælo-
rum. Beati mites, quoniā ipſi poſ-
ſidebunt terram. Beati qui lugent
* & * qui nunc fletis, quoniam ipſi
conſolabuntur * et * vos ridebitis.
Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſti-
tiā * & * vos qui nunc eſuritis, quo-
niam ipſi ſaturabuntur, & vos ſa-
turabimini. Beati miſericordes,
quoniam ipſi miſericordiam con-
ſequentur. Beati mūdo corde, quo-
niam ipſi deum videbūt. Beati pa-
cifici, quoniam filij dei vocabūtur.
Beati qui perſecutionem patiūtur
propter iuſtitiam, quoniam ipſo-
rū eſt regnum cælōrū. Beati eſtis,
cum oderint, & maledixerint vo-
bis homines, & cum ſeparauerint
vos, & exprobrauerint, & perfe-
cuti vos fuerint, et eiecerint nomē
veſtrum

CONCORDIA

vestrum tanquam malum, & dixe-
 rint omne malum aduersum vos
 mentientes, propter me, filium ho-
 minis. Gaudete in illa die, & exul-
 tate: quoniam merces vestra, mul-
 ta, & copiosa est in cælis. Sic enim
 persecuti sunt, & faciebant pro-
 phetis, qui fuerunt ante vos: patres
 eorum. Verumtamen, vae vobis qui ri-
 detis nunc, quia lugebitis, & flebi-
 tis. Vae vobis cum benedixerint vo-
 bis omnes homines, secundum hec
 enim faciebant pseudoprophetis,
 patres eorum. Vos estis sal terræ:
 quod si sal euauerit, in quo salie-
 tur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut
 mittatur foras, & conculcetur ab
 hominibus. Nam bonum est sal: sed
 si sal insalsum fuerit, in quo illud
 condietis? Neque in terram, neque in
 sterquilinum utile est: sed foras mit-
 tetur.

tetur. Qui habet aures audiēdi, au-
 diat. Habete in vobis sal: & pacē
 habete inter vos. Vos estis lux mū-
 di. Nō potest ciuitas abscondi su-
 pra montē posita, neq; accendūt
 lucernam, & ponunt eam sub mo-
 dio, sed super candelabrum, vt lu-
 ceat omnib⁹ qui in domo sunt: nū-
 quid enī venit lucerna, vt sub mo-
 dio ponatur, aut sub lecto? Nonne
 vt super candelabrū ponatur? Ne-
 mo quippe lucernam accendens,
 operit eam vase, aut subt⁹ lectum
 ponit, sed supra cādelabrū ponit,
 vt intrantes videant lumen. Non
 est enim aliquid absconditū, quod
 non cognosceatur, nec factum est
 occultum, quod non manifestetur
 & in palā veniat. Siquis habet au-
 res audiendi, audiat. Sic igitur lu-
 ceat lux vestra coram hominibus.

CONCORDIA MAVI

vt videant opera vestra bona: Et
 glorificet patrem vestrum, qui in
 caelis est. Nolite putare, quoniam
 veni soluere legem aut prophetas:
 non veni soluere legem, sed adim-
 plere. Amen quippe dico vobis, do-
 nec transeat caelum, & terra, iota
 vnum, aut vnus apex non prateri-
 bit a lege: donec omnia fiant. Qui
 ergo soluerit vnum de mandatis istis
 minimis, & docuerit sic homi-
 nes, minimus vocabitur in regno
 caelorum: qui autem fecerit, et do-
 cuerit, hic magnus vocabitur in reg-
 no caelorum. Dico autem vobis, F
 quia nisi abundauerit iustitia ve-
 stra plus quam scribarum, & pha-
 riseorum, non intrabitis in regnum
 caelorum. Audistis quia dictum
 est antiquis, non occides: qui autem
 occiderit, reus erit Iudicio. Ego
autem

autem dico vobis : quia omnis qui
 irascitur fratri suo, reus erit iudi-
 cio: qui autē dixerit fratri suo Ra-
 cha, re^o erit cōciliō : q̄ autē dixerit
 fatue, reus erit gehennæ ignis. Si
 ergo offers munus tuum ad altare
 & ibi recordatus fueris, quia fra-
 ter tuus habet aliquid aduersum
 te, relinque ibi munus tuum ante
 altare, & vade prius reconciliari
 fratri tuo: & tunc veniēs offer mu-
 nus tuum. Cum autem vadis cum
 aduersario tuo ad principem, esto
 consentiens aduersario tuo cito,
 dum es in via cum eo, & da operā
 liberari ab illo: ne forte trahat te
 ad iudicē, & iudex tradat te mini-
 stro exactori, & exactor mittat te
 in carcerem: amen dico tibi, non
 exies inde: donec etiam nouissimū
 minutū quadratē reddas. Audistis

Eij quia

CONCORDIA

quia dictum est antiquis, non mœ-
 chaberis. Ego autem dico vobis,
 quia omnis qui viderit mulierem
 ad concupiscendum eam, iam mœ-
 chat⁹ est eam in corde suo. Quod
 si oculus tuus dexter scandalizat
 te, erue eum, et projice abs te: ex-
 pediat enim tibi, vt pereat vnū mē-
 brorum tuorum, quam totum cor-
 pus tuum mittatur in gehēnam ig-
 nis. Et si dextra manus tua scanda-
 lizat te, abscinde eā, & projice abs-
 te: expedit enim tibi, vt pereat vnū
 membrorum tuorum, quam totū
 corpus tuum eat in gehennam. Di-
 ctum est autem, quicumq; dimise-
 rit vxorem suā, det ei libellum re-
 pudij: Ego autem dico vobis, quia
 omnis qui dimiserit vxorem suam
 excepta fornicationis causa, facit
 eam mœcham: & qui dimissam du-
 xerit,

xerit, adulterat. Iterū, audistis q̄a
 dictū est antiquis, non
 I peierabis, reddes autē
 domino iuramēta tua
 ego autem dico vobis
 nō iurare omnino, ne
 q̄ per cœlū, quia thro
 nus dei est: neq̄ per te
 rram, quia scabellum
 est pedū eius: neq̄ per
 Hierosolymam, quia
 ciuitas est magni regis
 neq̄ per caput tuū iu
 raueris, quia nō potes
 vnum capillum albū
 facere, aut nigrum. Sit
 autem sermo vester,
 est, est: non, nō. Quod
 autem his abundantī⁹
 est, a malo est. Audis
 tis quia dictū est, ocu
 lum, pro

Augustinus
 cōtra Faustū
 manicheum,
 libro. 19. ca.
 23. item quia
 peierare gra
 ue peccatū
 est, non iura
 re autē, sicut
 verum iura
 re, nullū pec
 catū est: sed
 lōgius remo
 tus est a falsū
 iurando qui
 nec iurare
 consuevit,
 quā qui verū
 iurare procli
 uis est: malu
 it nos dñs,

CONCORDIA

nō iurantes lum, pro oculo: & den
 nō recedere tem, pro dente: ego au
 a vero, quam tem dico vobis non re
 verum iurā- sistere malo, sed si q̄s
 tes prop̄ qua te percutit in dexterā
 re periurio. maxillam tuam, præ-
 Itaq; & apo be illi & alteram. Et
 stolus in ser ei qui vult tecum in iu
 mōib⁹, quos dicio contendere, au-
 habuisse nar fertq; tibi vestimentū
 ratur, nūquā & tunicā tollit, dimit-
 iuravit: ne iu te ei & pallium: & qui
 rādi cōsuetu cūq; angariauerit te
 dine, aliquan mille passus, vade cū
 do, vel nesci⁹ illo & alia duo. Omnī
 in periuriū autem petenti a te tri
 laberetur: in bue, & volenti mutua
 scripturis au re a te, ne auertaris: &
 tē vbi est cō q̄ aufer que tua sūt, ne
 sideratio ma repetas. Audistis quia
 ior, pluribus dictum est, diliges pro
 locis iurasse ximum
 iuenitur, ne
 quisquā pu-

ximum tuum, & odio taret verū iu
 habebis inimicū tuū: rādo peccari
 ego autem dico vobis sed potius in
 diligite inimicos ves- telligeret, hu
 tros: benefacite his q̄ manē fragili
 oderunt vos: & orate tatis corda,
 pro persequentibus et nō iurando,
 calumniantibus vos, tutius a per-
 vt sitis filij patris ves- iurio conser-
 tri, qui in cœlis est: qui uari.

solem suum oriri facit
 super bonos, & malos: & pluit su-
 per iustos, & iniustos. Benefacite
 & mutuum date, nihil inde sperā-
 tes: & erit merces vestra multa: &
 eritis filij altissimi: quia ipse benig-
 nus est super ingratos & malos. Si
 enim diligitis eos, qui vos diligūt,
 quæ vobis est gratia: aut quā mer-
 cedem habebitis? Nōne publicani
 & peccatores hoc faciunt? & si

E iij

mutuū

CONCORDIA

mutuū dederitis his, a quibus speratis recipere, quæ gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus scenerantur: vt recipiāt æqualia. Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Et tote ergo vos misericordes, & perfecti: sicut & pater vester cœlestis misericors, & perfectus est.

M

CAPVT. IX.

HT factum est, cum esset in quodam loco orans, vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum: domine doce nos orare: sicut docuit Ioannes discipulos suos. Et ait illis: Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem

Luc

6. &

11. &

12. &

16.

Mat.

6. &

7.

Mat.

1. &

& 11.

- A** cedem non habebitis apud patrē
 vestrum, qui in cœlis est. Cum er
 go facis eleemosynā, noli tuba ca
 nere ante te: sicut hypocritæ faci
 unt in synagogis, & in vicis, vt ho
 norificentur ab hominibus: amen
 dico vobis, receperunt mercedem
 suam. Te autem faciente eleemo
 synā, nesciat sinistra tua, quid faci
 at dextera tua: vt sit eleemosyna
 tua in abscondito, & pater tuus, q̄
 videt in abscondito, reddet tibi. Et
- B** cum oratis, nō eritis sicut hypocri
 tæ, qui amāt in synagogis & in an
 gulis platearum stantes orare, vt
 videantur ab hominibus: amen di
 co vobis, receperūt mercedē suā.
 Tu autem cum oraueris, intra in
 cubiculum tuum, & clauso ostio,
 ora patrem tuum in abscondito:
 & pater tuus, qui videt in abscon
 dito, re

Luc
 6. &
 11. &
 12. &
 16.
 Mat.
 6. &
 7.
 Mat.
 1. &
 &. 11.

CONCORDIA

dito, reddet tibi. Orātes autem no-
 lite multum loqui, sicut ethnici fa-
 ciunt: putant enim, quod in multi-
 loquio suo exaudiantur. Nolite er-
 go assimilari eis, scit enī pater ve-
 ster, quid opus sit vobis: ante quā
 petatis eum. Sic ergo vos cum ora-
 tis, dicite: Pater noster qui es ī cœ-
 lis, sanctificetur nomen tuum: ad-
 ueniat regnum tuum: fiat volūtas
 tua, sicut in cœlo, & in terra: panē
 nostrum quotidianū supersubstā-
 tialē da nobis hodie: et dimitte no-
 bis dēbita nostra, sicut & nos dimit-
 timus debitoribus nostris: & ne-
 nos inducas in tentationem, sed li-
 bera nos a malo amē. Et cum sta- C
 bitis ad orādum, dimittite, si quid
 habetis aduersus aliquem: vt et pa-
 ter vester qui in cœlis est, dimittat
 vobis peccata vestra. Si enī dimi-
 seritis

feritis hominibus peccata eorum,
dimittet vobis pater vester cœles-
tis delicta vestra: si autem non di-
miseritis hominibus, nec pater ve-
ster dimittet vobis peccata vestra

- D Cū autē ieiunatis, nolite fieri sicut
hypocritæ tristes: extermināt enī
facies suas, vt appareāt hominib⁹
ieiunantes: amen dico vobis, quia
receperunt mercedem suam. Tu
autem cū ieiunas, vnge caput tuū,
& faciem tuā laua: ne videaris ho-
minibus ieiunās, sed patri tuo qui
est in absconso: & pater tuus, qui
videt in absconso, reddet tibi. No-
lite thesaurizare vobis thesauros
in terra, vbi ærugo & tinea demo-
litur: & vbi fures effodiunt, & fu-
rantur: Thesaurizate autem vo-
bis thesauros ī cœlo, vbi neq; æru-
go, nec tinea demolit: & vbi fures
non effo

CONCORDIA

non effodiunt, nec furantur. Noli
 te timere pusillus grex, quia cōpla-
 cuit patri vestro dare vobis regnū
 vēdite quæ possidetis, & date ele-
 mosynā, facite vobis sacculos, qui
 non veterascunt: thesaurum non
 deficientem in cœlis, quō fur non
 appropriat, nec tinea corrūpit: vbi
 enim est thesaurus tuus, ibi est &
 cor tuum. Nemo lucernam accen-
 dit, et in abscondito ponit, neq; sub
 modio, sed supra candelabrum: vt
 qui ingrediuntur, lumen videant.
 Lucerna corporis tui est ocul^o tu^o
 si oculus tuus fuerit simplex, totū
 corp^o tuum lucidum erit: si autem
 oculus tuus fuerit nequam, etiam
 totum corpus tuum tenebrosum
 erit. Vide ergo ne lumen, quod in
 te est, tenebræ sint: si enim lumē,
 quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ
 tenebræ

tenebrę quãtã erũt? Si ergo corp^o
 tuũ totum lucidũ fuerit, nõ habes
 aliquam partem tenebrarum, erit
 lucidum totũ: & sicut lucerna ful-
 goris illuminabit te. Nemo seruus
 potest duob^o dominis seruire: aut
 enim vnum odio habebit, & alte-
 rum diliget: aut vnum sustinebit,
 illiq; adherebit, & alterũ cõtēnet.
 Non potestis deo seruire, & Mãm-
 onæ. Ideo dico vobis: ne solici
 sitis animæ vestræ, quid man-
 ducetis, neq; corpori vestro, quid
 induamini. Nõne anima plus est
 quam esca, & corpus plus quã ve-
 stimētum? Respicite volatilia cœ-
 li, quæ nõ serũt, neq; metunt, neq;
 congregant in horrea: et pater ve-
 ster cœlestis pascit illa. Considera
 te coruos, quia non seminãt, neq;
 metunt, quibus nõ est cellarium,
 neq; horr

CONCORDIA

neq; horreum, & de^o pascit illos: quanto magis vos pluris estis illis? Quis enim vestrum cogitando potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum? Si ergo neq; quod minimum est potestis, quid de cæteris solliciti estis? Cõsiderate lilia agri, quomodo crescunt: non laborant, neq; nent: dico autem vobis, quoniã nec Salomon, in omni gloria sua, vestiebatur sicut vnum ex istis. Si autem fœnum, quod hodie est in agro, & cras in clibanũ mittitur, deus sic vestit, quanto magis vos pusillæ fidei? Nolite ergo solliciti esse, dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Et nolite in sublime tolli: hæc enim omnia gentes mundi inquirunt. Scit enim pater vester, quia his omnib⁹ indigetis: querite ergo pri

ergo primum regnum dei, & iusticiam eius, & hec omnia adijci-
 entur vobis. Nolite ergo solliciti
 esse in crastinum: crastinus enim
 dies sollicitus erit sibi ipsi: sufficit
 diei malitia sua. Nolite iudicare,
 & non iudicabimini: nolite con-
 demnare, & non condemnabi-
 mini: in quo enim iudicio iudica-
 veritis, iudicabimini. Dimittite,
 & dimittimini: date, & dabitur
 vobis: mensuram bonam, & con-
 fertam, & coagitatam, & super-
 effluentem, dabunt in sinum ve-
 strum. Eadem quippe mensura,
 qua mensi fueritis, remetietur vo-
 bis: & adijcietur vobis. Dicebat
 autem illis & similitudinem. Nun-
 quid potest cæcus, cæcum ducere?
 Nonne ambo in foueam cadunt?
 Quid autē vides festucam ī oculo
 fratris

CONCORDIA

fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo est, non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo, frater, sine eijciam festucam de oculo tuo: & ecce trabs est in oculo tuo, & non vides? Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies, vt educas festucam de oculo fratris tui. Nolite sanctum dare canibus: neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis: & canes conuersi dirumpant vos. Petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis: omnis enim qui petit, accipit, & qui querit, inuenit: & pulsanti, aperietur. Et ait ad illos: quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, et dicet illi: amice, comoda mihi tres panes, quonia amicus meus

meus venit de via ad me, & nō habeo, quod ponam āte illum: & ille de intus respondens dicat: noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili: nō possum surgere, & dare tibi. Et si ille pseuerauerit pulsans, dico vobis, & si non dabit illi surgens, eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget: et dabit illi quotquot habet necessarios. Aut quis est ex vobis homo, quē si petierit filius suus panem, nūquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit, nunquid serpentem porriget ei? Quis enim ex vobis, patrem petit panem: nūquid lapidem dabit illi? Aut piscē, nunquid pro pisce, serpentem dabit illi? Aut si petierit ouū, nūquid porriget illi scorpionem? Si ergo

F

vos cum

CONCORDIA

vos cum sitis mali, nostis bona da-
 ta dare filijs vestris; quanto magis
 pater vester cœlestis dabit de cœ-
 lo bona, & spiritum bonum pe-
 tentib? se: omnia ergo quæcumq;
 vultis, vt faciant vobis homines, et
 vos facite illis similliter. Hæc est **I**
 enim lex, & propheta. Ait autem
 illi quidam: domine, si pauci sunt
 qui saluantur? Ipse autem dixit ad
 illos: contendite intrare per angu-
 stam portã: quia lata porta, & spa-
 ciosa via est, quæ ducit ad perditio-
 nem: & multi sunt qui intrât per
 eam. Quã angusta porta, & arcta
 via est, quæ ducit ad vitam, & pau-
 ci sunt qui inueniunt eã: quia mul-
 ti, dico vobis, querēt intrare: & nō
 poterunt. Attēdite a falsis prophe-
 tis, qui veniunt ad vos in vestimen- **L**
 tis ouium, intrinsecus autem sunt
 lupi ra

lupi rapaces: a fructibus eorū cog-
 noscētis eos. Nunquid colligūt de
 spinis vuas, aut de tribulis ficus?
 Omnis enim arbor bona, bonos
 fructus facit: mala autem arbor,
 malos fructus facit. Non potest au-
 tem arbor bona, malos fructus fa-
 cere: neq; arbor mala, bonos fru-
 ctus facere. Omnis arbor, quæ nō
 facit fructum bonum, excidetur:
 & in ignē mittetur. Igitur ex fru-
 ctibus eorum cognoscētis eos: vna
 quæq; enim arbor, de fructu suo
 cognoscitur: nec enim ā spinis col-
 ligunt ficus, neq; de rubo vindemi-
 ant vuam. Non omnis qui dicit mi-
 hi dñe, dñe, intrabit in regnum cœ-
 lorum, sed qui facit voluntatē pa-
 tris mei, qui in cœlis est: ipse intra-
 bit in regnum cœlorum. Multi di-
 cent mihi in illa die domine, dñe,

M

Fij

nonne

CONCORDIA

nonne in nomine tuo prophetaui
 mus, & in nomine tuo dæmonia
 eiecim⁹, & in nomine tuo virtutes
 multas fecimus? Et tūc confitebor
 illis, quia nunquam noui vos. Dis-
 cedite a me, omnes qui operamini
 iniquitatē. Quid enim vocatis me
 domine, domine, & nō facitis quæ
 dico? Omnis ergo, qui audit ver-
 ba mea hæc, & facit ea, ostendam
 vobis cui similis sit: assimilabitur
 viro sapienti, ædificanti domum,
 qui fodit in altum, & posuit fūda-
 mentum supra petram: & descen-
 dit pluuia, & venerunt flumina, et
 flauerunt v̄ti, inūdationeq; facta
 irruerunt in domum illam & non
 cecidit: nec flumen illi sum domui
 illi potuit eā mouere: fundata enī
 erat supra petrā. Et omnis qui au-
 dit verba mea hæc, & nō facit ea:
similis

Lu
 et.
 &
 &
 &
 M

EVANGELISTARVM. 43

similis erit viro stulto, qui ædificauit domum suam super harenam, aut supra terram sine fundamento, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & continuo cecidit: & facta est ruina domus illius magna. Et factum est, cum consummasset IESVS verba hæc, admirabantur, & stupebant turba super doctrina eius: erat enim docens sicut potestatem habes: & non sicut scribae eorum, et pharisæi.

CAPVT. X.

Lu. 4.
et. 5.
& 7.
& 8.
& 9.

Um autem impleisset IESVS omnia verba sua in aures plebis, descendissetque de monte, factum est, cum esset in vna ciuitatum, & ecce vir plenus lepra videns IESVM
8. veniens, & genuflexo proiciens
F u j in faciem

CONCORDIA

in faciem suam, rogauit eum, dicens:
 domine, si vis, potes me mundare.
 IESVS autem misertus est eius:
 & extendens manum, tetigit eum
 dicens: volo mundare. Et confestim
 cum dixisset, mundata est lepra eius:
 discessitque ab illo. Et ipse commi-
 natus ei, statim eiecit eum: praece-
 pitque illi: vide nemini dixeris: sed
 vade, ostende te principi sacerdo-
 tum, et offer munus tuum pro emun-
 datione tua: sicut precepit Moyses
 in testimonium illis. Et egressus,
 cepit praedicare, & diffamare ser-
 monem: ita ut iam non posset ma-
 nifeste introire in ciuitatem, sed se-
 cedens, foris in desertis locis esset
 orans. Et conueniebant ad eum un-
 dique turbae multae, ut audirent eum,
 & curarentur ab infirmitatibus
 suis: perambulabat enim magis
 sermo

Mar.
 1. & 4
 et, 5
 A

B

sermo de illo. Cum autem intróisset
 Capharnaum, centurionis cuiusdam
 seruus male habens, erat moriturus,
 qui illi erat preciosus. Et cum audisset
 de IESV, misit ad eum seniores iudeo-
 rum, rogans eum, vt veniret, & saluaret
 seruum eius. At illi cum venissent ad
 IESVM, rogabant eum solícite, dicen-
 tes ei: quia dignus est, vt hoc illi præ-
 stes: diligit enim gentem nostram, & sy-
 nagogam ipse ædificauit nobis. IESVS
 autem ibat cum illis. Et cum iam non
 longe esset a domo, misit ad eum Cen-
 turio amicos dicens: domine noli vexari,
 nõ enim sum dignus, vt sub tectum meum
 intres: propter quod: et me ipsum nõ sum
 dignum arbitratus, vt venirem ad te: sed
 dic verbo, et sanabitur puer meus. *Tuc*
 accessit ad eum centurio rogans

CONCORDIA

 Post missos ad IESVM pro sua reuerentia, amicos & seniores: tunc et ipse Centurio ad est.

rogans ac dicens: domine, puer meus iacet in domo paralyticus, et male torquetur. Et ait illi IESVS: ego veniam, & curabo eum. Et respondens centurio ait: Domine non sum

 dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus: nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij veni, & venit: & seruo meo, fac hoc: et facit. Quo audito, IESVS miratus est: & conuersus sequentibus se turbis dixit: amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inueni. Dico autem vobis, quod multi ab oriente, & occidente, venient, & recumbent

cum

EVANGELISTARVM 45

cum Abraham, & Isaac, & Iacob
in regno cœlorum: filij autem reg
ni eicientur in tenebras exterior-
res: ibi erit fletus, & stridor dentiũ
Et dixit IESVS Centurioni: va-
de, & sicut credidisti fiat tibi. Et sa-
nat⁹ est puer ex illa hora. Et reuer-
si qui missi fuerant domum: in ve-
nerunt seruum, qui languerat, sa-
num. Et statim sabbatis ingressus
in synagogã docebat illos, & stu-
pebãt super doctrina eius. Et erat
in synagoga eorum homo habens
spiritum dæmonium immundum
& ex clamauit voce magna dicēs:
sine, quid nobis, & tibi IESV na-
zarene? venisti ante tempus perde-
re nos? Scio te quis sis, fact⁹ dei. Et
increpauit illum, cōminatusq; est
ei IESVS dicens: obmutesce,
& exi de homine. Et discerpens eũ
spiritus

CONCORDIA

spiritus immundus, & proijciens illum in medium, exclamans voce magna, exijt ab eo, et nihil illi nocuit. Et mirati sunt: & fact^o est pa-
 uor in omnibus. Et conquirentes inter se, colloquebantur ad inuicem, dicentes: quod est hoc verbū? Quæ nā doctrina hæc noua? quia in potestate, & virtute spiritibus immundis imperat, & obediunt ei & exeunt. Et diulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. D
 Surgens autem IESVS de synagoga, protin^o egrediētes, venerūt in domum Simonis, et Andreae, cū Iacobo, & Ioanne. Recumbebat autem socrus Simonis, & tenebatur magnis febrib^o. Et statim dicūt ei de illa, rogaueruntq; pro ea. Et accedens stetit super illā, et apprehensa manu eius, eleuans eā, impe-
rauit

ravit febrī, & continuo dimisit
 illā, & surgens, ministrabat eis.
 Vespere autem factō, cum occidi-
 sset sol, afferebant ad eum omnes
 male habētes, & obtulerūt ei mul-
 tos dæmonia habentes: & erat om-
 nis ciuitas congregata ad ianuam
 & eiciebat dæmonia multa, ver-
 bo: & nō sinebat ea loqui, quoniā
 sciebant eum: & curauit multos,
 qui vexabantur varijs languorib⁹
 et omnes male habētes: vt adīple-
 ret quod dictū est per Esaiam pro-
 phetā, dicētē: ipse infirmitates no-
 stras accepit, & agrotationes no-
 stras portauit. Et diluculo valde
 surgens, egressus abiit in desertū
 locū, ibiq; orabat. Et persecut⁹ est
 eum Simon, & qui cum illo erant
 Et cum inuenissent eum, dixerunt
 ei: quia omnes querunt te. Et ait illis:
 camus

CONCORDIA

eamus in proximos vicōs & ciui-
 tates, vt et ibi prædicem: ad hoc e-
 nim veni. Et erat prædicans in sy-
 nagogis eorū, et in omni Galilæa: F
 & demonia eiciens. Et factum est
 deinceps, ibat I E S V S in ciuitatē
 quæ vocatur Naim, & ibant cum
 eo discipuli eius, & turba copiosa.
 Cum autem appropinquaret por-
 tæ ciuitatis, ecce defunctus effere-
 batur filius vnicus matris suæ: &
 hæc vidua erat, & turba ciuitatis
 multa cum illa. Quam cū vidisset
 dominus, misericordia mot⁹ super
 eā, dixit illi: noli flere. Et accessit
 & tetigit loculū. Hi autem qui por-
 tabant, steterūt. Et ait: adolescens,
 tibi dico surge, & resedit qui erat
 mortuus, & cæpit loqui. Et dedit
 illum matri suæ. Accepit autē om-
 nes timor, & magnificabānt deū,
dicentes

dicentes: quia propheta magnus
 surrexit in nobis: & quia deus visi-
 tauit plebē suam. Et exijt hic ser-
 mo in vniuersam Iudæam d̄ eo, &
 in omnem circa regionem. Vidēs
 autem IESVS turbas multas cir-
 cum se, iussit discipulos ire trans-
 fretum. Factum est autem ambulā-
 tibus illis in via, accedens quidam
 scriba, ait illi: magister, sequar te
 quocūq; ieris. Et dicit ei IESVS:
 vulpes foueas habent, & volucres
 cœli nidos, filius autem hominis
 nō habet, vbi caput suum reclinet
 Ait autem ad alterum ex discipu-
 lis eius: sequere me. Ille autē dixit:
 domine, permitte mihi primū ire,
 & sepelire patrem meum. Dixitq;
 ei IESVS: dimitte mortuos, sepe-
 lire mortuos suos, tu autem vade,
 & anūcia regnum dei. Et ait alter:
 sequar

CONCORDIA

sequar te domine, sed permittite mihi primum renunciare his qui domi sunt. Ait ad illum I E S V S: ne mo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno dei. Factum est autem in illa die, cum sero esset factum, & ipse ascendit in nauiculam, eoq; ascendente, secuti sunt eum discipuli eius, & ait ad illos: transeamus contra, & transfretemus trans stagnum. Et dimittentes turbam, ascenderunt, et assummunt eum, ita ut erat in naui. Et alia naues erant cum illo. Et nauigantibus illis, erat ipse in puppi super ceruical dormiens. & ecce motus magnus factus est in mari, & descendit procella magna venti in stagnum, & fluctus mittebat in nauim, ita ut impleretur nauis, & compellebantur, & periclitabantur

clitabantur, & acceſerunt ad eum
 diſcipuli eius, & ſuſcitauerunt eū
 dicētes: magiſter nō ad te pertinet
 quia perimus? Salua nos. Et exur-
 gens cōminatus eſt vento, & tem-
 peſtati aquæ, & increpās, dixit ma-
 ri: tace, obmuteſce. Et ceſſauit ven-
 tus: & facta eſt tranquillitas mag-
 na. Et ait illis: vbi eſt fides veſtra?
 Quid timidi eſtis? Nedum habetis
 fidem? Porro homines mirati ſūt,
 & timuerūt timore magno, & di-
 cebāt ad alterutrum: quiſ putas eſt
 iſte, quia ventis et mari imperat, et
 obediunt ei? Et cū veniſſet IESVS
 nauigans trās fretum maris, in re-
 gionem gergenenſium, quæ eſt con-
 tra Galilæam, eumque de nauis eg-
 greſus eſſet ad terram, occurrerūt
 ei duo habentes dæmonia, de mo-
 numentis exeuntes, ſæui nimis: ita
 vt nemo

CONCORDIA

vt nemo posset transire per viam
 illam *at vnus illorum* homo in
 spiritu immundo iam temporibus
 multis, qui vestimento non indu-
 batur, neq; in domo manebat, sed
 domiciliū habebat in monumētis
 & neq; catenis iā quisquā poterat
 eū ligare: quoniā sæpe custoditus,
 cōpedib⁹ & catenis vinct⁹, dirupif-
 set catenas, & compedes commi-
 nuisset, & nemo poterat eū doma-
 re, & semper die ac nocte in monu-
 mentis ac montibus erat, clamans
 & concidens se lapidib⁹: is vt vidit
 alonge I E S V M, currens statim
 occurrit ei, & procidit ante illum
 adorans, & exclamans voce mag-
 na dixit: qđ mihi et tibi est I E S V
 fili dei altissimi, venisti huc ate tē-
 pus torquere nos? obsecro te, et ad-
 iuro per deum, ne me torqueas.

Præcipie

Præcipiebat enim spiritui immundo, ut exiret ab homine, dicēs: exi spiritus immunde ab homine isto. Multis enim temporibus arripiebat illum, et agebatur a demonio in deserta. Interrogavit autem illum IESVS dicens: quod tibi nomen est? Et dicit ei: Legio, quia multi sum⁹. Intrauerāt enim dæmonia multa in eum. Et dæmones deprecabantur eum multum ne se expelleret extra regionem: aut imperaret illis, ut in abyssum irent. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus, pascens in agro montis, et rogabant eum dicentes: si eijcis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum, ut in eos introeamus. Et celsit eis statim IESVS dicens: ite. Et exeuntes spiritus immundi,

Job G. intro

CONCORDIA

introierant in porco, & ecce magno impetu, abiit totus grex porcorū per præcep̄s in mare ad duomillia, & suffocati sunt in stagnū. Quod vt viderunt factum, qui pascebant pastores, fugerunt, & nunciauerunt hæc omnia in ciuitatē, & in villas, et in agros: et de ijs, qui dæmonia habuerant. Et ecce tota ciuitas exijt obuiam IESV, & vt videret quid esset facti: & venerūt ad IESVM. Et vident illum, qui a dæmonio vexabatur, & a quo multa dæmonia exierant sedētē, vestitum, & sanæ mentis ad pedes IESV: & timuerunt. Narrauerūt autem illis, et qui viderant, qualiter factū esset ei, qui dæmonium habuerat: & quomodo sanus esset a legione: & de porcis. Et viso eo, rogauerunt illum omnis multitu
do Ger

Ma
9
Ma
2. &

EVANGDLISTARVM 30

do Gergesenorum, vt transfret a
 finibus eorum, & discederet ab ip
 sis: quia magno timore tenebatur.
 Ipse autē ascendens nauim reuer
 sus est. Cœpit autem illum depre
 cari vir, a quo dœmonia exierant,
 vt esset cum illo: & nō admisit eū
 IESVS. Sed ait illi: vade ī domū
 tuam ad tuos, & ānuntia illis, quā
 ta tibi dominus fecerit: & misert^o
 sit tui. Et abiit, & cœpit prædicare
 in Decapoli, & per vniuersam ci
 uitatē: quanta sibi fecisset IESVS.
 Et omnes mirabantur.

CAPVT. XI.

T ascēdens IESVS in
 nauiculam transfreta
 uit: & iterum post dies
 octo venit in ciuitatem
 suam Capharnaū. Et factum est
 G ij in vna

Mat,

9.

Mar.

2. & 5.

CONCORDIA

in vna dierum, & ipse sedebat docens. Et erant pharisæi sedentes et legis doctores, qui venerat ex omni castello Galilææ, & Iudææ, & Hierusalem: & virtus domini erat ad sanandum eos. Et auditum est quod in domo esset, & cōuenerūt multi, ita vt non caperet neq; ad Ianuam, & loquebatur eis verbū. Et ecce viri portātes in lectulo hominē qui erat paralytic⁹, et a quatuor portabatur, & querebant eū inferre, & ponere ante eū, & non inuenientes qua parte illum inferrent præ turba, ascēderunt supra tectum, nudaueruntq; illud vbi erant: & patefacientes, per tegulas submiserunt eum in medium ante IESVM, cū grabato in quo paralytic⁹ iacebat. Quorū fidem vt vidit, ait paralytico: homo cōfide, fili,

Lu. 5
& 8.
A

de, fili remittuntur tibi peccata tua.
 Et cœperunt cogitare quidam de
 scribis & legis doctorib⁹ illic sedē
 tib⁹, & dicere in cordib⁹ suis: quid
 hic loq̄tur? Hic blasphematur. Quis
 potest dimittere peccata nisi solus
 de⁹? Quis est hic qui loquitur blas-
 phemias? Quo statim cognito I E-
 S V S spiritu suo, quia sic cogita-
 rent intra se, dixit ad illos: vt quid
 ista cogitatis mala in cordib⁹ ves-
 tris? Quid est facili⁹ dicere paraly-
 tico, dimittunt tibi peccata tua, an
 dicere: surge, tolle grabatū tuū &
 ambula? Vt autē sciatis quia filius
 hominis habet potestātē in terra
 dimittendi peccata, tūc ait paraly-
 tico: tibi dico surge, tolle grabatū
 tuum, & vade in domum tuam. Et
 statim surrexit ille, & sublato gra-
 bato ī quo iacebat, abiit inde corā

CONCORDIA

omnibus in domū suā, magnificās
 deum. Vidētes autē turbæ, repleti
 sunt timore, & magnificabāt deū
 & stupor apprehendit omnes, di-
 centes: quia vidimus mirabilia ho-
 die: nunquam sic vidimus. Et glo-
 rificauerunt deum: qui dedit pote-
 statem talē hominibus. Factū est
 autē, cum I E S V S esset circa ma-
 re, conuenit turba, & excepit illū:
 erant autem omnes expectantes
 eum. Et ecce venit vir quidam de
 archisynagogis, cui nomen Iair^o.
 Et videns eum, procidit ad pedes
 eius adorās, & deprecabatur eum
 multum dicēs: quoniam filia mea
 in extremis est * vel * modo de-
 functa: veni, intra in domū meam,
 et impone manum tuam super eā,
 vt salua sit: & viuat. Erat autē pue-
 lla vnica ei filia, ferme annorum

B

duodecim, quæ et moriebatur. Et
 C sequebatur eum IESVS. Et con-
 tigit dum cum illo iret, et discipuli
 eius, sequebatur eum turba multa
 & comprimebant eum. Et ecce mu-
 lier, quæ sanguinis fluxum patie-
 batur annis duodecim, & fuerat
 multa perpeſſa a compluribus me-
 dicis, & erogauerat omnem substā-
 tiam suam in eos, nec ab vllō po-
 tuit curari, sed neq; quicq; pro-
 fecerat, sed magis deterius habe-
 bat, cum audisset de IESV, venit
 in turba, & accessit retro, & teti-
 git fimbriam vestimenti eius: dice-
 bat enim intra se: si tetigero tantum
 vestimentum eius, salua ero. Et cō-
 festim siccatuſ est fons sanguinis
 eius, & sensit corpore, quia sanata
 esset a plaga. Et statim IESVS in-
 semetipſo cognoscens virtutem,
 G iij quæ

CONCORDIA

quæ exierat de illo, conuersus ad
 turbam aiebat: quis est qui me teti-
 git? Negantibus autem omnibus,
 dixit Petr^o, & discipuli eius qui cū
 illo erāt: præceptor vides, quia tur-
 bę te comprimunt et affligunt, &
 dicis: quis me tetigit? & dixit I E-
 S V S: tetigit me aliquis: nā et ego
 noui virtutem de me exiisse. Et cir-
 cūspiciebat videre eam quæ hoc fe-
 cerat. Videns autē mulier quia nō
 latuit, timens & tremens venit, &
 sciens quod factum esset, procidit
 ante eum, & dixit ei omnem veri-
 tatem: & quam ob causam tetige-
 rit eum indicauit coram omni po-
 pulo, & quemadmodū confestim
 sanata sit. At Iesus conuersus, et vi-
 dens eam dixit: confide filia, fides
 tua te saluam fecit: vade in pace, et
 esto sana a plaga tua. Salua autem
facta

facta est mulier ex illa hora. Ad-
 huc eo loquente veniunt nuntij ad ar-
 chisynagogum dicentes: quia filia
 tua mortua est, quid ultra vexas
 magistrum? noli vexare illum. IESVS
 autem audito verbo hoc respondit
 patri puellae: noli timere, tantum
 modo crede, et salua erit. Et non
 permisit quenquam se sequi, nec in-
 trare secum, nisi Petrum & Iaco-
 bum, & Ioannem fratrem Iacobi,
 & patrem & matrem puellae. Et
 cum venisset IESVS in domum
 archisynagogi, & vidisset tibi-
 cines & turbam tumultuantem, flebat
 autem omnes, & plangebant illam mul-
 tum, ingressus ait illis: quid tur-
 bamini? Nolite flere, non est mor-
 tua puella, sed dormit: recedite. Et
 deridebant eum, scientes quod mor-
 tua esset. Ipse vero eiecit omnibus
 assumit

CONCORDIA

assummit patrē, & matrē puellæ,
 & qui secū erant: & ingrediūtur
 vbi puella erat iacēs. Et tenēs ma-
 num puellæ, ait illi: tabitacumi,
 (quod est interpretatum) puella ti-
 bi dico surge. Et reuersus est spiri-
 tus eius: et surrexit cōtinuo, & am-
 bulabat: & iussit illi dare mandu-
 care. Et stupuerunt parentes eius
 stupore magno. Quibus præcepit
 vehementer, ne alicui dicerent,
 quod factū erat. Et exijt fama hæc
 in vniuersā terrā. Et trāseūte inde
 IESV, secuti sunt eum duo cæci
 clamātes, et dicentes: miserere no-
 stri fili Dauid. Cū autem venisset
 domum, acceferunt ad eum cæci,
 Et dicit eis IESVS: creditis quia
 hoc possum facere vobis? Dicunt
 ei: vtique domine. Tunc tetigit ocu-
 los eorum dicens: secūdem fidem
 vestram

Mat.
 9. &
 10. &
 11.

vestram fiat vobis. Et aperti sunt
 oculi eorum. Et comminatus est
 illis IESVS dicēs: videte ne quis
 sciat: illi autem exeuntes, diffama-
 uerūt eum in tota terra illa. Egres-
 sis autem illis, ecce obtulerunt ei
 hominem mutum dæmonium ha-
 bentem. Et eiecto dæmonio, locu-
 tus est mutus, & miratæ sunt turbæ
 dicentes: nunquam apparuit sic in
 Israel. Pharisei autem dicebant: in
 principe dæmoniorum eijcit dæ-
 mones. Et circuibat IESVS om-
 nes ciuitates, et castella, docens in
 synagogis eorū, & prædicans euā-
 gelium regni dei, & curans omnē
 languorem, & omnē infirmitatē.

CAPVT. XII.

Mat.
 9. &
 10. &
 11.

Videns autem IESVS turbas,
 misertus est eis, quia erant ve-
 xati, & iacentes sicut oves non
 habent

CONCORDIA

habentes pastorem. Tūc dicit discipulis suis: messis quidem multa, operarij autem pauci, rogate ergo dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Et conuocatis duodecim Apostolis suis, dedit illis potestatem spirituū immundorum, vt eijcerent eos: & curarēt omnem languorem, & omnem infirmitatē. Et post hęc designauit domin⁹ et alios septuaginta duos: et misit illos binos ante faciem suā in omnem ciuitatē et locum, quo erat ipse venturus. Et præcipiens, dicebat illis: in viam gentium ne abieritis, & ī ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite ad oues quæ perierūt domus Israel. Eūtes autē prædicate dicētes: quia appropinquauit regnū cœlorū. Infirmos curate, mortuos suscite, lepro

Mat.
6.
Luc.
9. &
10.
&.11
A

B

EVANGELISTARVM. 55

leproſos mundate, dæmones ei jei-
te. Gratis accepiftis, gratis date.
Nolite poſſidere aurum neque ar-
gentum, neque pecuniam in zonis
veſtris, non peram in via, neque ſac-
culum, neque panem, neque duas tu-
nicas, neque calciamenta, ſed ſanda-
lia tantum, neque virgam: & nemi-
nem per viã ſalutaueritis. Et præ-
cepit eis ne quid tollerēt in via, ni-
ſi virgam tantum. Et dicebat eis.
In quacuncque ciuitatem aut caſte-
llum intraueritis, interrogate, quis
in ea dignus ſit. Et intrantes domũ
ſalutate eam primum dicentes: pax
huic domui. Et ſiquidem ibi fuerit
filius pacis, & domus illa digna, ve-
niet, et requieſcet ſuper illum pax
veſtra, & ſuper domum illam: ſin
autem ad vos reuertetur. In eadẽ
autẽ domo manete donec exeatis,
edentes

CONCORDIA

edentes, & bibentes que apud illos
 sunt: dignus est enim operarius ci-
 bo, mercede sua. Nolite transi-
 re de domo in domum. Et in quã
 cunq; ciuitatẽ intraueritis, & sus-
 ceperint vos, māducate quæ appo-
 nuntur vobis, & curate infirmos
 qui in illa sũt, & dicite illis: appro-
 pinquauit in vos regnum dei. In
 quamcunq; autem ciuitatem, aut
 domum intraueritis, & non susce-
 perint vos, neq; audierint sermo-
 nes vestros, exeuntes foras de do-
 mo vel ciuitate, in plateas eius, ex-
 cutite puluerem de pedib⁹ vestris,
 & dicite: etiam puluerẽ, qui adhæ-
 sit nobis de ciuitate vestra, exter-
 gimus in vos: tamen hoc scitote,
 quia appropinquauit regnum dei:
 Amẽ dico vobis, tollerabilius erit
 terræ Sodomorũ, & Gomorreorũ
in die

in die illa iudicij, quam illi ciuitati.
D Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos
 aut oues ī medio luporū. Estote
 ergo prudentes, sicut serpentes.
 & simplices, sicut colūba. Cauete
 autē ab hominibus: tradent enim
 vos in cōcilijs, & in synagogis suis
 flagellabunt vos, & ad præsides et
 reges ducemini propter me: in tes-
 timoniū illis, & gentibus. Cum au-
 tē tradēt vos, nolite cogitare quo-
 modo, aut quid loquamini: dabi-
 tur enim vobis in illa hora, quid lo-
 quamini. Nō enim vos estis qui lo-
 quimini, sed spiritus patris vestri
 qui loquitur in vobis. Tradet autē
 frater fratrem ī mortem, & pater
 filium: & insurgent filij in paren-
 tes, et morte eos afficient: et eritis
 odio omnibus hominibus propter
 nomen meum. Qui autem perseue-
 rauerit

CONCORDIA

rauerit vsq; in finem, hic saluus
 erit. Cum autem persequetur vos
 in ciuitate ista, fugite in alia. Amē
 dico vobis, non consummabitis ci-
 uitates Israel, donec veniat filius
 hominis. Non est discipulus super
 magistrū: nec seruus super domi-
 num suū. Sufficit discipulo, vt sit si-
 cut magister eius: et seruo, sicut do-
 minus eius. Si patrem familias Be-
 elzebub vocauerunt, quanto ma-
 gis domesticos eius. Ne ergo timu-
 eritis eos. Nihil opertum, quod nō
 reueletur: nec absconditū occultū E
 quod nō sciat. Quod dico vobis in
 tenebris, dicite in lumine: & quod
 ī aure auditis, p̄dicare super tecta.
 Quoniā quæ in tenebris dixistis,
 in lumine dicetur: & quod in aure
 locuti estis in cubiculis, prædicabi-
 tur ī tectis. Dico autē vobis amicis
meis

EVANGELISTARVM. 57.

meis ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, et post hæc non habent amplius quid faciant, animam enim non possunt occidere. Ostendam autem vobis quem timeatis: potius timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem, & animam, & corpus perdere in gehenam. Nonne duo * vel * quinque passeressæsse * aut * dipondio vaneunt? Et vnus ex illis non est in obliuione coram deo, neque cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores et pluris estis vos. Dico autem vobis: omnis quicumque confitebitur me coram hominibus confitebor & ego eum coram patre meo qui in caelis est, filius enim hominis confitebitur illum coram
 H angelis

CONCORDIA

angelis dei. Qui autem negauerit
 me coram hominibus, negabo et
 ego eum coram patre meo, qui in
 cœlis est: & negabitur coram an-
 gelis dei. Putatis, quia pacem veni
 mittere in terrâ? Nolite arbitrari
 quia pacem nenerim mittere. Nō
 veni pacem mittere, sed gladium:
 non dico vobis, sed separationem.
 Veni enim separare hominem, ad-
 uersus patrem suum: & filiam, ad-
 uersus matrem suam: et nurum, ad-
 uersus socrū suam: & inimici ho-
 minis domestici eius. Erunt enim
 ex hoc quinque in domo vna diuisi,
 tres in duos, & duo in tres diuiden-
 tur: pater in filium, & filius in pa-
 trem suum: mater in filiam, & filia
 in matrem: socrus in nurum suam
 & nurus in socrum suā. Qui amat G
 patrem, aut matrē plusquam me,
non est

non est me dignus: & qui amat filium, aut filiam super me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Qui inuenit animam suam, perdet illam: & qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam. Qui recipit vos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum, qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit vni ex minimis istis, calicem aquae frigidae tantum, in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Qui enim vos audit me audit: & qui vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Et factum est cum

Hij consu

G

H

CONCORDIA

consumasset IESVS præcipiens
duodecim discipulis suis, transijt
inde, vt doceret & prædicaret ī ci-
uitatib⁹ eorū. At illi exeūtes prædi-
cabāt, vt pænitétiā agerent: et dæ-
monia multa eijciebāt, et vngebāt
oleo multos ægros, & sanabātur:
circuibantq; per castella, euange-
lizantes & curantes vbiq;. Et post
hæc reuersi sunt apostoli: & con-
uenientes ad IESVM, renuncia-
uerunt ei omnia quæ egerant &
docuerant. Reuersi sunt autem et
septuaginta duo cum gaudio, dicē-
tes: Dñe, etiā dæmonia subijciunt
nobis in nomine tuo. Et ait illis: vi-
debā Satanā sicut fulgur de cælo
cadētē. Ecce dedi vobis potestātē
calcādi supra serpētes et scorpio-
nes, et super omnē virtutē inimici
et nihil vobis nocebit. Verūtāmē,
in hoc

EVANGELISTARVM 59

in hoc nolite gaudere quia spiritus
 vobis subiunguntur: gaudete autem
 quod nomina vestra scripta sunt
 in caelis. In ipsa hora exultavit in
 spiritu sancto, & respondens dixit:
 confiteor tibi pater domine caeli &
 terrae, quia abscondisti haec a sapien-
 tibus & prudentibus, & reuelasti
 ea paruulis. Ita pater, quoniam sic
 fuit placitum ante te. Omnia mihi
 tradita sunt a patre meo: & nemo
 scit quis sit filius, nisi pater, neque pa-
 tris quis nouit, nisi filius, & cui vo-
 luerit filius reuelare. Venite ad me
 omnes qui laboratis & onerati es-
 tis, & ego reficiam vos. Tollite iu-
 gum meum super vos, & discite a
 me, quia mitis sum & humilis cor-
 de: & inuenietis requiem anima-
 bus vestris. Iugum enim meum sua-
 ue est, & onus meum leue.

H iij   CAPVT

CONCORDIA
CAPVT. XIII.

Ioannes autem, cum au-
disset in vinculis opera
Christi (nunciauerunt
enim Ioanni discipuli
eius de omnibus his) conuocans
duos de discipulis suis, & mittens
eos ad IESVM, dixit ei: tu es, qui
uenturus est, an aliū expectamus?
Cum autem venissent ad eum viri
dixerūt: Ioānes baptista misit nos
ad te, dicens: tu es, qui vēturus est,
an alium expectamus. In ipsa autē
hora multos curauit a languorib⁹
suis, et plagis, et spiritibus malis, et
cæcis multis donauit visū: & respō
dēs, ait illis: eūtes, renūciate Ioāni
quæ audistis, & vidistis: quia cæci
vident, claudi ambulant, leprosi
mundātur, surdi audiūt, mortui re
surgunt, pauperes euangelizātur,
& bea

Mat.
11.
Lu. 6
& 7.
& 10
A

TV912

111

& beatus est, quicumq; non fuerit
 scandalizatus in me. Et cum disces-
 sissent nūtij Ioānis, illis abeūtibus
B cœpit IESVS dicere ad turbas d̄
 Ioāne: quid exiistis in desertum vi-
 dere? Arundinem vento agitatā?
 Sed quid exiistis videre? Homine
 mollibus vestimentis indutum?
 Ecce qui veste prætiosa, & molli-
 bus vestiūtur, & sunt in delicijs, in
 domibus regū sunt. Sed quid exij-
 stis videre? Prophetam, utiq; dico
 vobis, & plusquā prophetam. Hic
 est enim de quo scriptum est: ecce
 ego mitto angelum meum ante fa-
 ciem tuam, qui præparabit viā tuā
 ante te. Amē dico vobis, maior in-
 ter natos mulierū propheta Ioāne
 baptista surrexit nemo, & nec est.
 Qui autem minor est in regno cœ-
 lorū, maior est illo. A diebus autē
 illiq; G iij Ioānis

CONCORDIA

Ioannis baptistæ, vsq; nunc, reg-
 num cœlorum vim patitur, & vio-
 lenti rapiunt illud. Omnes enim
 prophetae, et lex, vsq; ad Ioannem
 prophetauerunt: et si vultis recipe-
 re ipse est Helias qui venturus est.
 Qui habet aures audiendi, audiat.
 Et omnis populus audiens, & pu-
 blicani, iustificauerunt deum, bap-
 tizati baptismo Ioannis. Pharisei
 autem, & legisperiti, cōsiliū dei
 spreuerunt in semetipsis, non bap-
 tizati ab eo. Ait autem dominus:
 cui ergo similes æstimabo homi-
 nes generationis huius? & cui simi-
 les sunt? Similes sunt pueris seden-
 tibus in foro, & loquentibus adin-
 uicem, qui clamantes cœqualib;
 dicunt: cantauimus vobis tibijs, &
 non saltastis: lamentauimus, & nō
 planxistis. Venit enim Ioannes
 baptista

EVANGELISTARVM 61

bap̄tista, neq; manducans panem
 neq; bibens vinum, & dicunt, dœ
 monium habet: venit filius homi-
 nis manducans & bibens, & dicūt
 Ecce homo vorax, & potator vi-
 ni, publicanorum & peccatorum
 D amicus. Et iustificata est sapientia
 ab omnibus filiis suis. Tūc cœpit
 C exprobrare ciuitatibus, in quibus
 factæ sunt plurimæ virtutes eius:
 quia non egissent pænitiā. Væ
 tibi Chorozaïm, væ tibi Bethsaida
 quia si ī Tiro & Sidone factæ fuif-
 sent virtutes, quæ factæ sunt in vo-
 bis, olim in cilicio et cinere seden-
 tes pænitentiam egissent. Verūta-
 men dico vobis, Tiro & Sidoni re-
 missius erit in die iudicij, quam vo-
 bis. Et tu Capharnaum, nunquid
 vsq; ad cœlum exaltaberis? Vsq;
 ad cœlū exaltata, vsq; ad infernū
 demergeris

CONCORDIA

demergeris, quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, que factæ sūt in te, forte mansissent vsq; in hāc diem. Veruntamē dico vobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicij, quam tibi. Et conuersus I E S V S ad discipulos suos, ait beati oculi qui vident, quæ vos videtis: dico enim vobis, quod multi prophetae, & reges voluerunt videre, que vos videtis, & non viderunt: et audire quæ auditis, & non audierunt. Et ecce quidā legis peritus surrexit tentans illum, & dicens: magister quid faciendo, vitā æternam possidebo? At ille dixit ad eum: in lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens dixit: diliges dñm deū tuum, ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omnibus viribus tuis, & ex

E

omni

omni mente tua: & proximum tuum
 sicut te ipsum. dixitque illi: recte res-
 pondisti: hoc fac: et viues. Ille autem
 volens iustificare se ipsum, dixit ad
 IESVM: & quis est meus prox-
 imus? Suspiciens autem IESVS di-
 xit: Homo quidam descēdebat ab
 Hierusalē in Iericho: & incidit in
 latrones: qui etiam despoliauerunt
 eum: & plagis impositis, abierunt
 semiuivo relicto. Accidit autem, vt
 sacerdos quidam descenderet eā-
 dem via, & viso illo, præteriuit. Si-
 militer et leuita, cum esset secus lo-
 cum, et videret eum, pertrāsijt. Sa-
 maritanus autem quidam iter fa-
 ciens, venit secus eum, & videns eum,
 misericordia motus est: & appro-
 piās, alligauit vulnera eius, infun-
 dens oleum, et vinum: & imponēs
 illum in iumentum, suum duxit in
 stabulum,

CONCORDIA

Stabulum: & curam eius egit. Et al-
 tera die, protulit duos denarios, &
 dedit stabulario, & ait: curam illi⁹
 habe, & quodcūq; supererogaue-
 ris, ego cū rediero, reddā tibi. Quis
 horum trium videtur tibi proximi-
 mus fuisse illi, qui incidit in latro-
 nes? At ille dixit: qui fecit miseri-
 cordiam in illū. Et ait illi I E S V S
 vade, & tu fac similiter. Post hęc
 autem ascendit I E S V S a Gali-
 læa in Iudęam. Rogabat autē illū G
 quidam de pharisæis, vt manduca-
 ret cum illo, & ingressus domum
 pharisæi, discubuit. Et ecce mulier
 quæ erat in ciuitate peccatrix, vt
 cognouit quod I E S V S accubuit
 ī domo pharisæi, attulit alabastrū
 vnguēti, & stans retro secus pedes
 ei⁹, lachrymis cœpit rigare pedes
 eius, et capillis capitis sui tergebat
 & oscu-

et osculabat̄ pedes eius, et unguen-
 to ungebat. Vidēs autē pharisæus
 qui vocauerat eum, ait intra se di-
 cens: hic si esset prophæta, sciret
 utiq̄, quē, & qualis est mulier, quē
 tangit eum, quia peccatrix est. Et
 respondens IESVS dixit ad illū:
 Simon, habeo tibi aliquid dicere.
 At ille ait: magister, dic. Duo debi-
 tores erant cuidam fœneratori:
 vn^o debebat denarios quingētos,
 et alius quinquaginta. Non haben-
 tibus illis vnde redderēt, donauit
 vtrifq̄. Quis ergo eū plus diligit?
 Respondens Simō dixit: Æstimo
 quia is cui plus donauit. At ille di-
 xit ei: recte iudicasti. Et conuersus
 ad mulierem, dixit Simoni: vides
 hāc mulierem? Intraui in domum
 tuam, aquam pedibus meis non de-
 disti: hęc autē lachrymis rigauit
 pedes

CONCORDIA

pedes meos, & capillis suis terfit:
 osculū mihi nō dedisti: hęc autem
 ex quo intraui, nō cessauit oscula-
 ri pedes meos: oleo caput meū nō
 vnxiſti: hęc autem vnxit vnguen-
 to pedes meos: propter quod dico
 tibi: remittūtur ei peccata multa:
 quoniam dilexit multum. Cui au-
 tem minus dimittitur, minus dili-
 git. Dixit autem ad illam: remittū-
 tur tibi peccata. Et cœperūt qui ſi-
 mul accumbebant dicere intra ſe:
 quis eſt hic, qui etiam peccata di-
 mittit? Dixit autem ad mulierem:
 fides tua te ſaluā fecit: vade ī pace.

CAPVT. XIII.

Reliquit * autē * IESVS Io. 4
 Iudæam, & abiit iterū
 in Galilæā: oportebat A
 autem eum transire per
 mediā

EVANGELISTARVM. 64

mediam Samariam. Venit ergo in
 ciuitatem Samariæ, quæ dicitur si
 char, iuxta prædiũ quod dedit Ia-
 cob Ioseph filio suo. Erat autẽ ibi
 fons Iacob. IESVS autem fatiga-
 tus ex itinere, sedebat sic supra fõ-
 tem: hora autem erat quasi sexta.
 Venit autem mulier de Samaria
 haurire aquam. Dicit ei IESVS:
 da mihi bibere: discipuli enim eius
 abierãt in ciuitatem, vt cibos eme-
 rent. Dicit ergo ei mulier illa Sa-
 maritana: quomodo tu Iudeus cũ
 sis, bibere a me poscis, quæ sum mu-
 lier Samaritanã? Non enim contũ-
 tur Iudæi Samaritanis. Respondit
 IESVS, & dixit ei: si scires donũ
 dei, & quis est, qui dicit tibi, da mi-
 hi bibere: tu forsità petisses ab eo,
 & dedisset tibi aquam viuam. Di-
 cit ei mulier: domine neq; in quo
 haurias

CONCORDIA

haurias habes & puteus altus est:
 unde ergo habes aquam viuā? Nū
 quid tu maior es patre nostro Ia-
 cob? Qui dedit nobis Puteū, & ip-
 se ex eo bibit, & filij eius, & peco-
 ra eius? Respondit I E S V S, & di-
 xit ei: omnis qui bibit ex hac aquā,
 sitiet iterum: qui autem biberit ex
 aqua, quam ego dabo ei, non sitiet
 in æternū: sed aqua, quam ego da-
 bo ei, fiet in eo fons aquæ salientis
 in vitam æternam. Dicit ei mulier
 Domine, da mihi hanc aquam vt
 non sitiam, nec veniam huc hauri-
 re. Dicit ei I E S V S: vade, voca vi-
 rum tuum, et veni huc. Respondit
 mulier, & dixit: nō habeo virum.
 Dicit ei I E S V S: bene dixisti, quia
 non habeo virum. Quinq; enim
 viros habuisti, & nunc quē habes,
 non est tuus vir. Hoc vere dixisti.

Dicit

EVANGELISTARVM 65

Dicit ei mulier: Domine, video quia propheta es tu. Patres nostri in morte hoc adorauerunt: & vos dicitis, quia hierosolymis est locus, ubi adorare oportet. Dicit ei IESVS: mulier crede mihi, quia venit hora, quando neque in morte hoc, neque in hierosolymis adorabitis patrem. Vos adoratis, quod nescitis: nos adoramus, quod scimus: quia salus ex iudeis est. Sed venit hora, et nunc est, quando veri adoratores, adorabunt patrem in spiritu, & veritate. Nam pater tales querit, qui adorent eum. Spiritus est deus: et eos qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: scio quia Messias venit, qui dicitur Christus cum ergo venerit, ille nobis annuntiabit omnia. Dicit ei IESVS: ego sum qui loquor tecum: & continuo venerunt

CONCORDIA

runt discipuli eius, & mirabatur,
 quia cum muliere loquebatur. Ne
 mo tamen dixit, quid queris: aut
 quid loqueris cum ea? Reliquit er-
 go hydriam suam mulier, & abiit
 in ciuitatem, & dicit illis homini-
 b²: venite, & videte hominem, qui
 dixit mihi, omnia quaecunq; feci.
 Nunquid ipse est Christus? Exierunt
 ergo de ciuitate, & veniebant ad
 eum. Interea rogabant eum disci-
 puli, dicentes: Rabbi manduca, ille
 autem dixit eis: ego cibum habeo
 manducare, quem vos nescitis. Di-
 cebant ergo discipuli adinuicem
 nunquid aliquis attulit ei mandu-
 care: Dicit eis IESVS: meus cib⁹
 est, vt faciam voluntatem eius, qui
 misit me: vt perficiam opus eius.
 Nonne vos dicitis, quod adhuc qua-
 tuor menses sunt, & messis venit?

Ecce dico

Ecce dico vobis: leuate oculos vestros, et videte regiones, quia albæ sunt iam ad messem. Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam; vt & qui seminat, simul gaudeat, & qui metit. In hoc enim est verbum verum: quia alius est qui seminat, & ali^{us} est qui metit. Ego misi vos metere, quod vos non laborastis: alij laborauerūt, & vos in labores eorum introistis. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbū mulieris testimoniū perhibentis: quia dixit mihi omnia quæcunq; feci. Cum venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum, vt ibi maneret: & mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt in eū propter sermonē eius. Et mulieri

Iij   dicebant

CONCORDIA

dicebant: quia non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus, & scimus, quia hic est vere saluator mundi. Post duos autē B dies exiit inde, & abiit in Galilæam. Ipse enim I E S V S testimonium perhibuit, quia propheta in patria sua honorem non habet. Cum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidissent, quæ fecerat Hierosolymis in die festo: & ipse enim venerat ad diem festum. Venit ergo iterū in Cana Galilææ, vbi fecit aquam vinum. Et erat quidā regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum C Hic cū audisset, quia I E S V S adueniret a Iudæa in Galilæam, abiit ad eum: & rogabat eum, vt descenderet, & sanaret filium eius (incipiebat enim mori.) Dixit ergo Iesus

IESVS ad eū: nisi signa, et prodi-
 gia videritis, non creditis. Dicit ad
 eū regul^o: Dñe, descēde prius quā
 moriatur filius meus. Dicit ei I E-
 S V S: vade: filius tuus viuit. Credi-
 dit homo sermoni, quem dixit ei
 I E S V S: & ibat. Iā autem eo des-
 cendente, serui occurrerunt ei, &
 nunciauerunt dicentes: quia filius
 ei^o viueret. Interrogabat ergo ho-
 ram ab eis, in qua melius habuerit
 & dixerunt ei: quia heri, hora sep-
 tima reliquit eum febris. Cogno-
 uit ergo pater, quia illa hora erat,
 in qua dixit ei I E S V S: filius tuus
 viuit. Et credidit ipse, et domus ei^o
 tota. Hoc iterum secundum signū
 fecit I E S V S, cū venisset a Iudea
 in Galileam.

CAPVT. XV.

I iij

In illo

CONCORDIA

In illo die exiēs IESVS
 de domo, cœpit iterum
 sedens docere ad mare.
 Cum autem turba plu-
 rima conueniret, & de ciuitatibus
 properarent ad eum, ascendēs na-
 uiculam sedebat in mari: & omnis
 turba stabat in littore circa mare
 super terram. Et locutus est eis in
 parabolis multa, & dicebat illis in
 doctrina sua, audite: ecce, exijt qui
 seminat, seminare semen suum. &
 dum seminat, quedam ceciderunt
 secus viam, & conculcata sunt, &
 venerunt volucres cœli, & come-
 derunt illa: alia autem ceciderunt
 in petrosa, vbi non habebāt terrā
 multam, & continuo exorta sunt
 quia non habebant altitudinem
 terræ: & quia non habebāt humo-
 rem, orto sole exæstuauerunt: &

Mat,

13.

Mat,

4.

Luc,

8. &

13

A

ollini

iii

eo quod

eo quod non habebant radicem, a ruerunt. Alia autem ceciderunt in ter spinas: & simul ex ortæ spinæ ascenderunt, & suffocauerunt ea: & fructum non dederunt. Alia autem ceciderunt in terram bonam & dabant fructum ascendentem, & crescentem: & afferbat vnum trigessimum, & vnū sexagesimū, & vnum centessimum. Hęc dicēs clamabat: qui habet aures audien-

B di audiat. Aliam parabolam proposuit illis, dicēs: simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminavit semē bonum in agro suo: cum autem dormirēt homines, venit inimicus eius, & super seminauit zizania ī medio tritici: & abiit. cum autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem serui

zudinio

I iij patris

Mat.
13.
Mar.
4.
Luc.
8. &
13
A

CONCORDIA

patrisfamilias, dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo, vnde ergo habet zizania? Et ait illis: inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei: vis, imus & colligimus ea? Et ait: nonne forte colligentes zizania, eradicetis simul et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem: & in tempore messis, dicam messoribus, colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: cui assimilabimus regnum dei, aut cui parabolae aestimabo illud? simile est regnum caelorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro, vel misit in hortum suum: quod quidem seminatum in terra, minus est omnibus

omnibus feminibus, quę sunt in terra: quod cum natum fuerit, ac creuerit, fit maius omnibus oleribus: ascenditq; in arborem magnam, facitq; ramos magnos: ita ut possint sub umbra eius aues cęli venientes requiescere, & in ramis illi⁹ habitare. Et dicebat: sic est regnũ dei, quemadmodũ si homo iaciat sementem in terram, & dormiat, & exurgat nocte, & die: & semen germinet, & increseat, dum nescit ille. Vltro enim terra fructificat: primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica: & cum ex se produxerit fruct⁹, statim mittit falcem: quoniam adest messis. Aliam parabolam locutus est eis, dicens: cui simile aestimabo regnum dei? Simile est fermento, quod acceptũ mulier abscondit

in fari-

CONCORDIA

in farinae satis tribus, donec ferme-
 tatum est totum. Hec omnia locu-
 tus est I E S U S in parabolis ad tur-
 bas: et talibus multis parabolis lo-
 quebatur eis verbum, prout pote-
 rant audire: & sine parabolis non
 loquebatur eis: ut impleretur, quod
 dictum erat per prophetam dicen-
 tem: aperiam in parabolis os meum:
 eructabo abscondita a constitu-
 tione mundi. Seorsum autem dis-
 cipulis suis differebat omnia. Tunc E
 dimissis turbis, venit in domum, et
 cum singularis esset, accesserunt ad
 eum hi, qui cum eo erant duodecim
 discipuli eius, & interrogauerunt
 eum dicentes: ediffere nobis para-
 bolam seminantis, et zizaniorum:
 & quare loqueris eis in parabo-
 lis? qui respondens ait illis: quia vo-
 bis datum est nosse mysterium regni
 caelorum

cœlorum, illis autē, qui foris sunt, non est datū: sed in parabolis omnia sunt, vt videntes videāt, et nō videant: & audientes audiāt, & nō intelligant: nequando conuertātur, & dimittātur eis peccata. Qui enī habet, dabit ei, et abūdabit: qui autem non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Et ideo in parabolis loquor eis, quia vidētes non vident, & audientes non audiunt, nec intelligunt: vt adimpleatur in eis prophetia Esaiaē dicentis: auditu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis: in crassatū est enim cor populi huius, & auribus grauerit audierūt, & oculos suos clauerūt: nequando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertant: & sanē eos. Vestri
autem

CONCORDIA

autem beati oculi, quia vident: & aures vestrae, quia audiunt. Amen quippe dico vobis, quia multi prophetae, & iusti cupierunt videre, quae videtis, & non viderunt: & audire, quae auditis, & non audierunt. Et ait illis: nescitis has parabolas, & quomodo omnes parabolas cognoscetis? Vos ergo audite parabolam seminatis. Semen est verbum dei. Et qui seminat, verbum seminat. Qui autem secus viam, ubi seminatur verbum, hi sunt, qui cum audierint verbum regni, non intelligunt: & confestim venit malus satanas diabolus, & rapit verbum, quod seminatum est in cordibus eorum ne credentes salui fiant. Qui autem super petrosa seminati sunt, hi sunt similiter, qui cum audierint verbum, continuo cum gaudio accipiunt illud

illud, sed non habent in se radicē:
orta enim tribulatione, & persecu-
tione propter verbum, confestim
scandalizantur, & temporales sūt:
quia ad tempus credunt, & in tem-
pore tentationis recedunt. Qui au-
tem in spinis seminantur, quorūq;
semē in spinas cecidit, hi sunt, qui
verbum dei audiūt, & erumnæ so-
licitudoq; sæculi istius, & fallacia
diuiciarum, & circa reliqua con-
cupiscentiæ, & voluptates vitæ in-
troeuntes suffocant verbum: et si-
ne fructu efficitur. Qui autem in
terram bonam seminati sunt, hi
sunt, qui audiunt verbum, et intel-
ligunt, & suscipiūt, & in corde bo-
no, & optimo retinentes, afferunt
fructum in patientia: aliud quidē
centessimum, aliud autem sexages-
simum, aliud vero tricesimū. Nūc
audite

CONCORDIA

audite parabolam zizaniorum a-
 gri: Qui feminat bonum semen,
 est filius hominis: ager autē est mū-
 dus: bonum vero semen, hi sunt fi-
 lij regni: zizania autē filij sunt ne-
 quā. Inimicus autem, qui semina-
 uit ea, est diabolus: messis vero cō-
 summatio seculi est: messorum autē
 angeli sunt. Sicut ergo colliguntur
 zizania, & igni comburuntur, sic
 erit in cōsumatione seculi: mittet
 filius hominis angelos suos, & col-
 ligent de regno eius omnia scan-
 dala, & eos qui faciunt iniquitatē:
 & mittent eos in caminum ignis.
 Ibi erit fletus, & stridor dētium.
 Tunc iusti fulgebunt, sicut sol, in
 regno patris eorum. Qui habet au- G
 res audiendi, audiat. Simile namq;
 est regnum cœlorum, thesauro
 abscondito in agro: quē qui inuenit
 homo,

homo, abscondit, & præ gaudio illi⁹
vadit, & vendit vniuersa quæ ha-
bet, & emit agrum illum. Iterum,
simile est regnū cœlorum homi-
ni negociatori, querēti bonas mar-
garitas: iūcta autē vna p̄tiosa mar-
garita, abiit, & vēdidit omnia quæ
habuit, & emit eam. Iterum, simi-
le est regnū cœlorum sagenæ mis-
sæ in mare, & ex omni genere pis-
cium congreganti: quam cum im-
pleta esset educentes, & secus litt⁹
sedentes, elegerunt bonos in vasa
sua, malos autem foras miserunt.
Sic erit in consummatione sæculi:
exibunt angeli, & separabunt ma-
los de medio iustorum, & mittent
eos in caminum ignis: ibi erit flet⁹
& stridor dētiū. Intellexistis hæc
omnia? Dicunt ei etiam domine.
Ait illis: ideo omnis scriba doctus
in regnō

CONCORDIA

in regno cœlorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo noua, & vetera.

CAPVT. XVI.

Mr
13
14
L
&
M
I
A
HT factum est, cum confumasset IESVS parabolas istas, transijt inde in patriam suam: & venit Nazareth, vbi erat nutritus. Et intrauit, secundum consuetudinẽ suam, die sabbati in synagogam: & surrexit legere. Et traditus est illi liber Esaiaẽ prophetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit locum, vbi scriptum erat: spiritus domini super me, propter quod vnxit me: euãgelizare pauperibus misit me: sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionẽ, et cæcis visu dimittere cõfractos in remissionẽ, prædi-

prædicare annum domini accep-
 tum, & diem retributionis. Et cū
 plicuisset librū, reddidit ministro
 & sedit. Et omnium in synagoga
 oculi erant intendentes in eū. Cœ-
 pit autem dicere ad illos: quia ho-
 die impleta est hæc scriptura in au-
 ribus vestris. Et omnes testimoniū
 illi dabant, & mirabantur in ver-
 bis gratiæ, quæ procedebāt de ore
 ipsius, & dicebant: nonne hic est
 Ioseph fabri filius? Vnde huic hæc
 omnia? quæ est sapientia, quæ data
 est illi, et virtutes tales, quæ per ma-
 nus eius efficiūtur? Nonne hic est
 faber, filius Mariæ, frater Iacobi,
 & Ioseph, & Iudæ, & Simonis?
 Nonne et sorores eius hic nobiscū
 sunt? & scandalizabantur in illo.
 Et dicebat illis IESVS: utiq; dice-
 tis mihi hanc similitudinē: medice
 K cura te

CONCORDIA

 curate ipsum. Quanta
 Fratres apud iudeos sole-
 re dici cognatos, vsq; a-
 deo p̄batur, vt non solū
 ex prop̄quo generationis
 gradu, sicut sunt filij fra-
 trum, & sororum, qui etiā
 apud nos vfiatissime fra-
 tres dicūtur, sed etiā auū-
 culus, & sororis fili⁹, sicut
 sibi erant Iacob, & La-
 bā, fratres appellati inue-
 niantur. Nō

audiuius facta in Ca-
 pharnaum, fac & hic
 in patria tua. Ait autē
 amen dico vobis, quia
 nemo propheta accep-
 tus est in patria sua,
 * aut * est sine hono-
 re, nisi in patria sua, et
 in domo sua, & in cog-
 natione sua. Et nō po-
 terat ibi virtutem vllā
 facere: nisi paucos in-
 firmos impositis mani-
 bus curauit, & miraba-
 tur propter increduli-
 tatem illorum. Ait au-
 tem I E S V S: in veri-
 tate dico vobis, multæ
 viduæ erant in diebus
 Eliæ in Israel, quando
 clausū

B

clausū est cœlū annis
tribus, & mēſibus ſex
cum facta eſſet fames
magna in omni terra:
& ad nullam illarum
miſſus eſt Elias, niſi in
Sareptam Sidoniæ ad
mulierem viduam. Et
multi leproſi erant in
Iſrael ſub Eliſeo pro-
pheta, & nemo illorū
mundatus eſt niſi Na-
amā ſyrus. Et repleti
ſunt omnes in ſynago-
gaira: hæc audientes.
Et ſurrexerunt, & eie-
cerunt illum extra ci-
uitatem, & duxerunt
illum vſq; ad ſuperci-
lium montis, ſuper quem ciuitas
illorum erat ædificata: vt præcipi-

ergo mirum
eſt dictos eſ-
ſe fratres dñi
ex materno
genere quos
cūq; cogna-
tos, cum etiā
ex cognatio-
ne Ioseph, dī
ci potuerint
fratres eius,
ab eis, qui il-
lum patrem
domini eſſe
arbitrabātur
Auguſt. in
queſtionib;
ſup Matth.
cap. vltimo.

CONCORDIA

tarent eum. Ipse autem transiens,
 per medium illorum ibat. Et cum C
 dies opportunus accidisset, He-
 rodes natalis sui cœnam fecit prī-
 ncipibus, & tribunis, & primis
 Galilææ. Cumq; introisset filia
 Herodiadis in medio, & saltasset
 & placuisset Herodi, simulq; recū-
 bentibus, rex ait puellæ: pete a me
 quod vis, & dabo tibi. Vnde cū iu-
 ramēto pollicitus est ei dare, quod
 cūq; postulasset ab eo. Quia quic-
 quid petieris, inquit, dabo tibi: li-
 cet dimidium regni mei. Quæ cum
 exisset, dixit matri suæ: quid petā?
 At illa dixit: caput Ioannis baptis-
 tæ. Et præmonita a matre, cum in-
 troisset statim cū festinatione ad
 regem, petiuit dicens: Da mihi in
 disco caput Ioannis baptistæ: volo
 ut protinus des mihi. Et cōtristat^o
est rex:

est rex: propter iusiurandum autē
 & propter simul discubentes, no-
 luit eā cōtristare: sed misso spicula-
 tore decollauit Ioānē in carcere,
 p̄cepitq; afferri caput ei⁹ in disco,
 & datum est puellæ: & illa attulit
 ac dedit matri suæ. Quo audito, dis-
 cipuli eius accedētes tulerunt cor-
 pus eius, & posuerunt illud in mo-
 numento: & venientes nunciaue-
 runt IESV. Quod cum audisset
 IESVS, ait discipulis suis, venite
 seorsum in desertum locum, & re-
 quiescite pusillum: erant enim qui
 veniebāt & redibant multi: & nec
 spatium manducandi habebant.
 & assumptis illis, secessit inde in
 nauicula trās mare Galilææ, quod
 est tberiadis, seorsum in desertū
 locum: qui est Bethsaide. Et cū au-
 dissent turbæ, viderunt enim eos

CONCORDIA

abeūntes, & cognouerunt multi,
 fequebatur eū multitudo magna,
 quia videbant signa quæ faciebat
 ſuper his, qui infirmabātur. Et pe-
 deſtres de omnibus ciuitatibus cu-
 curreūt illuc, & præuenerūt eos.
 At ipſe excepit eos: & loquebatur
 illis de regno dei, & docebat eos
 multa: & eos qui cura indigebāt, ſa-
 nabat. Subijt ergo in mōtē IESVS
 & ibi ſedebat cū diſcipulis ſuis. E-
 rat autē proximū palcha dies feſt^o E
 Iudæorum. Cum ſubleuaſſet ergo
 oculos IESVS, exiens, vidit tur-
 bam multam, & miſert^o eſt ſuper
 eos: quia erant ſicut oues non ha-
 bētes paſtorem. Dies autem cœpe-
 rat declinare, & cū veſpere facto,
 multa iam hora fieret, accedentes
 duodecim diſcipuli, dixerunt illi:
 deſertus eſt locus hic, & hora iam
præte

EVANGELISTARVM. 76

præterijt, dimitte turbas, vt eūtes
 in castella, & proximas villas &
 vicos, qui circa sunt, diuertant, &
 inueniant, emātq; sibi escas, quia
 hic in loco deserto sum⁹. IESVS
 autem dixit eis, non habēt necesse
 ire, date vos illis manducare. Et di-
 xerunt ei: euntes emamus ducētis
 denarijs panes, & dabim⁹ illis mā-
 ducare. Et dicit eis: quot panes ha-
 betis? Ite, & videte. Cū ergo vidif-
 set IESVS quia multitudo mag-
 na venit ad eū, dicit ad Philippū:
 vnde ememus panes vt manducēt
 hi? Hoc autem dicebat tentans eū,
 ipse enim sciebat quid esset factu-
 rus. Respondit ei Philippus: ducē-
 torum denariorum panes non suf-
 ficiūt eis, vt vnusquisq; modicum
 quid accipiat. Dicit ei vnus ex dis-
 cipulis Andreas frater Simonis

K iij

Petri

CONCORDIA

Petri: est puer vnus hic, qui habet
 quinque panes hordeaceos & duos
 pisces: sed hæc quid sunt inter tan-
 tos? Similiter & alij discipuli, cum
 cognouissent dixerunt: non sunt
 nobis plusquam quinque panes, &
 duo pisces: nisi forte nos eamus, et
 emamus in omnem hanc turbam
 escas. Ait autem IESVS ad disci-
 pulos suos: afferte mihi illos huc.
 Et cum præcepisset illis, vt accum-
 bere facerent omnes, secundum cõ-
 tubernia, super viride fœnũ, (erat
 enim fœnum multum in loco) dis-
 cubuerunt omnes in partes per cõ-
 uiuia, centenos, & quinquagenos.
 Accepit ergo IESVS quinque pa-
 nes, & duos pisces, & intues in cœ-
 lum, cum gratias egisset, fregit, &
 distribuit discipulis suis, vt pone-
 rent ante turbas: & duos pisces di-
 uisit om

uisit omnibus, quantum volebāt:
discipuli autem dederunt turbis.
Et manducauerunt omnes: & sa-
turati sunt. Vt autem impleti sunt
dixit discipulis suis: colligite quæ
superauerūt fragmēta: ne pereāt.
Collegerūt ergo quod superfuit
illis, et tulerunt reliquias fragmē-
torū duodecim cophinos plenos,
ex quibꝫ panibꝫ ordeaceis, & duo-
bus piscibus: quæ superfuerūt, his
qui manducauerant. Manducan-
tium autē fuit numerus, quasi quī-
que milia virorum: exceptis mu-
lieribus, & paruulis. Illi ergo ho-
mines, cum vidissent, quod fecerat
signum, dicebant: quia hic est vere
F propheta, qui venturus est in mun-
dum. Et statim iussit I E S V S, disci-
pulos ascendere in nauiculam, &
præcedere eū trans fretū ad Beth-
saidam

CONCORDIA

saidam, donec dimitteret turbas.
 Et cum cognouisset, quia venturi
 essent, vt raperent eum, & facerēt
 eum regem, fugit dimissa turba: et
 ascēdit in mōtem ipse solus orare;

CAPVT. XVII.

Espere autem facto, cū
 iam sero esset, solus I E
 S V S erat in monte: dis-
 cipuli autem eius descē-
 derunt ad mare, & cum ascendis-
 sent nauim venerunt, trans mare
 in Capharnaū: et tenebre iam fa-
 ctæ erant, & non venerat ad eos
 I E S V S. Mare autem, v̄to mag-
 no flante, exurgebat. Cum remiga-
 sset ergo quasi stadia viginti quinq̄
 aut triginta, nauicula autem in me-
 dio mari iactaretur fluctib⁹, (erat
 enim contrarius v̄tus) videns eos
 laborantes in remigando, circa
 quartam

Io
 M
 14
 M
 6
 Lu
 A

quartam vigiliam noctis, venit ad eos ambulans supra mare: & volebat præterire eos. At illi videntes eum ambulantem supra mare, & proximum naui fieri, turbati sunt, & putauerunt phantasma esse: & exclamauerunt dicentes, quia phantasma est: omnes enim viderunt eum, et præ timore conturbati sunt. Statimque IESVS locutus est eis, dicens: confidite, ego sum, nolite timere. Respondens autem Petrus, dixit: domine, si tu es, iube me ad te venire super aquas. At ipse ait: veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquam, vt veniret ad IESVM. Videns vero ventum validum, timuit: & cum cepisset mergi, clamauit dicens: Domine, saluum me fac. Et continuo IESVS extendens manum apprehendit

CONCORDIA

hendit eum, et ait illi: modicæ fidei quare dubitasti? voluerunt ergo accipere eum in nauim. Et cum ascēdisset ad illos, cessauit vētus, & pl^o magis intra se stupebant: nō enim intellexerunt de panibus, erat enim cor eorum obcæcatū. Et qui in nauicula erāt, venerunt, & adoraucrunt eum dicētes: vere filius dei es. Et cum transfretassent, statim nauis applicuit ad terram, ad quam ibant: & venerunt in terram Genesareth. Cumq; egressi essent de naui, continuo cognouerunt eum et cum cognouisset eum, viri loci illius, percurrentes miserunt in vniuersam regionem illam: & cœperunt in grabatis, eos qui male habebant, circumferre, vbi audiebāt eum esse: & quocumq; introibat, in viços, vel in villas, aut ciuitates, in plateis

plateis ponebant infirmos: & offerebant ei omnes male habentes: et deprecabatur eum, vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quot quot tetigerunt, salui facti sunt. In illo tempore, audiuit Herodes tetrarcha famam de IESV (manifestum enim factum est nomen eius) & audiuit omnia, quae fiebant ab eo, et haesitabat, eo quod diceretur a quibusdam, quia Ioannes surrexit a mortuis: a quibusdam vero, quia Elias apparuit: ab alijs autem quia propheta vnus de antiquis surrexit: quasi vnus ex prophetis. Et ait Herodes pueris suis: Ioannem ego decollavi: quis est autem iste, de quo ego talia audio? Et dicebat: quia Ioannes resurrexit a mortuis: & propterea virtutes operantur in illo. Et querebat videre eum. Altera die turba

C O N C O R D I A

die turba, quæ stabat trans mare,
 vidit, quia nauicula alia non erat
 ibi, nisi vna: & quia non introisset
 cum discipulis suis I E S V S in na-
 uim, sed soli discipuli eius abiissent:
 alia vero superuenerunt naues a
 Tiberiade, iusta locum, vbi man-
 ducauerant panem gratias agētes
 deo. Cum ergo vidisset turba, quia
 I E S V S nō esset ibi, neq; discipu-
 li eius, ascenderūt in nauiculas: &
 venerunt Capharnaum quērētes
 I E S V M. Et cum inuenissent eum
 trans mare, dixerūt ei: Rabbi, quā-
 do huc venisti? Respondit eis I E-
 S V S, & dixit: Amen amen dico
 vobis, quērītis me, nō quia vidistis
 signa, sed quia manducastis ex pa-
 nibus: & saturati estis. Operamini
 nō cibum qui perit, sed qui perma-
 net in vitam æternam, quem filius
 hominis

hominis dabit vobis: hūc enim pater signauit deus. Dixerūt ergo ad eum: quid faciemus, vt operemur opera dei? Respondit IESVS, et dixit eis: hoc est opus dei, vt credatis in eum, quē misit ille. Dixerūt ergo ei: quod ergo tu facis signum vt videam⁹, & credam⁹ tibi? Quid operaris? Patres nostri manducauerunt manna in deserto, sicut scriptum est: panem de cœlo dedit eis manducare. Dixit ergo eis IESVS: Amen amen dico vobis, nō Moyse dedit vobis panem de cœlo, sed pater meus dat vobis panē de cœlo verum. Panis enim verus est, qui de cœlo descendit: & dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eū: domine, semper da nobis panem hunc. Dixit autē eis IESVS: ego sum panis vitæ: qui venit ad me,

non esu

CONCORDIA

non esuriet: & qui credit in me, nō
 sitiet in æternum. Sed dixi vobis,
 quia & vidistis me, & non credidi-
 stis. Omne quod dat mihi pater,
 ad me veniet: & eum, qui venit ad
 me, non eijciam foras: quia descen-
 di de cœlo, non vt faciam volun-
 tatem meam, sed voluntatem eius
 qui misit me. Hæc est enim volun-
 tas eius, qui misit me patris, vt om-
 ne quod dedit mihi, nō perdam ex
 eo: sed resuscitem illud in nouissi-
 mo die. Hæc est enim voluntas pa-
 tris mei, qui misit me, vt omnis qui
 videt filium, & credit in eum, ha-
 beat vitam æternam: & ego resus-
 citabo eum in nouissimo die. Mur-
 murabāt ergo Iudæi de illo, quia
 dixisset: ego sum panis viuus, qui
 de cœlo descendi, & dicebant: nō-
 ne hic est filius Ioseph? cuius nos
nouimus

EVANGDLISTARVM Si

nouimus patrem, & matrē? Quo-
modo ergo dicit hic, quia de cœlo
descēdi? Respōdit ergo IESVS,
& dixit eis: nolite murmurare in
F inuicē: nemo potest venire ad me,
nisi pater, qui misit me, traxerit eū
& ego resuscitabo eum in nouissi-
mo die. Est scriptum in prophetis:
erunt omnes docibiles dei. Omnis
q̄ audiuit a patre, & didicit, venit
ad me. Nō quia patrem vidit quis
quam, nisi is qui est a deo, hic vidit
G patrem. Amen amen dico vobis,
qui credit in me, habet vitam æter-
nam, Ego sum panis vitæ. Patres
v̄ri māducauerūt māna ī deserto:
& mortui sunt. Hic est panis d̄ cœ-
lo descendens: vt si quis ex ipso mā-
ducauerit, non moriatur. Ego sum
panis viuus, qui de cœlo descendi:
si quis manducauerit ex hoc pane
L viuet

CONCORDIA

Viuet in æternū: et panis quē ego
 dabo, caro mea est pro mundi vita
 Litigabāt ergo Iudæi adinuicem
 dicentes: quomodo potest hic no-
 bis carnem suam dare ad mandu-
 candum. Dixit ergo eis I E S V S:
 amen amen dico vobis, nisi mādu-
 caueritis carnem filij hominis, &
 biberitis eius sanguinem, non ha-
 bebitis vitam in vobis. Qui mādu-
 cat meam carnem, & bibit meum
 sanguinem, habet vitam æternam
 & ego resuscitabo eum in nouissi- H
 mo die. Caro enim mea vere est
 cibus, & sanguis meus vere est po-
 rus. Qui manducat meam carnem
 & bibit meum sanguinem, in me
 manet: & ego ī illo. Sicut misit me
 viuens pater, & ego viuo propter
 patrē, & qui manducat me, & ip-
 se viuet propter me. Hic est panis
 qui de

qui de cœlo descendit. Non sicut
 manducauerunt patres vestri mā
 na, & mortui sunt: qui manducat
 hūc panem, viuet in æternū. Hæc
 dixit in synagoga docens in Ca-
 pharnaum. Multi ergo audientes
 ex discipulis eius dixerunt : durus
 est hic sermo: & quis potest eū au-
 dire? Sciens autem I E S V S apud
 semetipsum quia murmurarēt de
 hoc discipuli eius, dixit eis: hoc vos
 scādalizat? Si ergo videritis filium
 hominis, ascendentē vbi erat prius?
 Spiritus est, qui viuificat: caro non
 prodest quicquā. Verba quę ego
 locutus sum vobis, spiritus, & vita
 sunt. Sed sūt quidam ex vobis, qui
 non credunt. Sciebat enim ab ini-
 tio I E S V S, qui essent credentes:
 & quis traditurus esset eum. Et di-
 cebat: propterea dixi vobis, quia

CONCORDIA

nemo potest venire ad me: nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro: & iam nō cum illo ambulabant. Dixit ergo IESVS ad duodecī: nunquid & vos vultis abire? Respondit ergo ei Simon Petrus: domine, ad quē ibimus? Verba vitæ æternæ habes: & nos credimus & cognouimus, quia tu es Christ⁹ filius dei. Respondit eis IESVS: nōne ego vos duodecī elegi, & ex vobis vnus diabolus est? Dicebat autem de Iuda Simonis iscariotis; hic enim erat traditurus eum, cum esset vnus ex duodecim.

CAPVT. XVIII.

Adum est autem in illo tempore, cum transfret IESVS per fata, sabba to secundo primo, disci puli eius

Mat.
12.
Mar.
2. & 3.
Lu. 6
& 11

Apuli eius esurientes cœperunt pro
 grēdi, & vellebāt spicas, & mādu-
 cabant cōfricantes manibus. Qui-
 dam autem pharisæorum vidētes,
 dicebant illis: quid facitis, quod nō
 licet in sabbatis? Et dicebant I E-
 S V: ecce quid faciunt discipuli tui
 quod nō licet eis facere sabbatis.
 At ille dixit eis: nunquam nec hoc
 legistis, quod fecit Dauid, quando
 necessitatem habuit, & esuriit ip-
 se, & qui cum eo erant: quomodo
 introiuit in domum dei, sub Abia-
 thar principe sacerdotum, & pa-
 nes propositionis sumpsit, & man-
 ducavit, & dedit his qui cum ipso
 erant, quos nō licebat ei edere ne-
 q̄ his qui cum ipso erant, nisi so-
 lis sacerdotibus? Aut non legistis
 in lege, quia sabbatis sacerdotes
 in templo sabbatum violant: &

CONCORDIA

sine crimine sunt? Dico autem vobis: quia templo maior est hic. Si autem sciretis, quid est, misericordiam volo, & non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes. Et dicebat eis: sabbatum propter hominem factum est: & non homo propter sabbatum. Dominus enim est filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset, factum est in alio sabbato, ut intraret in synagogam: & doceret. Et ecce erat ibi homo, & manus eius dextera arida. Et observabant eum Scribae, & pharisaei, si in sabbato curaret ut inuenirent, unde accusaret eum: & interrogabant eum, dicentes: si licet sabbatis curare? Ipse vero sciebat cogitationes eorum: & ait homini habenti manum aridam: surge in medium. Et dixit illis: quis erit ex

erit ex vobis homo, qui habet ouē
 vnā, & si ceciderit hæc sabbatis
 in foueam, nonne tenebit, & leua
 bit eam? Quanto magis melior est
 homo oue? Itaq; , licet sabbatis
 bene facere. Cum ergo stetisset in
 medium homo, dixit ad illos I E
 S V S: interrogo vos: si licet sabba
 tis bene facere, an male: animam
 saluam facere, an perdere? At illi
 tacebant. Et circunspiciens eos cū
 ira, cōtristatus super cæcitatē cor
 dis eorum, dixit homini: extende
 manum tuam. Et extendit: & resti
 C tuta est manus sanitati, sicut alte
 ra. Excuntes autē pharisæi, statim
 cum herodianis consiliū faciebāt
 aduersus eum: & repleti insipien
 tia, colloquebātur adinuicē, quid
 nam facerēt de I E S V: & quomo
 do eum perderent. I E S V S autē
 L iiii sciens,

CONCORDIA

sciens, recessit inde ad mare. Et dixit IESVS discipulis suis: vt in nauicula sibi deseruirent, propter turbam, ne comprimerent eum: multos enim sanabat, ita vt irruerent in eum, vt illum tangerent, quot quot habebant plagas: & spiritus immundi, cum illum videbāt, pro cidebant ei: & clamabant dicētes: tu es filius dei. Et vehemēter comminabatur eis, ne manifestarent illum. Multa nāq; turba a Galilæa, & Iudæa secuta est eum: & ab Hierosolymis, & ab Idumæa, & trās Iordanem, & qui circa Tyrū, & Sidonem multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum: & curauit eos omnes: & præcepit eis, ne manifestum eum facerent: vt adimpleretur, quod dictū est per Esaiam prophetā, dicentē:

ecce puer

ecce puer meus, quem elegi, dilectus me^o, in quo bene complacuit animæ meæ, ponā spiritum meū super eum: et iudiciū gētibus nūciabit. Non contēdet: neq; clamabit: nec audiet aliquis in plateis vocem eius: arūdinem quassatam nō confringet: & lignum fumigās nō extinguet: donec eijciat ad victoriam iudiciū: & in nomine eius gentes sperabunt. Et veniunt ad domum: et cōuenit iterum turba, ita vt non posset nec panem manducare: & cum audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant enim, quoniam in furorē versus est. Tūc oblatus est ei dæmonium habens, cæcus, & mutus, & erat eijciēs dæmonium, & curauit eum: cūq; eiecisset dæmonium, locutus est mutus, ac vidit: & stupebant omnes turbæ,

CONCORDIA

turba; & dicebant: nūquid hic est
 filius dauid? Hic Beelzebub habet:
 & nō eijcit dæmones, nisi in Beel
 zebub principe dæmoniorum. I E
 S V S autem sciēs cogitationes eo-
 rum, dixit eis: omne regnum con-
 tra se diuisum, desolabitur: & om-
 nis ciuitas *vel* domus diuisa con-
 tra se, non stabit: & si satanas sata-
 nā eijcit, & in se ipsum diuisus est,
 quomodo ergo stabit regnū eius?
 Quia dicitis, in Beelzebub me eijce-
 re dæmonia. Si autem ego in Beel-
 zebub eijcio dæmonia, filij vestri
 in quo eijciūt? Ideo ipsi iudices ve-
 stri erunt. Porro si ego in digito
 ac spiritu dei eijcio dæmones,
 igitur profecto peruenit ī vos reg-
 nū dei? Aut quomodo potest quis
 quam intrare in domum fortis, &
 vasa eius diripere, nisi prius alliga-
 uerit

uerit fortem? Et tūc domum illius diripiet. Cum enim fortis armatus custodit atrium suum: in pace sūt ea, quæ possidet: Si autē fortior eo superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet, in quibus cōfidebat: & spolia eius distribuet. Qui non est mecum, cōtra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Ideo amen dico vobis: quoniā omnia dimittētur filijs hominum peccata, & blasphemiæ quib^o blasphemauerint: qui autem spiritu blasphemiæ blasphemauerit ī spiritum sanctum, nō habebit remissionem in æternum: sed reus erit æterni delicti. Et quicūq; dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, nō remittet ei: nec in hoc sæculo, nec ī futuro.

(Quoniā

CONCORDIA

(Quoniam divedant spiritum im-
mundum habet.) Aut facite arbo-
rem boná, & fructum eius bonū: E
aut facite arborem malam, & fru-
ctum eius malum: siquidem ex fru-
ctu arbor cognoscitur. Progenies
viperarum, quomodo potestis bo-
na loqui, cum sitis mali? Ex abun-
dántia enim cordis os loquitur. Bo-
nus homo de bono thesauro pro-
fert bona: & malus homo de ma-
lo thesauro profert mala. Dico au-
tem vobis, quoniam omne verbū
otiosum quod locuti fuerint homi-
nes, reddent rationem de eo in die
iudicij. Ex verbis enim tuis iustifi-
caberis: & ex verbis tuis condéna-
beris.

CAPVT. XIX.

TVnc quidá de scribis, & pha-
risæis tētantes, signū de cœlo
quere

querebant ab eo: respondentesque
 dicebant. Magister, volumus a te
 signum videre. Turbis autem con-
 currentibus, cœpit respondens, di-
 cere illis: generatio hæc nequam
 est. Generatio mala, & adultera si-
 gnum querit: & signum non dabi-
 tur ei, nisi signum Ione prophætæ:
 nam sicut fuit Ionas signum Nini-
 uitis, ita erit filius hominis genera-
 tioni isti. Sicut enim fuit Ionas in
 ventre ceti tribus diebus, & tribus
 noctibus, sic erit filius hominis in
 corde terræ tribus diebus, & tribus
 noctibus. Viri Niniuitæ surgent in
 iudicio cum generatione hac, & con-
 demnabunt illam: quia poenitentiam
 egerunt in prædicatione Ionæ, &
 ecce plusquam Ionas hic. Regina
 Austri surget in iudicio cum gene-
 ratione ista, et condemnabit eam:
 quia ve

CONCORDIA

quia venit a finibus terræ, audire
sapientiã Salomonis: & ecce plus-
quam Salomon hic. Cum immun-
dus spiritus exierit ab homine, am-
bulat per loca arida, & in aquosa
querens requiem: & non inueniẽs
tũc dicit: reuertar in domum meã,
vnde exiui. Et cum venerit inue-
nit eam scopis mundatam, & or-
natam. Tunc vadit, & assumit sep-
tem alios spiritus secũ nequiores
se, & ingressi habitant ibi: & fiunt
nouissima hominis illius peiora
priorib⁹. Sic erit generationi huic **B**
pessimã. Factum est autem cũ hæc
diceret, extollens vocem quãdam
mulier de turba, dixit illi: beatus
veter qui te portauit: et vbera quæ
suxisti. At ille dixit: quinimo beati
qui audiunt verbum dei: & custo-
diunt illud. Adhuc eo loquẽte ad
turbas

C turbas, ecce mater eius, & fratres
 venerunt ad illum, querentes loqui
 ei, nec poterat adire eum præ tur-
 ba: & foris stantes miserunt ad eum,
 vocantes eum. Et sedebat circa eum
 turba: & dicunt ei: ecce mater tua
 & fratres tui foris stant, querentes
 te videre. Ad ipse respondens dicit
 tibi sibi ait: quæ est mater mea, et qui
 sunt fratres mei? Et extendens ma-
 nus in discipulos suos, circumspi-
 cientesque eos qui in circuitu eius sede-
 bant, ait: ecce mater mea, & fratres
 mei. Quicumque enim audierit verbum
 Dei patris mei, qui in caelis est, et fe-
 cerit voluntatem eius, ipse frater
 meus, & soror mea, & mater est.
D Et cum loqueretur, rogavit illum
 quidam pharisæus, ut pranderet a-
 pud se. IESVS autem ingressus,
 recubuit. Pharisæus autem coepit
 intra

CONCORDIA

intra se reputans, dicere: quare nō
baptizatus esset ante prādiū. Et
ait dominus ad illum: nūc vos pha-
risei, quod de foris est calicis, & ca-
rini mundatis: quod autem int^o est
veltrū, plenum est rapina: & ini-
quitate. Stulti, nōne qui fecit, quod
de foris est, etiam id quod de intus
est, fecit? Verumtamē, quod super

 est, date eleemosynā:
& ecce omnia munda
sunt vobis. Sed vā vo-
bis phariseis, qui deci-
matis mētā, & rutā,
& omne olus: & prete-
ritis iudicium, & chari-
tatē dei. Hec oportuit
facere: et illa nō omit-
tere: Vā vobis phari-
seis, q̄ diligitis primas
cathedras ī synagogis
& salu

Quidam vo-
lūt: datis elee-
mosynā dici,
vt exprobrā-
tis sit, nō ad
monētis. Nō
enim conue-
nit, (vt aiūt)
vt quos mo-
do fecerit tā
scelerosos, su-
bito data ele

E V A N G E L I S T A R V M 89

& salutationes in foro. Væ vobis, quæ estis vt monumeta, quæ non parèt: & homines ambulantes supra, nesciunt.

emofyna, vel
lit vndiqua-
q; mundos
videri.

Respondens autem quidam ex legis peritis, ait illi: magister, hæc dicens, etiam contumeliam nobis facis. At ille ait: & vobis legis peritis

E væ, quia oneratis homines oneribus, quæ portare non possunt: & ipsi, vno digito vestro, non tangitis sarcinas. Væ vobis, qui ædificatis monumenta prophetarum: patres autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini, quod consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam quidem ipsi eos occiderunt: vos autem ædificatis eorum sepulchra.

Quasi diceret: in hoc testimonio vobis metipsis estis: quod non

M Prop

CONCORDIA

indignamini, Propterea & sapiētia
 quoniam, in dei dixit: mittā ad illos
 genue profi prophetas, & aposto-
 temini, vos los, & ex illis occidēt,
 esse filios eo & persequentur: vt in
 rum, qui pro quiratur sanguis om-
 phetas occi nium prophetarū, qui
 derunt: in cu effusus est a constitu-
 ius rei testi tione mundi, a genera-
 moniū, isto tione ista: a sanguine
 rum & dedica Abel, vsq; ad sangui-
 tis sepulchra nem Zacharię, qui pe-
 & nihilomi rijt iter altare, & adē.
 nus imitari nem Zacharię, qui pe-
 ni illorū ma rijt iter altare, & adē.
 la opera. Ideo dico vobis: requi-

 ret ab hac gnatione.
 Væ vobis legis peritis, qui tulistis
 clauem scientię: ipsi non introi-
 tis, & eos qui introibant, prohibui-
 stis. Cum autem hæc ad illos dice-
 ret, cœperunt pharisæi, & legis pe-
 riti grauitè insistere, & os eius
 opprime

opprimere, de multis insidiātes ei:
 et quārētes aliquid capere de ore
 eius, vt accusarent eum. Quidam
F autem de turba ait ei: magister, dic
 fratri meo, vt diuidat mecum he-
 reditatem. At ille dixit ei: homo,
 quis me constituit iudicem, aut di-
 uisorē super vos? Dixitq; ad illos:
 videte, & cauete ab omni auaritia
 quia non in abundantia cuiusquā
 vita eius est, ex his quę possidet. Di-
 xit autem similitudinem ad illos,
G dicens: hominis cuiusdam diuitis,
 vberes fructus ager attulit: & cogi-
 tabat intra se, dicens: quid faciam,
 quia non habeo quo congregē fru-
 ctus meos? Et dixit, hoc faciam: de-
 struam horrea mea, & maiora fa-
 ciam, & illuc congregabo omnia,
 quę nata sunt mihi, & bona mea,
 et dicam animę meę: anima, habes
 Miij multa

CONCORDIA

multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi deus: stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te: quę autem parasti cuius erūt? Sic est, qui thesaurizat: & nō est in deum diues.

CAPVT. XX.

 Ost hec erat dies festus Io. 5.
Iudeorum, & ascendit Lu. 10.
IESVS Hierosolymā. A
Est autē Hierosolymis
probat. ea piscina, quę cognomi-
natur hebraicę bethsaida, quinque
porticus habēs. In his iacebat mul-
tudo magna languentium, cęco-
rum, claudorum, aridorum, expe-
ctantium aquę motum. Angelus
autem domini descendebat secū-
dum tempus in piscinam, & moue-
batur

batur aqua: & qui prior descendi-
 fet in piscinam post motionem a
 quæ, sanus fiebat, a quacūq; deti-
 nebatur infirmitate. Erat autē qui
 dam homo ibi, triginta & octo an-
 nos habens in infirmitate sua. Hūc
 cum vidisset I E S V S iacentem, et
 cognouisset, quia iam multum tē-
 pus haberet, dicit ei: vis sanus fie-
 ri? Respondit ei languidus: domi-
 ne, hominem non habeo, vt cum
 turbata fuerit aqua, mittat me in
 piscinam: dum venio enim ego, a-
 lius ante me descēdit. Dicit ei I E-
 S V S: surge, tolle grabatum tuum
 & ambula. Et statim sanus factus
 est homo ille: et sustulit grabatum
 suum, & ambulabat. Erat autem
 sabbatum in die illo. Dicebant er-
 go Iudei, illi qui sanat⁹ fuerat: sab-
 batum est, non licet tibi tollere
 M iij graba

CONCORDIA

grabatum tuum. Respōdit eis: qui
 me sanum fecit, ille mihi dixit:
 tolle grabatum tuum, & ambula.
 Interrogauerūt ergo eum: quis est
 ille homo, qui dixit tibi, tolle gra-
 batum tuum, & ambula? Is autem
 qui sanus fuerat effectus, nesciebat
 quis esset: I E S V S enim declina-
 uit a turba constituta in loco. Pos-
 tea inuenit eū I E S V S in templo,
 & dixit illi: ecce sanus factus es, iā
 noli peccare: ne deterius tibi aliqd
 contingat. Abijt ille homo, et nun-
 ciauit Iudēis, quia I E S V S esset,
 qui fecit eum sanū. Propterea per-
 sequebātur Iudaei I E S V M: quia
 haec faciebat in sabbato. I E S V S
 autem respondit eis: pater meus vs-
 que modo operat̄: et ego operor.
 Propterea ergo magis querebant
 eum Iudaei interficere: quia non
solum

solum soluebat sabbatum, sed & patrem suum dicebat deum: æqualem se faciēs deo. Respōdit itaque
 B IESVS, & dixit eis: Amen amen dico vobis, non potest filius a se facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem. Quæcūq; enim ille fecerit, hæc et filius similiter facit. Pater enim diligit filiū: & omnia demōstrat ei, quæ ipse facit: & maiora his demonstrabit ei opera, vt vos miremini. Sicut enim pater suscitatur mortuos, & viuificat, sic et fili⁹ quos vult viuificat. Neq; enim pater diiudicat quæcūq;, sed omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificent filium, sicut honorificant patrem. Qui non honorificat filiū, nō honorificat patrem, qui misit illum. Amen amē dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit
 Miiij ei qui

CONCORDIA

ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit: sed transijt a morte in vitam. Amē amē dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij dei: & qui audierint vivēt. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio, vitam habere in semetipso: & potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Nolite mirari hoc, quia venit hora, in qua omnes qui in monumentis sūt, audiet vocem filij dei: et procedet qui bona fecerūt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Nō possum ego a me ipso facere quicquam, sicut audio iudico: & iudicium meum iustum est: quia non quero voluntatem meam: sed voluntatem eius, qui misit me. Si ego testimo

testimonium perhibeo d̄ me ipso,
testimonium meum non est verū.
Alius est qui testimonium perhibet
de me, & scio quia verū est testi-
monium eius: quod perhibet de
me. Vos misistis ad Ioānem, & te-
stimoniū perhibuit veritati. Ego
autem non ab homine testimoniū
accipio: sed hæc dico, vt vos salui
sitis. Ille erat lucerna ardens, & lu-
cens: vos autem voluistis ad horā
exultare in luce eius. Ego autē ha-
beo testimonium maius Ioanne.
Opera enim quæ dedit mihi pater
vt perficiā ea, ipsa opera quæ ego
facio, testimonium perhibent de-
me: quia pater misit me: & qui mi-
sit me pater, ipse testimonium per-
hibet de me. Neque vocē eius vn-
quam audistis, neq; speciē eius vi-
distis: & verbum eius non habetis
in vobis

CONCORDIA

in vobis manens: quia quem misit
 ille, huic vos non creditis. Scruta-
 mini scripturas, quia vos putatis
 in ipsis vitam æternam habere: &
 illæ sunt, quæ testimonium perhi-
 bent de me: & nō vultis venire ad
 me, vt vitam habeatis. Claritatem
 ab hominibus nō accipio: sed cog-
 noui vos, quia dilectionem dei nō
 habetis in vobis. Ego veni in nomi-
 ne patris mei, & non accepistis me
 si alius venerit in nomine suo, illū
 accipietis. Quomodo vos potestis
 credere, qui gloriā ab inuicē acci-
 pitis: & gloriam, quæ a solo deo
 est, non quæritis? Nolite putare, quia
 ego accusaturus sum vos apud pa-
 trem, est qui accusat vos Moyſes:
 in quo vos speratis. Si enim crede-
 retis Moyſi, crederetis forsitan &
 mihi: de me enim ille scripsit. Si
autem

autem illius literis nō creditis, quo
modo verbis meis credetis? Factū
est autem dum irent, & ipse intra
uit in quoddam castellum: & mu-
lier quēdā Martha no-
mine, excepit illum in
domum suam: & huic
erat soror, nomine
Maria: quæ etiā sedēs
sec^o pedes domini, au-
diebat verbum illius.
Martha autem fatage-
bat, circa frequens mi-
nisterium. Quæ stetit, & ait: domi-
ne, non est tibi curæ, quod soror
mea reliquit me solā ministrare?
Dic ergo illi, vt me adiuuet. Et res-
pondens dixit illi dominus: Mar-
tha, Martha, sollicita es, & turbaris
erga plurima. porro vnum est ne-
cessarium. Maria optimam partē
elegit.

Hęc dum as-
cēderet Hie-
rosolymā in
itinere conti-
gere: quę per
recapitulati-
onem narrā-
tur.

CONCORDIA

elegit: quę non auferetur ab ea.

CAPVT. XXI.

Derant autem quidam,
ipso in tempore, nunciã
tes illi de Galilæis, quo-
rum sanguinem Pilatus
miscuit cum sacrificijs eorū. Et res-
pondens dixit illis: putatis quod hi
Galilæi, præ omnibus Galilæis, pe-
ccatores fuerint: quia talia passi-
sunt? Non dico vobis: sed nisi pœ-
nitentiam habueritis, omnes simi-
liter peribitis: sicut illi decem &
oçto, supra quos cecidit turris in Si-
loe, & occidit eos. Putatis, quia &
ipsi debitores fuerint præter om-
nes homines habitantes in Ierusa-
lem? Non dico vobis: sed si pœni-
tentiam non habueritis, omnes
similiter peribitis. Dicebat autem
& hanc

Luc.
13, &
14
A

EVANGELISTARVM 95

& hanc similitudinem: arboré fici
 habebat quidam plantatam in vi-
 nea sua, & venit quærens fructum
 in illa: & non inuenit. Dicit autem
 ad cultorem vineæ: ecce anni tres
 sunt, ex quo venio quærens fructū
 in ficulnea hac, & nō inuenio: luc-
 cide ergo illam: vt quid etiā terrā
 occupat? At ille respondens, dicit
 illi: domine, dimitte illā & hoc an-
 no, vsque dum sodiā circa illam, et
 mittam stercora, & si quidem fece-
 rit fructum: sin autem in futuram
 succides eam. Erat autem docens
 in synagoga eorum sabbatis. Et
 ecce mulier quæ habebat spiritum
 infirmitatis annis decem & octo,
 et erat inclinata: nec omnino pote-
 rat sursum respicere. Quam cum
 videret, IESVS vocauit eam ad
 se, & ait illi: mulier dimissa es ab
 infirmi

CONCORDIA

infirmitate tua. Et iposuit illi ma-
 n^o, & cōfestim erecta est: et glorifi-
 cabat deū. Respondens autem ar-
 chisynagog^o indignās, quia sabbā-
 tis curasset I E S V S, et dicebat tur-
 bā: sex dies sunt, in quib^o oportet
 operari: in his ergo venite, & cura-
 mini: & nō in die sabbati. Respō-
 dens autem ad illum dominus, di-
 xit: Hypocritæ, vnusquisq; vestrū
 sabbato non soluit bouem suum,
 aut asinum a præsepio, & ducit ad
 aquare? Hanc autem filiam Abra-
 hæ, quā alligauit satanas, ecce de-
 cē et octo annis: nō oportuit solui
 a vinculo isto die sabbati? Et cum
 hæc diceret, erubescabant omnes
 aduersarij eius: & omnis populus
 gaudebat, in vniuersis quæ glorio-
 se fiebant ab eo. In ipsa die accesserunt
 quidam phariseorū dicentes:
 exi, &

exi, & vade hinc: quia Herodes vult
 te occidere. Et ait illis: ite, & dicite
 vulpi illi: ecce eicio daemonia, et
 fanitates perficio hodie, & cras, &
 tertia die consumor. Veruntamen
 oportet me hodie, & cras, & sequē
 ti die ambulare: quia non capit pro
 phetam perire extra Ierusalē. Et
 factum est, cum introisset IESVS
 in domum cuiusdam principis pha
 risaeorum sabbato manducare pa
 nem, & ipsi observabant eum. Et
 ecce homo quidam hydropticus erat
 ante illū. Et respondens IESVS,
 dixit ad legisperitos, & pharisaeos:
 si licet sabbato curare? At illi tacu
 erunt. Ipse vero apprehensum sana
 vit eum: ac dimisit. Et respondens
 ad illos, dixit: cuius vestrum asinus,
 aut bos in puteum cadet, & non cō
 tinuo extrahet illum die sabbati?

Et non

CONCORDIA

Et non poterant ad hæc responde
 re illi. Dicebat autem & ad inuita
 tos parabolam, intendens quomo F
 do primos accubitus eligerent, di
 cens ad illos: cum inuitatus fueris
 ad nuptias, non discumbas in pri
 mo loco, ne forte honoratior te sit
 inuitatus ab illo: et veniēs is qui te
 et illum vocauit, dicat tibi: da huic
 locum: & tunc incipias cum rubo
 re nouissimū locum tenere. Sed cū
 vocatus fueris, vade recube in no
 uissimo loco: vt cū venerit qui te
 inuitauit, dicat tibi: amice ascende
 superius. Tunc erit tibi gloria co
 ram simul discumbentibus: quia
 omnis qui se exaltat, humiliabit:
 & qui se humiliat, exaltabitur. Di G
 cebat autem & ei, qui se inuitaue
 rat: cum facis prandium, aut cœ
 nā noli vocare amicos tuos, neq̃
 cognatos

F cognatos, neque vicinos, neque diuites, ne forte te et ipsi reuident, & fiat tibi retributio, sed cū facis cōuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos, & beat⁹ eris: quā non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Hæc cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi: beatus qui manducabit panem in regno dei. At ipse dixit ei: homo quidam fecit cœnā magnā, & vocauit multos, & misit seruum suū hora cœnæ dicere inuitatis, vt venirent, quia iā parata sunt omnia: & cœperunt simul omnes excusare. Prim⁹ dixit ei: villā emi, et necesse habeo exire, & videre illā: rogo te habe me excusatū. Et alter dixit: iuga boui emi quinque, & eo probare illa: rogo te, habe me excusatū.

N Et alius

CONCORDIA

Et alius dixit: vxoré duxi, & ideo non possum venire. Et reuersus seruus nūciauit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo: exi cito in plateas, & vicus ciuitatis, & pauperes, ac debiles, & cæcos, & claudos introduce hic. Et ait seruus: domine factū est vt imperasti: et adhuc locus est. Et ait dominus seruo: exi in vias, & sepes, et compelle intrare: vt impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meã. **I**
Ibãt autem turbæ multæ cum eo: & conuersus dixit ad illos: si quis venit ad me, & non odit patrē suū & matrem, & vxorem, & filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animã suam, non potest meus esse discipulus: & qui non baiulat crucem suã

cem suam, & venit post me, nō potest me^o esse discipulus. Quis enim ex vobis volēs turrim ædificare, nonne prius sedens cōputat sumptus, qui necessarij sunt, si habet ad perficiendum: ne postquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui vident, incipiant illudere ei, dicentes: quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit cōsummare? Aut quis rex, itur^o comittere bellum aduersus aliū regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurre re ei, qui cum viginti millibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens, rogat ea, quę pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui nō renunciat omnibus quę possidet, nō potest me^o esse discipulus.

CONCORDIA

CAPVT. XXII.

Post hæc autem ambulabat I E
 SV S in Galilæam, non enim
 volebat in Iudeam ambulare: quia
 quærebant eum Iudei interficere.
 Erat autem in proximo dies festus
 Iudeorum Scenophegia, Dixerunt
 autem ad eum fratres eius: transi
 hic, & vade in Iudæam, ut et discipu
 li tui videant opera tua quæ facis:
 nemo quippe in occulto quid facit
 & querit ipse in palam esse. Si hæc
 facis, manifesta te ipsum mundo.
 Neque enim fratres eius credebant in
 eum. Dicit ergo eis I E S V S: tem
 pus meum nondum aduenit: tem
 pus autem vestrum semper est pa
 ratum. Non potest mundus odisse
 vos, me autem odit: quia ego testi
 monium perhibeo de illo, quod o
 pera eius mala sunt. Vos ascendite
 ad diem

Io.7
 A

Io.7
AA^{ps}
non
dū af
cēdo

ad diē festum hunc, ego enim non
ascendam ad diem festum: istum:
quia meum tempus non dum im-
pletum est. Hæc cum dixisset, ipse
mansit in Galilæa. Vt autem ascē-
derunt fratres eius: tunc & ipse as-
cendit ad diem festum: non mani-
feste, sed quasi in occulto. Iudæi er-
go querebant eum in die festo, &
dicebant: vbi est ille? Et murmur-
multum erat in turba de eo. Qui-
dam enim dicebāt, quia bonus est:
alij autem dicebant, non: sed sedu-
cit turbas. Nemo tamen, palam lo-
quebatur de illo, propter metum
iudeorum. Iā autem die festo me-
diante ascēdit I E S V S in templū
& docebat. Et mirabantur Iudæi
dicentes: quomodo hic literas scit,
quū non didicerit? Respondit eis
I E S V S, et dixit: mea doctrina nō
N iij est mea

CONCORDIA

est mea, sed eius qui misit me. Si quis
 voluerit voluntatem eius facere,
 cognoscat de doctrina, vtrum ex
 deo sit: an ego a me ipso loquar.
 Qui a semetipso loquitur, gloria
 propriam querit, qui autem querit
 gloriam, eius qui misit eum, hic ve
 rax est: & iniusticia in illo non est.
 Nonne Moyse dedit vobis legem
 & nemo ex vobis facit legem? Quid
 me queritis interficere? Respondit
 turba, & dixit: daemnum habes:
 quis te querit interficere? Respon
 dit IESVS, & dixit eis: vnū opus
 feci: & omnes miramini. Proterea
 Moyse dedit vobis circuncisionē
 non quia ex Moysē est, sed ex patri
 bus: et in sabbato circunciditis ho
 minem. Si circuncisionem accipit
 homo in sabbato, vt non soluatur
 lex Moyse, mihi indignamini, quia
totum

totum hominem sanum feci in sab-
bato? Nolite iudicare secundum faci-
ciem: sed iustum iudicium iudicate.

C Dicebant ergo quidam ex Hiero-
solyms: nonne hic est, quem que-
runt interficere? Ecce palam loqui-
tur, & nihil ei dicunt. Nunquid ve-
re cognouerunt principes, quia hic
est Christus? Sed hunc scimus, unde
sit. Christus autem cum venerit,
nemo scit unde sit. Clamabat er-
go IESVS in templo docens, &
dicens: & me scitis, & unde sim sci-
tis: & a me ipso non veni. Sed est
verus, qui misit me: quem vos nescitis.
Ego scio eum: & si dixerero, quia nescio
eum, ero similis vobis mendax:
sed scio eum, quia ab ipso sum: &
ipse me misit. Querebant ergo eum
apprehendere: & nemo misit in
illum manus, quia non dum venerat

N iij   hora

CONCORDIA

hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum, & dicebant: Christus cum venerit, nūquid plura signa faciet: quæ hic facit? Audierunt pharisæi turbam murmurantem de illo hæc, & miserunt principes, et pharisæi ministros, ut apprehenderent IESVM. Dixit ergo eis IESVS: adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum, qui me misit. Queretis me, & non inuenietis: & ubi ego sum, vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudei ad semetipsos: quo hic iturus est, quia non inueniemus eum? Nūquid in dispersione gentium iturus est, & docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit: queretis me, & non inuenietis: & ubi sum ego, vos non potestis venire? In nouissimo autem die magno festiuitatis, stabat Iesus

IESVS, et clamabat, dicēs: si quis
sitit veniat ad me, & bibat: qui cre
dit in me, sicut dicit scriptura, flu
mina de ventre eius fluēt aquæ vi
uæ. Hoc autem dixit d̄ spiritu, quē
accepturi erant credentes in eum:
nondum enim erat spiritus datus,
quia IESVS nondum erat glori
ficatus. Ex illa ergo turba, cum au
E dissent hos sermones eius, dicebāt:
hic est vere propheta. Alij dicebāt
hic est Christus. Quidam autem di
cebant: nunquid a Galilæa venit
Christ⁹? Nōne scriptura dicit: quia
ex semine Dauid, et d̄ Bethlehē ca
stello, vbi erat Dauid, venit Chri
stus? Dissensio itaq; facta est in tur
ba propter eum. Quidam autē ex
ipsis volebant apprehendere eum
sed nemo misit super eum manus.
Venerunt ergo ministri ad ponti
fices,

CONCORDIA

fices, & pharisæos, & dixerunt eis illi: quare nō adduxistis illum? Responderunt ministri: nunquā sic locutus est homo: sicut hic loquitur. Responderunt ergo eis pharisæi: nunquid & vos seducti estis? Nunquid ex principib⁹ aliquis credidit in eum, aut ex pharisæis? Sed turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, ille qui venit ad eū nocte, qui vnus erat ex ipsis: nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso: & cognouerit, quid faciat? Responderunt, & dixerunt ei: nunquid & tu Galilæus es? Scrutare scripturas, & vide, quia a Galilæa propheta non surgit. Et reuersi sunt vnusquisq; in domum suam.

CAPVT. XXIII.

Iesus

Io. 8
A

IESVS autem perrexit
in montem Oliueti: &
diluculo iterū venit in
templū: & omnis popu-
lus venit ad eum: & sedens doce-
bat eos. Adducunt autem scribæ,
& pharisæi mulierem in adulterio
deprehensam: & statuerūt eam in
medio, & dixerūt ei: magister, hæc
mulier modo deprehensa est in a-
dulterio: in lege autē Moyses man-
dauit nobis huiusmodi lapidare:
tu ergo quid dicis? Hoc autem dice-
bant, tentantes eum: vt possent ac-
cusare eum. IESVS autem incli-
nans se deorsum: digito scribebat
in terram. Cū ergo perseuerarent
interrogātes, erexit se, & dixit eis:
qui sine peccato est vestrū, primus
in illam lapidem mittat. Et iterū
se inclinans scribebat in terram.
Audientes

CONCORDIA

Audientes autem hæc, vnus post
 vnum exhibant,incipientes a senio
 ribus:& remansit solus I E S V S :
 & mulier in medio stans . Erigens
 autem se I E S V S ,dixit ei : mulier
 vbi sunt,qui te accusabāt ? Nemo
 te cōdēnauit? Quæ dixit:nemo do
 mine.Dixit autē I E S V S :nec ego
 te condemnabo:vade,& iam am- B
 plius noli peccare.Iterum ergo lo
 cutus est eis I E S V S , dicens : ego
 sum lux mūdi:qui sequitur me,nō
 ambulat ī tenebris:sed habebit lu
 men vitæ.Dixerunt ergo ei phari
 sæi:tu de te ipso testimonium per
 hibes:testimonium tuum non est
 verum.Respondit I E S V S , & di
 xit eis:& si ego testimonium perhi
 beo de me ipso,verum est testimo
 nium meum:quia scio vnde veni,
 & quo vado : vos autem nescitis,
vnde

vnde venio, aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis: ego non iudico quemquam: et si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum, sed ego, et qui me misit pater. Et in lege vestra scriptum est: quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso: & testimonium perhibet de me, qui misit me pater. Dicebant ergo ei: ubi est pater tuus? Respondit IESVS: neque me scitis: neque patrem meum. Si me sciretis, forsitan et patrem meum sciretis. Hec verba locutus est IESVS in gazophilatio docens in templo, et nemo apprehendit eum, quia nec dum venerat hora eius. Dixit ergo eis iterum IESVS: ego vado, & queretis me: & in peccato vestro moriemini. Quo ego vado, vos non potestis

CONCORDIA

potestis venire. Dicebant ergo Iu-
 dei: nūquid interficiet semetipsum?
 Quia dicit, quo ego vado, vos non
 potestis venire? Et dicebat eis. Vos
 deorsum estis: ego d̄ supernis sum.
 Vos de hoc mūdo estis: ego nō sum
 de hoc mundo. Dixi ergo vobis,
 quia moriemini ī peccatis vestris.
 Si enim non credideritis, quia ego
 sum, moriemini in peccato vestro.
 Dicebant ergo eitu quis es? Dixit
 eis I E S V S: principium, qui et lo-
 quor vobis. Multa habeo de vobis
 loqui, et iudicare: sed qui me misit
 verax est, et ego quæ audiui ab eo,
 hæc loquor in mundo. Et non cog-
 nouerunt, quia patrē eius dicebat
 deum. Dixit ergo eis I E S V S: cū
 exaltaueritis filium hominis, tunc
 cognoscetis, quia ego sum, & a me
 ipso, facio nihil: sed sicut docuit
 me pater

me pater, hæc loquor. Et qui me
misit, mecū est, & non reliquit me
solum: quia ego, quæ placita sunt
D ei, facio semper. Hæc illo loquēte,
multi crediderūt in eum. Dicebat
ergo IESVS ad eos, qui credide-
runt ei Iudæos: si vos manseritis in
sermone meo, vere discipuli mei
eritis: & cognoscetis veritatem: &
veritas liberabit vos. Respōderūt
ei: semen Abrahamæ sumus, et nemi-
ni seruiuimus vnquam: quomodo
tu dicis. Liberi eritis? Respōdit eis
IESVS: amen amen dico vobis,
quia omnis qui facit peccatū, ser-
uus est peccati: seruus autem non
manet in domo in æternum: filius
autem manet in æternum. Si ergo
vos filius liberauerit, vere liberi e-
ritis. Scio, quia filij Abrahamæ estis:
sed queritis me interficere, quia
sermo

CONCORDIA

sermo meus non capit in vobis.
 Ego, quod vidi apud patrem, lo-
 quor: & vos, quæ vidistis apud pa-
 trem vestrum, facitis. Respöderūt
 & dixerunt ei: pater noster Abra-
 ham est. Dicit eis I E S V S: si filij
 Abrahæ estis, opera Abrahæ faci-
 te. Nunc autem quæritis me inter-
 ficere hominem, qui veritatem vo-
 bis locutus sum, quã audiui a deo:
 hoc Abraham non fecit: vos faci-
 tis opera patris vestri. Dixerūt ita-
 quæ ei: nos ex fornicatione non su-
 mus nati: vnum patrem habemus
 deum. Dixit ergo eis I E S V S. Si
 deus pater vester esset, diligeretis
 vtiq; me. Ego enim ex deo pro-
 cessi, & veni: neq; enim a me ipso
 veni, sed ille me misit. Quare lo-
 quelam meam non cognoscitis?
 Quia nō potestis audire sermonē
meum

meum. Vos ex patre diabolo estis:
 & desideria patris vestri vultis fa-
 cere. Ille homicida erat ab initio:
 & in veritate nō stetit, quia nō est
 veritas in eo. Cū loquit̄ mēdaciū,
 ex proprijs loquitur, quia mendax
 est, & pater eius. Ego autem si ve-
 ritatē dico, nō creditis mihi? Quis
 ex vobis arguet me de peccato? Si
 veritatē dico vobis, quare non cre-
 ditis mihi? Qui ex deo est, verba dī
 audit. Propterea vos non auditis
 quia ex deo nō estis. Responderūt
 ergo Iudæi, & dixerunt ei: nonne
 bene dicim⁹ nos, quia samaritan⁹
 estu, & dāmonium habes? Respō-
 dit IESVS: ego dāmonium non
 habeo, sed honorifico patrē meū:
 & vos inhonorastis me. Ego autē
 non quēro gloriam meam: est qui
 quērat, et iudicet. Amē amen dico
 vobis.

7   CONCORDIA

vobis, si quis sermonem meum ser-
 uauerit, mortē nō videbit in æter-
 num. Dixerunt ergo Iudæi: nunc
 cognouimus, quia dæmonium ha-
 bes. Abraham mortuus est, & pro-
 phætæ, & tu dicis: si quis sermonē
 meū seruauerit, non gustabit mor-
 tem in æternum. Nunquid tu ma-
 ior es patre nostro Abraham, qui
 mortuus est? Et prophetæ mortui
 sunt. Quem te ipsum facis? Respō-
 dit I E S V S: si ego glorifico me
 ipsum, gloria mea nihil est. Est pa-
 ter me^s, qui glorificat me: quē vos
 dicitis, quia deus noster est: & non
 cognouistis eum: ego autem noui
 eum. Et si dixero, quia non scio eū,
 ero similis vobis mendax. Sed scio
 eum: & sermonē eius seruo. Abra-
 ham pater vester exultauit, vt vi-
 deret diē meū, & vidit: & gauisus
 est. Dixe

est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis IESVS: amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides, ut iacerent in eum: IESVS autem abscondit se: & exiit de templo.

CAPVT. XXIII.

Io. 9.
A

T præteriens IESVS, vidit hominem cæcum a natiuitate, & interrogauerunt eum discipuli eius: Rabbi, quis peccauit, hic, aut parentes eius: ut cæcus nasceretur? Respondit IESVS: neque hic peccauit, neque parentes eius: sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est: venit nox,

O ij   quando

CONCORDIA

quādo nemo potest operari. Quā-
 diu sum in mundo, lux sum mun-
 di. Hoc cū dixisset, expuit in terrā,
 & fecit lutum ex sputo, & liniuit
 lutum super oculos eius, & dixit
 ei: vade, laua in natatoria Siloe,
 (quod interpretatur missus) abiit
 ergo, & lauit: & venit vidēs. Itaq;
 vicini, & qui viderant eum prius,
 quia mendicus erat, dicebant: non
 ne hic est, qui sedebat, & mendica-
 bat? Alij dicebāt: quia hic est. Alij
 autem, nequaquā: sed similis est ei.
 Ille vero dicebat: quia ego sum. Di-
 cebāt ergo ei: quomodo apti sunt
 tibi oculi? Respondit: ille homo, qui
 dicit I E S V S, lutū fecit, & vnxit
 oculos meos, et dixit mihi: vade ad
 natatoria Siloæ, & laua: & abiit:
 & laui: & video. Et dixerūt ei: vbi est
 ille? Ait: nescio. Adducunt eum ad
 phari-

pharisæos, qui cæcus fuerat. Erat autem sabbatum, quâdo lutum fecit IESVS, & aperuit oculos ei⁹. Iterum ergo interrogabant eum pharisæi, quomodo vidisset: Ille autem dixit eis: lutum mihi posuit super oculos, & laui, & video. Dicebant ergo ex pharisæis quidâ: non est hic homo a deo, qui sabbatum non custodit. Alij autem dicebât: quomodo potest homo peccator hæc signa facere? Et schisma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterû: tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Ille autē dixit: quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudei de illo, quia cæcus fuisset, & vidisset: donec vocauerunt parentes eius qui viderat, & interrogauerunt eos, dicentes: hic est filius vester, quē vos dicitis, quia cæcus natus

O iij natus

CONCORDIA

natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius, & dixerunt: scimus quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est: quomodo autem nunc videat, nescim⁹: aut quis eius aperuit oculos, nos nescimus. Ipsum interrogate: ætatem habet, ipse d^e se loquatur. Hæc dixerunt parentes ei⁹, quoniam timebāt Iudæos. Iā enim conspirauerāt Iudæi, vt si quis cōfiteretur cum esse Christum, extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: quia ætatem habet; ipsum interrogate. Vocauerunt ergo rursus hominem, qui fuerat cæcus, & dixerunt ei: da gloriam deo. Nos scim⁹, quia hic homo peccator est. Dixit ergo eis ille: si peccator est nescio: vnū scio, quia cæcus cum essem modo video. Dixerunt ergo

EVANGELISTARVM 108
ergo illi: quid fecit tibi? Quomodo
aperuit tibi oculos? Respondit eis:
dixi vobis iam, et audistis: quid ite-
rum vultis audire? Nunquid et vos
vultis discipuli eius fieri? Maledixe-
runt ergo ei, & dixerunt: tu discipulus
illi⁹ sis: nos autem Moyfi discipuli su-
m⁹. Nos scim⁹, quia Moyfi locutus
est de⁹: hunc autem nescim⁹, vnde sit.
Respondit ille homo, & dixit eis: in
hoc enim mirabile est, quia vos nesci-
tis, vnde sit, & aperuit meos ocu-
los. Scim⁹ autem, quia peccatores
deus non audit: sed si quis dei cultor
est, & voluntatem eius facit, hunc
exaudit. A seculo non est auditum,
quia quis aperuit oculos caeci nati
Nisi esset hic a deo, non poterat fa-
cere quicquam. Responderunt, & di-
xerunt ei: in peccatis natus es totus,
& tu doces nos? Et eiecerunt eum
O iij foras

CONCORDIA

foras. Audiuit I E S V S, quia eiecerunt eum foras, & cum inuenisset eum, dixit ei: tu credis in filiū dei? Respondit ille, & dixit, quis est domine, vt credam in eum? Et dixit ei I E S V S: & vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait: credo domine. Et prociēs adorauit eum. Et dixit ei I E S V S: in iudicium ego in hunc mūdum veni, vt qui non vident, videant: & qui vident, cæci fiant. Et audiaerunt quidam ex pharisæis qui cum ipso erant, & dixerunt ei: nunquid & nos cæci sum⁹? Dixit eis I E S V S: si cæci essetis non haberetis peccatum: nūc vero dicitis, quia videm⁹: peccatum vestrum manet.

CAPVT. XXV.

A Men amen dico vobis, qui Io. 10
non intrat per ostium ī ouile Mat.
ouium 15.

Mar.

7.

A

ouium, sed ascēdit aliunde, ille fur est, & latro: qui autem intrat per ostium, pastor est ouiuū. Huic ostiarius aperit: & oues vocem eius audiunt. Et proprias oues vocat nominatim: & educit eas. Et cum proprias oues emiserit, ante eas vadit: & oues illum sequūtur: quia sciūt vocem eius. Alienū autem non sequuntur, sed fugiūt ab eo: quia nō nouerunt vocem alienorum. Hoc prouerbiū dixit illis IESVS: illi autem non cognouerunt, quid loqueretur eis. Dixit iterum eis IESVS: amen amen dico vobis, quia ego sum ostium ouiuū. Omnes quot

B quot venerunt, fures fuerunt, & latrones: sed non audierūt eos oues, Ego sum ostiū: per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur, & egredietur, et pascua inueniet. Fur

non ve

nō venit, nisi vt furetur, & mactet
 & perdat: ego veni, vt vitam ha-
 beant, & abundantius habeant.
 Ego sum pastor bon^o: bon^o pastor
 animam suā dat pro ouib^{us} suis. Merce-
 nari^o autē, et qui nō est pastor cui^{us}
 non sunt oues propriæ, videt lupū
 venientem, & dimittit oues, & fu-
 git: et lupo rapit: et dispergit oues
 Mercenerius autē fugit, quia mer-
 cenarius est: & non pertinet ad eū
 de ouibus. Ego sum pastor bonus:
 & cognosco oues meas: & cognos-
 cunt me meæ. Sicut nouit me pa-
 ter, & ego agnosco patrem: & ani-
 mam meā pono pro ouibus meis.
 Et alias oues habeo, quæ non sunt
 ex hoc ouili, & illas oportet me ad-
 ducere: & vocē meā audiēt: & fiet
 vnū ouile, et vn^o pastor. Propterea
 me diligit pater, quia ego pono C
 animā

EVANGELISTARVM 110

animam meam, vt iterum summā
 eam. Nemo tollit eā a me: sed ego
 pono eam a me ipso. Potestatem
 habeo ponendi eam: & potestātē
 habeo iterum summēdi eam. Hoc
 mandatū accepi a patre meo. Dis-
 sensio iterū facta est inter Iudeos,
 propter sermones hos. Dicebant
 autem multi ex ipsis: dæmoniū ha-
 bet, & insanit: quid eum auditis?
 Alij dicebant: hæc verba non sunt
 dæmonum habentis. Nūquid dæ-
 monium potest cæcorum oculos
 aperire? Facta sunt autē encænna
 in Hierosolymis, & hiems erat. Et
 ambulabat IESVS in templo in
 porticu Salomonis. Circundede-
 runt ergo eum Iudæi, & dicebant
 ei: quousq; animam nostrā tollis?
 Si tu es Christus, dic nobis palam.
 Respondit eis IESVS: loquor
 vobis, &

CONCORDIA

vobis, & non creditis. Opera quæ
ego facio in nomine patris mei, hæc
testimoniū perhibent de me. Sed
vos nō creditis: quia nō estis ex oui-
b² meis. Oves meæ vocem meam
audiunt, & ego agnosco eas, et se-
quuntur me: & ego vitam æternā
do eis: & non peribunt in æternū:
& non rapiet eas quisquā de ma-
nu mea. Pater meus quod dedit mi-
hi, maius omnibus est: & nemo po-
test rapere de manu patris mei.
Ego, & pater, vnum sumus. Su-
stulerunt ergo lapides Iudæi, vt la-
pidarent eum. Respondit eis I E-
SUS: multa bona opera osten-
di vobis ex patre meo, propter
quod eorū opus me lapidatis? Res-
ponderunt ei Iudæi: de bono ope-
re non lapidamus te: sed de blas-
phemia: & quia tu homo cum sis,
facis

EVANGELISTARVM III

facis te ipsum deum. Respondit eis
 IESVS: nonne scriptum est in le
 ge vestra, quia ego dixi, dii estis? Si
 illos dixit deos, ad quos sermo dei
 factus est, & non potest solui scrip
 tura: quem pater sanctificauit, &
 misit in mundum, vos dicitis, quia
 blasphemias: quia dixi, filius dei su?
 Si non facio opera patris mei, noli
 te credere mihi. Si autē facio, & si
 mihi nō vultis credere, operib⁹ cre
 dite: vt cognoscatis, & credatis,
 quia pater in me est: & ego in pa
 tre. Querebāt ergo eum apprehē
 dere: & exiuit de manibus eorum.

E Et abiit iterum trans Iordanem in
 eum locum, vbi erat Ioannes bap
 tizans primum: & mansit illic: &
 multi venerūt ad eum, & dicebāt:
 quia Ioannes quidem signum fecit
 nullum: omnia autem quaecunq;
 dixit

CONCORDIA

dixit Ioannes de hoc, vera erant:
 & multi crediderūt in eum. Et cō-
 uenerunt ad eū pharisæi, & quidā
 de scribis venientes ab Hierosoly-
 mis. Et cum vidissent quosdam ex
 discipulis eius communibus mani-
 bus, id est non lotis manibus, man-
 ducare panem, vituperauerunt.
 Pharisæi enim, & omnes Iudæi, ni-
 si crebro lauerūt manus, non man-
 ducant, tenentes traditionem se-
 niorū: & a foro veniētes, nisi bap-
 tizentur, non comedunt. Et alia
 multa sunt, quę tradita sūt illis ser-
 uare, baptismata calicū, & vrceor-
 um, & ærametorum, & lectorū.
 Ei interrogabant eum pharisæi, et
 scribæ dicentes: quare discipuli tui F
 transgrediuntur traditiones senio-
 rum? Non enim lauāt manus suas,
 sed communibus manibus panem
 manducant

manducant? Ipse autē respondens ait illis: quare & vos transgredimini mādatum dei, propter traditionem vestram? Relinquentes enim mandatum dei, tenetis traditionē hominum, baptismata vrceorum, & calicū, & similia his facitis multa. Et dicebat illis: bene irritum fecistis mandatum dei, vt traditionē vestram seruetis. Deus enim dixit per Moysē: honora patrem tuum, & matrem tuam, & qui maledixerit patri, vel matri, morte moriā. Vos autem dicitis: quicūq; dixerit patri, vel matri, corbam, quod est donam, quodcūq; est ex me, tibi proderit: & vltra nō dimittitis eū, quicquam facere patri suo, aut matri, nec honorificabit patrem suū, aut matrem suā: rescindentes verbum dei, propter traditionē vram
quam

CONCORDIA

quam tradidistis: Et similia, huius
 modi multa facitis: irritum facien-
 tes mandatum dei, propter tradi-
 tionem vestram. Hypocritæ bene
 prophetauit de vobis hypocritis
 Esaias, dicēs (sicut scriptū est): po-
 pul^o hic labijs me honorat, cor au-
 tem eorum lōge est a me, sine cau-
 sa autem, & in vanum colunt me,
 docentes doctrinas, & præcepta
 hominum. Et cōuocatis iterum ad
 se turbis, dixit eis. Audite me om- G
 nes, & ïtelligite: nihil est extra ho-
 minem introiēs in eum, quod pos-
 sit eū coinquinare: sed quæ de ho-
 mine procedūt, illa sūt quæ cōmu-
 nicant hominem: non enim quod
 intrat per os, coinquinat hominē
 sed quod procedit ex ore, hoc co-
 ïquinat hominē. Qui habet aures
 audiendi, audiat. Tunc accedētes
discipu

discipuli eius dixerunt ei: scis quia
 H pharisæi audito verbo hoc scanda
 lizati sunt. Ad ille respondens ait:
 omnis plantatio, quam nō planta
 uit pater meus cœlestis, eradicabi
 tur. Sinite illos: cæci sunt, & duces
 cæcorum. Cæcus autē si cæco du
 catum præstet, ambo in foueã ca
 dunt. Et cum introisset in domum
 a turba, interrogabant eum disci
 puli eius parabolam, respondēsque
 Petrus dixit ei: ediffere nobis para
 bolam istam. Ad ille dixit: adhuc
 & vos sic sine intellectu, & impru
 dentes estis? Non intelligitis, quia
 omne extrinsecus introiens in ho
 minem, non potest eum communi
 care: quia nō intrat in cor eius, sed
 in os intrat, & in vêtrem vadit, et
 in secessum exit, purgans omnes
 escas. Dicebat autē: quoniam quæ

P de homi

CONCORDIA

de homine exeunt, & de ore procedunt, de corde exeunt: et illa coinquinant, & comunicant hominem. Ab intus enim de corde hominum cogitationes malæ procedunt, adulteria, fornicationes, homicidia, furta, falsa testimonia, auaritiæ, nequitia, dolus, impudicitie, ocul^o malus, blasphemia, superbia, stultitia. Omnia hæc mala ab intus procedunt, & hæc sunt quæ coinquinant, & comunicant hominē: non lotis autē manibus māducare, non coinquinat hominē.

CAPVT. XXVI.

Egressus inde IESVS Mat. 15. & 16
 secessit in partes Tyri et Sidonis, & ecce mulier Mar. 7. & 8
 Chananæa gentilis, Syrophenisa Lu. 12
 genere, a finibus illis egressa

EVANGELISTARVM 114

Aegressa, clamauit dicens ei: misere-
 re mei domine fili dauid, filia mea
 male a dmonio vexatur. Qui non
 respondit ei verbum. Et accedētes
 discipuli, rogabant eum dicentes:
 dimitte eam, quia clamat post nos
 Ipse autem respondēs ait: nō sum
 missus, nisi ad oues quæ perierunt
 dom^o Israel. Et ingressus domū, ne
 minē voluit scire, et nō potuit late-
 re: mulier enī illa, cuius filia habe-
 bat spiritum immundum, statim
 vt audiuit de eo, venit, & intrauit,
 & procidens ad pedes eius adora-
 uit eum dicens: Domine, adiuua-
 me. Et rogabat eum, vt dæmoniū
 eijceret de filia eius. Qui respōdēs
 ait illi: sine prius saturari filios: nō
 est enim bonū summere panes, fi-
 liorū, & dimittere canibus. At illa
 respondit, & ait illi: vtique domine,
 P ij nam &

CONCORDIA

nam & catelli comedunt sub men-
sa de micis puerorum, quæ cadunt
de mensa dominorū suorum. Tūc
respondens I E S V S ait illi: o mu-
lier, magna est fides tua, propter
hunc sermonem fiat tibi sicut vis:
vade, exijt dæmonium a filia tua.
Et sanata est filia eius ex illa hora.
Et cum abiisset domū, inuenit pue-
llam iacentē supra lectum: & dæ-
monium exiisse. Et iterum exiens **B**
de finib⁹ Tiri, venit per Sidonem
ad mare Galilææ, inter medios fi-
nes decapoleos: & adducunt ei sur-
dum, & mutum: & deprecabātur
eum, vt imponat illi manum. Et a-
prehendens eū de turba seorsum,
misit digitos suos in auriculas eius
& expuēs tetigit linguā eius, et sus-
piciens in cœlū ingemuit, & ait illi:
ephethah, (quod est adaperire.)
Et statim

Et statim apertæ sunt aures eius,
 et solutum est vinculū linguæ eius
 & loquebatur recte. Et cum tran-
 C sisset îde IESVS, venit secus ma-
 re Galilææ, & ascendens in mon-
 tem, sedebat ibi: et accesserunt ad
 eum turbæ multæ, habentes secū
 multos, cæcos, claudos, debiles, &
 alios multos: & proiecerūt eos ad
 pedes eius, & curauit eos, ita vt tur-
 bæ mirarent vidētes mutos loquē-
 tes, claudos ambulātes, cæcos vidē-
 tes: & magnificabāt deū Israel. Et
 præcepit illis, ne cui dicerent. Quā-
 to autem eis præcipiebat, tātō ma-
 gis plus prædicabant, & eo ampli⁹
 admirabantur dicentes: bene om-
 nia fecit: & surdos fecit audire, &
 D mutos loqui. In dieb⁹ illis, iterum
 cum turbā multa esset cū IESV,
 nec haberent, quod manducarent

5   CONCORDIA

conuocatis discipulis suis, ait illis:
 misereor super turbam, quia ecce
 iam triduo sustinet me, & perseue-
 rant mecum, nec habent quod ma-
 ducent: & si dimisero eos ieiunos
 in domum suam, deficient in via
 (quidam enim ex eis de longe vene-
 runt) nolo dimittere eos ieiunos:
 ne deficient in via. Et responderunt
 ei discipuli eius: unde ergo nobis in
 deserto panes tantos, ut saturemus
 turbam tantam? Et unde illos quis
 poterit hic saturare panibus in so-
 litudine? Et interrogauit illos I E-
 S V S: quot panes habetis? At illi
 dixerunt: septem, & paucos pisci-
 culos. Et precepit turbæ discube-
 re super terram. Et accipiens septem pa-
 nes, & pisces, & gratias agens, fre-
 git, et dabat discipulis suis, ut ap-
 ponerent. Et discipuli apposuerunt
 turbæ,

EVANGELISTARVM 116

turbæ. Et comederunt omnes: & saturati sunt: & sustulerunt quod superauerat de fragmētis, septem sportas plenas. Erant autē qui māducauerant, quasi quatuor millia hominum: extra paruulos, & mulieres. Et dimissa turba, ascendit in nauiculam cum discipulis suis, & venit in fines Magedā, & in partes Dalmanutha. Et exeuntes pharisæi, & sadducei accesserūt ad eū tentantes, & cœperunt cōquirere cum eo, & quērentes rogauerunt eum, vt signum de cœlo ostenderet eis. Et ingemiscens spiritu ait: quid generatio ista signū querit? Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum. Tūc respōdēs dixit illis: factō vespere, dicitis ferenum erit, rubicundum est enim cœlum: & mane, hodie tempestas,

CONCORDIA

rutilat enim triste cœlum. Faciem ergo cœli diiudicare nostis, signa autē temporum non potestis? Generatio mala, & adultera signum querit: & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Et di-
mittens eos, ascendit iterū nauim, F
& abiit trans fretū: & discipuli ei⁹. Et cum venissent trās fretum, obli-
ti sunt panes accipere. Et nisi vnū panem nō habebant secum in nau-
ui. Et multis turbis concurrentib⁹, ita vt se inuicem cōcularent, cœ-
pit dicere ad discipulos suos: vide-
re, & caute a fermento pharisæo-
rum, & sadduceorum: & a fermento Herodis. At illi cogitabāt inter
se, dicentes: quia panes non accepi-
mus. Sciens autem IESVS, dixit
illis: quid cogitatis inter vos modi-
ce fidei, quia panes non habetis?
Nondum

Nondum cognoscitis, neq; intelligitis? Adhuc cæcatum habetis cor vestrum: oculos habentes, non videtis? Et aures habentes, non auditis? Neq; recordamini quinque panum, et quinque millium hominũ? Neq; septem panum, & quatuor millium hominũ? Quando quinque panes fregi in quinque millia: & quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Et dicunt ei: duodecim. Quando & septem panes in quatuor millia: quot sportas fragmentorum sumpstis? Et dicunt ei: septẽ. Et dicebat eis: quomodo nõ intelligitis, quia non de pane dixi vobis? Attẽdite, & caute a fermento pharisæorum, & sadducæorum quod est hypocrisis. Tunc intellexerunt, quia non dixerit cauendũ a fermento panum: sed a doctrina phari

CONCORDIA

pharisæorum & sadducæorum. Et veniunt Bethsaidam, & adducunt ei cæcum, & rogabant eum, vt illū tāgeret: & apprehēsa manu cæci, eduxit eum extra vicū, & expuens in oculos eius, impositis manibus suis, interrogauit eum, si quid videret. Et aspiciēs ait: video homines velut arbores ambulātes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius: & cœpit videre, & restitutus est: ita vt clare videret omnia. Et misit illum in domum suam, dicens: vade in domum tuam: et si in vicū introieris, nemini dixeris.

CAPVT. XXVII.

Enit autem IESVS, ^{Mat.} & ingressus est in par- ^{16. &}
 tes, & castella cæsareæ ¹⁷
 Philippi: & factum est ^{Mar.} ^{8. & 9}
 in via

in via, cum solus esset orans, erant
 Lu. 9 cum illo discipuli: & interrogauit
 A illos dicens: quem dicunt turbæ esse
 me filium hominis? At illi respon-
 derunt, & dixerunt: alij Ioannem
 baptistam, alij autem Eliam, alij ve-
 ro Ieremiam, alij autem quasi vnũ
 de prophetis prioribus, qui surre-
 xit. Tunc dicit illis I E S V S: vos
 vero quem me esse dicitis? Respon-
 des Simõ Petrõ, dixit: Christũ dei,
 tu es enim Christus filius dei viui.
 Respondes autem I E S V S, dixit
 ei: beatus es Simon bariona, quia
 caro et sanguis non reuelauit ti-
 bi: sed pater meus, qui in cœlis est.
 Et ego dico tibi, quia tu es Petrus,
 & super hanc petram edificabo ec-
 clesiam meam: & portæ inferi nõ
 præualebunt aduersus eam: & tibi
 dabo clauēs regni cœlorum: &
 quod

CONCORDIA

quodcūq; ligaueris super terram,
 erit ligatū et in cœlis: & quodcūq;
 solueris super terram, erit solutū
 et in cœlis. Tunc increpans disci-
 pulos suos, cōminatus est illis, præ-
 cipiens, ne cui dicerēt hoc de illo,
 quia ipse esset I E S V S Christus.
 Exinde cœpit I E S V S ostendere
 discipulis suis, ac docere eos, quia
 oporteret filium hominis ire hie-
 rosolymā, & pati multa, & repro-
 bari a senioribus, & a summis sa-
 cerdotibus, & scribis, & occidi: &
 tertia die resurgere. Et palam ver-
 bum loquebatur. Et apprhēdēs
 eum Petr^o, cœpit increpare illum
 dicens: absit a te domine: non erit
 tibi hoc. Qui conuersus, & videns
 discipulos suos, comminat^o est Pe-
 tro, & dixit illi: vade retro me sa-
 tana, scandalum es mihi: quia non
 sapi-

B

fapis ea, quæ dei sunt: sed ea, quæ
 sunt hominum. Et tunc conuoca-
 ta turba, cum discipulis suis, dice-
 bat ad omnes: si quis vult post me
 venire, & me sequi, abneget seme-
 tipsum, & tollat crucem suã quo-
 tidie, et sequatur me. Qui enim vo-
 luerit animam suam saluam face-
 re, perdet eam: qui autem perdide-
 rit animam suam propter me, &
 euangelium, saluam faciet eam.
 Quid enim proficit homo * aut *
 quid illi pderit, si vniuersum mû-
 dum lucretur, animæ vero suæ de-
 trimentũ patiatur, & seipsum per-
 dat: suiq; detrimẽtum faciat? Aut
 quid dabit homo commutationis
 pro anima sua? Filius enim homi-
 nis vêturus est in gloria patris sui
 cū angelis suis, & tunc reddet vni-
 cuiq; secundum opera eius. Qui
 enim

CONCORDIA

enim me cōfessus fuerit, & verba
 mea in generatione ista adultera,
 & peccatrice, & filius hominis cō- D
 fitebitur eum: cum venerit in glo-
 ria patris sui cum angelis sanctis.
 nam qui me erubuerit, & meos
 sermones, hunc filius hominis eru-
 bescet: cū venerit in maiestate sua,
 & patris, & sanctorum angelorū.
 Amen autem dico vobis, sunt qui-
 dam de hic stantibus, qui non gu-
 stabunt mortē: donec videant reg-
 num dei: filium hominis venientē
 in regno suo ī virtute. Factum est
 autem post dies sex, dies fere octo
 post hęc verba, assumpsit IESVS
 Petrum, & Iacobum, & Ioannem E
 fratrem eius, & ascēdit in montē
 excelsū, vt oraret: & illos solos
 duxit secum seorsum. Et facta est,
 dum oraret, species vult^o ei^o altera
 & vesti

& vestitus eius albus, & refulgēs.
Et transfiguratus est ante illos, &
resplēduit facies eius, sicut sol: ve-
stimenta autē eius facta sunt splē-
dentia, & candida nimis, sicut nix
qualia fullo nō potest super terrā
cādida faq. e. Et ecce apparuerūt
illis duo v.ri: & erant Moyses, &
Elias loquentes cum IESV, visi
in maiestate: & dicebāt excessum
eius, quem completurus erat in Ie-
rusalem. Petrus vero, & qui cum
illo erant, grauati erant somno.
Et euigilantes, viderunt maiesta-
tem eius: & duos viros, qui stabant
cum illo. Et factum est, cum disce-
derēt ab illo, respondens Petrus,
ait ad IESVM: preceptor, domi-
ne, bonum est nos hic esse: et si vis,
faciamus hic tria tabernacula: tibi
vn̄um, Moysi vn̄um, & Elie vn̄um.
(non enim

CONCORDIA

(nō enim sciebat quid diceret, erāt enim timore exterriti) hęc autem adhuc illo loquente, ecce facta est nubes lucida, & obumbravit eos: & timuerunt intrātibus illis in nubem. Et ecce facta est vox de nube dicens: hic est filius meus dilectus, & charissimus, ī quo nāci bene cōplacui: audite illum, & dum fieret vox, inuētus est I E S V S solus. Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam. Et timuerunt valde. Et accessit I E S V S, & tetigit eos, dixitq; eis: surgite, & nolite time-
re. Leuantes autem oculos suos, & statim circumspectiētes, neminē amplius viderunt, nisi I E S V M tantum secum. Et descendentibus illis de monte, præcepit illis I E S V S, ne cuiq; quod vidissent, narrant: nisi cū filius hominis a mortuis

tuis

tuis resurrexerit, dicēs: nemini dixeritis visionē, donec filius hominis a mortuis resurgat. Et verbum continuerunt apud se, conquirentes quid esset: cum a mortuis resurrexerit. Et ipsi tacuerūt, & nemini dixerunt in illis diebus quicquam, ex his quæ viderant. Et interrogauerunt eum discipuli, dicētes: quid ergo dicūt scribe, et pharisæi, quia Eliam oporteat venire primum?

F Qui respondens, ait illis: Elias quidem venturus est: & cum venerit, primo restituet omnia, & quomodo scriptum est in filium hominis, vt multa patiatur: & contemnatur. Dico autem vobis, quia Elias iam venit, & non cognouerūt eū: sed fecerunt ei, quæcūq; voluerūt sicut scriptum est de eo. Sic & filius hominis, passurus est ab eis. Tunc

Q intelle

CONCORDIA

intellexerūt discipuli, quia de Ioā
ne baptista dixisset eis. Factum est **G**
autem in sequenti die, descenden-
tibus illis de monte, occurrit illis
turba multa. Et veniēs ad discipu-
los suos, vidit turbam magnam cir-
ca eos: & scribas conquirentes cū
illis. Et cum venisset ad turbam, cō-
festim omnis populus videns I E-
S V M, stupefactus est, & expaue-
runt: & accurrentes salutabant
eum. Et interrogauit eos: quid in-
ter vos cōquiritis? Et ecce accessit **H**
ad eum quidam homo de turba, et
genibus prouolutus ante eum, res-
pondēs, ac clamās, dixit: magister
obsecro respice in filium meum,
quia vnicus est mihi: domine, mise-
rere filio meo, quia lunaticus est,
& attuli eum ad te, habentem spi-
ritum mutum, & male patitur, qui
vbi

vbi cūq; eum apprehendit, allidit
 illum, & dissipat eum, cum spuma
 & stridet dētibus, & arefcit, & vix
 difcedit dilanians eum: nam ſæpe
 cadit in ignem, & crebro in aquas:
 & obruli eum difcipulis tuis, & ro-
 gauit, vt eijcerent illum: & non po-
 tuerunt. Respondens autem I E-
 SVS, ait: o generatio incredula,
 & peruerſa, quādiu apud vos ero?
 Quouſq; vos patiar? Adduc huc fi-
 lium tuum: afferte huc illū ad me.
 Et attulerunt eum. Et cum acce-
 deret, vidiffetq; eum, ſtatim ſpirit⁹
 conturbauit illum: elifitq; eum, &
 diſſipauit. Et elifus in terram, vo-
 lutabatur ſpumans. Et interroga-
 uit patrem eius: quātum temporis
 eſt, ex quo ei hoc accidit? At ille
 ait: ab infantia: & frequenter eum
 in ignem, & in aquā miſit, vt eum
 Qij perde

CONCORDIA

perderet: sed si quid potes, adiuua nos misertus nostri. I E S V S autē ait illi: si potes credere, omnia possible sunt credenti. Et continuo exclamās pater pueri, cum lachrymis, aiebat: credo domine, adiuua incredulitatem meam. Et cum vidisset I E S V S concurrentem turbam, cōminatus est spiritui immūdo, & increpauit illum, dicens illi: surde, & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo: & amplius ne introeas in eū. Et exclamans, & multum discerpēs eum, exijt ab eo dæmonium, & factus est sicut mortuus: ita vt multi dicerent, quia mortuus est. I E S V S autē tenens manum eius, eleuauit eum, & surrexit: et dedit illum patri eius. Et curatus est puer ex illa hora. Et stupebāt omnes in magnitudine dei.

Et cum

EVANGELISTARVM. 123

Et cum introisset in domum, accesserunt discipuli ad IESVM secreto, & interrogabant eum dicentes quare nos non potuimus eicere illum? Dixit eis IESVS: propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis moti huic, transi hinc illuc, & transibit: & nihil impossibile erit vobis. Et dixit illis: hoc gen^o in nullo potest exire, nisi per orationem, et ieiunium.

CAPVT. XXVIII.

Mat.
17. &
18.

Mar 9

Lu. 15

A

T inde profecti prætergrediebatur Galilæam, nec volebat quemquã scire. Et conuersantibus illis in Galilæa, omnibusq; mirantibus in omnibus quæ faciebat,

Qui docebat

CONCORDIA

docebat I E S V S discipulos suos,
 & dicebat illis: ponite vos in cor-
 dibus vestris sermones istos, quo-
 niam filius hominis futurum est,
 vt tradatur in man^o hominum, &
 occident eū: et occisus tertia die re-
 surget. At illi ignorabāt verbum
 istud: & erat velatum ante eos, vt
 non sentirent illud: & timebāt in-
 terrogare eum de hoc verbo: et cō-
 tristati sūt vehemēter. Et cū venis-
 sent Capharnaū, accesserūt qui di-
 drachma accipiebāt ad petrū, et di-
 xerunt ei: magister vester non sol-
 nit didrachma? Ait: etiam. Et cum
 intrasset ī domum, præuenit eum
 I E S V S, dicens: quid tibi videtur
 Simon, reges terre a quibus accipi-
 unt tributum * vel * censum, a filijs
 an ab alienis? Et ille dixit: ab alie-
 nis. Dixit illi I E S V S: ergo liberi
 sunt

sunt filij. Vt autem nō scandalize-
 m^o eos, vade ad mare, & mitte ha-
 mum, & cum piscem, qui primus
 ascēderit, tolle: & aperto ore eius,
 inuenies staterem: illum sumens
 da eis pro me & te. Et venerūt Ca-
 pharnaum. Qui cum domi essent,
 interrogabat discipulos suos: quid
 in via tractabatis? At illi tacebāt.
 Siquidem in via intrauit in eos co-
 gitatio, et inter se disputauerant,
 C quis eorū maior esset. Et ī illa ho-
 ra accesserunt ad IESVM, dicen-
 tes: quis putas maior est in regno
 cœlorum? At IESVS videns co-
 gitationes cordis illorum, residēs
 vocauit duodecim, & ait illis: si q̄s
 vult primus esse, erit omnium no-
 uissimus, & omnium minister. Et
 aduocauit IESVS paruulū: & ac-
 cipiēs eum, statuit illum in medio

CONCORDIA

eorum: quem cum cōplexus esset,
 dixit illis: amen dico vobis, nisi cō
 uersi fueritis, & efficiamini sicut
 paruuli, non intrabitis in regnum
 cœlorū. Quicūq; ergo humiliaue-
 rit se, sicut paruul^o iste, hic est ma-
 ior in regno cœlorum: & quicūq;
 paruulum istum, aut vnum ex hu-
 iusmodi pueris receperit in nomi-
 ne meo, me suscipit: & quicūq; me
 suscipit, non me suscipit: sed eum
 qui misit me. Nā & qui minor est
 îter vos omnes, hic maior est. Res-
 pondens autem Ioānes dixit: præ-
 ceptor, vidimus quēdam in nomi-
 ne tuo eijciētem dæmonia, & pro-
 hibuimus eum: quia non sequitur
 nobiscum. Et ait ad illos I E S V S
 nolite prohibere eum: nemo est
 enim qui faciat virtutem in nomi-
 ne meo, & possit cito male loqui
 de me:

de me: qui enī non est aduersū vos pro vobis est. Quisquis enim potū dederit vobis calicem aquæ frigide in nomine meo, quia Christi estis: amē dico vobis, nō perdet mercedem suam. Et quisquis scandalizauerit vnum ex his pusillis credētibus in me, bonum est ei, magisq; expedit, si circundaretur, ac suspē datur mola asinaria ī collo eius, & in mare mitteretur: & mergeretur in profundum. Væ mundo a scandalis. Neesse est enim, vt veniant scandala. Veruntamen væ homini illi, per quem scandalum venit. Si autem manus tua scandalizauerit te, abscide eam, et projice abs te bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentē ire in gehēnam, & mitti in ignem æternum, et inextinguibilem: vbi
 vermis

CONCORDIA

verm̄is eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Et si pes tuus te scandalizat, amputa illum, & projice abs te: bonum est tibi claudum introire in vitam eternam, quam duos pedes habentem, mitti in ignem æternum, in gehēnam ignis inextinguibilis: vbi verm̄is eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eū, & projice abs te bonum est tibi luscum in vitā, & in regnum dei introire, quā duos oculos habentem mitti in gehēnā ignis: vbi verm̄is eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Vide te, ne cōtemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, quia angeli eorum in cœlis semper vidēt faciē patris mei, qui in cœlis est: venit enim filius hominis saluare quod perierat

perierat. Erant autem appropinquantes ei publicani, & peccatores, ut audirent illum: & murmurabant pharisæi, & scribæ dicentes: quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam, dicens: quid vobis videtur, si est ex vobis homo, cui fuerit cætum oues, & si errauerit vna ex eis, ac perdidit illam, nonne relinquit nonaginta nouem in montibus, & in deserto, & vadit quære re eam quæ errauerat, & perierat: donec inueniat eam? Et cum cõtingerit eam inuenire, imponit in humeros suos gaudens. Amé dico vobis, quia gaudet super eam, magis quam super nonaginta noué: quæ non errauerunt. Et veniens domum conuocat amicos, & vicinos dicens illis: congratulamini mihi: quia inveni
 veni

CONCORDIA

veni ouē meam, quæ perierat. Ita
 dico vobis, non est voluntas ante
 patrem vestrum, qui ī cœlis est, vt
 pereat vnus de pusillis istis: et gau-
 dium erit in cœlo super vno pecca-
 tore pœnitentiam agente, quā su-
 per nonaginta nouē iustis: qui nō
 indigent pœnitētia. Aut quæ mu-
 lier habens dragmas decē, si per-
 diderit drachmam vnā, nonne ac-
 cendit lucernā, & euertit domū, et
 quærit diligenter, donec inueniat
 eam: & cum inuenerit, conuocat
 amicas, & vicinas, dicens: congra-
 tulamini mihi: quia inueni drach-
 mam, quam perdideram? Ita dico
 vobis, gaudium erit coram ange-
 lis dei, super vno peccatore pœni- H
 tētia agente. Ait autem: homo qui
 dam habuit duos filios, & dixit a-
 dolescētior ex illis patri: pater, da
 mihi

mihi portionē substantiæ, quæ me
cōtīgit. Et diuisit illis substantiā. Et
nō post multos dies cōgregatis om
nibus, adolescētior filius peregre
profectus est in regionem longin
quam: & dissipauit substantiā suā
uiuendo luxuriose. Et postquam
omnia cōsumasset, facta est fames
valida in regione illa: et ipse cœpit
egere: & abiit: & adhesit vni ciuū
regionis illius: & misit illum in vil
lam suā, vt pasceret porcos. Et cu
piebat implere ventrem suum de
filiquis, quas porci manducabant:
& nemo illi dabat. In se autem re
uersus dixit: quanti mercenarij in
domo patris mei abundāt panib⁹:
ego autem hic fame pereor. Surgā,
& ibo ad patrem meum, et dicam
ei: pater peccaui in cœlum, & co
ram te: iam nō sum dignus vocari
filius

CONCORDIA

fili⁹ tu⁹: fac me sicut vnū de merce
 narijs tuis. Et surgens venit ad pa-
 trē suū. Cū autē adhuc lōge esset,
 vidit illū pater ipsi⁹, & mīa motus
 est, et accurrēs, cecidit super collū
 eius: & osculatus est eum. Dixitq;
 ei filius: pater, peccaui in cœlum,
 & coram te: iam non sum dignus
 vocari filius tuus. Dixit autem pa-
 ter ad seruos suos: cito p̄ferte sto-
 lam primam, & induite illum: &
 date anulum in manum eius, &
 calceamenta in pedes eius: & ad-
 ducite vitulum saginatum, & occi-
 dite, & māducemus, & epulemur
 quia hic filius meus mortuus erat,
 & reuixit: perierat, & inuētus est.
 Et cœperūt epulari. Erat autem fi-
 lius eius senior in agro: & cum ve-
 niret, & appropīquaret domui, au-
 diuit symphoniam, & chorum, &
vocaui

vocauit vnum de seruis, & interrogauit, quid hæc essent. Isq; dixit illi: frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum faginatū: quia saluum illū recepit, indignatus est autē, & nolebat introire. Pater ergo illi⁹ egressus cœpit rogare illū. At ille respōdens dixit patri suo: ecce tot annis seruiō tibi, & nunquam mādatum tuum præterui, & nunquam dedisti mihi hædum, vt cum amicis meis epularer: sed postquā filius tuus hic, qui dūorauit substantiam suā cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum faginatū. Ad ipse dixit illi: fili, tu semper mecū es, & omnia mea tua sunt: epulari autem, et gaudere oportebat, quia frater tuus hic, mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est.

CAPVT. XXIX.

Si autem

CONCORDIA

I autem peccauerit in te :
 frater tuus, vade, & cor
 ripe eum inter te, & ip-
 sum solum. Si te audie-
 rit, lucratus eris fratrem tuum : si
 autem te non audierit, adhibe te-
 cum adhuc unum, vel duos: ut in
 ore duorum, vel trium testiū, stet
 omne verbum. Quod si non audie-
 rit eos, dic ecclesie. Si autem eccle-
 sia non audierit, sit tibi sicut ethni-
 cus, & publicanus. Amen dico vo-
 bis quæcūq; alligaueritis sup̄ ter-
 rā, erunt ligata & in cælo: & quæ-
 cūq; solueritis super terram, erūt
 soluta & in cælo. Iterum dico vo-
 bis, quia si duo ex vobis consense-
 rint super terrā de omni re, quam
 cūq; petierit, fiet illis a patre meo: B
 qui in cælis est. Vbi enim sunt duo,
 vel tres congregati in nomine meo
ibi sum

Mat.
 18. &
 19.
 Lu. 17
 & 18
 Mar.
 10.

A

ibi sum ego in medio eorum. Tūc
 accedens Petrus ad eum dixit: do-
 mine, quoties peccabit in me fra-
 ter meus, & dimittam ei? Vsq; sep-
 ties? Dixit illis IESVS: attēdite vo-
 bis, si peccauerit in te frater tuus,
 increpa illum: & si pœnitentiam
 egerit, dimitte illi: & si septies ī die
 peccauerit in te, & septies ī die cō-
 uersus fuerit ad te, dicens: pœnitet
 me, dimitte illi: & non dico tibi vs-
 q; septies, sed vsq; septuagies sep-
 ties. Ideo assimilatum est regnum
 cœlorum homini regi, qui voluit
 rationem ponere cum seruis suis,
 et cum cœpisset rationem ponere,
 oblatus est ei vnus, qui debebat ei
 decem millia talenta. Cum autem
 non haberet vnde redderet, iussit
 eum dominus eius vænundari, &
 vxorē eius, & filios, & omnia quæ
 R   habe

CONCORDIA

habebat: & reddi. Procidens autē
 seruus ille, orabat eum dicens: pa-
 tientiam habe in me: & omnia red-
 dā tibi. Misertus autem dominus
 serui illi^o, dimisit eum: & debitum
 dimisit ei. Egressus autē seruus ille
 inuenit vnum de cōseruis suis, qui
 debebat ei centum denarios: & te-
 nens suffocabat eum, dicēs: redde
 quod debes. Et procidens conser-
 uus eius, rogabat eum dicēs: patie-
 tiam habe in me, & omnia reddā
 tibi. Ille autem noluit: sed abiit: &
 misit eum in carcerem, donec red-
 deret debitum. Videntes autem cō-
 serui quæ fiebant, contristati sunt
 valde: & venerunt: & narrauerūt
 domino suo omnia, quæ facta fue-
 rant. Tunc vocauit illum dominus
 suus, & ait illi: serue nequā, omne
 debitū dimisi tibi, quoniā rogasti
 me: nōne

me: nōne ergo oportuit & te miseri cōserui tui, sicut et ego tui misertus sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus: quoad vſq̄ redderet vniuersum debitū. Sic et pater me⁹ cœlestis faciet vobis si nō remiseritis vnusquisq̄ fratri suo de cordibus vestris. Et factum est, cum cōsummasset IESVS sermones istos, inde surgens, migrauit a Galilæa, & venit in fines Iudææ ultra Iordanem, & cōueniūt iterum turbæ, & secutæ sunt eum: & sicut consueuerat, iterum docebat illos: & curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisæi, tentantes eum, et dicentes: si licet homini dimittere vxorem suam quacūq̄ ex causa? Qui respondens ait eis: non legistis, quia qui fecit hominem ab initio, masculum, & fœminā fecit

R ij   eos? Et

CONCORDIA

eos? Et dixit: propter hoc dimittet
 homo patrem, & matrem, & adhe-
 rebit uxori suæ: & erūt duo in car-
 ne vna. Itaq; iam nō sunt duo: sed
 vna caro. Quod ergo deus coniun-
 xit, homo non separet, & dixit eis:
 quid vobis præcepit Moyſes? Di-
 cunt illi: Moyſes permisit libel-
 lum repudiij scribere, & dimittere.
 Quid ergo Moyſes mandauit? Qui-
 bus respondens I E S V S, ait: quo-
 niam Moyſes ad duritiã cordis ve-
 ſtri scripſit vobis præceptũ istud,
 et permisit vobis dimittere vxores
 veltras: ab initio autem creaturæ
 non fuit sic * sed * masculum, & fœ-
 minam fecit eos deus. Dico autem
 vobis: q̄a quicũq; dimiserit vxorẽ
 suam, nisi ob fornicationẽ, & aliã
 duxerit, mœchatur: & qui dimis-
 sam duxerit, mœchať. Et in domo
iterum

iterum discipuli eius de eodem interrogauerunt eum. Et ait illis: qui cūq; dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam: & si vxor dimiserit virum suum, & alij nupserit, mœchatur. Dicunt ei discipuli eius si ita est causa hominis cum vxore, nō expedit nubere. Qui dixit illis: nō omnes capiunt verbum istud: sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi, qui d matris vtero sic nati sunt: & sūt eunuchi, qui facti sūt ab hominib⁹: & sunt eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnum cœlorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblatis sunt ei infantes paruuli, vt manus eis imponeret: & oraret. Discipuli autē comminabantur offerentibus: & increpabant eos. Quos cum videret

R iij Iesus

CONCORDIA

IESVS indigne tulit: & conuo-
cans illos ait: finite paruulos veni-
re ad me, & nolite vetare eos: ta-
lium est enim regnum cœlorum
& dei. Amen dico vobis, quisquis
nō receperit regnū dei, velut puer
paruulus, non intrabit in illud. Et
complexans eos, & imponens ma-
nus super illos, benedicebat eos: et
abiit inde. Et cum egressus esset, in
via procurrens quidam princeps,
et accedens, genu flexo ante eum, F
rogabat eum dicens: magister bo-
ne, quid boni faciam, vt habeā vi-
tam æternā? Qui dixit ei: quid me
interrogas de bono, & bonum di-
cis? Mandata nosti. Si ergo vis ad
vitam ingredi, serua mandata. Di-
cit illi: quæ? IESVS autem dixit:
non homicidium facies, non adul-
terabis, nō facies furtū, ne falsum
testi

testimonium dixeris, ne fraudem feceris, honora patrem tuū, & matrem tuam, diliges proximum tuū sicut teipsum. Dicit illi adolescens magister, hæc omnia obseruauī a iuuentute mea, quid adhuc mihi deest? IESVS autem intuitus eū, dilexit eum, & dixit ei: adhuc vnū tibi deest: si vis perfect⁹ esse, vade, omnia quæcūq; habes vēde, & da pauperibus, et habebis thesaurum ī cœlo: et veni, sequere me. His ille auditis, contristatus est in verbo, abiitq; merēs: erat enim diues valde, & habens multas possessiones. Videns autem IESVS illum tristem factum, circumspiciēs, ait discipulis suis: quam difficile, qui pecunias habent, in regnum dei introibunt. Amen dico vobis, quia diues difficile intrabit in regnum

CONCORDIA

cœlorum. Discipuli autem obstu-
 pescebant in verbis eius. At I E-
 S V S, rursus respondens, ait illis:
 filioli, quam difficile est, confiden-
 tes in pecunijs in regnū dei intro-
 ire. Iterum dico vobis, facilius est
 camelum per foramē acus transi-
 re, quam diuitem intrare in regnū
 dei. Auditis his, discipuli magis ad-
 mirabātur, dicētes ad semetipsos:
 & quis ergo poterit saluus fieri? Et
 intuens illos I E S V S, ait: apud ho-
 mines hoc impossibile est, sed quę
 impossibilia sunt apud homines,
 non sunt apud deum: omnia enim
 possibilia sunt apud deum. Tunc
 respondēs Petrus, cœpit ei dicere:
 ecce nos reliquimus omnia, & se-
 cuti sum⁹ te: quid ergo erit nobis? H
 I E S V S autem dixit illis: Amē di-
 co vobis, quod vos qui secuti estis
me, in

me, in regeneratione, cū sederit filius hominis ī sede mageſtatis ſuæ ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus iſrael. Et nemo eſt, qui reliquerit domū, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter nomē meū, & propter euāgelium, qui nō accipiet multo plura, ceteris tantū, nunc in tempore hoc fratres, & ſorores, & matres, & filios, & agros cum perſecutionibus, & in ſæculo futuro vitam æternā poſsidebit. Multi autem erunt primi nouiſſimi: & nouiſſimi primi.

CAPVT. XXX.

Mat.

20

Lu. 16

A

Simile eſt regnum cælorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam

CONCORDIA

in vineam suam. Conuentione au-
 tem facta cum operarijs ex dena-
 rio diurno, misit eos in vineam suam.
 Et egressus circa horam tertiam,
 vidit alios stantes in foro otiosos,
 & dixit illis: ite et vos in vineam meam,
 & quod iustum fuerit dabo vobis.
 Illi autem abierunt. Iterum autem
 exijt circa sextam, et nonam horam
 & fecit similiter. Circa undecimam
 vero exijt, & inuenit alios stantes,
 & dixit illis: quid hic statis tota
 die otiosi? Dicunt ei: quia nemo nos
 conduxit. Dicit illis: ite et vos in vi-
 neam meam. Cum sero autem fa-
 ctum esset, dicit dominus vinee, pro-
 curatori suo: voca operarios, &
 redde illis mercedem: incipiens a
 nouissimis usque ad primos. Cum ve-
 nissent ergo, qui circa undecimam
 horam venerat, acceperunt singulos
 denarios

denarios. Venientes autem et primi, arbitrati sunt, quod plus essent accepturi. Acceperunt autem & ipsi singulos denarios: & accipientes murmurabant aduersum patrem familias, dicentes: hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & aestus. At ille respondens vnicorum dixit: amice, non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huic nouissimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi, quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi: multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Dicebat autem & ad discipulos suos: homo quidam erat diues, qui habebat villicum

B

CONCORDIA

villicū: & hic diffamatus est apud
 illum: quasi dissipasset bona ipsi.
 Et vocauit illū, & ait illi: quid hoc
 audio dē te? Redde rationē villica-
 tionis tuæ: iam enim non poteris
 villicare. Ait autem villicus intra
 se: quid faciam, quia dominus me^o
 aufert a me villicationem? Fodere
 non valeo, mendicare erubesco:
 scio quid faciam, vt cū amotus fue-
 ro a villicatione, recipiant me in
 domos suas. Conuocatis itaq; sin-
 gulis debitoribus domini sui, dice-
 bat primo: quātum debes domino
 meo? At ille dixit: centum cados o-
 lei. Dixitq; illi: accipe cautionem
 tuam, & sede, cito scribe quinqu-
 ginta. Deinde alij dixit: tu vero quā-
 tum debes? Qui ait: centum coros
 tritici. Ait illi: accipe literas tuas,
 & scribe octoginta. Et laudauit
dominus

dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filij huius seculi, prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Et ego dico vobis: facite vobis amicos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiat vos in aeterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est: & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mamona fideles non fuistis, quod verum est, quis credet vobis? Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire: aut enim vnus odiet, & alterum diliget: aut vni adhaerebit, & alterum continet. Non potestis deo seruire, & mamona. Audiebant autem omnia haec pharisaei, qui erant auari. & deridebant

CONCORDIA

bāt eū. Et ait illis: vos estis, qui iusti-
 ficatis vos corā hominib^o: de^o autē
 nouit corda, uestra: quia, quod ho-
 minib^o altū est, abominatio est āte
 deū. Lex et prophete vsq; ad Ioā-
 nē, ex eo regnū dei euāgelizāt: &
 ōnis ī illud vim facit. Facili^o est au-
 tem cœlum, & terram præterire,
 quam de lege vnum apicem cade-
 re. Omnis qui dimittit vxorē suā,
 et alterā ducit, mœchatur: et qui
 dimissam a viro ducit, mœchatur. D
 Homo quidam erat diues, et indue-
 batur purpura & bisso, et epulaba-
 tur quotidie splendide: & erat qui-
 dam mendicus nomine Lazarus,
 qui iacebat ad Ianuam eius vlceri-
 bus plenus, cupiens saturari de mi-
 cis, quæ cadebant de mēsa diuitis:
 & nemo illi dabat. Sed canes ve-
 niebant, & lingebant vlcera eius.
Factum

Factum est autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinu abrahæ: mortuus est autē, & diues: & sepultus est in inferno. Eleuans autē oculos suos cū esset in tormentis, vidit Abrahā a longe, & lazarus in sinu eius: & ipse exclamās, dixit: pater Abraham, miserere mei: & mitte Lazarū, vt intingat extremū digiti sui in aquā, vt refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flama. Et dixit illi Abraham: fili, recordare, quia recepisti bona in vita tua

& La

 In biblijs grecis bene correctis sic legitur: mortuus est autem & diues, & sepultus est. Atque in inferno attollēs oculos suos, cum esset in tormentis, vidit. &c. Emphasi enim habet colū illud, in sepulchro est, positū idque videtur innuere Augustin⁹, libro de cura pro mortuis agēda, ca. 2. cum

CONCORDIA

sic ait: præcla-
 ras exequias
 in cōspectu
 hominū, pur-
 purato illi di-
 uiti turba e-
 xibuit famu-
 lorū: sed mul-
 to clariores ī
 cōspectu do-
 mini, vlcerō
 fo illi paupe-
 ri ministeri-
 um præbuit
 āgelorū: qui
 eū non extu-
 lerūt in mar-
 moreum tu-
 mulum, sed
 in Abrahæ si-
 num sustule-
 runt.

& Lazarus similiter
 mala: nunc autem hic
 cōsolatur, tu vero cru-
 ciaris: & in his omni-
 bus, inter nos, & vos
 chaos magnum firma-
 tum est: vt hi qui volūt
 hinc trāsire ad vos nō
 possint: neq; inde huc
 trāsmeare. Et ait: rogo
 ergo te pater, vt mit-
 tas eum in domū pa-
 tris mei: habeo enim
 quinque fratres, vt teste-
 tur illis, ne & ipsi ve-
 niāt in hūc locum tor-
 mentorum. Et ait illi
 Abrahā: habent Moy-
 sem, & prophetas: au-
 diāt illos. At ille dixit:
 non pater Abraham,
 sed si quis

sed si quis ex mortuis ierit ad eos
pœnitentiam agēt. Ait autē illi: si
Moysem & prophetas nō audiūt,
neq; si quis ex mortuis resurrexe-
rit credent.

CAPVT. XXXI.

Io. 11.
A

Rat autem quidam lan-
guens Lazarus a Betha-
nia, de castello Marię, et
Marthę fororum eius.
Maria autem erat, quę vnxit do-
minum vnguento, & exterlit pe-
des eius capillis suis: cui⁹ frater La-
zarus infirmabatur. Miserunt er-
go sorores eius ad eum, dicentes:
domine, ecce quem amas, infirma-
tur. Audiens autē IESVS, dixit
eis: Infirmitas hęc non est ad mor-
tem: sed pro gloria dei, vt glorifi-
cetur filius dei per eam. Diligebat

S autem

CONCORDIA

autem IESVS Martham, & Ma-
 riam sororem eius, & Lazarū. Ut
 ergo audiuit, quia infirmabatur,
 nūc quidē māsit in eodē loco duo-
 bus diebus: deinde post hęc, dicit
 discipulis suis: eamus in Iudęā ite-
 rū. Dicūt ei discipuli: Rabbi, nūc
 quærebant te Iudęi lapidare, et ite-
 rū vadis illuc? Respōdit IESVS:
 nonne duodecim horæ sunt diei?
 Si quis ambulauerit in die, nō of-
 fendit, quia lucem huius mundi vi-
 det: si autē ambulauerit in nocte
 offēdit: quia lux nō est in eo. Hęc
 ait, & post hęc dicit eis: Lazarus
 amicus noster dormit: sed vado, vt
 a somno exsuscitem eum. Dixerūt
 ergo discipuli eius: domine, si dor-
 mit, saluus erit. Dixerat autem IESVS
 de morte eius, illi autem pu-
 tauerūt, q̄a de dormitione somnī
diceret

diceret. Tunc ergo IESVS dixit
 eis manifeste: Lazarus mortu⁹ est:
 et gaudeo propter vos: vt credatis
 quoniam nō eram ibi. Sed eamus
 ad eum. Dixit ergo Thomas, qui
 dicitur Didim⁹, ad condiscipulos:
 Eamus et nos, et moriamur cum il
 lo. Venit itaq; IESVS, & inue
 nit eū, quatuor dies iam in monu
 mento habentem. Erat autem Be
 thania iuxta hierosolimā quasi sta
 dijs quindecim. Multi autem ex iu
 deis venerant ad Martham, & Ma
 riam: vt consolarentur eas de fra
 tre suo. Martha ergo, vt audiuit
 quia IESVS venit, occurrit illi.
 Maria autem domi sedebat. Dixit
 B ergo Martha ad IESVM: Domi
 ne, si fuisses hic, frater meus nō fui
 sset mortuus. Sed et nūc scio, quia
 quęcumq; poposceris a deo, dabit

S ij tibi

CONCORDIA

tibi deus. Dicit illi I E S V S: resurget frater tuus. Dicit ei Martha: scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Dixit ei I E S V S ego sum resurrectio, & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, uiuet. Et omnis qui uiuit, & credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: utique domine: ego credidi, quia tu es Christus filius dei uiui: qui in hunc mundum uenisti. Et cum hæc dixisset, abiit: & uocauit Mariam sororem suam silentio, dicens: magister adest et uocat te. Illa ut audiuit, surrexit cito, & uenit ad eum (non dum enim uenerat I E S V S in castellum sed erat adhuc in illo loco, ubi occurrerat ei Martha) Iudæi ergo qui erant cum ea in domo, & consolabantur eam, cum uidissent Mariam, quia cito

quia cito surrexit, & exijt, secuti sunt eā dicentes: quia vadit ad monumentum, vt ploret ibi. Maria ergo, cum venisset, vbi erat IESVS videns eum, cecidit ad pedes eius: & dicit ei: Domine, si fuisses hic, nō esset mortuus frater meus. IESVS ergo vt vidit eam plorantē, & iudæos qui venerāt cum ea plorantes, infremuit spiritu, & turbauit seipsū, & dixit: vbi posuistis eū? Dicunt ei: domine, veni & vide. Et lachrymatus est IESVS. Dixerunt ergo Iudæi: ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt: non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere vt hic non moreretur? IESVS ergo rursus fremens in semetipso, venit ad monumentum. Erat autē spelūca, & lapis superpositus erat

S iij   ei. Ait

IN CONCORDIA

ei. Ait IESVS : tollite lapidem.
 Dicit ei Martha soror ei⁹, qui mor-
 tu⁹ fuerat: domine, iam factet: qua-
 triduanus est enim. Dicit ei IES-
 VS : nonne dixi tibi, quoniam si
 credideris, videbis gloria^m dei? Tu-
 lerunt ergo lapidem. IESVS au-
 tem eleuatis sursum oculis, dixit:
 pater, gratias ago tibi, quoniam au-
 disti me: ego autem sciebam, quia
 semper me audis: sed propter po-
 pulum qui circumstat, dixi: vt cre-
 dant, quia tu me misisti. Hæc cum
 dixisset, voce magna clamauit: La-
 zare, veni foras. Et statim prodijt
 qui fuerat mortuus, ligatus manus
 & pedes institis: & facies illius fu-
 dario erat ligata. Dixit eis IESVS
 soluite eum: & finite abire. Multi
 ergo ex iudæis, qui venerat ad Ma-
 riam, & Marthã, & viderant quæ
 fecit

fecit IESVS, crediderunt in eū:
 quidam autem ex ipsis, abierūt ad
 pharisæos, & dixerunt eis, quæ fe-
 cit IESVS. Collegerūt ergo pō-
 tifices, & pharisæi concilium, & di-
 cebant: quid facimus? quia hic ho-
 mo multa signa facit. Si dimittim⁹
 eum sic, omnes credent in eum: &
 veniēt romani, & tollent locū no-
 strum, & gentem. Vnus autem ex
 ipsis Caiphas nomine, cū esset pō-
 tifex añi illius. Dixit eis: vos nesci-
 tis quicquā, nec cogitatis, quia ex-
 pediat vobis, vt vnus moriatur ho-
 mo pro populo: & non tota gens
 pereat. Hoc autem a semetipso nō
 dixit, sed cum esset pontifex añi
 illius, prophetauit quia IESVS
 moriturus erat pro gente: & non
 tantum pro gente, sed vt filios dei,
 qui erant dispersi, congregaret in

CONCORDIA

vnun. Ab illo ergo die cogitauerunt, vt interficerent eum. IESVS ergo iam nō in palam ambulabat apud iudeos: sed abiit in regionem iuxta desertum in ciuitatem, quæ dicitur Efré: & ibi morabatur cū discipulis suis. Proximum autem erat pascha iudeorum. Et ascenderunt multi hierosolymam d̄ regione ante pascha: vt sanctificarent se ipsos. Quærebant ergo IESVM, & colloquebantur ad inuicem, in templo stantes: quid putatis? quia non venit ad diem festum istum? Dederant autem pōtificates, & pharisæi mandatum: vt si quis cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehendat eum.

CAPVT. XXXII.

FACTUM est autem dum completeretur dies assumptionis eius: & ipse

Lu. 9
&.17
&.18
&.19

Ma
10
Ma
20
A

Mar. ipse faciem suam firmavit, vt iret
 10. in Ierusalem. Et factum est dum
 Mat. iret, transibat per mediam Sama-
 20. riam, & Galilæam. Et cum ingre-
 A deretur quoddam castellum, occu-
 rrerunt ei decem viri leprosi. Qui
 steterunt a longe, & leuauerunt vo-
 cem dicentes: IESV præceptor,
 miserere nostri. Quos vt vidit, di-
 xit: ite, ostendite vos sacerdotibus.
 Et factum est, dum irent: mundati
 sunt. Vnus autem ex illis, vt vidit
 quia mudatus est, regressus est cū
 magna voce magnificās deum, &
 cecidit in faciem ante pedes eius,
 gratias agens: & hic erat samarita-
 nus. Respondēs autem IESVS,
 dixit: nōne decem mundati sunt?
 Et nouem vbi sunt? Non est qui re-
 diret, & daret gloriā deo, nisi hic
 alienigena. Et ait illi: surge, vade:
 quia

CONCORDIA

quia fides tua te saluum fecit. Tūc
misit nuntios ante conspectū suū. **B**
Et euntes intrauerūt in ciuitatem
samaritanorum, vt pararent illi.
Et non receperūt eum, quia facies
eius erat eūtis in Ierusalem. Cum
vidissent autem discipuli eius Iaco
bus & Ioannes, dixerunt: domine,
vis dicimus: vt ignis descendat de
cœlo, & consummat illos? Et con
uersus increpauit illos, dicēs: nesci
tis cui⁹ spirit⁹ estis. Filius hominis
nō venit animas perdere, sed salua
re. Et abierūt in aliud castellū. Et **C**
ascendēs I E S V S hierosolymam
assumpsit duodecim discipulos su
os: erant autem in via ascendentes
hierosolymā, & præcedebat illos
I E S V S, & stupebant, & sequen
tes timebant. Et assumens iterum
duodecī secreto, cœpit illis dicere
qua

quæ essent ventura ei, & ait illis:
 ecce ascendimus hierosolyam:
 & filius hominis tradetur principi-
 bus sacerdotū, & scribis, & senio-
 ribus: & cōsummabuntur omnia,
 quæ scripta sunt per prophetas de
 filio hominis: & condemnabunt
 eum morte: & tradent eum genti-
 bus: & illudent ei: & conspuēt eū:
 & flagellabunt eum: & postquam
 flagellauerint, occident eū: & ter-
 tia die resurget. Et ipsi nihil horū
 intellexerūt. Et erat verbum istud
 absconditum ab eis, & non intelli-
 gebant, quæ dicebātur. Tunc ac-
 cessit ad eum mater filiorū Zebe-
 dæi cum filijs suis adorans, & pe-
 tēs aliquid ab eo. Qui dixit ei, quid
 vis? Ait illi: dic, vt sedeant hi duo fi-
 lij mei, vnus ad dexteram tuam, et
 vnus ad sinistram in regno tuo. Et
 accedunt

CONCORDIA

accedunt ad eum Iacobus, & Ioã-
 nes filij Zebedæi, dicētes: magister
 volumus vt quodcūq; petierimus
 facias nobis. At ille dixit eis: quid
 vultis, vt faciam vobis? At illi dixe-
 runt: da nobis, vt vnus ad dexterā
 tuam, & alius ad sinistram tuā se-
 deamus in gloria tua. Respondēs
 autem I E S V S dixit eis: nescitis
 quid petatis. Potestis bibere calicē
 quē ego bibo? Aut baptismo, quo
 ego baptizor, baptizari? At illi di-
 xerunt ei: possumus. I E S V S au-
 tem ait eis: calicem quidem meum
 quem ego bibo, bibetis: & bap-
 tismo, quo ego baptizor, baptizabi-
 mini: sedere autē ad dexterā meā
 vel ad sinistram, non est meum da-
 re vobis: sed quibus paratum est a
 patre meo. Et audientes decem in-
 dignati sunt de duobus fratribus
Iacobo

Iacobo & Ioanne. IESVS autē
 vocauit eos ad se, & ait: scitis quia
 principes gentium, & qui videtur
 principari gentibus, dominantur
 eis: & qui maiores sunt, & princi-
 pes eorum, potestatem habent, &
 exercent inter eos: non ita est autē
 in vobis: sed quicūq; voluerit inter
 vos maior fieri, sit vester minister:
 & quicūq; voluerit inter vos pri-
 mus esse, erit omnium seruus. Sicut
 & filius hominis non venit, vt mi-
 nistraretur ei, sed vt ministraret:
 & daret animam suam redemptio-
 nem pro multis. Factum est au-
 tem cum appropinquaret Ieri-
 cho, cæcus quidam sedebat secus
 viam mendicans: & cū audiret tur-
 bam prætereūtem, interrogabat,
 quid hoc esset. Dixerunt autem ei,
 quod IESVS nazarenus tráfiret
 & cla

CONCORDIA

& clamauit dicens: I E S V fili da-
 uid miserere mei. Et qui præibant
 increpabant eum vt taceret. Ipse
 vero multo magis clamabat: fili
 Dauid miserere mei. Stans autem
 I E S V S, iussit illum adduci ad se,
 & cum appropinquasset, interro-
 gauit illum dicens: quid tibi vis fa-
 ciam? At ille dixit: domine, vt vi-
 deam. Et I E S V S dixit illi: respi-
 ce, fides tua te saluum fecit. Et cõ-
 festim vidit, & sequebatur illum
 magnificãs deum. Et omnis plebs
 vt vidit, dedit gloriam deo. Et ve-
 niunt Iericho, & ingressus, peram-
 bulabat Iericho. Et ecce vir nomi-
 ne Zacheus, & hic princeps erat G
 publicanorũ, & ipse diues. Et que-
 rebat videre I E S V M, quis esset.
 Et non poterat præ turba, quia sta-
 tura pusillus erat. Et præcurrens
ascen

ascendit in arborem sycomorum
 vt videret eum, quia inde erat trā-
 siturus. Et cum venisset ad locum,
 suspiciens I E S V S vidit illum, &
 dixit ad eum: Zachee festinas des-
 cēde, quia hodie ī domo tua oportet
 me manere. Et festinans descēdit,
 & excepit illum gaudēs. Et cū
 viderent omnes, murmurabant di-
 centes: quod ad hominem peccato-
 rem diuertisset. Stans autem Za-
 cheus, dixit ad I E S V M: ecce di-
 midium bonorum meorum, domi-
 ne do pauperib⁹: & si quid aliqūē
 defraudaui, reddo quadruplum.
 Ait I E S V S ad eum: quia hodie
 sal⁹ huic domui facta est, eo quod
 & ipse, fili⁹ sit Abrahæ. Venit enī
 filius hominis quærere, & saluum
 facere quod perierat.

CAPVT. XXXIII.

Hæc illis

CONCORDIA

H

 Æc illis audiētibus, adij
 ciens dixit parabolam, Lu. 13
 eo quod esset prope Ie- &. 17
 rusalem, & quia existi &. 18
 marent, quod confestim regnum &. 19
 dei manifestaretur. Dixit ergo: ho Mar.
 mo quidam nobilis abiit in regio- 10.
 nem longinquā, accipere sibi reg- Mat.
 num, & reuerti. Vocatis autem de 20.
 cē seruis suis, dedit eis decē mnas A
 & ait ad illos: negotiamini dū ve-
 nio. Ciues autem eius oderant eū,
 & miserūt legationem post illum
 dicentes: nolumus hunc regnare
 super nos. Et factum est, vt rediret
 accepto regno, & iussit vocari ser-
 uos, quibus dedit pecuniam: vt sci-
 ret, quantum quisque negotiatus
 esset. Venit autem primus, dicens:
 domine, mna tua decē mnas acqui-
 fuit. Et ait illi: euge serue bone,
quia

quia ī modico fuisti fidelis, eris po-
 testatem habens super decem ciui-
 tates. Et alter venit dicēs: domine,
 mna tua fecit quīq; mnas. Et huic
 ait: & tu esto super quinq; ciuita-
 tes. Et alter venit dicēs: Domine,
 ecce mna tua: quam habui repositam
 ī sudario. Timui enim te, quia
 homo austerus es: tollis quod non
 posuisti, & metis quod non semi-
 nasti. Dicit ei: de ore tuo te iudico
 serue nequam. Sciebas quod ego
 homo austerus sum, tollens quod
 non posui, & metens quod non se-
 minaui: & quare non dedisti pecu-
 niam meam ad mensam: et ego ve-
 niens, cum vsuris utiq; exegissem
 illud? Et astātibus dixit: auferte ab
 illo mnam: & date illi, qui decem
 mnas habet: & dixerunt ei: domi-
 ne, habet, decem mnas. Dico autē
 T vobis

CONCORDIA

vobis, quia omni habenti dabitur,
& abundabit: ab eo autem qui nō
habet, et quod habet, auferetur ab
eo. Verūtāme inimicos meos illos
qui noluerūt me regnare super se,
adducite huc: & interficite ante
me. Interrogatus autē a pharisæis **B**
quando venit regnum dei, respon
dens eis dixit: nō venit regnū dei,
cū obseruatione, neq; dicent: ecce
hic, aut ecce illic. Ecce regnū dei
intra vos est. Et ait ad discipulos
suos: venient dies, quando deside
retis videre vnum diem filij homi
nis, & non videbitis. Et dicēt vo
bis: ecce hic, & ecce illic, nolite ire
neq; sectemini: nam sicut fulgur
coruscans de cœlo, in ea quæ sub
cœlo sunt fulget: ita erit filius ho
minis in die sua. Primū autē oportet
illum multa pati, & reprobari
a gene

a generatione hac: et sicut factum est in diebus Noe, ita erit et in diebus filij hominis: edebant, & bibebant, vxores ducebant, & dabantur ad nuptias, vsq; in diem qua intrauit Noe in arcam: & venit diluuium, & perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Lot: edebant, & bibebant, emebant, & vendebant, plantabant, & edificabant: qua die autem exiit Lot a Sodomis, pluit ignem, et sulphur de caelo: et omnes perdidit. Secundum haec erit, qua die filius hominis reuelabitur. In illa hora, qui fuerit in tecto & vasa eius in domo, ne descendat tollere illa. Et qui in agro, similiter non redeat retro. Memores estote vxoris Lot. Quicumque quaesierit animam suam saluam facere, perdet illam: & quicumque perdidit illam,

CONCORDIA

viuificabit eam. Dico vobis, in illa
 nocte erunt duo in lecto vno, vn^o
 assummetur, & alter relinquetur.
 Duæ erunt molètes in vnum: vna
 assummetur, et altera relinquetur
 duo in agro: vnus assummetur, &
 alter relinquetur. Respōdentes di
 cūt illi: vbi domine? Qui dixit illis:
 vbi cūq; fuerit corpus, congrega
 buntur & aquilę. Et egrediētibus **D**
 illis ab Hierico, secuta est eum tur
 ba multa. Et ecce duo cęci sedētes
 secus viā, audierūt quod I E S V S
 transiret, & clamauerunt dicētes:
 domine, miserere nrī fili Dauid.
 Turbę autem increpabant eos, vt
 facerent. At illi magis clamabant
 dicentes: domine, miserere nostri
 fili Dauid. Et stans I E S V S voca
 uit eos, et ait: quid vultis, vt faciā
 vobis? Dicunt illi: domine, vt ape
 riantur

riatur oculi nostri. Misertus autē eorum IESVS tetigit oculos eorum, & confestim viderunt, & secuti sunt eum. Et proficiscente eodē Hierico, & discipulis ei⁹, et plurima multitudine, fili⁹ Thimēi Barthimē⁹ cecus sedebat iuxta viā mēdicans. Qui cum audisset, quia IESVS nazaren⁹ est, cœpit clamare & dicere: IESV fili David, misere re mei. Et cōminabantur ei multi, vt taceret: at ille multo magis clamabat: fili David, miserere mei. Et stans IESVS præcepit illum vocari. Et vocant cecum dicentes ei: anime quior esto, surge: vocat te. Qui proiecto vestimento suo, exiliens venit ad eum. Et respondens IESVS dixit illi: quid tibi vis faciam? Cecus autē dixit ei: Rabboni, vt videā. IESVS ait illi: vade,

CONCORDIA

fides tua te saluum fecit. Et statim vidit: & sequebatur eum in via. Et ibat per ciuitates, et castella docēs et iter faciens in Ierusalem. Ait autem illi quidam: domine, si pauci sunt, qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos: contendite intrare per angustam portā: quia multi dico vobis, quærent intrare, & non poterunt. Cum autem intrauerit paterfamilias, & clauserit ostium, incipietis foris stare, & pulsare ostiū dicentes: domine, aperi nobis. Et respondēs dicet vobis: nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere manducauimus coram te, & bibimus, & in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis: nescio vos, vnde sitis: discedite a me omnes operarij iniquitatis. Ibi erit fletus, et stridor dentium: cum videritis Abraham, & Isaac,

& Isaac, & Iacob, & omnes prophetas in regno dei, vos autem expelli foras. Et venient ab oriente, & occidete, & aquilone, et austro, & accumbet in regno dei. Et ecce sunt nouissimi, qui erant primi: & sunt primi, qui erant nouissimi.

CAPVT. XXXIII.

Io. 12

Mat,

21.

Lu. 19

Mar

11

A

ESVS ergo ante sex dies paschæ venit Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus: quem suscitauit IESVS. Fecerunt autem ei cœnâ ibi: & Martha ministrabat. Lazarus vero vnus erat ex discubentibus cum eo. Maria ergo accepit libram vnguenti nardi pisticæ pretiosi, & vnxit pedes IESV: & exersit pedes ei⁹ capillis suis: et dom⁹ impleta est ex odore vnguenti.

T iij

Dixit

CONCORDIA

Dixit ergo vnus ex discipulis eius
Iudas iscariotes, qui erat eum tra-
diturus: quare hoc vnguentum nō
venijt trecentis denarijs: et datum
est egenis? Dixit autem hoc: non
quia de egenis pertinebat ad eum:
sed quia fur erat, & loculos habēs
ea quæ mittebantur portabat. Di-
xit ergo IESVS: sine illam, in
diem sepulturæ meæ seruet illud.
Pauperes enim semper habebitis
vobiscum, me autem non semper
habebitis. Cognouit ergo turba
multa ex iudæis, quia illic est: et ve-
nerunt non propter IESVM tā-
tum, sed vt Lazarum viderēt: quē
fuscitauit a mortuis. Cogitauerūt
autē principes sacerdotum, vt &
Lazarum interficerent: quia mul-
ti propter illum abibant ex Iudæis
& credebāt in IESVM. In crasti-
num au

num autē cum appropinquassent
 B Hierosolymis, & Bethania, & ve-
 nissent Bethphage ad montē oliua-
 rum: tunc I E S V S misit duos dis-
 cipulos suos, dicens eis: ite in castel-
 lum, quod contra vos est: in quod
 introeuntes statim inuenietis asi-
 nam, et pullum cum ea, asinae alli-
 gatum: super quē nemo adhuc ho-
 minum sedit. Soluite, & adducite
 mihi: & si quis vos interrogauerit,
 & dixerit vobis, quid facitis? Quid
 soluitis? Dicite, quia dominus his
 opus habet: & confestim dimittet
 eos huc. Abierūt autem, qui missi
 erant discipuli, & inuenerūt, sicut
 dixit illis I E S V S, stantem pullū
 ligatum ante ianuā foris in biuio,
 & soluunt eum. Soluentibus autē
 illis pullum, quidam de illic stanti-
 b⁹, & domini eius dixerūt ad illos:
 quid

CONCORDIA

quid facitis, soluētes pullum? Qui
 dixerunt eis, sicut pręceperat illis
 I E S V S: q̄a domin⁹ eū necessariū
 habet, et dimiserūt eis. Et adduxe-
 runt asinam, & pullū ad I E S V M
 & imposuerunt super eos vestimē-
 ta sua: & eum desuper sedere fece-
 runt. Plurima autē turba, quę ve-
 nerat ad diem festum, cum audis-
 sēt, quia venit I E S V S Hierosoly-
 mam: acceperunt ramos palmarū
 & processerunt obuiam ei: & mul-
 ti strauerūt vestimenta sua in via:
 alij autem frondes & ramos cæde-
 bant de arboribus, & sternebāt in
 via. Et cum appropinquaret iā ad
 descensum mōtis oliueti, cœperūt
 omnes turbæ descendentiū, gau-
 dentes laudare deum voce magna
 super omnibus, quas viderant, vir-
 tutibus. Turbæ autem quę præce-
 debant

debant, & quæ sequebantur, clamabant dicētes: benedictus qui venit in nomine dñi rex Israel: benedictū quod venit regnū patris nři David, hosāna in altissimis, pax in cœlo, & gloria in excelsis. Hoc autē factū est, vt adimpleret quod dictū est per pphetā dicētē: dicite filia Syō: noli timere filia Syō, ecce rex tu⁹ venit tibi māsuet⁹, sedēs super asinā, & pullū filium subiugalis. Hæc non cognouerunt discipuli eius primum, sed quando glorificatus est I E S V S, tunc recordati sunt, quia hæc erāt scripta de eo: & hæc fecerunt ei. Et quidā pharisæorū, & de turbis dixerūt ad illū. Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Testimoniū ergo phibeat turba
quæ

CONCORDIA

quæ erat cum eo, quando Lazarū
 vocauit de monumento, & suscita
 uit eū a mortuis. Propterea et ob-
 uiam venit ei turba, quia audie-
 runt eum fecisse hoc signum. Pha-
 risæi ergo dixerūt ad semet ipsos:
 videtis quia nihil proficimus: ecce
 mundus tot^o post eum abiit. Et cū
 appropinquauit, videns ciuitatem C
 fleuit super illā, dicēs: quia si cog-
 nouisses & tu, & quidem ī hac die
 tua, quæ ad pacem tibi: nunc autē
 abscondita sunt ab oculis tuis: quia
 venient dies in te, et circundabunt
 te inimici tui vallo: et circundabūt
 te, & coangustabunt te vndiq; &
 ad terram prosterment te, & filios
 tuos qui in te sunt: & nō relinquet
 in te lapidē super lapidē: eo quod
 non cognoueris tempus visitatio-
 nis tuæ. Et cum intrasset Hierosoly-
 mam,

mam, cōmota est vniuersa ciuitas,
 dicens: quis est hic? Populi autem
 dicebant: hic est IESVS prophe-
 ta a Nazareth Galilææ. Et itroiuit
 in templum. Et circumspectis om-
 nibus, cum iam vespera esset hora
 exijt in Bethaniã cum duodecim.

D Et alia die cum exiret a Bethania
 cfurijt. Cūq; vidisset a longe ficū
 vnã habentem folia secus viam,
 venit ad eã, si quid videlicet inue-
 niret in ea. Et cum venisset ad eã,
 nihil inuenit in ea, nisi folia tantū
 (nō enim erat tempus ficorum) Et
 respondēs ait illi: iam nō amplius
 in æternum ex te fructum quisquã
 manducet: & nūquã ex te fructus
 nascatur in æternum. Et arefacta
 est continuo ficulnea: et audiebãt
 discipuli eius. Et veniunt iterum
 Hierosolymã. Et igressus IESVS
 in tem

CONCORDIA

 Quibusdam placet, bis do-
 minum eadē
 hebdomada
 eiecisse de tē-
 plo eementes
 & vendētes
 prima sabba-
 ti, & secunda
 sabbati, vt fa-
 cilius conci-
 lientur euan-
 geliste Mat.
 Mar. & Lu.
 qua in re,
 plurimum la-
 borat Augu-
 stinus.

 in templum dei, coepit
 eijcere omnes venden-
 tes, & eementes in tem-
 plo. Et mensas numu-
 larium, & cathedras
 vendentium colūbas
 euertit: & nō sinebat,
 vt quisquam transfer-
 ret vas per templū: &
 docebat dicens eis: nō
 ne scriptum est, quia
 domus mea dom^o ora-
 tionis est, et vocabitur
 omnibus gētibus? Vos
 autem fecistis eam spe-
 luncam latronum. Et
 acceferunt ad eum cæ-
 ci, & claudi in templo
 & sanauit eos. Videntes autē prin-
 cipes sacerdotum, et scribę mirabi-
 lia quæ fecit, & pueros clamantes
 in templo

EVANGELISTARVM. 152

in tēplo, & dicētes: hofanna filio
David: indignati sunt, et dixerūt ei
audis, quid isti dicunt? I E S V S au
tē dixit eis: vtiq; nunquā legistis,
quia ex ore infantium, & lacten-
tium perfecisti laudem? Quo audi
to principes sacerdotū, & scribæ,
& principes plebis, quærebāt quo
modo eū perderent: timebāt enim
eum: quoniam vniuersa turba ad-
mirabatur super doctrina eius. Et
non inueniebant, quid facerēt illi:
omnis enim populus suspēsus erat
audiens illum. Et erat docens quō
tidie in templo. Et relictis illis, cū
vespera facta esset, egrediebāt de
ciuitate, & ibat in Bethaniam. Et
cum mane transirent, viderunt fi-
cum aridam factam a radicibus,
& mirati sunt discipuli dicentes:
quomodo cōtinuo aruit? Et recor-
datus

C O N C O R D I A

datus Petrus, dixit ei: Rabbi, ecce
 ficus, cui maledixisti. Et respondēs
 I E S V S ait illis: habete fidē dei.
 Amē dico vobis: si habueritis fidē
 & non hesitaueritis, nō solum de-
 ficulnea facietis, sed quicūq; dixe-
 rit huic monti, tollere, & mittere
 in mare, & non hesitauerit in cor-
 de suo, sed crediderit, quia quod-
 cūq; dixerit fiat, fiet ei. Et propte-
 rea dico vobis: omnia quæcūq; pe-
 tieritis in oratione credentes, acci-
 pietis, & eueniēt vobis.

C A P V T . X X X V .

H

 T veniunt rursus Hiero Lu. 18
 solymam ī templum. Et & .20
 cū sederet I E S V S con- & .21
 tra gazophilazium, aspi Mar.
 ciebat quomodo turba iactaret eōs: 12.
 & vidit eos, qui mittebāt munera Io. 13
A
sua in

fua in gazophilatium, diuites: multi enim diuites iactabāt multa. Cū venisset autem vidua vna pauper-
 cula, misit duo æra minuta: quod est quadrans. Quam vt vidit, con-
 uocās discipulos suos, ait illis: amē dico vobis, quoniā vidua hæc pau-
 per, plus omnibus misit: qui mise-
 rūt in gazophilatiū. Omnes enim, ex eo quod abundabat illis, mise-
 rūt in munera dei: hæc vero de pe-
 nuria sua, ex eo quod deest illi, om-
 nia quæ habuit misit: totum victū
 suum. Dixit autem ad quosdā, qui
 in se confidebāt tanquam iusti, &
 aspernabantur cæteros, parabolā istam, dicens: duo homines ascen-
 debant in templum, vt orarēt: vn^o phariseus, & alter publican^o. Pha-
 riseus stans, hæc apud se orabat: deus, gratias ago tibi, quia nō sum
 sicut cæ

Lu. 18
 & 20
 & 21
 Mar.
 12.
 Io. 18
 A

MICHAEL

V

ficut cæ

CONCORDIA

sicut cæteri hominum: raptores, & iusti, adulteri, velut etiã hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato: decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cœlum leuare: sed percutiebat pectus suum dicēs: de^o propiti^o esto mihi peccatori. Dico vobis, descēdit hic iustificat^o in domum suam ab illo: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Erāt autem quidam gentiles, ex his qui ascenderant, vt adorarent in die festo. Hi ergo acceſerunt ad Philippum qui erat a Bethsaida Galilææ, et rogabant eum, dicentes: domine, volum^o I E S V M videre. Venit Philippus, & dicit Andreæ: Andreas rursus et Philippus, dixerunt I E S V. I E S V S autem respondit eis dicens:

EVANGELISTARVM 154

dicens: venit hora, vt clarificetur
 filius hominis. Amen amē dico vo
 bis, nisi granum frumenti cadens
 in terram, mortuum fuerit: ipsum
 solum manet: si autem mortuum
 fuerit, multū fructum affert. Qui a
 mat animam suam, perdet eam: et
 qui odit animam suam in hoc mū
 do, in vitam æternam custodit eā.
 Si quis mihi ministrat, me sequat̃
 & vbi sū ego, illic & minister me?
 erit. Si quis mihi ministrauerit, ho
 norificabit eum pater meus. Nunc
 anima mea turbata est: & quid di
 cam? Pater saluifica me ex hac ho
 ra. Sed propterea veni in horam
 hanc: pater clarifica nomē tuum.
 Venit ergo vox de cœlo dicens: &
 clarificaui, & iterum clarificabo.
 Turba ergo quæ stabat, & audie
 bat, dicebat, tonitruū esse factum.

V ij

Alij autem

CONCORDIA

Alij autem dicebant: angelus ei lo-
 cutus est. Respondit I E S V S , Et
 dixit: non propter me hæc vox ve-
 nit, sed propter vos. Nunc iudiciũ
 est mundi: nũc princeps huius mũ-
 di eijciẽt foras. Et ego, si exaltatus
 fuero a terra, omnia trahã ad me E
 ipsum (hoc autem dicebat signi-
 ficans qua morte esset moriturus)
 Respondit ei turba: nos audiuim⁹
 ex lege, quia Christ⁹ manet ĩ æter-
 num: et quomodo tu dicis, oportet
 exaltari filius hominis? Et quis est
 iste filius hominis? Dixit ergo eis
 I E S V S: adhuc modicum lumen
 in vobis est. Ambulate, dum lucẽ
 habetis: vt non vos tenebrẽ cõpre-
 hendãt. Et qui abulat in tenebris,
 nescit, quo vadat. Dum lucem ha-
 betis, credite in lucem: vt filij lucis
 sitis. Hæc locutus est I E S V S , &
 abiit

abiit: & abscōdit se ab eis. Cū autē
 tanta signa fecisset coram eis, non
 credebant in eum: vt sermo Esaiæ
 impleretur, quem dixit: Domine
 quis credidit auditui n̄ro, et bra-
 chium domini cui reuelatum est?
 Propterea non poterant credere:
 quia iterū dixit Esaias: excecauit
 oculos eorū, & indurauit cor eo-
 rū: vt nō videāt oculis, et nō intelli-
 gant corde: & conuertantur, & sa-
 nem eos. Hæc dixit Esaias, quādo
 vidit gloriam eius, & locutus est
 de eo. Veruntamen & ex principi-
 bus multi crediderunt in eum. Sed
 propter pharisæos non confitebā-
 tur, vt e synagoga non eijceretur.
 dilexerūt enim gloriam hominū,
 magis quam gloriā dei. IESVS
 autē clamauit, & dixit: qui credit
 in me, nō credit in me: sed in eum
 qui mi-

CONCORDIA

qui misit me. Et qui videt me, vi-
det eum qui misit me. Ego lux in
mūdum veni, vt omnis qui credit
in me, in tenebris non maneat. Et
si quis audierit verba mea, & non
custodierit ea: ego nō iudico eum.
Non enim veni vt iudicem mun-
dum, sed vt saluificem mundum.
Qui spernit me, & non accipit ver-
ba mea, habet qui iudicet eum. Ser-
mo quē loquutus sum, ille iudica-
bit eum in nouissimo die: quia ego
ex me ipso nō sū loquutus: sed qui
misit me pater, ipse mihi mādatū
dedit, quid dicā: et quid loquar. Et
scio, quia mādatum eius vita æter-
na est. Quæ ergo ego loquor, sicut
dixit mihi pater, sic loquor. Et ve-
niūt iterum Hierosolymam, & cū
ambulare in templo, factum est ī
vna dierum, docente illo populū, G
& euan

& euangelizante, cōuenerūt prin-
 cipes sacerdotū, & scribæ cum se-
 nioribus, & accedētes ad eū, aut
 illi: dic nobis in qua potestate hæc
 facis: & quis est, qui dedit tibi hanc
 potestatem, vt ista facias? IESVS
 autem respondens ait illis: interro-
 gabo vos & ego vnum sermonem
 quem si dixeritis mihi, & ego vo-
 bis dicam in qua potestate hæc fa-
 cio. Respondete mihi: baptismus
 Ioannis vnde erat: de cœlo, an ex-
 hominibus? At illi cogitabant in-
 tra se dicentes: quia si dixerimus, d̄
 cœlo, dicet nobis: quare ergo non
 credidistis illi? Si autem dixerimus
 ex hominibus, timemus populum:
 plebs enim vniuersa lapidabit nos
 omnes enim habebant Ioannem,
 & certi erant, quia vere propheta
 est. Et responderunt se nescire,
 V iij   dicentes

CONCORDIA

dicentes: nescimus, IESVS autē respondens, ait illis: nec ego dico vobis, in qua potestate hæc facio. Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum dixit: fili, vade hodie operari in vinea mea. Ille autem respondens ait: nolo. Postea autem pœnitentia motus, abiit. Accedens autem ad alterum, dixit similiter. At ille respondens, ait: eo domine. Et non iuit. Quis ex duobus, fecit voluntatem patris? Dicunt ei: primus. Dicit illis IESVS: amen dico vobis, quia publicani, et meretrices præcedent vos in regno dei. Venit enim ad vos Ioannes in via iustitiæ: & nō credidistis ei. Publicani autem, & meretrices crediderunt ei: vos autem vidētes, nec pœnitentiam habuistis postea, vt crederetis.

deretis ei. Cœpit autem illis, & ad
 plebem in parabolis loqui, dicens
 aliam parabolâ audite: homo qui-
 dam erat paterfamilias, qui plan-
 tauit vineam, & sepem circunde-
 dit ei, & fodit in ea torcular, & la-
 cum, & ædificauit turrim, & loca-
 uit eâ agricolis: et ipse peregre pro-
 fectus est multis temporib⁹. Cum
 autem tempus fructuû appropin-
 quasset, misit in illo tēpore ad agri-
 colas cultores seruum vnū, & plu-
 res alios seruos, vt acciperent fru-
 ctus vineæ. Et agricolæ apprehen-
 sis seruis eius, illum quidē cæsum
 miserūt vacuum, alium autem cæ-
 ciderunt, alium occiderunt, alium
 vero lapidauerūt. Et addidit alte-
 rû seruū mittere: illi autem hunc
 quoq; in capite cædētes, & afficiē-
 tes contumelia, dimiserunt inanē.

Et rursum

CONCORDIA

Et rursus addidit tertium mittere, qui & illum vulnerantes, eiecerunt & occiderunt: & alios seruos misit plures prioribus, & fecerunt illis similiter, quosdam cadentes, alios vero occidentes. Dixit autem dominus vinee: quid faciam? mittam filium meum dilectum. Adhuc ergo vnum habens filium charissimum, et illum misit ad eos nouissimum dicens: forsitan cum hunc viderint, verebuntur filium meum. Quae cum vidissent agricolae, cogitauerunt intra se, & dixerunt ad inuicem: hic est heres, venite occidamus eum, & nostra erit hereditas. Et apprehensum eum, eiecerunt extra vineam, & occiderunt. Cum ergo venerit dominus vinee, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: malos male perdet: & vineam suam locabit alijs

EVANGELISTARVM 158

alijs agricolis, qui reddet ei fructum temporibus suis. Ait illis: utique veniet, & perdet colonos istos: & dabit vineam alijs. Quo audito, dixerunt illi: absit. Ille autem aspiciens eos, ait: nunquam legistis scripturam hanc: lapidem, quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli, a domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? Ideo dico vobis, quia auferetur a vobis regnum dei: & dabitur genti facienti fructus eius. Et omnis qui ceciderit super lapidem illud, confringetur, & conquassabitur. Super quem vero ceciderit, conteret eum, & comminuet illum. Et cum audissent principes sacerdotum, et pharisaei parabolas eius, querebant mittere in illum manus in illa hora, & tenere eum, cognouerunt enim
quoniam

CONCORDIA

quoniã ad eos hãc parabolã dixe-
rit: & timuerũt populum, quoniã
sicut prophetã eũ habebãt. Et reli-
cto eo, abierunt.

CAPVT. XXXVI.

HT respondẽs IESVS
dixit iterum in parabo-
lis eis, dicens: simile fa-
ctum est regnũ cœlorũ
homini regi, qui fecit nuptias filio
suo: & misit seruos suos vocare in-
uitatos ad nuptias, & nolẽbant ve-
nire. Iterum misit alios seruos di-
cens: dicite inuitatis: ecce prandiũ
meum parauit: tauri mei, & altilia
occisa, & omnia parata: venite
ad nuptias. Illi autem neglexerũt,
& abierunt: alius in villam suam,
alius vero ad negotiationem suã:
reliqui vero tenuerũt seruos eius,
& cõtumelijs affectos, occiderũt.

Mat.

22

Mar.

12

Luc.

20

A

IIIIPOND

Rex

EVANGELISTARVM 159

Rex autē cū audisset, iratus est: & missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succēdit. Tunc ait seruis suis: nuptiæ quidem paratæ sūt: sed qui inuitati erant, non fuerunt digni: ite ergo ad exitus viarū, & quoscūq; inueneritis, uocate ad nuptias. Et egressi serui eius in vias congregauerunt omnes, quos inuenerūt, malos, & bonos: & implete sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autē rex, vt videret discumbentes, & vidit ibi hominem non vestitū veste nuptiali: & ait illi: amice, quomodo huc intraisti, nō habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tūc dixit rex ministris: ligatis manib⁹, & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stridor dentium. Multi enim sunt

vocati

Mat.

22

Mar.

12

Luc.

20

A

CONCORDIA

vocati, pauci vero electi. Tūc abe-
 untes pharisæi consilium inierūt: **B**
 & mittūt ad eū, quosdam ex phari-
 seis, discipulos suos, cum herodia-
 nis, insidiatores, qui se simularent
 iustos, vt caperēt eum in sermone
 & traderent illum principatui, &
 potestati præsidis. Qui venientes,
 interrogauerunt eum dicētes: ma-
 gister, scimus quia verax es, & re-
 cte dicis, & doces: & nō est tibi cu-
 ra de aliquo: non enim accipis per-
 sonam, nec vides in faciem homi-
 num: sed in veritate viā dei doces:
 dic ergo nobis, quid tibi videtur: li-
 cet nobis tributū dare Cæsari, an-
 non dabimus? Cōsiderans autem
 I E S V S dolum, & cognita versu-
 tia, & nequitia corū, ait illis: quid
 me tentatis hypocritæ? Ostendite
 mihi numisma census, vt videam.
 At illi

At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis I E S V S: cuius est imago hæc, & superscriptio? Respondentes dixerunt: Cæsaris. Tūc respondēs I E S V S ait illis: reddite ergo, quæ sūt Cæsaris, Cæsari, et quæ sūt Dei, Deo. Et audiētes nō potuerūt verbum eius reprehēdere coram plebe: & mirati in respōso eius tacuerunt, & relicto eo, abierunt. In illo die accesserunt ad eum quidā saducæorum, qui negant resurrectionem, & interrogauerunt eum dicētes: Magister, Moyses scripsit nobis, vt si cui⁹ frater mortuus fuerit, & dimiserit vxorē, & filios nō reliquerit, accipiat frater eius vxorem ipsius: vt resuscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres: et primus vxore ducta defunctus est, non relicto semine: & secun

CONCORDIA

& secundus accepit eam, & mortuus est: & neque iste reliquit semen: & tertius similiter: & acceperunt eam similiter omnes septē, & non reliquerunt semē, & mortui sunt. Nouissima omnium defuncta est & mulier. In resurrectione ergo, cum resurrexerint, cuius erit de septem? Siquidem omnes septem habuerunt eam uxorem. Respondens autem IESVS, ait illis: nonne ideo erratis, nescientes scripturas, neque virtutem dei? Filij huius seculi nubunt, & traduntur ad nuptias: eū vero a mortuis resurrexerint, illi qui digni habebuntur seculo illo, & resurrectione ex mortuis, neque nubent, neque ducēt uxores, neque ultra mori poterūt: sunt enim æquales angelis dei in cœlis & filij sunt dei, cum sint filij resurrectionis

rectionis. De mortuis autem quod resurgāt, nō legistis in libro Moyſi super rubum, quod dictū est a deo, dicente illi, & vobis: ego sum deus Abrahā, et de^o Isaac, & de^o Iacob? Nō est deus mortuorū, sed viuētū omnes enim viuunt ei. Vos ergo multum erratis. Et audientes turbę mirabātur in doctrina eius. Respondentes autem quidam scribarū, dixerunt ei: magister bene dixisti.

D Pharisei autem audientes quod silentium imposuisset saducęis, conuenerūt in vnū: & accessit vnus d̄ scribis legis doctor, q̄ audierat illos conquirentes, & videns quoniam bene illis responderit, interrogauit illum, tentans eū: Magister, quod est

 Ali^o videtur hic scriba, ab illo legis perito Lucę. 10 illic enī quęritur, hic quęrit de primo mandato.

X man-

CONCORDIA

mandatum magnum, & primum
in lege? IESVS autem respondit
ei: primum omnium mandatum est
audi Israel, dominus deus tuus, deus
vnus est: & diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo, & ex tota
anima tua, & ex tota mente tua, et
ex tota virtute tua. Hoc est maxi-
mum, & primum mandatum. Se-
cundum autem simile huic, est: di-
liges proximum tuum, sicut teip-
sum. Maius horum aliud mandatum
non est. In his duobus mandatis,
vniuersa lex pendet, & propheta.
Et ait illi scriba: bene magister, in
veritate dixisti: quia vnus est deus
& non est alius praeter eum: & vt
diligatur ex toto corde, & ex toto
intellectu, & ex tota anima, & ex
tota fortitudine, & diligere proxi-
mum tanquam seipsum, maius est
omnibus

omnibus holocaustomatibus, & sacrificijs. IESVS autem videns quod sapienter respondisset, dixit illi: non es longe a regno dei. Congregatis autem pharisæis, interrogavit eos IESVS, dicens: quid vobis videtur de Christo: cuius filius est? Dicunt ei: David. Et respondens IESVS dicebat docens in templo: quomodo dicunt scribæ: Christum filium esse David? Quomodo ergo & ipse David in spiritu sancto dicit in libro psalmorum: dixit dominus dño meo, sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum? Si ergo ipse David vocat eum dominum: quomodo filius eius est? Et nõ poterat ei respondere verbum: nec ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare, & multa
 Xij turba

CONCORDIA

turba eum libenter audiuit.

CAPVT. XXXVII.

Vnc IESVS audiente Mat. 23. &
 omni populo, loquutus 24
 est ad turbas, & ad disci Mar. 12. &
 pulos suos in doctrina 13.
 sua, dicēs: super cathedram Moyfi Lu. 20
 sederunt scribe, et pharisei: omnia & 11
 ergo quęcūq; dixerit vobis serua A
 te, & facite: secundum opera vero
 eorum nolite facere: dicunt enim,
 & non faciunt. Alligant autē one
 ra graua, & importabilia, et impo
 nūt in humeros hominum: digito
 autem suo nolunt ea mouere. Om
 nia vero opera sua faciunt, vt vi
 deantur ab hominibus. Dilatant
 enim philateria sua: & magnificāt
 fimbrias: amant autem primos re
 cubitus in cœnis: & primas cathe
 dras in synagogis: & salutationes
in foro

ī foro: & vocari ab hominib⁹ Rabbi.
 Vos autē, nolite vocari Rabbi:
 vnus est enim magister vester, om-
 nes autē vos fratres estis. Et patrē
 nolite vocare vobis super terram:
 vnus est enim pater vester, qui in
 cœlis est. Neq³ vocemini magistri
 quia magister vester vn⁹ est Chris-
 tus. Qui maior est vestrum, erit mi-
 nister vester. Qui autem se exal-
 tauerit, humiliabitur: & qui se hu-
 miliauerit, exaltabitur. Et attendi-
 te, & caute a scribis, qui volūt am-
 bulare in stolis, & amant salutatio-
 nes in foro, & in primis cathedris
 federe, & primos discubitus in cœ-
 nis & conuiujs: qui deuorant do-
 mos viduarum, simulantes, sub ob-
 tētū prolixę orationis: hi prolixū
 iudicium, & maiorem damnatio-
 nem habebunt. Vē autem vobis
 X iij scribē

CONCORDIA

 Horū quędā narrantur a Luca tanquā a Christo dicta in medio p̄dicationis cursu: quę (nisi a Luca per anticipa- tionem dicā tur) potuerūt et hic ab ipso domino conueniēter repeti.

 scribę, & pharisei hypocrite, qui clauditis regnum cœlorum ante homines: vos enim nō intratis, neq; introeuntes finitis intrare. Vę vobis scribę, & pharisei hypocrite: qui comedetis domos viduarum, orationes longas orantes: propter hoc amplius accipietis iudicū. Væ vobis scribæ & pharisei hypocrite, q̄ circuitis mare, & aridā, vt faciatis vnum profelytum & cum fuerit fact⁹, facitis eum filium gehenne: duplo q̄ vos. Vę vobis duces cęci, qui dicitis: quicūq; iurauerit per templū, nihil est: qui autem iurauerit in auro templi, debitor

debitor est. Stulti, & cęci, quid enī maius est, aurum, an templum quod sanctificat aurū? Et quicūq; iurauerit ī altari, nihil est: quicūq; autem iurauerit in dono, quod est sup illud, debet. Cęci, quid enī maius est, donum: an altare, quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari, iurat in eo: & in omnibus, quę super illud sunt. Et quicūq; iurauerit in templo, iurat in illo: & ī eo, qui habitat in ipso. Et qui iurat in cęlo, iurat in throno dei: & in eo, qui sedet super eum. Vę vobis scribe, & pharisei hypocrite: qui dicitis cimatis mętam, & anethum, & cuminum: et reliquistis quę grauiora sunt legis: iudiciū, & misericordiā, & fidē. Hęc oportuit facere: & illa non omittere. Duces cęci, excolātes culicē, camelū autē glutientes.

CONCORDIA

Vē vobis scribæ, & pharisei hypocrite, qui mūdatis quod de foris est calicis, & paropsidis: intus autem pleni estis rapina, & immundicia. Pharisæe cęce, munda prius quod int^o est calicis, & paropsidis: vt fiat & id, quod de foris est, mundum.

Vē vobis scribę, & pharisei hypocrite, quia similes estis sepulchris dealbatis: quę a foris parent hominib^o speciosa, intus vero plena sūt ossibus mortuorum, & omni spurcicia. Sic & vos, a foris quidem paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi, et iniquitate.

Vē vobis scribę, & pharisei hypocrite, qui edificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum: & dicitis: si fuissetus in diebus patrū nostrorum, non essem^{us} socij eorū in sanguine prophetarum.

tarū. Itaq; testimonio estis vobis metipsis, quia filij estis eorum qui prophetas occiderunt. Et vos implete mēsuram patrum vestrōrū. Serpētes genimina viperarū, quomodo fugietis a iudicio gehennę? Ideo dico vobis: ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapiētes, & scribas. Et ex illis occidētis, & crucifigetis: & ex eis flagellabitis in synagogis vestris: & persequemini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram: a sanguine Abel iusti, vsq; ad sanguinem Zacharię, filij Barachię, quę occidistis inter templū & altare. Amē dico vobis, venient hęc omnia super generationem istam. Hierusalem, Hierusalem, quę occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt

CONCORDIA

missi sunt:quoties volui congrega
re filios tuos,quemadmodum Gal
lina cōgregat pullos suos sub alas,
& noluisti. Ecce relinquetur dom^o
vestra deserta. Dico enim vobis nō
me videbitis amodo,donec veniat
cum dicatis:benediētus qui venit ī
nomine dñi. Et egressus I E S V S C
de templo,ibat. Cumq; egredere-
tur,accesserūt discipuli eius,vt of-
tenderent ei ædificationes templi.
Et quibusdam dicentibus de tēplo
quod bonis lapidibus,& donis,or-
natum esset,ait illi vnus ex discipu-
lis suis:magister aspice quales lapi-
des,& quales structuræ. Ipse autē
respondēs,dixit illis:vides has om-
nes magnas ædificationes? Videtis
hæc omnia? Amē dico vobis, hæc
quę videtis,venient dies,in quibus
non relinquetur hic lapis super
lapidem

lapidem qui non destruat. Sedēte autem eo super montem Oliuarum, cōtra templum, accesserunt ad eum discipuli, & interrogabāt eum separatim, Petrus, & Iacob^o, & Ioannes, & Andreas, dicentes:

D praeceptor dic nobis, quando hęc erunt: & quod signum erit, quādo hęc omnia incipient cōsummari: & quod signum aduētus tui, & cōsummationis sęculi? Et respondēs IESVS, cœpit dicere illis: videte ne seducamini: multi enim veniēt in nomine meo dicentes: quia ego sum Christus: & multos seducent, & tempus appropinquabit: nolite ire post eos. Audituri enī estis praelia, & seditiones, & opiniones praeliorum, & cū audieritis, videte ne turbemini, & ne timueritis: oportet enim primum hęc fieri, sed nō
 dum

CONCORDIA

dū statim est finis. Consurget enim gens in gentem: & regnum, aduersus regnum: & erunt pestilentia, & fames, et terremotus magni per loca: terroresq; de cælo, & signa magna erūt. Hæc autē ōnia initia sunt dolorū. Videte autē vosmetipsos, tunc enim ante hæc omnia, tradent vos in tribulationem, & injicient vobis manus suas, & persequentur, tradētes in synagogas, & custodias, & in concilijs, & synagogis vapulabitis: & occident vos: & ante præsides, & reges stabitis propter me, & propter nomē meum. Continget autem vobis, in testimonium illis. Et cū duxerint vos tradentes, ponite in cordibus vestris, non præmeditari quemadmodum respōdeatis: ego enim dabo vobis os, & sapiētiam, cui non poterunt

poterunt resistere, & cōtradocere
 ōnes aduersarij v̄ri. Et nolite præ-
 cogitare q̄d loquamini: sed quod
 datū vobis fuerit in illa hora, id lo-
 q̄mini: nō enī vos estis loquentes,
 sed spirit⁹ sanct⁹. Tradet autē fra-
 ter fratrem ī mortē, & pater filiū: et
 cōsurgent filij in parentes, & mor-
 te afficient eos. Trademini autem
 a parentibus, & fratrib⁹, et cogna-
 tis, & amicis, & morte afficient ex
 vobis: et eritis odio omnibus homi-
 nibus propter nomē meum: & ca-
 pillus de capite vestro non peribit
 in patientia vestra possidebitis ani-
 mas vestras. Et tunc scandalizabū-
 tur multi, & inuicem tradent, & o-
 dio habebunt inuicem. Et multi
 pseudoprophetæ surgent, & sedu-
 cent multos. Et quoniam abunda-
 bit iniquitas, refrigescet charitas
 multorum

CONCORDIA

multorum: qui autem perseuera-
 uerit, & sustinuerit usque in finem,
 hic salu⁹ erit. Et prædicabitur hoc
 euangelium regni in vniuerso or-
 be: oportet enim in omnes gentes
 primum prædicari euangelium, et
 tunc veniet cōsummatio. Cum au-
 tem videritis circundari ab exerci-
 tu Ierusalem: tunc scitote, quia
 appropinquauit d̄solatio ei⁹. Tūc
 qui in Iudæa sunt, fugiant ad mon-
 tes: et qui in medio eius, discedant:
 & qui in regionibus, non intrēt in
 eam: quia dies ultionis hi sunt, vt
 impleātur omnia quæ scripta sūt.
 Væ autem prægnātibus, & nutriē-
 tibus in illis diebus: erit enim præ-
 sūra magna super terrā, & ira po-
 pulo huic, & cadent in ore gladij,
 & captiui ducentur in omnes gen-
 tes, & Ierusalem calcabitur a gen-
 tibus,

tibus, donec impleantur tempora nationum. Cum autem videritis a
 bominationem desolationis, quæ
 G dicta est a Daniele propheta, stan-
 tem vbi non debet in loco sancto
 (qui legit, intelligat) tunc qui in Iu-
 dea sunt, fugiant in montes: & qui
 super tectum, ne descendat in do-
 mum, nec introeat, vt tollat quid
 de domo sua: et qui in agro erit, non
 reuertatur retro tollere tunicam,
 aut vestimentum suum. Væ autem
 pregnantibus, & nutribus in illis
 diebus. Orate autem, vt non fiat fu-
 ga vestra in hyeme, vel sabbato:
 erunt enim tunc dies illi, tribulatio-
 nes tales, quales non fuerunt ab ini-
 tio creature, quam condidit deus,
 vsq; nunc: neq; fient. Et nisi breui
 afflet dominus dies illos, non fuisset salua
 omnis caro: sed propter electos
 quos

CONCORDIA

quos elegit, breuiabūtur dies illi.
 Tūc si quis vobis dixerit, ecce hic
 est Christus, aut ecce illic, nolite
 credere: exurgēt enī pseudochri-
 sti, & pseudoprophatæ: & dabunt
 signa magna, & portenta ad sedu-
 cendos, ita vt in errorem inducan-
 tur, si fieri potest, etiā electos. Vos
 ergo videte, ecce p̄dixi vobis om-
 nia. Si ergo dixerint vobis: ecce in
 deserto est: nolite exire. Ecce in pe-
 netralibus: nolite credere. Sicut
 enim fulgur exit ab oriente, & pa-
 ret vsq; in occidentem: ita erit &
 aduentus filij hominis.

CAPVT. XXXVIII.

Tatim autem post tribu-
 lationem dierum illorū,
 Sol contenebrabitur, &
 Luna non dabit lumen,
 nec splen

Mat.

24

& 25

Mat.

13

Lu. 12

& 21

A

B

nec splendorem suum, et stelle cœ
 A li erūt decidentes. Erunt * enim *
 signa in Sole, & Luna, & stellis:
 & in terris pressura gentium, præ
 cōfusione sonit⁹ maris, & fluctuū,
 arescentibus hominibus præ timo
 re, & expectatione quæ superue
 nient vniuerso orbi. Nā virtutes
 cœlorum commouebuntur: et tūc
 apparebit signū filij hominis in cœ
 lo: & tunc plangent omnes tribus
 terre. Et videbunt filium hominis
 venientem in nubibus cœli, cū vir
 tute multa, & gloria, & magesta
 te. His autem fieri incipientibus,
 respicite, & leuate capita vestra:
 quoniam appropinquat redēptio
 vestra. Et tūc mittet angelos suos
 cum tuba & voce magna: & con
 gregabunt electos eius a quatuor
 B vētis; a sūmo terre, vsque ad sūmū
 cœli:

Y

CONCORDIA

cœli: & a summis cœlorū, vsq; ad terminos eorum. Et dixit illis similitudinem: ab arbore ficī discite parabolam: cum iā ramus eius tener fuerit, & nata fuerint folia. Et videte ficulneam, & omnes arbores cum producūt iam ex se fructum, cognoscitis, quia in proximo sit æstas: ita & vos, cū videritis hæc omnia fieri, scitote quoniā prope est in ianuis regnum dei. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia ista fiāt. Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. De die autē illo vel hora nemo scit: neq;

Christus vn̄
& verus ho-
minum ma-
gister nescit

angeli cœlorum, neq;
filius, nisi solus pater.
Videte, vigilate, et ora-
te: nescitis enim quan-
do tempus sit. Sicut
homo

homo, qui peregre p- diem illum,
 fect^o, reliquit domum vt hominib⁹
 suam, & dedit seruis notū faciat,
 suis potestatem cuiusq^{ue} non enim il-
 operis, & ianitori præ lis expedit
 cepit, vt vigilet. Vigi- scire,
 late ergo, nescitis quā-
 do domin⁹ domus veniat, sero, an
 media nocte, an gallicantu, an ma-
 ne: ne cum venerit repente, inue-
 niat vos dormientes. Quod autem
 vobis dico, omnibus dico: vigilate.
 Attendite autē vobis, ne forte gra-
 uentur corda vestra in crapula, &
 ebrietate, & curis huius vitæ: et su-
 perueniat ī vos repētina dies illa:
 tanquā laqueus enim superueniet
 in omnes qui sedent super faciem
 omnis terre. Vigilate itaque: om-
 ni tempore orātes: vt digni habeā-
 mini fugere ista ōnia, quæ futura
 sunt

CONCORDIA

sunt: & stare ante filium hominis.
Sicut autem in diebus Noe, ita erit
& aduentus filij hominis. Sicut enī
erāt in dieb⁹ ante diluuium come-
dentes, & bibentes, nubentes, &
nuptui tradentes, vsq; ad eum diē,
quo intrauit Noe in arcam, et nō
cognouerūt, donec venit diluuiū,
& tulit omnes: ita erit & aduentus
filij hominis. Tunc duo erunt in a-
gro: vnus assummetur, & vnus re-
linquetur: duæ molentes in mola:
vna assūmetur, & vna reliquetur:
duo in lecto: vnus assummetur, &
vnus reliquetur. Vigilate ergo,
quia nescitis qua hora dominus ve-
ster venturus sit. Sint lumbi vestri
precincti, & lucernæ ardentes in
manibus vestris: & vos similes ho-
minibus expectantibus dominum
suum quando reuertatur a nuptijs
vt cum

F

E

vt cum venerit, & pulsauerit, con-
 festim aperiant ei. Beati serui illi,
 quos cum venerit dominus, inue-
 nerit vigilantes: amen dico vobis,
 quod præcinget se, & faciet illos
 discumbere: & transiens ministra-
 bit illis. Et si venerit in secunda vi-
 gilia, & si in tertia vigilia venerit,
 & ita inuenit, beati sunt serui illi.
 Hoc autem scitote, quoniam si sci-
 ret pater familias, qua hora fur ve-
 turus esset, vigilaret utique: & non
 fineret perfodi domum suam. Ita
 et vos sitote parati: quia qua hora
 non putatis, filius hominis venturus
 est. Ait autem ei Petrus: Domine
 ad nos dicis hanc parabolam, an &
 ad omnes? Dixit autem dominus:
 quis putas est fidelis seruus, & pru-
 dens dispensator, quem constituit
 dominus super familiam suam, vt
 det illis

CONCORDIA

det illis in tempore tritici mensuram, & cibum in tempore? Beatus ille seruus, quem cum venerit dominus eius, inuenerit ita facientē. Amen dico vobis quoniam super omnia bona sua quæ possidet, cōstituet illum. Quod si dixerit seruus ille malus in corde suo: moram facit dominus meus venire, & cœperit percutere cōseruos suos, & ancillas, māducet autem & bibat cū ebriosis: veniet dominus serui illi, in die qua non sperat, & hora qua ignorat, & diuidet eum, partēque eius ponet cum hypocritis, & infidelibus: illic erit fletus & stridor dentiū. Ille enim seruus, qui cognouit volūtatē domini sui, & nō se preparauit, & non fecit secūdū volūtatē eius, vapulabit multis qui autem non cognouit, & fecit digna

Lu. 12
Mat
25
A

digna plagis, vapulabit paucis.
G Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui cōmendauerunt multum, plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur? Baptisma autem habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsq̄ dum perficiatur? Erat autē diebus docens in templo, noctibus vero exiens morabatur in mōte, qui vocatur oliueti: & omnis popul⁹ manebat ad eū in tēplo audire eū.

CAPVT. XXXIX.

Lu. 18

Mat.

25

A

Discabat autem & parabolam ad illos, quoniā oportet semper orare, & non deficere, dicens: Iudex quidā erat in quadā ciuitate, qui deū nō timebat: & hominē

Y iij non re

CONCORDIA

non reuerbatur. Vidua autem
 quædam erat in ciuitate illa, & ve
 niebat ad eum dicens: vindica me
 de aduersario meo: & nolebat per
 multum tempus. Post hæc autem di
 xit intra se: etsi deum non timeo,
 nec hominẽ reuereor, tamen quia
 molesta est mihi hæc vidua, vindi
 cabo illam: ne in nouissimo veni
 ens, fugillet me. Ait autem dominus
 audite, quid iudex iniqtatis dicit.
 Deus autem non faciet vindictam
 electorum suorum, clamantium ad
 se die ac nocte, & patientiam habe
 bit in illis? Dico vobis, quia cito fa
 ciet vindictam illorum. Verunta
 men filius hominis veniens, putas
 inueniet fidem in terra? Tunc simi
 le erit regnũ cœlorum decem vir
 ginibus: quæ accipientes lampades
 suas exierunt obuiã spõso, & spõsæ:
quinque

B
 quinq; autem ex eis erant fatuæ, et
 quinq; prudentes. Sed quinq; fa-
 tuæ, acceptis lampadibus, nō sump-
 serūt oleū secū: prudētes vero acce-
 perūt oleū in vasis suis cū lāpadib⁹.
 Moram autem faciente spōso, dor-
 mitauerunt omnes: & dormierūt.
 Media autem nocte clamor factus
 est: ecce sponsus venit, exite obuiā
 ei. Tunc surrexerunt omnes virgi-
 nes illæ, & ornauerunt lampades
 suas. Fatuæ autem sapientibus di-
 xerunt: date nobis de oleo vestro:
 quia lampades nostre extingūtur.
 Responderunt prudentes, dicen-
 tes: ne forte non sufficiat nobis, &
 vobis: ite potius ad vendentes,
 & emitte vobis. Dum autem irent
 emere, venit sponsus: & quæ para-
 tæ erant, intrauerunt cū eo ad nup-
 tias: & clausa est ianua. Nouissime
 vero

CONCORDIA

vero veniunt & reliquæ virgines,
 dicentes: domine, dñe, aperi nobis.
 At ille respondens ait: amen dico
 vobis: nescio vos. Vigilate itaq; q̄a
 nescitis diē, neq; horā. Sicut enim
 homo peregre proficiscens voca-
 uit seruos suos, & tradidit illis bo-
 na sua: & vni dedit quinq; talenta
 alij autem duo, alij vero vnū, vni
 cuiq; secundum propriam virtutē
 & profectus est statim. Abijt autē

 qui quinq; talenta ac-
 ceperat, & operat° est
 Alia videtur parabolā mi-
 narū, quę nar-
 ratur a Luc. capite. 19. ab
 hac talētorū:
 & si ad eūdē
 finē tendant.

 & abscondit pecuniā
 dñi sui. Post multum vero tēporis,
 venit

venit dominus seruorum illorum:
 & posuit rationem cum eis. Et ac-
 cedens qui quinque talenta accepe-
 rat, obtulit alia quinque talenta di-
 cens: domine, quinque talenta tradi-
 disti mihi: ecce alia quinque super
 lucratus sum. Ait illi dominus eius:
 euge serue bone & fidelis, quia su-
 per pauca fuisti fidelis, super mul-
 ta te constituam: intra in gaudium
 domini tui. Accessit autem & qui
 duo talenta acceperat: & ait: domi-
 ne, duo talenta tradidisti mihi: ecce
 alia duo superlucratus sum. Ait illi do-
 minus eius: euge serue bone et fide-
 lis, quia super pauca fuisti fidelis,
 super multa te constituam: intra
 in gaudium domini tui. Accedens autem
 & qui unum talentum acceperat,
 ait: domine, scio, quia homo durus
 es: metis ubi non seminasti, & con-
 gregas ubi non sparsisti, & timens
 abij, &

CONCORDIA

abij, & abscondi talētum tuum in
 terra: ecce habes quod tuū est. Res-
 pondens autem dominus eius, di-
 xit ei: serue male & piger, sciebas
 quia meto, vbi non semino, & con-
 grego, vbi non sparsi, oportuit er-
 go te comittere pecuniam meā nu-
 mularijs: et veniens ego, recepis-
 sem utiq; quod meum est cum vsu-
 ra. Tollite itaq; ab eo talentum, &
 date ei qui habet decem talenta:
 omni enim habēti dabitur & abū-
 dabit: ei autem, qui non habet, &
 quod videtur habere, auferetur ab
 eo: & inutilem seruum eijcite in te-
 nebras exteriores: illic erit fletus
 & stridor dētium. Cum autem ve-
 nerit filius hominis in maiestate
 sua, & omnes angeli cum eo: tunc D
 sedebit super sedē maiestatis suæ:
 & congregabūtur ante eū omnes
 gentes

gentes, & separabit eos ab inuicé
sicut pastor segregat oues ab hæ-
dis: & statuet quidé oues a dextris
suis, hédos autem a sinistris. Tunc
dicet rex, his qui a dextris eius erūt:
venite benedicti patris mei, possi-
dete paratum vobis regnum a con-
stitutione mundi. Esuriui enim: &
dedistis mihi manducare. Sitiui: &
dedistis mihi bibere. Hospes eram
& collegistis me. Nudus, & operui-
stis me. Infirmus: & visitastis me.
In carcere eram: & venistis ad me.
Tunc respondebunt ei iusti dicen-
tes: domine, quádo te vidimus esu-
rientem, & pauimus: sitientem, &
dedimus tibi potum? Quando au-
tem te vidimus hospitem, & colle-
gimus te? Aut nudū, & cooperui-
mus te? Aut quando te vidimus in-
firmum, aut in carcere: & venimus
ad te?

CONCORDIA

ad te? Et respōdens rex, dicet illis:
 amē dico vobis: quōdiu fecistis vni
 d̄ his fratrib⁹ meis minimis, mihi fe-
 cistis. Tūc dicet & his q̄ a sinistris
 erūt discedite a me maledicti in ig-
 nē æternū: qui paratus est diabolo
 & angelis eius. Esuriui enim: & nō
 dedistis mihi manducare. Sitiui: &
 nō dedistis mihi potū. Hospes erā:
 & nō collegistis me. Nudus: & nō
 operuistis me. Infirmus, & in car-
 cere: & nō visitastis me. Tunc res-
 pondebunt ei & ipsi, dicentes: do-
 mine, quādo te vidimus esurientē,
 aut sitiētē, aut hospitem, aut nu-
 dum, aut infirmum, aut in carcere
 & non ministrauimus tibi? Tunc
 respondebit illis, dicens: Amen di-
 co vobis, quandiu non fecistis vni
 d̄ minoribus his, nec mihi fecistis.
 Et ibunt hi in supliciū æternum: iu-
 sti autem in vitam æternam.

Mat.

23.

Mar.

14.

Lu. 22

Jo. 13

A

EVANGELISTARVM. 176
CAPVT. XL.

Mat.

e6.

Mar.

14.

Lu. 22

Jo. 13

A

T factum est cum confu-
masset I E S V S sermo-
nes hos omnes, appropi-
quabat dies festus azimo-
rum. Qui dicitur pascha, erat enim
pascha & azima post biduum: & que-
rebant, principes sacerdotum, & scri-
bae, quomodo eum dolo tenerent,
& interficerent. Timebant vero ple-
bem. Et ante diem festum paschae:
dixit I E S V S discipulis suis: scitis
quia post biduum pascha fiet, & fi-
lius hominis tradetur vt crucifiga-
tur. Tunc congregati sunt princi-
pes sacerdotum, & seniores populi
in atrium principis sacerdotum, qui
dicebatur Caiphas: & consilium fe-
cerunt, vt I E S V M dolo tenerent
& occiderent. Dicebant autem, non
in die illa

CONCORDIA

 in die festo. Ne forte tu
 multus fieret ī populo.
 Cum autem I E S V S
 esset Bethaniæ, ī domo
 Simonis leprosi, & re-
 cumberet, accessit ad
 eum mulier habens ala-
 bastrū vnguēti, nardi
 pisticæ, pretiosi: & fra-
 cto alabastro effudit su-
 per caput ipsius recum-
 bentis. Videntes autem
 discipuli, erāt quidam
 indigne ferētes intra se
 metipsos, & dicentes:
 ut quid perditio ista vn-
 guenti facta est? Pote-
 rat enim vnguentum, īf-
 tud venundari multo,
 plusquam trecentis de-
 narijs, et dari pauperib⁹
Et fre

Ter, saluome
 liori iudicio,
 videtur do-
 min⁹ Ies⁹ vnc
 tus fuisse pre-
 cioso vnguē-
 to. Primū a
 peccatrice:
 Lu. 7. deind
 ante sex dies
 pasche Betha-
 niæ. Io. 12. Et
 hic iterū Be-
 thaniæ, cum
 esset pascha,
 et azima post
 biduū: ac id
 videtur insi-
 nuare verbū
 illud, molesti
 non enim vi-
 derētur disci-
 puli molesti,

EVANGELISTARVM 177

Et fremebant in eam. si semel tantum obmut
 Sciens autem IESVS ait illis: quid molesti estis huic mulieri? Sinite eam: bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum, & cum volueritis, potestis illis benefacere: me autem non semper habetis. Quod habuit hæc, fecit. Mittens enim hæc, unguentum hoc in corpus meum, præuenit unguere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis ubicumque prædicatum fuerit hoc euangelium in vniuerso mundo: narrabitur, et quod hæc fecit in memoriam eius. Tunc autem

uq:lib x3 Z intra

murassent.
 Nec quod tres fuerit unctio- nes, sequitur ideo, tres fuisse Magdale- nas: potuit namque ab una ter- & pluries un- gi. Etenim, non sunt omnia scripta in li- bro hoc, ut ait Ioanes: & hæc in re di- gladiari non li- bet, semper com- munit eccle- siæ opinioni cedentes. Cum enim mos illis temporis esset

CONCORDIA

vngere inui intrauit satanas in Iu-
 tatos, qđ ob- dā qui cognominabat
 stat, quod ate Iscariotes, vnū de duo
 sex dies pas- decim: & abiit: & locu
 che semel, et tus est cum principib^o
 ante biduum sacerdotum, & magis-
 iterum vnge tratib^o, quemadmodū
 retur? Nam sic facilius cō illū traderet eis, die s
 ciliatur euan quid mihi vultis da-
 geliste. re, & ego vobis eū tra-

 dam? Qui audiētes ga-
 uisi sūt, & pacti sūt pecuniā illi da-
 re: & cōstituerūt ei trigīta argen-
 teos: et spopōdit. Et exinde quere-
 bat quomodo illū opportune tra-
 deret sine turbis. Cū autē venit pri-
 ma dies azimorum, in qua necesse
 erat occidi pascha, et imolari, acce-
 sserunt discipuli ad I E SVM dieē
 tes: quo vis eamus: & paremus tibi
 vt māduces pascha? Et misit duos
 ex discipu

EVANGELISTARVM 178

ex discipulis suis, Petrum, & Ioan-
nem, dicēs: eūtes parate nobis pas-
cha, vt manducemus. At illi dix-
runt: vbi vis paremus? At IESVS
dixit ad eos: ite in ciuitatē : & ecce
introcuntibus vobis in ciuitatem,
occurreret vobis homo quidam am-
phoram aquæ portans: sequimini
eum in domum, in quam intrat, &
dicetis patrifamilias domus: dicit
tibi magister: temp^o meum prope
est, apud te facio pascha cum disci-
pulis meis: vbi est refectio mea: di-
uerforium, vbipascha cum discipu-
lis meis manducem? Et ipse osten-
det vobis cœnaculum grande stra-
tū: & illic parate nobis. Et fece-
runt discipuli, sicut constituit illis
IESVS: & venerunt in ciuitatē,
& inuenerūt sicut dixerat illis: &
parauerunt pascha. Vespere autē
facto,

CONCORDIA

facto, venit, & discūbebat cū duodecim apostolis suis. Et manducantibus illis dixit I E S V S: desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit, & dixit: accipite, & diuidite inter vos. Dico enī vobis, quod nō bibā d̄ generatione vitis, donec regnū dei veniat. Et sciens I E S V S quia venit hora eius, vt trāseat ex hoc mūdo ad patrē: cum dilexisset suos q̄ erāt in mūdo, in finē dilexit eos. Et cœna facta, cū diabol⁹ rā misisset in cor, vt traderet eū Iudas Simonis iscariotes. Sciens, q̄a ōnia dedit ei pater in man⁹, et q̄a a deo exiuit, & ad deū vadit: surgit a cœna, & ponit vestimēta sua: & cū accepisset lin

B

pissit linteū, præcinxit se. Deinde mi-
 sit aquā in pelui: & cœpit lauare pe-
 des discipulorū, & extergere linteo
 quo erat præcinctus. Venit ergo ad
 Simonē Petrum. Et ait ei Petrus:
 domine, tu mihi lauas pedes? Res-
 pondit IESVS, & dixit ei: quod
 ego facio, tu nescis modo: scies au-
 tem postea. Dicit ei Petrus: non la-
 uabis mihi pedes in æternum. Res-
 pondit ei IESVS, si nō lauero te,
 nō habebis partē mecum. Dicit ei Si-
 mon Petrus: dñe, nō tantū pedes meos,
 sed & manus, & caput. Dicit ei IESVS:
 quod lotus est, nō indiget, nisi ut pe-
 des lauet, sed est mundus totus: & vos
 mundi estis: sed nō omnes. Sciebat enī
 quisnam esset, qui traderet eum.
 Propterea dixit nō estis mundi om-
 nes. Postquam ergo lauit pedes eo-
 rum, accepit vestimenta sua: & cū

recubuisset iterum dixit eis: vos ue-
catis me magister, & domine, & be-
ne dicitis: sum etenim. Si ergo ego
laui pedes vestros dominus, & ma-
gister: & vos debetis alter alterius
lauare pedes. Exemplum enim de-
di vobis; vt quemadmodum ego fe-
ci vobis, ita & vos faciatis. Amen
amen dico vobis, nō est seruus ma-
ior domino suo: neq; apostol⁹ ma-
ior est eo, qui misit illum. Si hec sci-
tis, beati eritis, si feceritis ea. Non
enim omnib⁹ vobis dico: ego scio quos
elegeri. Sed vt adimpleatur scrip-
tura: qui manducat mecum panē,
lenabit contra me calcaneum suū.
A modo dico vobis prius quam fi-
at, vt cū factū fuerit credatis quia
ego sum. Amen amen dico vobis,
qui accipit, si quem misero, me ac-
cipit: qui autem me accipit, accipit
eum

eum qui me misit. Cum hæc dixisset IESVS, turbatus est spiritu, & protestatus est. Et manducantibus illis, dixit: amen amen dico vobis, quia vnus vestrum me traditurus est, qui manducat mecum: ecce enim manus tradētis me, mecum est in mēsa. Et quidem filius hominis vadit, sicut definitum, & scriptum est de eo. Veruntamen vae homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei, si nat⁹ nō fuisset homo ille. Et contristati valde cœperūt quærere inter se, quis esset ex eis, qui hoc factur⁹ esset, et dicere ei singulatim: nūquid ego sum domine? Qui ait illis: vnus ex duodecim qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Respondens autem Iudas qui tradidit eum, dixit: nūquid ego sum rab

Z iij bi? Ait

bi? Ait illi: tu dixisti. Aspiciebant ergo adinuicem discipuli, hesitantes de quo diceret. Erat ergo recubens vn^o ex discipulis eius in sinu IESV, quem diligebat IESVS. Innuuit ergo huic Simō Petrus, & dixit ei: quis est de quo dicit? Itaq; cum recubuisset supra pectus IESV, dicit ei: domine, quis est? Respondit IESVS: ille est: cui ego intinctum panem porrexero. Et cū intinxisset panē, dedit Iudę Simonis iscariotæ: Et post buccellam introiuit in eum satanas. Et dicit ei IESVS: quod facis, fac citius. Hoc autem nemo sciuit discumbentiū, ad quid dixerit ei. Quidā enim putabāt, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei IESVS: eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festū aut egenis vt aliquid daret. Cum

ergo

Mat.
26.
Mar.
14.
Lu. 22
Io. 13
& 14

A

ergo accepisset ille buccellam, exiit continuo, erat autem nox.

CAPVT. XLI.

Mat.
26.

Mar.

14.

Lu. 22

Io. 13.

& 14.

A

Ænantibus autē eis, accepit IESVS panē

& benedixit, ac fregit & dedit discipulis suis & ait: accipite, & comedite: hoc est corp⁹ meū, quod pro vobis dāt: hoc facite in meā commemorationem.

Et accipiens similiter & calicem postquam cœnauit, gratias egit, & dedit illis, dicens: bite ex eo omnes. Hic est enī sanguis meus novi

Quibus placet Iudā interfuisse: ac participē fuisse sacrę eucharistię, erūt illis, hæc narrata ordine præpostero. Sed Ioannes, post intītam buccellam cōtinuo exiuisse narrat. Cum tamen cōmuniōr theologorum sentētia, in dispu-

CONCORDIA

tationib⁹, & congressioni
bus theologi
cis tenenda
fit: tuū esto
iudicium.

noui testamēti: hic est
calix, nouum testamē
tum in sanguine meo,
qui pro vobis, & pro
multis effundetur ī re
missionem peccato
rū. Amen dico vobis,
non bibam amodo de hoc genimi
ne vitis, vsque in diem illum, cum
illud bibam vobiscum nouum, in
regno dei patris mei. Facta est au
tem contentio inter eos, quis eorū
videretur esse maior. Dixit autem
eis: reges gētium, dominātur eorū:
& qui potestatem habēt super eos
benefici vocantur. Vos autem nō
sic: sed qui maior est in vobis, fiat
sicut minor: & qui præcessor est, si
cut ministrator. Nam quis maior
est, qui recumbit, an qui ministrat?
Nonne qui recumbit? Ego, autem
in medio

B

in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis mecum in tentationibus meis & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meum regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo : & sedeat super thronos duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Cum ergo exisset Iudas, dixit IESVS discipulis suis: nunc clarificatus est filius hominis, & deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo, & deus clarificabit eum in semetipso : & continuo clarificabit eum. Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Queretis me : & sicut dixi Iudeis, quod ego vado, vos non potestis venire : & vobis dico modo. Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem : sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem.

In hoc

CONCORDIA

In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis: si dilectionem habueritis adinuicem. Dicit ei Simō Petr^o: domine, quo vadis? Respondit IESVS, & ait Simoni: Simon quo ego vado, non potes me modo sequi: sequeris autē postea. Sed ecce satanas expetiuit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirmas fratres tuos. Tūc dixit discipulis suis: omnes vos scandalū patiemini in me in ista nocte: scriptū est enim, percutiam pastorem, & dispergētur oues gregis. Postquā autem resurrexero præcedam vos in galilæam. Respondens autem Petrus, ait illi: non possum te sequi modo? Animam meā pro te ponā: et si omnes scādalizati fuerit in te, ego nun

ego nunquam scandalizabor. Te-
cum enim paratus sum, & in car-
cerem, & in mortem ire. Respon-
dit ei IESVS: animam tuam pro
me pones? Amen amē dico tibi Pe-
tre, quia tu hodie, in nocte hac, a te
quā gallus cantet, ter me negabis:
nō *enī* gallus prius
bis vocem dabit, quin Cum toties
ter abneges nosse me. soleat gallus
At ille amplius loque suū cantum
batur: & si oportuerit repetere, in
me simul cōmori tibi telligitur nō
non te negabo. Simili cecinisse, eti-
ter autē et omnes dis- am si sui can-
cipuli dixerunt. Et tus primā vo-
xit eis: quādo misi cē emisserit.
fine sacculo, & pera, & calceamē-
tis, nūquid aliquid d̄fuit vobis? At
illi dixerunt: nihil. Dixit ergo eis:
sed nūc qui habet sacculum tollat
similiter

similiter et perā: & qui nō habet,
 vendat tunicam suam, & emat gla-
 dium: dico enim vobis, quoniam
 adhuc, hoc quod scriptū est, oportet
 impleri in me: & cum iniquis dī-
 putat^o est. Etenim ea quæ sunt de-
 me, finem habent. At illi dixerunt
 dñe, ecce duo gladij hic. At ille di-
 xit eis: satis est. Et ait discipulis suis: C
 nō turbetur cor vestrum: creditis
 in deum, & in me credite: in domo
 patris mei mansiones multæ sunt.
 Si quominus dixissem vobis: quia
 vado parare vobis locum. Et si a-
 biero, & præparauero vobis locū,
 iterum venio, & accipiam vos ad-
 me ipsum: vt vbi sum ego, & vos si-
 tis. Et quo ego vado, scitis: & viam
 scitis. Dicit ei Thomas: dñe, nesci-
 mus, quo vadis: & quomodo possu-
 mus viam scire: Dicit ei I E S U S:
 ego sū

EVANGELISTARVM 184

ego sum via, veritas, et vita. Nemo venit ad patrem: nisi per me. Si cognouissetis me, et patrem meum utique cognouissetis: & a modo cognoscetis eum: & vidistis eum. Dicit ei Philippus: domine, ostende nobis patrem: & sufficit nobis. Dicit ei IESVS: tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe, qui videt me, videt & patrem. Quomodo tu dicis, ostende nobis patrem? Non credis, quia ego in patre, & pater in me est? Verba que ego loquor vobis, a meipso non loquor: pater autem in me manens, ipse facit opera. Non creditis, quia ego in patre, & pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera que ego facio, & ipse faciet & maiora horum faciet: quia ego
ad patrem

CONCORDIA

ad patrē vado, & quodcūq; petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam: vt glorificetur pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam. Si diligitis me mandata mea seruate: et ego rogabo patrem, & alium paracletū dabit vobis: vt maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere: quia non videt eum, nec scit eum. Vos autem cognoscitis eum: quia apud vos manebit, & in vobis erit. Non reliquā vos orphanos: veniam ad vos. Adhuc modicū, & mūdus me iā non videt. Vos autē videtis me: quia ego viuo, & vos viuetis. In illo die vos cognoscetis, quia ego sum in patre meo, & vos in me, et ego in vobis. Qui habet mandata mea, et seruat ea, ille est qui diligit me: qui

me: qui autem diligit me, diligetur
 a patre meo: & ego diligam eum: &
 manifestabo ei me ipsum. Dicit ei
 Iudas (non ille Iscariotes) domine,
 quid factum est, quia manifestaturus
 es nobis te ipsum, & non mundo?
 Respondit IESVS, & dixit ei: si
 quis diligit me, sermonem meum
 seruabit: & pater meus diliget eum:
 & ad eum veniemus, & mansio-
 nem apud eum faciemus. Qui non
 diligit me, sermones meos non ser-
 uat. Et sermonem quem audistis, non
 est meus: sed eius qui misit me pa-
 tris. Hec locutus sum vobis apud vos
 manens. Paracletus autem Spiritus
 sanctus, quem mittet pater in no-
 mine meo, ille vos docebit omnia
 & suggeret vobis omnia, quaecumque
 dixero vobis. Pacem relinquo vobis:
 pacem meam do vobis. Non quomodo

IN CONCORDIA

modo mundus dat, ego do vobis.
 Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis vado, & venio ad vos: si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit, credatis. Iam non multa loquar vobiscum, venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus, quia diligo patrem: & sicut mandatū dedit mihi pater, sic facio. Surgite: eam⁹ hīc.

CAPVT. XLII.

Hymno dicto, exierūt & ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum. Secuti sunt autem eū & discipuli. Et ait illis: ego sum vitis

Mat. 26.
 Mar. 14
 Lu. 22
 Io. 15
 & 16

A sum vitis vera, & pater meus agricola est. Omne palmitem, in me non ferentem fructum, tollet eum & omne, qui fert fructum, purgabit eum: ut fructum plus afferat. Iam vos mundi estis, propter sermonem quem locutus sum vobis: manete in me: et ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semet ipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere. Si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palmes, et arefcet & colligent eum, & in ignem mittent: et ardet. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus
 AA ij   vt fructum

Mat.
6.
Mar.
14
Lu. 28
Io. 15
& 16

Mat.
6.
Mar.
14
Lu. 28
Io. 15
& 16

CONCORDIA

vt fructum plurimum afferatis, & efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea: sicut & ego patris mei præcepta seruauit, et maneo in eius dilectione. Hæc locutus sum vobis: vt gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrū impleatur. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem: sicut dilexi vos. Maiorem hæc dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis p̄ amicis suis. Vos amici mei estis, si feceritis, quæ ego præcipio vobis. Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit, quid faciat dominus eius: vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audiui a patre meo, nota feci vobis. Non vos me elegistis

elegistis, sed ego elegi vos: et posui
 vos, vt catis, & fructum afferatis,
 et fructus vester maneat: vt quod
 cūq; petieritis patrem in nomine
 meo, det vobis. Hac mando vobis
 vt diligatis inuicem. Si mūdus vos
 odit: scitote, quia me priorem vo-
 bis odio habuit. Si de mundo fuif-
 C setis, mundus quod suum erat dili-
 geret: quia vero de mūdo nō estis,
 sed ego elegi vos de mundo: prop-
 terea odit vos mūdus. Memētote
 sermonis mei, quem ego dixi vo-
 bis: non est seruus maior domino
 suo. Si me persecuti sūt, et vos per-
 sequentur: si sermonem meum ser-
 uauerunt, & vestrum seruabunt.
 Sed hac omnia faciēt vobis, prop-
 ter nomē meum, quia nesciunt cū
 qui me misit. Si non venissem, et lo-
 cutus fuissem eis: peccatum non

habebit

AA iij habe-

88: **CONCORDIA**

habèrent: nunc autē excusationē
non habēt de peccato suo. Qui me
odit, & patrē meum odit. Si opera
non fecissem in eis, quę nemo aliū
fecit, peccatum non haberēt. Nūc
autem & viderunt, & oderunt me
& patrē meū. Sed vt adimplea-
tur sermo, qui in lege eorum scrip-
tus est: quia odio habuerūt me gra-
tis. Cum autem venerit paraclētus,
quem ego mittā vobis a patrē, spi-
ritum veritatis, qui a patrē proce-
dit: ille testimonium perhibebit
de me, & vos testimonium perhibebi-
tis: quia ab initio mecum estis. Hęc
locutus sum vobis, vt non scādali-
zemini: absq; synagogis faciēt vos
Sed venit hora, vt omnis qui inter-
ficet vos, arbitretur obsequium se
præstare deo. Et hæc faciēt vobis,
quia nō nouerunt patrē: necq; me.
sed hæc

D

C

E

Sed hæc locutus sum vobis, vt cū
 venerit hora, eorum reminiscami
 ni, quia ego dixi vobis. Hæc autem
 vobis ab initio nō dixi: quia vobis-
 cum eram. Et nunc vado ad eum
 qui misit me, & nemo ex vobis in-
 terrogat me, quo vadis? Sed quia
 hæc locut^o sum vobis, tristitia im-
 pleuit cor vestrum. Sed ego verita-
 tē dico vobis: expedit vobis vt ego
 vadam. Si enim non abiero, para-
 cletus nō veniet ad vos: si autem
 abiero, mittā eum ad vos. Et cum
 venerit ille, arguet mundū de pec-
 cato, & d̄ iusticia, & de iudicio. De
 peccato quidem, quia non credide-
 rūt in me, de iusticia vero, quia ad
 patrem vado, et iam non videbitis
 me, de iudicio autē, quia princeps
 huius mundi iam iudicatus est. Ad
 huc multa habeo vobis dicere: sed

CONCORDIA

non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem non enim loquetur a semetipso, sed quecumque audiet loquetur: et que vetera sunt, annuntiabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet: & annuntiabit vobis. Omnia quecumque habet pater, mea sunt. Propterea dixi: quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Modicum, & iam non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me: quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem: quid est hoc, quod dicit nobis: modicum, & non videbitis me: et iterum modicum, et videbitis me: & quia vado ad patrem? Dicebant ergo: quid est hoc, quod dicit modicum? Nescimus, quid loquitur. Cognovit autem IESVS, quia

quia volebāt eum interrogare, &
 dixit eis: de hoc quæritis inter vos
 quia dixi, modicum, & non videbi-
 tis me: & iterum modicum, et vide-
 bitis me. Amen amen dico vobis,
 quia plorabitis & flebitis vos: mū-
 dus autē gaudebit. Vos autem con-
 tristabimini: sed tristitia v̄ra ver-
 tetur in gaudium. Mulier cum pa-
 rit tristitiam habet, quia venit ho-
 ra eius: cum autē pepererit puerū,
 iam nō meminit præssure propter
 gaudium, quia natus est homo in
 mundum. Et vos igitur nunc qui-
 dem tristitiam habetis: iterum au-
 tem videbo vos, & gaudebit cor
 v̄rū: & gaudium vestrū nemo tol-
 let a vobis: & in illo die me nō in-
 terrogabitis quicquam. Amē amē
 G dico vobis, si quid petieritis patrē
 in nomine meo, dabit vobis. Vsq̄
 modo

101 **CONCORDIA** **MAVE**

modo nō petistis quicquam in no-
 mine meo: petite, & accipietis: vt
 gaudium vestrum sit plenū. Hæc
 in prouerbis, locutus sum vobis.
 Venit hora eū iam non in prouer-
 bis loquar vobis: sed palam de pa-
 tre meo annuntiabo vobis. In illo
 die in nomine meo petetis, & non
 dico vobis, quia ego rogabo pa-
 trē de vobis: ipse enim pater amat
 vos, quia vos me amastis, & credi-
 distis, quia a deo exiui. Exiui a pa-
 tre, & veni in mundum: iterum re-
 linquo mundum, & vado ad patrē
 Dicunt ei discipuli eius: ecce nunc
 palā loqueris, & prouerbiū nul-
 lū dicis. Nūc scimus, quia scis om-
 nia: & non opus est tibi, vt quis te
 interroget. In hoc credim⁹, quia a
 deo existi. Respondit eis **I E S V S**
 modo creditis. Ecce venit hora, et
 iam

11.01
 81.25
 5.01
 10M
 14
 16M
 26
 A

Io. 17
 & 18
 Lu. 22
 Mar.
 14.
 Mat.
 26.
 A

iam venit: vt dispergamini vnus-
quisq; in propria: & me solum re-
linquatis. Et non sum sol^o, quia pa-
ter mecum est. Hæc locutus sum vo-
bis, vt in me pacem habeatis. In mū-
do præfūram habebitis: sed confi-
dite, ego vici mundum.

CAPVT. XLIII.

Io. 17. **H**æc locut^o est IESVS,
& 18 & subleuatis oculis ī cœ-
Lu. 22 lū, dixit: pater venit ho-
Mar. ra, clarifica filium tuū,
14. vt filius tuus clarificet te. Sicut de-
Mat. didisti ei potestatem omnis carnis, vt
26. omne quod dedisti ei, det eis vitam
A æternam. Hæc est autem vita æter-
na, vt cognoscant te solum deum
verum, & quem misisti IESVM
Christum. Ego te clarificaui super
terram, opus consummaui, quod
dedisti

dedisti mihi, vt faciam. Et nūc cla-
 rifica me tu pater apud temetipsū
 claritate quam habui, priusquam
 mūdus fieret, apud te. Manifesta-
 ui nomen tuum hominibus, quos
 dedisti mihi de mūdo. Tui erāt, et
 mihi eos dedisti: & sermonē meū
 seruauerunt. Nunc cognouerunt,
 quia omnia quę ddisti mihi, abs te
 sūt: quia verba, quę dedisti mihi,
 dedi eis: & ipsi acceperūt, & cog-
 nouerunt vere, quia a te exiui: &
 crediderūt, quia tu me misisti. Ego
 pro eis rōgo, non pro mūdo rogo:
 sed pro his, quos dedisti mihi, quia
 tui sūt, & tua mea sūt, & mea
 omnia tua sūt: & clarificat^o sum
 in eis. Et iam non sum in mundo,
 & hi in mūdo sūt: et ego ad te ve-
 nio. Pater sancte, serua eos in no-
 mine tuo quos dedisti mihi, vt sint
 vnum

vnum: sicut & nos. Cum essem cū
eis, ego seruabā eos in nomine tuo
Quos dedisti mihi, ego custodiui:
& nemo ex eis perijt, nisi filius per
ditionis: vt scriptura impleatur.
Nunc autem ad te venio: & hæc lo
quor in mundo, vt habeāt gaudiū
meum impletū in semetipsis. Ego
dedi eis sermonem tuum, & mun
dus eos odio habuit: quia non sunt
de mundo, sicut & ego nō sum de
mundo. Non rogo, vt tollas eos de
mundo: sed vt serues eos a malo.
De mundo non sunt: sicut & ego
non sum de mundo. Sanctifica eos
in veritate. Sermo tu⁹ veritas est.
Sicut tu me misisti in mundum, ita
& ego misi eos in mūdum. Et pro
eis ego sanctifico me ipsum: vt sint
& ipsi sanctificati in veritate. Non
pro eis autem rogo tantum, sed et
pro eis

pro eis qui credituri sūt per verbū
 corū in me: vt omnes vñum sint.
 Sicut tu pater in me, et ego in te: vt
 & ipsi ī nobis vñum sint: vt credat
 mundus, quia tu me misisti. Et ego
 claritatem, quam tu dedisti mihi,
 dedi eis: vt sint vñum, sicut & nos
 vnū sumus: ego in eis, & tu in me,
 vt sint consummati in vnū: & cog
 noscat mundus, quia tu me misisti
 et dilexisti eos, sicut & me dilexisti.
 Pater, quos ddisti mihi, volo, vt
 vbi sum ego, & illi sint mecum: vt
 videant claritatem meam quā de
 disti mihi: quia dilexisti me āte cōf
 titutionem mundi. Pater iuste, mū
 dus te non cognouit: ego autem te
 cognoui, & hi cognouerunt, quia
 tu me misisti. Et notum feci eis no
 men tuum, & notum faciam, vt di
 lectio, qua dilexisti me, ī ipsis sit, et
 ego

B

ego in ipsis. Hæc cum dixisset IESVS, egressus est cum discipulis suis trans torrêtem cedron: & veniunt in villam et in prædium, cui nomen Gethsemani, vbi erat ortus in quem introiuit ipse, & discipuli eius. Et cum peruenisset ad locum ait illis: sedete hic, donec vadâ illuc, et orê: et orate, ne intretis in temptationem. Et ipse auulsus ab eis, quantum iactus est lapidis, assummit secum Petrû, & Iacobum, & Ioannem filios Zebedei: & cœpit contristari, & mæstus esse, & paucere, ac tædere. Et tûc ait illis: tristis est anima mea vsq; ad mortem: sustinete hic, & vigilate mecum. Et progressus pusillû positus genibus, procidit in faciem suam super terram: et orabat, vt si fieri posset trâsiret ab eo hora, dicês: abba pater, omnia

CONCORDIA

omnia tibi possibilia sūt: pater mi
 si possibile est, et tu vis: transfer ca
 licem hunc a me . Veruntamē nō
 mea voluntas sed tua fiat. Et venit
 ad discipulos suos, & inuenit eos
 dormiētes, & ait Petro: Simō, dor
 mis? Sic, non potuisti vna hora vi
 gilare mecū? Vigilate, et orate, vt
 non intretis in tentationem. Spiri
 tus quidem promptus est, caro au
 tem infirma. Iterum secundo abiit
 & orauit eundem sermonē dicens
 pater mi, si nō potest hic calix trā
 sire, nisi bibam illum: fiat volūtas
 tua. Et reuersus denuo, inuenit eos
 dormiētes: erant enim oculi eorū
 grauati, & ignorabant, quid respō
 derēt ei. Et relictis illis, iterum abi
 it, & orauit eundem sermonem di
 cens. Apparuit autem illi angelus
 de cœlo, confortans eum, & factus
 in agonia

Io. 18.
 Lu. 22.
 Mar.
 14.
 Mat.
 26.

EVANGELISTARVM 193
 in agonia prolixius orabat, & factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrētis in terram. Et cū surrexisset ab oratione, & venisset tertio ad discipulos suos, inuenit eos dormientes præ tristitia, & ait illis: dormite iam, & requiescite, ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorū. Quid dormitis? Surgite, orate, ne intretis in tentationem. Sufficit, venit hora: surgite, eam⁹: ecce qui me tradet, prope est.

CAPVT. XLIII.

IT adhuc eo loquente, ecce Judas Iscariotes vnus de duodecim venit: & cū eo turba multa, cum gladijs, & fustibus, missi a principibus sacerdotū, & scribis, & seniorib⁹ populi.

Io. 18.
 Lu. 22
 Mar.
 14.
 Mat.
 26.

BB

populi.

populi. Et Iudas antecedebat eos. Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter IESVS cōuenerat illuc cum discipulis suis: & cum accepisset cohortem, & a pontificibus & pharisæis ministros, venit illuc cū laternis & fascibus, & armis. IESVS itaq; sciens omnia, quæ ventura erāt super se, processit, & dixit eis: quem quæritis? Responderunt ei: IESVM Nazarenum. Dicit eis IESVS: ego sum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. Vt ergo dixit eis, ego sum, abierunt retrorsum: et ceciderunt in terram. Iterū ergo interrogauit eos: quem quæritis? Illi autem dixerunt: IESVM Nazarenum. Respōdit IESVS: dixi vobis, quia ego sū: si ergo me quæritis, finite hos abire.

Vt im

E V A N G E L I S T A R V M 194

Ut impleretur sermo quem dixit:
 quia quos dedisti mihi, non perdi-
 di ex eis quemq̃. Iudas autem qui
 tradidit eū, appropinquauit I E S V
 vt oscularetur eum: dederat enim
 traditor illis signum, dicens: quem
 cumq̃ osculatus fuero, ipse est, te-
 nete eum: & ducite caute. Et statim
 accedens ad I E S V M dixit: aue rab-
 bi, & osculatus est eū. Dixitq̃ illi
 I E S V S: amice, ad quid venisti? Iu-
 da, osculo filium hominis tradis?
 Tūc accesserūt, et man^o iniecerūt
 in I E S V M: et tenuerūt eū. Vidētes
 autē hi qui circa ipsum erāt, quod
 futurū erat, dixerunt ei: domine, si
 percutimus in gladio? Simon ergo
 Petrus, vnus ex illis qui erāt cum
 I E S V, habēs gladium eduxit eū:
 & extendēs manum percussit ser-
 uū summi sacerdotis, et amputauit
 auriculā

CONCORDIA

auriculam eius dexteram. Erat autem nomē seruo Malechus. Respon-
dens autem IESVS, ait: sinite
vsq; huc. Et cū tetigisset auriculā
eius, sanauit eū. Et tunc ait Petro:
cōuerte gladium tuum in vaginā,
locū suum: omnes enim qui acce-
perint gladium, gladio peribunt.
Calicem, quem dedit mihi pater,
non vis, vt bibam illum? An putas
quia non possum rogare patrem
meū, & exhibebit mihi modo plus
quam duodecim legiones angelo-
rum? Quomodo ergo implebūtur
scripturæ, quia sic oportet fieri? In
illa hora dixit IESVS turbis, &
ad eos, qui venerāt ad se principes
sacerdotū, & magistratus templi,
& seniores: tāquam ad latronem
existis, cum gladijs, & fultib⁹ com-
prehēdere me? Cū quotidie vobis-
cum fue

cum fuerim*ac*federim in templo: non extendistis manus in me, nec tenuistis. Sed hæc est hora uestra, & potestas tenebrarum. Hoc autem totum factum est, vt adimpleretur scripturæ prophetarum. Tunc discipuli eius relinquentes eum, omnes fugerunt. Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: & tenuerunt eum. At ille reiecta sindone, nudus profugit ab eis. Cohors autem, & tribunus, & ministri Iudeorum comprehenderunt IESVM, & ligauerunt eum. & aduxerunt eum ad Annam primam. Erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphæ qui consilium dederat iudicibus quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem

CONCORDIA

I E S V M, Simon Petrus, & alius
 discipulus: discipul^o autē ille, erat
 notus pontifici, & introiuit cū **I E-**
S V in atrium pōtificis. Petrus au-
 tem stabat ad ostium foris. Exiuit
 ergo discipulus alius, qui erat not^o
 pontifici, & dixit ostiariæ: et intro-
 duxit Petrum. Stabāt autem serui
 & ministri ad prunas, quia frigus
 erat, & calefaciebant se. Erat autē
 cum eis & Petrus stans, & calefa-
 ciens se in atrio deorsum. Accēso
 autem igne in medio atrij, & circū
 sedentibus illis, erat Petrus in me-
 dio eorum. Quem cū vidisset an-
 cilla ostiaria, vna ex ancillis sum-
 mi sacerdotis, sedentem ad lumē,
 et calefacientem se, cum eum fuisset
 intuita, ait: nunquid & tu ex dis-
 cipulis es hominis istius? Et tu cum
I E S V Galilæo Nazareno eras :
certe

certe & hic cum illo erat. At ille
 negauit corā omnibus dicens: mu-
 lier, non sum, nō noui illum, neq;
 scio, neq; noui quid dicas. Et exiit
 foras ante atrium: et gallus canta-
 uit. Pōtufex ergo interrogauit I E-
 S V M, de discipulis suis & de do-
 ctрина eius. Respondit ei I E S V S
 ego palá locutus sum mundo, ego
 semper docui in synagoga, et in tē-
 plo quo omnes Iudēi conueniunt
 & in occulto locutus sum nihil.
 Quid me iterrogas? Interroga eos
 qui audierunt, quid locutus sum ip-
 sis. Ecce hi sciūt, quæ dixerim ego.
 Hæc autem cum dixisset, vn^o absis-
 tens ministrorum, dedit alapam
 I E S V, dicens: sic respondes pon-
 tifici? Respondit ei I E S V S: si ma-
 le locutus sum, testimonium perhi-
 be d malo: si autem bene, quid me
 BBiiij   cædis?

CONCORDIA

cedis? Ei misit eum Annas ligatū
ad Caipham pontificem. Et cōpre-
hēdentes I E S V M, duxerunt ad
Caipham principem sacerdotum:
vbi scribæ, & seniores, & omnes
sacerdotes conuenerant, Petr^o au-
tem a lōge secutus est eum, vsq^{ue} in
atrium summi sacerdotis. Et ingre-
ssus intro, sedebat cum ministris,
vt videret finem: et calefaciebat se
ad ignē. Princeps autē sacerdotū
& summi sacerdotes, & omne con-
ciliū, querebāt aduersus I E S V M
falsum testimonium, vt eum mor-
ti traderent: & non inuenerunt.
Multi autem testimonium falsum
dicebant aduersus eum: & conue-
nientia testimonia non erant. No-
uissime autem venerunt quidam
duo falsi testes: & surgentes, falsū
testimonium ferebāt aduersus eū,
dicentes

dicentes: hic dixit, et nos audiui-
mus eum dicentem: possum def-
truere, & ego dissoluam templum
dei hoc manu factum: & post tri-
duū aliud non manu factum re-
dificare: & ego ædificabo illud.
Exurgens autem summus sacer-
dos in medium, interrogauit I E-
S V M, dicens: non respondes
quicquam ad ea, quæ isti aduer-
sum te testificantur? Ille autem
tacebat: & nihil respondit. Erat
autem Simon Petrus stans, & cale-
faciens se. Et post pusillum exeun-
te illo ianuam, rursus vidit eum
alia ancilla, & ait circumstantib?:
quia hic cū I E S V nazareno erat:
& ex illis est. Similiter & alius vi-
dens eum, dixit: & tu de illis es. Et
etiam alij dixerunt ei: nunquid &
tu ex discipulis eius es? Et iterū ne-
gavit

gavit Petrus cum iuramēto, et ait:
 o homo non sum, quia nō noui ho-
 minem. Et post pusillum interua-
 lo facto quasi horæ vnus, dicit ei
 vnus ex seruis pontificis, cognatus
 eius cuius abscidit Petrus auriculā
 nonne ego te vidi in orto cū illo?
 Et affirmabat dicēs: vere & hic cū
 illo erat: nam & Galilæus est. Simi-
 liter & qui astabāt, dicebāt Petro:
 vere ex illis es, & Galilæus es: nam
 & loquela tua manifestum te facit
 Iterū ergo negavit Petrus, & ait:
 homo nescio quid dicis. Et cœpit
 detestari, & anathematizare, et iu-
 rare: quia nō noui hominem istū,
 quē dicitis. Et adhuc
 eo loquēte, continuo
 cantauit iterum gallus.
 Et conuersus dominus
 respexit Petrum, Et
 recor-

recordatus est Petrus nā factas fuis-
 se, Ioannēq; se, Ioannēq;
 verbi IESV, quod di- se, Ioannēq;
 xerat ei: quia pri^o quā secutū legi-
 gall^o cātet, ter me ne- timū narra-
 gabis, non enim gal- tionis ordi-
 lus prius bis vocē da- nem: & ceteros
 bit, quin ter abneges per recā-
 nosse me. Et egressus pitulationē
 foras Petrus, cōepit fle apud Cai-
 re: & fleuit amare. Et pham factas
 ut factus est dies, con- fuisse narra-
 uenerūt seniores ple- se, quod esset
 bis, & principes sacer huius dom^o,
 dotum, & duxerunt illius domui
 illum in cōcilium suū, dicentes: si coniuñcta.
 tu es Christus, dic nobis. Et ait illis
 si vobis dixero non credetis mihi:
 si autem & interrogauero, nō res-
 pondebitis mihi: neq; dimittetis.
 Et rursus summus sacerdos inter-
 rogabat eum, & dixit ei: adiuro te
 per deum

CONCORDIA AVE

per deū viuum, vt dicas nobis, si tu
 es Christus filius dei benedicti. Di
 cit illi I E S V S: tu dixisti. Ego sum
 Verūtamē dico vobis, ex hoc erit,
 & amodo videbitis filiū hominis,
 sedentem a dextris virtutis dei: &
 venientem in nubibus cœli. Tūc
 princeps sacerdotum scidit vesti
 menta sua, dicens: blasphemauit:
 quid adhuc egemus testibus? Ecce
 nunc audistis bla sphemiam: quid
 vobis videtur? At illi respondētes,
 dixerūt ad I E S V M omnes: tu er
 go es filius dei? Qui ait: vos dicitis:
 quia ego sum. At illi dixerūt: quid
 adhuc desideramus testimonium?
 Ipsi enim audiui⁹ de ore eius. Et
 omnes condēnauerunt eum dicen
 tes: reus est mortis. Tūc cœperunt
 quidam conspuere eum, & velare
 faciem eius, & colaphis eū cœdere
 & dicere

msolug

Io.
 &.19
 Lu.2
 Mar
 15.
 Mar
 27.

et dicere ei: prophetiza nobis Chri-
ste, quis est, qui te percussit? Et mi-
nistri alapis eum cædebant.

CAPVT. XLV.

Io. 18

&.19,

Lu. 23

Mar.

15.

Mat.

27.

Anc autem facto, confi-
liū inierunt omnes prin-
cipes sacerdotum cum
senioribus, & scribis, &
vniuerso concilio: vt eū morti tra-
derent. Et vinciētes I E S V M, ad-
ducunt eum a Caipha in prætorium
& tradiderunt eum Potio Pilato
præfidi. Et ipsi non introierunt in
prætorium, vt non contaminaren-
tur, sed vt manducarent pascha.
Tunc videns Iudas, qui eum tradi-
dit, quod damnatus esset, pœniten-
tia ductus retulit triginta argēteos
principibus sacerdotum, & senio-
ribus, dicens: peccauit tradens san-
guinem.

guinem iustum. At illi dixerunt:
 quid ad nos? Tu videris. Et proie-
 ctis argenteis in templo, recessit: &
 abiens, laqueo se suspendit. Princi-
 pes autem sacerdotum acceptis ar-
 genteis, dixerunt: non licet eos mit-
 tere in corbanam: quia precium san-
 guinis est. Consilio autem inito,
 emerunt ex illis agrum figuli in sel-
 pulturam peregrinorum. Propter
 hoc, vocatus est ager ille, hacelde-
 mac, hoc est, ager sanguinis, usque
 hodiernum diem. Tunc impletum est
 quod dictum est, per Ieremiam pro-
 phetam dicentem: & acceperunt
 triginta argenteos precium appre-
 ciati, quem appreciauerunt a filiis
 Israel: & dederunt eos in agrum fi-
 guli, sicut constituit mihi dominus.
 Exiit ergo Pilatus ad eos foras,
 & dixit: quam accusationem affertis
 aduer

aduersus hominem hunc? Respon-
 derunt, & dixerunt ei: si non esset
 hic malefactor, non tibi tradidisse-
 mus eum. Dixit ergo, eis Pilatus:
 accipite eum vos: & secundum le-
 gem vestram iudicate eum. Dixe-
 runt ergo ei iudei: nobis non licet
 interficere quemquam. Vt sermo
 IESV impleretur, quem dixit: sig-
 nificans qua morte esset moriturus.
 Introiuit ergo iterum in prætorium
 Pilatus: & vocauit IESVM. IES-
 VS autem stetit ante præsidem
 & interrogauit eum præses, & di-
 xit ei: tu es rex Iudeorum? Respon-
 dit IESVS: a temetipso hoc dicis
 an alij tibi dixerunt de me? Respon-
 dit Pilatus: nunquid ego Iudeus
 sum? Gens tua, & pontifices, tradi-
 derunt te mihi: quid fecisti? Respon-
 dit IESVS: regnum meum non
 est de

CONCORDIA

est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnū meū, ministri mei utiq; decertarēt, vt non traderer iudēis: nunc autem regnum meū non est hinc. Dixit itaq; ei Pilat^o: ergo rex es tu? Respōdit I E S U S: tu dicis: quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimoniū perhibeā veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum exiuit ad iudēos: et dicit eis: ego nullam inuenio in eo causam. Cœperunt autem illum accusare summi sacerdotes ī multis, dicentes: hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Cæsari et dicentem se Christum regē esse. Et inualescebāt. Dicētes: comouit populum

EVANGELISTARVM 201

populum, docens per vniuersam
 Iudæam, incipiens a Galilæa vsq[ue]
 huc. Pilatus autem audiens Gali-
 leã, interrogauit si homo Galilæus
 esset. Et vt cognouit, quod d[omi]ni Hero-
 dis potestate esset, remisit eum ad
 Herodẽ: qui & ipse Hierosolymis
 erat illis dieb[us]. Herodes autẽ viso
 IESV, gauissus est valde: erat enĩ
 cupiens ex multo tempore videre
 eũ, eo quod audierat multa d[e] eo:
 & sperabat, signũ aliquod videre
 ab eo fieri. Interrogabat autem eũ
 multis sermonib[us]: at ipse nihil illi
 respondebat. Stabant autem prin-
 cipes sacerdotũ, & scribæ constã-
 ter accusãtes eum. Spreuit autem
 illum Herodes cum exercitu suo:
 & illudit, indutũ veste alba, & re-
 misit ad Pilatũ. Et facti sũt amici
 Herodes, & Pilatus in ipsa die: nã

CC   antea

101 **CONCORDIA**

antea inimici erant ad inuicem. Pilatus autem conuocatis principibus sacerdotum, & magistratibus, & plebe, dixit ad illos: obtulistis mihi hunc hominem, quasi auertentem populum. & ecce, ego coram uobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eum accusatis. Sed neque Herodes: nam remisi uos ad illum, & ecce, nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Cum autem accusaretur IESVS, a principibus sacerdotum, & senioribus: nihil respondit. Tunc Pilatus rursus interrogauit eum dicens: non audis, quanta aduersum te dicunt testimonia? Non respondes quicquam? Vide, in quatis te accusant. IESVS autem amplius nihil respondit ei ad ullum uerbum: ita ut

mira

EVANGELISTARVM 209

miraretur præses vehemeter. Per diem autem solennē confueuerat præses, populo dimittere vnum ex vinctis: quemcūq; petissent. Habebat autem tunc vinctum insignē, qui dicebatur Barrabas: qui erat latro: & propter seditionem quandam factam in ciuitate, in qua fecerat homicidium, erat cum seditiosis vinctus: & missus in carcerem. Et cum ascēdisset turba, cœpit rogare: sicut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis, & dixit: est consuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in pascha: quem vultis dimittam vobis, Barrabbam, an IESVM qui dicitur Christus? Vultis ergo dimittam vobis regem Iudeorū? Sciebat enim, quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes: & necesse habebat dimittere eis

tere eis per diem festum vnum. Se-
dente autem illo pro tribunali, mi-
sit ad eum vxor eius, dicens : nihil
tibi, & iusto illi: multa enim passa
sum hodie per visum propter eum
Principes autem sacerdotum, et se-
mores concitauerunt turbam, &
persuaserunt populis, vt magis pe-
terent Barrabbam dimitti eis: I E-
S V M vero perderent. Respōdes
autem p̄ses ait illis: quem vultis
vobis de duobus dimitti? At illi di-
xerunt: Barrabbam. Pilatus autē
iterum respondens locutus est ad
eos, volens dimittere I E S V M:
quid ergo vultis faciā regi Iudeo-
rum I E S V, qui dicitur Christus?
At illi iterum iucclamabant, dicē-
tes: crucifigatur: crucifige, cruefi-
ge eum. Pilatus autem tertio dixit
ad illos: quid enim mali fecit iste?
Nullam

Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum: & dimittam. At illi magis clamabant: crucifige eum. Et instabant vocibus magnis, ut crucifigeretur: & inualecebant voces eorum. Tunc ergo apprehendit Pilatus IESVM: et flagellauit. Et tunc milites suscipientes IESVM, duxerunt eum in atrium pratorij, & conuocant ad eum uniuersam cohortem: & exuentes eum: vestem purpuream, chlamidem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius, & arundinem in dextera eius, & genu flexo ante eum, ceperunt salutare eum, illudentes ei: & adorabant eum dicentes: aue rex Iudeorum. Et expuertes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius, & dabant ei alapas.

HXiuit ergo iterum Pi- Io. 19
 latus foras, & dicit eis: Lu. 23
 ecce adduco eū vobis fo- Mar.
 ras, vt cognoscatis, quia 15.
 nullam inuenio in eo causam. Exi Mat.
 uit ergo **I E S V S** portās coronā 27.
 spineam, & purpureum vestimen-
 tum, & dicit eis: ecce homo. Cū er-
 go vidissent eum pontifices, & mi-
 nistri, clamabant, dicentes: crucifi-
 ge, crucifige eum. Dicit eis Pilatus
 accipite eū vos, & crucifigite. Ego
 enim non inuenio in eo causam.
 Responderunt ei Iudei: nos legem
 habemus, & secundum legem de-
 bet mori, quia filiū dei se fecit. Cū
 ergo audisset Pilatus hunc sermo-
 nem, magis timuit. Et ingressus est
 prætorium iterum, & dicit ad **I E-**
S V M: vnde es tu? **I E S V S** autem
 respon

responsum nō dedit ei. Dixit ergo
 ei Pilatus: mihi non loqueris? Nes-
 cis, quia potestatem habeo crucifi-
 gere te: & potestatem habeo dimit-
 tere te? Respondit IESVS: nō ha-
 beres potestatem aduersum me vllā
 nisi tibi datum esset de super: prop-
 terea qui me tradidit tibi, maius pec-
 catum habet. Et exinde querebat
 Pilatus dimittere eum. Iudæi autē
 clamabant, dicentes: si hunc dimit-
 tis, non es amicus Cæsaris. Omnis
 enim qui se regem facit, contradi-
 cit Cæsari. Pilatus autem cum au-
 disset hos sermones, adduxit foras
 IESVM: et sedit pro tribunali, in
 loco qui dicitur Lithostrotos: He-
 braice autem Gabbatha. Erat au-
 tem parasceue paschæ hora quasi
 sexta, & dicit Iudæis: ecce rex ves-
 ter. Illi autē clamabāt: tolle, tolle:
 CCiiij crucifige

1702 **CONCORDIA** **MAVE**
crucifige eum. Dicit eis Pilatus: re-
gem vestrum crucifigam? Respon-
derunt pontifices: non habemus re-
gem nisi Cæsarem. Videns autem
Pilatus, quia nihil proficeret, sed
magis tumultus fieret, accepta aqua
lauit manus coram populo, dicens:
innocens ego sum a sanguine iusti-
huius: vos videritis. Et respondens
vniuersus populus, dixit: sanguis
eius super nos: & super filios nostros.
Tunc Pilatus adiudicauit fieri pe-
titionem eorum. Dimisit autem illis
Barabbam, eum qui propter sedi-
tionem, & homicidium missus fue-
rat in carcerem, quem petebant: **I E**
S V M vero tradidit voluntati eo-
rum: ut crucifigeretur. Tunc autem
susceperunt **I E S V M**, & milites
postquam illuserunt ei, exuerunt
illum purpura, clamide: & induerunt
eum

EVANGELISTARVM. 205

eum vestimentis suis: & educunt
 eum, vt crucifigerent. Et baiulans
 sibi crucem, exiit, in eum qui dici-
 tur Caluariae locum: hebraice au-
 té Golgotha. Et cum ducerét eū,
 inuenerunt quendam hominē Cy-
 reneum, venientē de villa, & prae-
 tereuntem: nomine Simonem, pa-
 trem Alexandri, & Rufi. Hunc er-
 go apprehenderunt, & angariaue-
 runt, vt tolleret crucem ei⁹. Et im-
 posuerūt illi crucem portare post
 IESVM. Sequebatur autem illū,
 multa turba populi, & mulierum:
 quae plangebant, et lamentabatur
 eum. Conuersus autem ad illas IESVS
 dixit: filiae Ierusalem, nolite
 flere super me: sed super vos ipsas
 flete: & super filios vestros. Quo-
 niam ecce venient dies, in quibus
 dicent, beatę steriles: & vētres qui
 non ge-

non genuerunt: & vbera quæ non
lactauerunt. Tunc incipient dicere
montibus, cadite super nos: & col
libus, operite nos. Quia si in viridi
ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?
Ducebantur autem & alij duo ne
quam cum eo: vt interficerentur.
Et postquam venerunt in locum,
qui dicitur Caluarie, ibi crucifixe
runt eum: & latrones, hinc, & hinc:
vnum a dextris, et alterum a sinistris
medium autem I E S V M. Et erat
hora tertia. Et impleta est scriptu
ra, quæ dicit: et cum iniquis reputa
tus est. I E S V S autem dicebat: pa
ter, dimitte illis: non enim sciunt, quid
faciunt. Et dabat ei bibere mirra
tum vinum cum felle mixtum: et non
accepit. Cum enim gustasset, noluit
bibere. Scripsit autem & titulum Pila
tus, & posuit super crucem eius:
& imposuerunt super caput eius.

Erat inscriptio, & titulus causæ
 xi^o: hic est I E S V S Nazaren^o rex
 Iudeorum. Hunc ergo titulū mul-
 ti iudeorum legerunt: quia prope
 civitatē erat locus, vbi crucifixus
 est I E S V S. Et erat scriptum he-
 braice, græce, & latine. Dicebāt er-
 go Pilato pontifices Iudeorum: no-
 li scribere rex iudeorum: sed quia
 ipse dixit, rex sum Iudeorum. Res-
 pōdit Pilatus: quod scripsi, scripsi.
 Milites ergo cum crucifixissent eū
 acceperunt vestimenta eius, & di-
 uidentes, fecerunt quatuor partes:
 unicuiq; militi partē, & tunicam
 mittentes sortē super eis: quis quid
 tolleret. Erat enim tunica in-
 sutilis, desuper contexta per totū.
 Dixerunt ergo adinuicē: non scin-
 damus eam: sed sortiamur de illa,
 cui^o sit. Vt impleretur, quod dictū
 est per

CONCORDIA

est per prophetam dicentem: partiti sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortē. Et milites quidem hæc fecerūt. Et stabat populus expectans: & prætereuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: vah, qui destruis templum dei, & in triduo illud reædificas. Saluum fac te ipsum: descēdēs d̄ cruce. Similiter & principes sacerdotum illudentes ad alterutrum cum scribis, et senioribus dicebāt: alios saluos fecit, seipsum non potest saluū facere. Si hic est Christus dei elect⁹ saluū se faciat. Si rex israel est, descēdat nunc de cruce: vt videamus & credamus ei. Confidit in deo, liberet eum nūc: si vult. Dixit enim, quia filius dei sum. Illudebāt autē ei & milites, accedentes, & dicentes: si

tes: si tu es rex iudeorum, saluum te fac. Idipsum autem & latrones qui crucifixi erant cum eo, conuiciabantur, & improperabant ei. Unus autem de his, qui pendebat latronib⁹ blasphemabat eum, dicens: si tu es Christus, saluum fac teipsum: & nos. Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: neq; tu times deum, qui in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad IESVM: domine, memento mei, cu veneris in regnum tuum. Et dixit illi IESVS: ame dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

CAPVT. XLVII.

STabant autem iuxta crucē IESVS, mater eius, & soror matris eius

ei⁹ Maria cleophae, & Maria mag-
 dalene. Cum vidisset ergo IESVS ^{Io. 19}
 matrem, & discipulum stantē, quē ^{Lu. 23}
 diligebat, dicit matri suae: mulier, ^{Mar.}
 ecce filius tuus. Deinde dicit disci- ¹⁵
 pulo: ecce mater tua. Et ex illa ho- ^{Mat. 27}
 ra accepit eam discipulus in suam. **A.**
 Facta autem fere hora sexta, tene-
 bræ factæ sunt super vniuersā ter-
 ram vsq; in horam nonam, & obs-
 curatus est sol: et circa horā nonā,
 exclamauit IESVS voce magna
 dicēs: Eloi, Eloi, lama sabaethani.
 Hoc est, de⁹ me⁹, de⁹ meus, vt quid
 dereliquisti me? Postea sciens IESVS
 quia omnia cōsummata sūt,
 vt consummaretur scriptura, dicit
 sitio. Quidam autem de circumstā-
 tibus audientes dicebāt: ecce Eliā
 vocat ille. Et cōtinuo currens vn⁹
 ex eis, acceptā spongiam impleuit
 aceto,

EVANGELISTARVM 108

et. o.
et. u.
et. v.
et. w.
et. x.
et. y.
et. z.
 aceto, (erat enim vas positum aceto
 plenum) circumponensq; calamo
 potum dabat ei, dicēs: finite, videa
 mus, si veniat Elias ad deponendū
 eum. Cæteri vero hyssopo cir
 cumponentes obtulerunt ori eius,
 dicentes: sine, videamus, an veniat
 Elias liberās eum. Cum ergo acce
 pisset I E S V S acetum, dixit: con
 summatum est. I E S V S autem ite
 rum emissa voce magna clamans,
 ait: pater, in manus tuas cōmendo
 spiritū meū. Et hæc dicēs, īclinato
 capite expiravit, & tradidit spiri
 tū. Et ecce velū tēpli scissū est me
 diū in duas partes a sūmo vsq; de
 orsum: et terra mota est: & Petre
 scissę sūt: et monumēta aperta sūt:
 et multa corpora sanctorum, qui
 dormierant, surrexerunt: & excū
 tes de monumentis post resurrec
 tionem

CONCORDIA

tionem eius, venerunt in sanctam
ciuitatem, & apparuerunt multis.
Videns autem centurio, qui ex ad-
uerso stabat, & qui cum eo erant
custodiētes I E S V M, quia sic cla-
mans expirasset, & terremotum,
& quæ fiebant, timuerūt valde: et
glorificauerunt deum, dicentes: ve-
re hic homo Iust^o, & filius dei erat.
Erant autem ibi mulieres multæ a
longe aspicientes, quæ secutæ erāt
I E S V M a Galilæa, ministrantes
ei: inter quas erat Maria magdale-
ne, Maria Iacobi minoris, & Io-
seph mater, & Salome mater filio-
rum Zebedæi, & omnes notæ eius.
Et alię multę stabant a longe hæc
videntes: quæ simul cum eo ascen-
derāt Hierosolymam. Et omnis
turbæ eorum qui simul aderant ad
spectaculum illud, & videbāt quæ
fiebant

hebant, percutientes pectora sua
 reuertebantur. Iudæi ergo (quo-
 niã parasceue erat) vt nō remane-
 rēt i cruce corpora sabbato (erat
 enim magn⁹ dies ille sabbati) ro-
 gauerūt Pilatum, vt frangerentur
 eorum crura, & tollerentur. Vene-
 runt ergo milites, et primi quidem
 fregerūt crura, & alterius qui cru-
 cifixus est cum eo, ad IESVM au-
 tem cum venissent, vt viderunt eū
 iam mortuum, non fregerunt eius
 crura: sed vnus militum lancea la-
 tus eius aperuit, & cōtinuo exiit
 sanguis & aqua. Et qui vidit, testi-
 monium perhibuit: & verum est
 testimonium eius: & ille scit, quia
 vera dicit: vt et vos credatis. Facta
 sunt enim hæc, vt scriptura imple-
 retur. Os non comminuetis ex eis:
 & iterum alia scriptura dicit: vide-
 runt,

612 **CONCORDIA** **MAV**
runt, in quem transfixerunt. Post
hæc autem cum iam sero esset fac-
tum (quia erat parasceue, quod est
ante sabbatum) ecce vir nomine
Ioseph, ab Arimathæa ciuitate Iu-
dææ, qui erat Decurio, vir bonus
& iustus: hic non consenserat con-
silio, & actibus eorum, erat enim
discipulus **I E S V**, occultus autem
propter metum Iudeorum, qui ex-
pectabat & ipse regnū dei: hic ac-
cessit, & audacter introiuit ad Pi-
latum, & rogauit, vt tolleret cor-
pus **I E S V**. Pilatus autem miraba-
tur, si iam obiisset. Et aeerlito cē-
turione, interrogauit eum, si iam
mortuus esset. Et cum cognouisset
a centurione: tūc iussit donari cor-
pus Ioseph. Venit ergo, et tulit cor-
pus **I E S V**. Venit autem et Nico-
demus, qui venerat ad **I E S V M**
nocte

E V A N G E L I S T A R V M 210

nocte primum, ferens mixturam
 mirrhæ & aloes, quasi libras cētū:
 & accepto corpore I E S V, liga-
 uerunt illud linteis cum aromati-
 bus: sicut mos est Iudeis sepelire.
 Et Ioseph inuoluit illud i sindone
 munda, quam mercatus est: & po-
 suit illud in monumēto suo nouo,
 quod exciderat in petra: & aduol-
 uit saxum magnum ad ostiū mo-
 numentī, & abiit. Erat enim in lo-
 co, vbi crucifix⁹ est, hort⁹, et i hor-
 to monumentū nouum, in quo nō
 dum quisquam positus fuerat: ibi
 ergo propter parasceuem Iudeo-
 rum, quia iuxta erat monumentū,
 poluerunt I E S V M. Et dies erat
 parasceues: & sabbatū illucesce-
 bat. Subsequuntur autem mulieres,
 quę cū eo venerāt de Galilæa, Ma-
 ria magdalene, & altera Maria
 DD ij Ioseph

CONCORDIA

Ioseph aspiciebāt, vbi poneretur:
& viderunt monumentum, et quē
admodum positū erat corpus eius
et erāt sedentes contra sepulchrū.
Et reuertentes parauerūt aroma-
ta, & vnguenta: & sabbato quidē
siluerunt secundum mandatum.
Altera autem die, que est post pa-
rasceuem, conuenerunt principes
sacerdotum, et pharisæi ad Pilatū,
dicentes: domine, recordati sum⁹,
quia seductor ille dixit adhuc vi-
uens: post tres dies resurgam. Iube
ergo custodiri sepulchrum vsq; in
diem tertium: ne forte veniant dis-
cipuli eius, & furentur eum, & di-
cant plebi: surrexit a mortuis. Et
erit nouissim⁹ error peior priore.
Ait illis Pilatus: habetis custodiā,
ite, custodite sicut scitis. Illi autem
abeuntes, munierunt sepulchrum
signan

Io. 2
Lo. 2
Mar
15.
Mat
28.
A

EVANGELISTARVM 211
signantes lapidem cum custodib⁹.

CAPVT. XLVIII.

Io. 20

Lo. 24

Mar,

15.

Mat.

28.

A

dalene, & Maria Iaco
bi, et Salome, valde di
luculo, cum adhuc te
nebræ essent, venerūt
ad monumētum orto
iā sole, portantes quæ
emerāt, & parauerāt
aromata: vt vngerent
IESVM. Et dicebant
ad inuicē: quis reuol
uet nobis lapidem ab
ostio monumenti? Et
ecce terremotus fact⁹
est magnus: angelus

Esperere autem sabbati,
quæ lucefcit in prima
sabbati, cū iam sabba
tū trāsisset: Maria mag

Variant sen
tentie super
domini ap
paritionibus
post resurre
tionem. Hic
ordo mihi
magis proba
tur, aptiusq;
meo iudicio
cōciliat eua
gelistas: tuū
esto iudiciū
amice lector

DD iij

enim

CONCORDIA

enim domini descendit de cælo, et
accedens reuoluit lapidem, & sede
bat super eum. Et respicientes viderunt
reuolutum lapidē, erat quippe magnus
valde: & introeūtes in monumentum,
viderunt iuuenem sedētem in dextris,
coopertum stola candida, & obstupuerunt.
Erat enim aspectus eius sicut fulgur: &
vestimēta eius sicut nix. Præ timore
autem eius exterriti sunt custodes:
& facti sunt velut mortui. Respondens
autem angelus dixit mulieribus: nolite
timere vos, nec expauescere. Scio enim,
quod IESVM queritis Nazarenum crucifixum:
non est hic, surrexit, sicut dixit. Venite,
& videte: ecce locus ubi positus erat
dominus. Sed cito euntes dicite discipulis
eius, & Petro: quia surrexit, & præcedet
vos in Galileam.

EVANGELISTARVM 272

lcam sicut dixit vobis. Ibi cum vi-
 debitis: ecce p̄dixi vobis. At ille
 exeuntes, fugerunt de monumen-
 to: & nemini quicquam dixerunt,
 inuaserat enim eas tremor, & pa-
B uor. Cucurrit ergo Maria magda-
 lene, & venit ad Simonem Petrus:
 & ad alium discipulum, quem a-
 mabat IESVS, & dicit illis: tulerunt
 dominum de monumento, et
 nescimus vbi posuerunt eū. Exiit
 ergo Petrus, & ille alius discipul⁹,
 & venerunt ad monumētum. Cur-
 rebant autē duo simul, & ille alius
 discipul⁹ p̄cucurrit citius Petro
 & venit primus ad monumētum.
 Et cum se inclinasset, vidit posita
 linteamina: non tamen introiuit.
 Venit ergo Simon Petrus sequens
 eum, & introiuit in monumentū:
 & procumbens, vidit linteamina

CONCORDIA

sola posita, & sudarium, quod fue-
 rat super caput eius, non cum lin-
 teaminibus positum, sed separatim
 inuolutum in vnum locum. Tunc
 ergo introiit & ille discipulus, qui
 venerat primus ad monumentum
 & vidit: & credidit. Nondum enim
 sciebatur scripturam: quia oportuit
 eum a mortuis resurgere. Abierunt
 ergo discipuli ad semetipsos: & Pe-
 trus abiit secum miras, quod factum
 fuerat. Mulieres autem ingressae non
 inuenerunt corpus domini IESU.
 Et factum est, dum mente conster-
 nate essent de isto, ecce duo viri ste-
 terunt secus illas in veste fulgenti.
 Cum timerent autem, & declina-
 rent vultum in terram, dixerunt
 ad illas: quid queritis viventem cum
 mortuis? Non est hic: sed surrexit.
 Recordamini, qualiter locutus est
 vobis

or. 21
 p. 5. u. 1
 or. 21 M
 or. 21 M
 or. 21 M

Io. 20
 Lu. 24
 Marc.
 16.
 Matt.
 28.

EVANGELISTARVM 213

vobis, cum adhuc in Galilæa esset
 dicens: quia oportet filium homi-
 nis tradi in manus hominum pec-
 catorum, & crucifixi: & die tertia
 resurgere. Et recordatæ sunt ver-
 borum eius. Et regressæ a monu-
 mento nuntiauerunt hæc omnia
 illis vndecim, & cæteris omnibus:
 Erat autem Maria magdalene, &
 Iohanna, & Maria Iacobi, & cæ-
 teræ quæ cum eis erât: quæ dicebât
 ad apostolos hæc, & visa sunt ante
 illos sicut deliramentum verba ista
 & non crediderunt illis.

CAPVT. XLIX.

Io. 20
 Lu, 24
 Marc.
 16.
 Matt.
 28.

Maria autē stabat ad mo-
 numētum foris plorās.
 Dum ergo fleret, incli-
 nauit se, & prospexit in
 monumētū: & vidit duos angelos
 in albis

in albis sedentes: vnum ad caput,
 & vnum ad pedes, vbi positū erat **A**
 corpus IESV. Dicūt ei illi: mulier
 quid ploras? Dicit eis: quia tulerūt
 dominum meum, & nescio, vbi po-
 fuerunt eum. Hæc cum dixisset, cō-
 uersa est retrorsum: & vidit IESV
 M stantem, & nō sciebat, quia
 IESVS est. Dicit ei IESVS: mu-
 lier quid ploras? Quem queris? Illa
 existimās quia hortulanus esset, di-
 cit ei: domine, si tu sustulisti eum,
 dicitō mihi vbi posuisti eū: & ego
 eum tellam. Dicit ei IESVS: Ma-
 ria. Cōuersa illa dicit ei: rabboni,
 (quod dicitur magister) dicit ei IESVS:
 noli me tangere: nondum
 enim ascēdi ad patrem meum. Va-
 de autē ad fratres meos, & dic eis:
 ascēdo ad patrem meum, & patrē
 vestrum: deum meū, & deū vestrū. **B**

Mulier

EVANGELISTARVM 214

A Mulieres autem exierunt cito de monumento, cum timore, & gaudio magno: currentes nūtiare discipulis eius. Et ecce IESVS occurrit illis, dicēs: aucte. Illæ autē accesserunt, et tenuerunt pedes eius: et adorauerunt eum. Tunc ait illis
D IESVS: nolite timere. Ite, nūtiare fratribus meis, vt eant in Galilæam: ibi me videbunt. Venit ergo Maria magdalene, anūtians discipulis, quia vidi dominum: & hæc dixit mihi. Quæ cū abiissent, ecce quidā de custodibus, venerunt in ciuitatem, & nuntiauerunt principibus sacerdotū omnia, quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus, consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus, dicētes: dicite, quia discipuli eius nocte venerunt, et furati sunt eum nobis dormiē

CONCORDIA

dormientibus. Et si hoc auditū fuerit, a p̄sīde, nos persuadebim⁹ ei: & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia, fecerunt: sicut erat edocti. Et diuulgatum est verbum istud apud Iudēos vsq; in hodiernum diem. Et ecce duo ex discipulis ibant ipsa die ī castellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem, nomine Emma⁹: & ipsi loquebantur ad inuicē de omnibus, quæ acciderant. Et factū est dum fabularentur, & secum quærerent, & ipse IESVS appropinquans ibat cum illis: oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoscerēt. Et ait ad illos: qui sunt hi sermones, quos confertis ad inuicem ambulantes: & estis tristes? Et respondens, vnus cui nomē Cleophas, dixit ei: tu solus peregrinus es in Ierusalem

EVANGELISTARVM 215

Ierusalem, & non cognouisti, que facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: quæ? Et dixerunt: de IESU Nazareno, qui fuit vir propheta potens in opere, & sermone coram deo, & omni populo. Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes, & principes nostri in damnationem mortis: et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel. Et nunc super hæc omnia, tertia dies est, quod hæc facta sunt. Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuento corpore eius, venerunt dicentes: se etiam visionem angelorum vidisse: qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt, sicut mulieres dixerunt:

dixerunt: ipsum vero non inue-
 runt. Et ipse dixit ad eos: o stulti, et
 tardi corde ad credendum in om-
 nibus, quae locuti sunt prophetae: non
 ne haec oportuit pati Christum, &
 ita intrare in gloriam suam? Et in-
 cipiens a Moyse, & omnibus pro-
 phetis interpretabatur illis in om-
 nibus scripturis, quae de ipso erant.
 Et appropinquaverunt castello, quo
 ibant: & ipse finxit se longius ire. Et
 coegerunt illum, dicentes: mane no-
 biscum, quoniam advesperascit,
 et inclinata est iam dies. Et intravit
 cum illis. Et factum est, dum recu-
 beret cum eis, accepit panem: et bene-
 dixit, ac fregit, et porrigebat illis.
 Et aperti sunt oculi eorum: & cog-
 nouerunt eum. Et ipse evanuit ex
 oculis eorum. Et dixerant ad inui-
 cem: nonne cor nostrum ardens erat
 in nobis

in nobis, dum loqueretur i via: & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadē hora regressi sunt in Ierusalē: & iuenerūt cōgregatos vndecim, & eos, qui cum illis erant, dicētes: quod surrexit dominus vere & apparuit Simoni. Et ipsi narrabant, quę gesta erant in via: et quomodo cognouerūt eum in fractione panis. Dum autem hæc loquuntur, & sero esset die illo vna sabbatorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum: venit IESVS, & stetit in medio eorum & dicit eis: pax vobis, ego sum: nolite timere. Conturbati vero, et cōterriti existimabāt se spiritū videre. Et dixit eis: quid turbati estis, et cogitationes ascendūt in corda vestra? Videte manus meas, & pedes

quia

CONCORDIA

quia ego ipse sum. Palpate, et videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet: sicut me videtis habere. Et cum hæc dixisset, ostendit eis manus, & pedes, & latus. Adhuc autem illis non credentibus & mirantibus præ gaudio, dixit: habetis hic aliquid, quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi: & fauum mellis. Et cum manducasset coram eis, summens reliquias, dedit eis, & dixit ad eos: hæc sunt verba, que locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum: quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moyse, & prophetis, & psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas, & dixit eis: quoniam sic scriptum est: & sic oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis tertia die: & præ

& prædicare in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientib⁹ ab Hierosolyma. Gauisi sunt ergo discipuli viso domino. Dixit ergo eis iterũ: pax vobis. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Hęc cum dixisset, insufflauit, & dicit eis: accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: et quorũ retinueritis, retenta sunt. Thomas autem vn⁹ ex duodecim, qui dicitur Didimus, non erat cum eis, quando venit IESVS. Dixerunt ergo ei alij discipuli: vidimus dominum. Ille autem dixit eis: nisi videro in manibus eius fixurã clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, et mittam manum meam in latus eius, non credam. Et post dies octo iteram crãt

EE   discipuli

CONCORDIA

discipuli eius intus: et Thomas eū
eis. Venit IESVS ianuis clausis,
& stetit in medio, & dixit eis: pax
vobis. Deinde dicit Thomę: infer
digitum tuum huc: & vide manus
mea, & affer manum tuā, & mitte
in laus meum, & noli esse incre-
dulus, sed fidelis. Respondit Tho-
mas, & dixit: dominus meus, et de-
meus. Dicit ei IESVS: quia vidif-
ti me Thoma, credidisti: beati qui
non viderunt, et crediderunt. Mul-
ta quidem, & alia signa fecit IESVS
in conspectu discipulorū suo-
rum: quæ nō sunt scripta in libro
hoc. Hæc autē scripta sunt, vt cre-
datis, quia IESVS est filius dei: et
vt credentes vitam habeatis in nō-
mine eius. Undecim autē discipuli
abierunt in Galilæam in montem,

vbi constituerat illis IESVS.

Caput

Io
&
Lu
M
1
M

F

CAPVT. I.

Io. 20

& 21

Lu. 24

Marc.

16.

Mat.

28

A

Ostea manifestavit se
 iterū IESVS ad mare
 Tiberiadis, Manifesta-
 uit autē sic: erant simul
 Simon Petrus, & Thomas qui dici-
 tur Didim⁹, et Nathanael qui erat
 a Cana Galilæe, et filij Zebedei, et
 alij ex discipulis eius duo. Dicit eis
 Simon Petrus: vado piscari. Dicunt
 ei: venimus & nos tecum. Et exie-
 runt, & ascenderunt in nauim: &
 illa nocte nihil prendiderunt. Ma-
 ne autem facto, stetit IESVS in
 littore, non tamē cognouerunt dis-
 cipuli, quia IESVS est. Dicit er-
 go eis IESVS: pueri, nūquid pul-
 mentarium habetis? Responderūt
 ei: nō. Dicit eis: mittite in dexterā
 nauigij rete: & inuenietis. Miserūt
 ergo: & iam non valebant illud

EE ij. trahere

CONCORDIA

trahere præ multitudine piscium.
 Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat I E S V S, Petro: dominus est. Simon Petrus cū audisset, quia dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare: alij autē discipuli nauigio uenerunt (non enim longe erat a terra, sed quasi cubitis ducētis) trahētes rete piscium. Vt ergo descenderūt in terrā, uiderunt prunas positas, & piscem superpositum: & panē. Dicit eis I E S V S: afferte de piscibus, quos p̄didistis nunc. Ascēdit Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus: & cum tanti essent, nō est scissum rete. Dicit eis I E S V S: uenite, prādetē. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum, tu quis es: Scientes
 quia

quia dñs est. Et venit IESVS, & accepit panem, et dabat eis: & piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est IESVS discipulis suis, cum surrexisset a mortuis. Cū ergo prandissent, dicit Simoni Petro IESVS: Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei: etiam domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis, diligis me? Ait illi: etiam domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei iterum: pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simō Ioannis, amas me? Cōtristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, amas me? Et dixit ei: dñe, tu omnia nosti: tu scis, quia amo te. Dicit ei: pasce oues meas. Amen amen dico tibi, cū esses iunior, cūgebas te: & ambulabas, vbi volebas: cū autē senueris, extēdes

CONCORDIA

man^o tuas, & alius te cinget: & du-
cet, quo tu non vis. Hoc autem di-
xit significans, qua morte clarifica-
turus esset deum. Et cum hoc dixi-
sset, dicit ei: sequere me. Cōuersus
Petrus vidit illū discipulum, quē
diligebat I E S V S sequentem, quī
& recubuit in cœna super pectus
eius, & dixit: domine, quis est, qui
tradet te? Hunc ergo cum vidisset
Petrus, dicit I E S V: domine, hic
autem quid? Dicit ei I E S V S: sic

 Quidā, si, di-
cūt, vt sit cō-
ditionale: nō
sic, affirma-
tium.

eum volo manere do-
nec veniā, quid ad te?
Tu me sequere. Exi-
uit ergo sermo iste in-
ter fratres, quia disci-
pulus ille nō moritur.

 Et nō dixit ei I E S V S:
non moritur, sed sic eum volo ma-
nere, donec veniā, quid ad te? Hic
est disci

est discipulus ille, qui testimoniū
perhibet de his, & scripsit hæc: &
scimus, quia verum est testimoniū
eius. Surgens autem IESVS ma-
ne prima sabbati, ap-

Cparuit primo Mariæ
magdalene, de qua eie-
cerat septē dæmonia,
illa vadens nuntiauit
his, qui cum eo fuerāt
lugētibus, & flentib⁹,
& illi audientes quia
viueret, & visus esset
ab ea, non crediderūt.

 Hæc recapitulationis, quæ si quidam Marci epilog⁹ est secundum recordationis facultatem, qua illum donauit spirit⁹ sanctus.

Post hæc autem duo-
bus ex his ambulantes ostensus
est in alia effigie euntibus in villā:
& illi euntes nuntiauerūt cæteris,
nec illis crediderūt. Nouissime au-
Dtem recumbentibus illis vndecim,
apparuit: & exprobrauit incredu-
litatem

CONCORDIA

litatem eorum, et duritiam cordis: quia ijs, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: euntes in mūdum vniuersum, prædicate euāgelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autē eos, qui crediderint, hæc sequentur in nomine meo dæmonia eiicient: linguis loquentur nouis: serpentes tollent: et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponēt, & bene habebūt. Et vidētes eum discipuli, adoraue-
E
 runt eum: quidam autē dubitauerunt. Et accedēs I E S V S loquitur² est eis, dicens: data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, &

filijs, & spiritus sancti: docentes eos
seruare omnia, quæcūq; mandau
vobis. Et ecce ego vobiscum sum
omnibus diebus vsq; ad consuma
tionem sæculi. Vos autē testes estis
horum. Et ego mittam promissum
patris mei in vos. Vos autem sedete
in ciuitate, quoad vsq; induamini
virtute ex alto. Et dominus quidē
I E S V S postquā loquutus est eis
eduxit eos foras in Bethaniam: &
eleuatis manib⁹ suis, benedixit eis.
Et factum est dū benediceret illis,
recessit ab eis: & ferebatur in cœlū.
Et assumptus est, in cœlum: et sedet
a dextris dei. Et ipsi adorantes re
gressi sunt in Ierusalem cum gau
dio magno: & erāt semper in tem
plo laudantes, & benedicētes deū
Amen. Et profecti prædicauerunt
vbiq; domino cooperante, & ser
monem

CONCORDIA
monem confirmante, sequentibus
signis. Sūt autē & alia multa, quæ
fecit I E S V S: quæ si scribantur
per singula, nec ipsum arbi-
tror mundum capere
posse eos, qui scri-
bendi sunt
libros.

LAVS DEO.

Errata. In epistola nūcupatoria, pro
Eloquuntur, loquuntur. In Antido-
to, pro fecit, recit. Fol. 14. versa pa-
gella, vul, pro vult. Fol. 53. circa mediū,
in octingentis libris, labobus, pro Iaco-
bus. Fol. 76. similiter & alij, pro, simili-
ter & alij. Fol. 208. versu. 17. centum du-
centi libri incuria scriptorū nō habent,
& petræ scissæ sunt. Aliquoties, cepi ce-
pisti, aut capi capisti, pro cœpi cœpisti
& econuerso, Pœnitentiam, pro pœnitē-
tiam, Dœmonium, pro dæmonium: &
his similia errata ī diphthōgis, & ex de-
fectu aut redundantia Alicuius literæ,
yt pro Barabbā, Barrabā, pro fecisset,
fecisset deprehēdes: quæ nec vo-
cis significatiōnē latinis mu-
tāt, nec orationis sensum cō-
fundunt. Boni consule
obsecro pie lector.

INDEX, CAPITVM SVM
mam complectens totius operis.

INCIPI TVR IOAN-
nes, cōcipitur & Christus, vi-
sit Helizabeht Maria, vtraq;
prophetat. Caput. 1.

¶ Nascitur Ioānes, Ioseph gravidam de-
prehensam a Spiritu sancto sacram spō-
sam cogitat traducere, ab angelo tamen
admonit⁹ sibi adiungit. Nascitur & Chri-
stus, canitur ab angelis glōria, infans in
præsepī positus a pastoribus inuenitur,
circūciditur, & a magis adoratur. Cap. 2.

¶ Fugit in Egyptū Ioseph cum infantu-
lo ac virgine, occiduntur innocentes ab
Herode, quo vita defuncto, rediens Io-
seph in terram Israel habitat in Naza-
reth. Iesus duodecim annos natus Hiero-
solyms remanet, ac tandem in medio do-
ctorum disputās a parentibus reperitur
quorum ponitur propago, & Christi ex
deo genealogia. Caput. 3.

¶ Prædicat Ioānes, baptizat cū plurimos
tum dominū Iesum: confiteturq; se nec
Christum

Christum esse, nec dignum, vt calciame
ti eius corrigiam soluat. Caput. 4.

¶ Ieiunat Iesus, ac tētatur, Ioānes illum
agnum dei prædicat, vocantur discipuli
primum, cū Nathanaele: fit aqua vinū
in nuptijs Galilæe. Caput. 5.

¶ Propellūtur vendentes de templo, ve-
nit Nicodemus ad Iesum nocte, & doce-
tur, baptizat Christus: magna de illo dis-
cipulis Ioannes prædicat. Caput. 6.

¶ Coniicitur in carcerem Ioānes, prædi-
cat dominus, vocantur secundo, ac tertio
discipuli, vocatur & Matheus. Murmu-
rāt pharisæi, quod cū peccatoribus Chri-
stus ederet: & quod eius discipuli nō ie-
iunarent, vt pharisæi, & Ioannis discipu-
li. Caput. 7.

¶ Eliguntur apostoli, quibus induntur
nomina: docētur beatitudines, & perfe-
ctiones, grandiaq; noui testamenti vet-
excedentia. Caput. 8.

¶ Docetur oratio vera, & ieiunium, mū-
diq; contemptus, ac diuitiarum congerē-
darum sollicitudo omnino animo excu-
rienda, ex comparatione volucrum: im-
portuneq; orandū, ex collatione im-
pbe
ab amico

ab amico petentis, & filiorum a parentibus
quodq; ex fructibus cognoscantur arbo-
res, & ex operibus electi. Caput. ix.
¶ Mūdatur leprofus, centurionis, paraly-
ticus sanitati restituitur, eijcitur demo-
niū, socrus Simonis febris liberatur, mul-
taq; demonia verbo eijciuntur, vnicus vi-
duæ filius e medio sublatuſ vita donatur,
periclitantur discipuli in aquis, Iesus trā-
quillum redit mare: sanantur demonia
ei e monumentis procedentes. Cap. 10.
¶ Curatur paralyticus p tegulas submissus,
renuiscit Iairi filia, mulieri, que pflu-
uio sanguinis exinaniebatur, Xps sangui-
nē sistit: duo cæci luce donatur. Ca. 11.
¶ Mittuntur apostoli, & septuaginta disci-
puli, prædocentur qui fungi debeant præ-
dicationis munere, admonentur futura-
rum persecutionum, prædicant, miracu-
la ædunt, reuertuntur. Caput. 12.
¶ Ioannes ab Herode captus discipulos
ablegauit Xpo, a quo mire cōmēdatur,
exprobantur ciuitates: queritur a phari-
sæis de primo mandato, narratur parabo-
la eius, qui incidit in latrones, lachrymis
rigat pedes Iesu peccatrix mulier. Ca. 13
Conuer

Cōuertitur Samaritana: regius filius la-
natur. Caput. 14.

Narratur, & explicantur parabola se-
minantis, zizaniorū, grani sinapis, semi-
nis crescentis exurgenti ac dormientis
thesauri absconditi, margarite, & fagenę.
Caput. 15.

Exponitur illud Esaia, spiritus domini
super me, admiratur de fabri filio, admo-
nemur prophetam nō esse acceptum in
patria sua, transit illæsus Iesus cum ad
præcipitandum duceretur, saltat Hero-
diadis filia, iugulatur Ioannes: quinq;
panibus & duobus piscibus saturantur
quinq; millia virorum. Caput. 16.

Perichitantibus discipulis ambulat Ie-
sus super aquas, dū timens mergitur Pe-
trus modicę arguitur fidei, opinatur He-
rodes Christum esse Ioānem qui a mor-
tuis surrexisset: panis Christi celebratur
Caput. 17.

Docetur pharisæi sabbatis etiam bene-
faciendum fore, spiritus immundi proci-
dunt Iesu, quamplures curantur ægroti
impletur Esaia propheta, ecce puer me-
us. &c. Sanatur dæmoniacus, cæcus. &

mutus

mur, murmurant pharisæi, in Spiritu
Sancto etiam peccantes. Caput. 18.

¶ Pharisæi de cælo signum petunt. Subij
citur parabola spiritus immundi loca ari
da perambulantis, beatum ventrem, qui
Christum portauerit, prædicat mulier:
arguuntur pharisæi, quod puppim, ac pro
ram legis in ipsis ceremonijs collocarint
quæ perfectiora sunt sæpius prætermitt
entes, præcinitur eis sanguinem iusto
rum ab ipso orbe condito perquirendū
esse: præmonemur rerum cupiditatem
immensam ex animo penitus delendam,
ex diuitis parabola sibi congaudentis, cu
ius anima eadem ipsa nocte in infernū
præcipitatur. Caput. 19.

¶ Curatur ad piscinā probaticam languī
dus sabbato, murmurant pharisæi, consli
ctantur, & conuincuntur: præfertur Ma
ria Marthæ ministranti. Caput. 20.

¶ Institutimur plectēdos noxios, nisi pœ
nituerint: ex parabola ficulneæ succidē
dæ, sanatur mulier, quæ decem & octo an
nos cum morbo colluctauerit, sanatur &
hydropicus, satisfit pharisæis indigne fe
rentibus, quod Christ⁹ sabbatis curasset,
promo

premonemur in cōuiujs quomodo sedē
dum, & qui debeant inuitari: inseritur
parabola eius qui oppiperam cānā ador
nauit, & volentis turrim construere, &
bellum aduersus regem adoriri. Cap. 21.
¶ Adijt Iesus Ierusalē ad festum Sceno
pegie, illuc iam fratribus eius profectis
varium de eo suboritur murmur in tur
ba, arguuntur pharisæi volentes Iesum
occidere, quippe qui sabbatis curaret, cū
& ipsi sabbatis circunciderent: non au
dent ipsum comprehendere, fauet Nico
demus Christo. Caput. 22.
¶ Adducitur mulier ad Iesū adulterio
deprehensa, phariseos refutat dominus
digito scribens, ostēdit eos filios esse dia
boli, se autē dei patris, & antequā Abra
ham genitum, arripiunt iudei lapides,
quos illi illidant: delituit Iesus, a templo
egreditur. Caput. 23.
¶ Cæc⁹ a partu matris visu dōatur, repug
nantibus pharisæis multis sermonibus,
tandem credit in filium dei: & adorat.
Caput. 24.
¶ Describitur bon⁹ pastor Christus ani
mam pro ouibus periculis obiecturus,
FF decla-

Declaratur filius dei ac vnus cum patre
defenduntur discipuli quod nō lotis ma-
nibus ēderēt: & arguūtur pharisēi quod
hominū traditionibus p̄cepta dei post-
ponerent. Caput. 25.

¶ Chanaḡæ filia dæmoniaca liberatur,
cæcus & mutus videt & audit, Cōplures
restituit sanitati dominus, quatuor mil-
lia hominum septem panibus & paucis
pisciculis pascit: docet cauendum a pha-
risæorum fermento, ne nos sua hypocrisi
inescent: alius cæcus videt. Cap. 26.

¶ Rogat discipulos quē ipsum homines
putent, Petrus ingenue confitetur, cui
maxima conceditur potestas: p̄dicat
moriendum sibi & resurgēdum, admo-
net verum sui discipulum omnibus post
habitis se secuturum, trāffiguratur, Ioa-
nes vocatur Elias, resipit lunatic⁹. Ca. 27.

¶ Inculcat iterum mortē & resurrectio-
nem, soluitur didrachma pro Christo &
Petro, iubet ne paruulis simus offendi-
culo, & ressecanda chariora huius vite, si
animæ salutem impediunt: Recipit pec-
catores ac cū illis manducat, murmurāt
pharisæi: adnectuntur parabola perditæ

ouis

ouis, draghme, & filij prodigi. Cap. 28.
¶ Docet Christus quomodo corrigendus sit frater, semperq; ei condonandum quotiens pœnituerit, ponitur parabola suffocantis conseruum debitorem: vxorē nō esse deserendam nisi ob adulterium, mā data seruanda volenti vitam ęternam, difficile diuitem ęternam beatitudinem cōsequi: quo beneficio digni futuri sint qui sua propter Christum reliquerint.

Caput. 29.

¶ Subijcitur parabola patrisfamilias cōducantis operarios in vineam, & iniqui ministri apud dominum suum delati, docemur ęgre posse hominem duobus dominis seruire: describitur Epulo diues & Lazarus mendicus. Caput. 30.

¶ Lazarū fratrem Marthę defunctū suscitatur dominus, conueniunt pōtiffices & pharisei, vt Iesum interficerent: prophetat Caiphas Christū pro vniuerso orbe moriturum. Caput. 31.

¶ Mūdantur decem leprosi, inrepat discipulos quod vindictam vellent exercere in Samaritanos, quibus & prædicit passionem, mortem, & resurrectionem, filij

FF ij Zebedæi

Zebedæi cum matre nesciunt quid petant:
saluus fit cæcus iuxta Hiericho: excipit
dominum Zachæus, ac ostenditur filius
esse Abrahæ. Caput. 32.

¶ Ponitur parabola minarum, prædicatur
secundus aduentus, Bartimæus cæcus &
duo cæci donantur visu: docet expellen-
dos de regno dei superbos, & futuros no-
uissimos primos. Caput. 33.

¶ Vigitur Bethaniæ dñs, murmurat Iu-
das, proceditur obuiam Christo, acclama-
turq; hosanna, prædicatur excidium & ruina
Ierusalem, ingemiscit illi dominus: ma-
ledicatur fico, expelluntur iterum nego-
ciatores templo. Caput. 34.

¶ Quadræ viduæ vetulæ præfertur donarijs
magnatū, ponitur parabola pharisæi &
publicani, cupiunt gētes videre Christū
Prædicat se cruci affigendum, ac venisse
non vt iudicet, sed vt mundus per ipsū
seruetur: Sciscitantur pharisæi qua vir-
tute tanta prodigia ædat, & conuincun-
tur: subijcitur parabola filiorum, quorū
alter obediuit patri verbo, alter non ver-
bo sed re ipsa, et parabola patrisfamilias
qui conferuit vineam, at coloni quibus
erat

erat elocata, & domini vineę seruos, & filium vnigenitum petētem reditum, pulsarunt, ac pulsatos occiderunt. Cap. 35.

¶ Adnectitur parabola regis nuptias adornātis filio suo, quē conuiuę spreuerūt, at ille magnā hominū turbā ad nuptias coegit, & hominem non indutū veste nuptiali reperit, quem in carcerem & barathrū coniecit: quęritur an liceat tributum dare Cęsari, & a sādūcęis de vxore septem fratrum, cuius futura sit in resurrectione, ac deniq; confunduntur, & a legis doctore de maximo mandato: Pharisęi Interrogantur a Christo quid illis de eo videatur, cuius filius sit. Caput. 36.

¶ Super cathedrā Moysi sedentibus pharisęis parēdum, sed ab eorum malis operibus omnino cauendum, verum ac precipuum magistrum esse Christum, prædicatur templi ruina, & depopulatio Ierusalem: multaq; passuros discipulos, aduentus Antichristi. Caput. 37.

¶ Prædicatur Christi aduētus, & huius seculi finis, nullamq; creaturarum talē diē scire, vnde vigilandum semper. Cap. 38.

¶ Inertitur parabola īportunę viduę

vindictam petentis, & decem virginum,
& quinq; talentorū: prædicitur in die ju-
dicij bonos a malis seiungendos. Cap. 39.
¶ Fit pascha post biduū, quærunt princi-
pes qui Christum interficiant, vngitur
Bethaniæ iterum Iesus, murmuratur a
Iuda & discipulis, prodit Christum Iu-
das triginta argēteis, paratur Christo pas-
cha, lauat discipulorum pedes, prædicit
vnum ex illis se traditurum. Cap. 40.
¶ Instituitur eucharistia, arguit volētes
ceteros dominio præcedere, monet lon-
go sermone discipulos, commendat ma-
xime charitatem, prædicit tres Petri ne-
gationes, ostendit se, viam, veritatem, et
vitam, seq; in patre, & patrem in ipso es-
se, patremq; discipulis alium paracletū
daturum, qui cuncta illos doceat. Ca. 41.
¶ Adit mōtem oliuarum, docet se vitem
esse, patrem agricolam, inculcat charita-
tē, non esse seruum maiorē domino suo,
ideo discipulos similia passuros, et expe-
dire vt vadat, vt veniat spiritus sanctus,
inseritur parabola mulieris parientis,
præcinit illos dispergendos. Cap. 42.
¶ Ponitur præcatio Christo digna ad pa-
trem

treni, egreditur trans torrentem Cedrō;
orat in horto. Caput. 43.

¶ Iudas proditor cū turba cōprehēdunt
Iesum, amputat Malchi auriculam Pe-
trus, Christus captus ducitur ad Annam
et Caiphā, impetitur falsis testimonijs,
negat ter Petr⁹, conspicitur, abiit, & flet
amare, adiuratur Iesus sit ne filius dei:
p̄dicat se venturum in nubibus cœ-
li: condēnatur a principib⁹. Conspuitur
colaphis cæditur. Caput. 44.

¶ Ducitur Iesus a Caypha in p̄torum,
Sistitur Pontio Pilato, Iudas laqueo vi-
tam finiuit, suggillatur apud Pilatum,
remittitur ad Herodem, qui indutū ves-
te alba remisit ad Pilatum, qui monitus
ab vxore vult Christum liberari, sed p̄-
eligitur Barabbas latro, flagellatur, circū
datus a militibus illuditur & spinis coro-
natur. Caput. 45.

¶ Pilat⁹ timore Cæsaris pronūtiat adver-
sus Christum, alioquin dimissurus, baiu-
lans crucem ducitur in Caluarię locum,
flēt mulieres, gustat acetum, ac respuit:
p̄figitur titulus causæ illius, diuidun-
tur eius vestimenta, conuertitur latro.

Caput. 46.

¶ Commēdat matrem Ioanni, sol circumducitur tenebris, emittit spiritū, ac animam efflat, conuertitur Centurio, franguntur latronibus crura, transfigitur læcea Iesu latus, petit Ioseph cadauer, impetrat, obuoluit lintheo, sepelit in monumento suo exciso; obsignatur sepulchrū ac a militibus custoditur. Caput. 47.

¶ Resurgit Christus, edocētur mulieres ab angelo Christum surrexisse, quæ nūtiant discipulis, accurrunt Ioānes et Petrus visuri, iterū angeli consolantur mulieres, illeq; iterum nūtiāt discipulis: sed quæ narrabantur ab eis, visa sunt discipulis perinde ac somnia ac deliramenta. Caput. 48.

Apparet Mariæ forma hortulani, custodes pecunia accepta a pontificib⁹, dicūt Iesum furto sublatum nocte e monumento, apparet euntibus in Emaus forma peregrini, cognoscitur in fractione panis: foribus clausis Thoma absente apparet alijs decem, & post dies octo iterum & Thomæ. Caput. 49.

Manifestatur ad mare Tiberiadis dū piscantur

cantur discipuli, & fit miraculum in cap-
tura, cumq; prandisset cum illis cōmen-
dat oues Petro vt pascat, p̄dicat illi mor-
tem: postremo discumbentib' vndecim
apparet, & exprobrata eorum increduli-
tate miram illis elargitur potestatem,
tandem coram discipulis euahitur in
coelum, & sedet a dextris Dei.

Caput. Quinquagesimum
& vltimum huius libri.

INDEX DOMINICA- rū et feriarū totius Anni.

Dominica prima aduentus: erūt sig-
na in sole. &c. ca. 38. litera. A.

☞ Dominica. 2. aduentus, Ioānes autē cū
audisset in vīculis. &c. ca. 13. li. A. & B.

☞ Dominica. 3. aduētus. Miserunt iudei
ab Hierosolymis. &c. ca. 4. li. F.

☞ Feria. 4. quatuor tēporum Missus est
angelus. &c. ca. 1. li. B.

☞ Feria. 6. Exurgens Maria. ca. 1. li. C. &
ca. 2. li. B.

☞ Sabbato, Anno quinto decimo īperij
Tiberij. ca. 4. li. A.

☞ Dominica. 4. Vt in sabbato p̄ceden-
ti. ca. 4. li. A.

☞ Vigilia Natiuitatis Christi, cum esset
desponsata. ca. 2. li. C.

☞ In Christi Natiuitate, prima missa
exijt edictum. ca. 2. li. D. Missa. 2. pasto-
res loquebantur. ca. 2. li. D. Tertia missa

In principio erat verbum. ca. 3. li. G.

☞ Dominica, infra octauas, erāt pater ei⁹
& mater eius mirantes. ca. 2. li. I.

☞ In cir

- ¶ In circuncisione. Postquā consumma-
 ti, ca. 2. li. F.
 ¶ In vigilia Epiphanię, defuncto Hero-
 de. ca. 3. li. C.
 ¶ In Epiphania, cum natus esset Iesus.
 ca. 2. li. G.
 ¶ Dominica infra octauas. Cum factus
 esset annorum. ca. 3. li. D.
 ¶ In octaua, vidit Ioānes Iesū. ca. 5. li. B.
 ¶ Dominica. 2. post Epiphaniam, Nup-
 tię factę sunt. ca. 5. li. E.
 ¶ Dominica. 3. post Epiphaniam de le-
 proso & Cęturione. ca. 10. li. A. & B.
 ¶ Dominica. 4. post Epiph. Ascendēte
 Iesu in nauiculā. ca. 10. li. H.
 ¶ Dominica. 5. post Epiph. simile factum
 est, de zizanijs. ca. 15. li. B.
 ¶ Dominica in septuagesima de opera
 rijs in vineam. ca. 30. li. A.
 ¶ Dominica in sexages. exijt qui semi-
 nat. ca. 15. li. A.
 ¶ Domini, quinquagesimę ecclē ascen-
 dimus Hierosolymā. ca. 32. li. C.
 ¶ Feria. 4. cinerū. cū ieiunatis. ca. 9. li. D.
 ¶ Feri. 5. de seruo Cęturionis. ca. 10. li. B.
 ¶ Fer. 6. de dilectione inimici. ca. 8. li. L.
 ¶ Sabba

¶ Sabbato. Christus supra mare ambulat. ca. 17. li. A.

¶ Domi. 1. quadragesime. Christus tentatur. ca. 5. li. A.

¶ Fe. 2. oues ab hedis sepantur. ca. 39. li. d

¶ Feria. 3. cum intrasset Iesus hierosoly mā. ca. 34. li. C. & E.

¶ Feria. 4. quatuor temporum iudei figurum querunt. ca. 19. li. A.

¶ Feria. 5. de Chanana. ca. 26. li. A.

¶ Fe. 6. De probatica piscina. ca. 20. li. A.

¶ Sabbato. De transfiguratione domini. ca. 27. li. E.

¶ Dominica. 2. De transfiguratione ut supra in sabbato.

¶ Feria. 2. Ego vado et queretis me. cap. 23. li. C.

¶ Fe. 3. sup cathedrā Moyfi. ca. 37. li. A.

¶ Feria. 4. Ascendens Iesus Hierosoly miam. ca. 32. li. C. Et petitio filiorū Zebedei. li. D.

¶ Feri. 5. De diuite Epulone. ca. 30. li. D.

¶ Feria. 6. homo quidam erat paterfamilias. ca. 35. li. I.

¶ Sabbato, de filio prodigo. ca. 28. li. H.

¶ Domi. 3. erat Iesus eiciens demoniū

- ca. 18. li. D. & ca. 19. li. A.
☩ Feria. 2. quanta audiuius. & c. ca. 16.
li. A. & B.
☩ Feri. 3. quod remittēdū sit. ca. 29. li. A.
☩ Feria. 4. quod illotis manibus mandu-
carent discipuli. ca. 25. li. F.
☩ Feria. 5. de socru Simonis. ca. 10. li. D.
☩ Feria. 6. de samaritana. ca. 14. li. A.
☩ Sabba. De muliere adultera. ca. 8. li. A.
☩ Dominica. 4. De prima refectioe ex
quinq; panibus. ca. 16. li. E.
☩ Feria. 2. De prima vendētium eiectio-
ne. ca. 6. li. A.
☩ Feria. 3. literas scire Christum miran-
tur. ca. 22. li. B.
☩ Feria. 4. de cęco nato. ca. 24. li. A.
☩ Feria quinta de filio viduę. ca. 10. li. F.
☩ Fe. 6. de suscitatioe Lazari. ca. 31. li. A.
☩ Sabbat. Ego sum lux mūdi. ca. 23. li. B.
☩ Domi. in passioe, quis ex vobis argu-
et me de peccato. ca. 23. li. E.
☩ Feri. 2. miserunt principes. ca. 22. li. D.
☩ Feria. 3. De Scenopegia. ca. 22. li. A.
☩ Fer. 4. De encanijis. ca. 25. li. D.
☩ Fer. 5. rogabat Iesum. ca. 13. li. G.
☩ Feri. 6. collegerūt pōtificates. ca. 31. li. D.
☩ Sabbato

¶ Sabbatho. Cogitauerunt principes. ca. 34. li. B. & ca. 35. li. C. D. & E.

¶ Domi. in ramis, cum appropinquasset ca. 34. li. B.

¶ Fer. 2. Ante sex dies. ca. 34. li. A.

¶ Feri. 5. Ante diem festum. ca. 40. li. B.

¶ Sabb. sancto, vespere autē. ca. 48. li. A.

¶ Domin. resurrectionis domini, Maria magdalene. ca. 48. li. A.

¶ Fer. 2. duo ex discipulis. ca. 49. li. C.

¶ Fe. 3. stetit Iesus in medio. ca. 49. li. D.

¶ Fer. 4. manifestauit se. ca. 50. li. A.

¶ Feria. 5. Maria stabat. ca. 49. li. A.

¶ Feria. 6. vndecim discipuli. ca. 49. li. F. & co. 50. li. E.

¶ Sabbatho in albis, vna sabbati. ca. 48. li. A. et B.

¶ Domi. in octaua pasche cum esset sero ca. 49. li. D.

¶ Dominica. 2. post pascha, ego sum pastor bonus. ca. 25. li. B.

¶ Do. 3. modicū & iam. ca. 42. li. F.

¶ Domi. 4. vado ad eum. ca. 42. li. D. & E.

¶ Do. 5. Amē amē dico vobis. ca. 42. li. G.

¶ In litanijs, quis vestrū. ca. 9. li. H.

¶ In vigilia ascensionis, subleuatis oculis

- lis in coelum. ca. 43. li. A.
- ¶ In festo ascensionis. Recumbentibus
vndecim discipulis. ca. 50. li. D.
- ¶ Dominica infra octauas ascensionis, cū
venerit. ca. 42. li. D.
- ¶ In vigilia Pentecostes, si diligitis me
ca. 41. li. D.
- ¶ In die Pentecostes, si quis diligit me.
ca. 41. li. E.
- ¶ Feria. 2. sic deus dilixit. ca. 6. li. D.
- ¶ Feria. 3. qui nō intrat. ca. 25. li. A.
- ¶ Feria. 4. nemo potest. ca. 17. li. F.
- ¶ Fe. 5. conuocatis. ca. 12. li. A. & li. H.
- ¶ Fe. 6. de paralytico. ca. 11. li. A.
- ¶ Sabbato. De socrū simonis. ca. 10. li. D.
- ¶ In festo trinitatis, erat homo. ca. 6. li. C.
- ¶ Domin. prima post Pentecosten, esto
te misericordes. ca. 8. li. M. & ca. 9. li. G.
- ¶ In festo corporis christi, caro mea ve-
ro est cibus. ca. 17. li. H.
- ¶ Domin. 2. post Pen. homo quidā fecit
cœnam magnam. ca. 21. li. H.
- ¶ Domi. 3. post Pen. de oue & drachma
ca. 28. li. F. & G.
- ¶ Domin. 4. post Pē. cum turbę irruer-
ent in Iesum. ca. 7. li. D.

Domi

¶ Domi. 5. post. Pē. nisi abundauerit iu-
sticia. ca. 8. li. F.

¶ Dom. 6. post Pen. de secunda refectio-
ne. ca. 26. li. D.

¶ Domini. 7. post Pen. attendite a falsis
prophetis. ca. 9. li. L.

¶ Domi. 8. post. P. de villico. ca. 30. li. B.

¶ Dominica. 9. post. P. cum appropin-
quaret Iesus Ierusalem. ca. 54. li. C.

¶ Domini. 10. post. P. de phariseo et pu-
blicano. ca. 35. li. B.

¶ Dominic. 11. post. P. de surdo et muto.
ca. 26. li. B.

¶ Do. 12. post. P. Beati oculi. ca. 13. li. E.

¶ Dominica. 13. post Pen. de decē lepro-
sis. ca. 32. li. A.

¶ Domi. 14. post Pen. nemo potest duo-
bus dominis seruire. ca. 9. li. F.

¶ Dominica. 15. post Pen. de filio vidue.
ca. 10. li. F.

¶ Dominic. 16. post Pen. de hydropico.
ca. 21. li. E.

¶ Dominica. 17. post Pen. de magno mā-
dato. ca. 36. li. D.

¶ Feri. 4. quatuor temporum. Magister
attuli ad te. ca. 27. li. H.

Feria 6

¶ Feria. 6. quatuor temporum; rogabat
Iesum. ca. 13. li. G.

¶ Sabbato quatuor temporum, arborem
fici. ca. 21. li. B.

¶ Domini. 18. post Pen. ascēdens Iesus.
ca. 11. li. A.

¶ Domini. 19. post Pen. de veste nuptia
li. ca. 36. li. A.

¶ Domini. 20. post Pen. de filio reguli.
Caput. 14. li. C.

¶ Domini. 21. post Pen. de seruo nequā.
Caput. 29. li. C.

¶ Domini. 22. post Pen. abeuntes phari-
sēi. Caput. 36. li. B.

¶ Domini. 23. post Pen. de filia archifina-
gogi. Caput. 11. li. B. & C.

¶ Domini. 24. post Pen. cum videritis.
Caput. 37. li. G.

De sanctis

¶ In vigil. sancti Andree, stabat Ioānes
Caput. 4. li. C.

¶ In festo sancti Andree ambulās Iesus.
Caput. 7. li. E.

¶ In conceptione virginis loquente Ie-
su. Caput. 19. li. B.

¶ In festo sancti Thomę apostoli Tho-
mas vnus

mas vnus.ca.49.li.E,

¶ In festo sancti Stephani ecce ego mit-
to.ca.37.li.E,

¶ In festo sancti Ioānis euangelistę. Se-
quere me.ca.50.li.B,

¶ In festo Innocēciū, Angelus apparuit
ca.3.li.A,

¶ In purificatione beatę Marię post-
quam impleti.ca.2.li.H,

¶ In cathedra Petri. Venit Iesus in par-
tes cesareę.ca.27.li.A,

¶ Annunciatio beatę Marię. Missus est
ca.1.li.B.

¶ In festo sancti Marci designauit domi-
nus.ca.12.li.A,

¶ In festo sanctorum Philippi & Iacobi
non turbetur.ca.41.li.C,

¶ In inuentione sanctę Crucis, erat ho-
mo.ca.6.li.C,

¶ In vigilia Ioānis baptistę, Fuit in die-
bus Herodis.ca.1.li.A,

¶ In festo sancti Ioannis baptistę, Eliza-
beth impletū est tempus.ca.1.li,

¶ In vigilia apostolorum Petri & Pauli
Simon Ioannis diligis me.ca.50.li.B,

¶ In festo apostolorum Petri & Pauli,
venit

venit Iesus, ca. 27. li. A,

¶ In cōmemoratione Pauli, ecce nos reliquimus omnia, ca. 29. li. H,

¶ In festo visitationis beatæ Marię, exurgens Maria, ca. 1. li. C,

¶ In octava Petri & Pauli Ambulat super mare, ca. 17. li. A.

¶ In festo Magdalene, Rogabat Iesum ca. 19. li. D,

¶ In festo sancti Iacobi apostoli, accessit ad Iesum, ca. 32. li. D,

¶ Petri ad vīcula, venit Ies⁹, ca. 27. li. A,

¶ In trāssigura. assumpsit Ies⁹. c. 27. li. E

¶ In fest. sancti Laurēti, nisi granū, c. 35. l. d

¶ In Assumptione virginis, intrauit Iesus, ca. 20. li. E.

¶ Decollatio baptiste, misit Herodes, ca. 7. li. A

¶ In die natiuitatis beatę Marię liberationis, ca. 3. li. F.

¶ In exaltatione sancti Crucis, nunc iudicium est mundi, ca. 35. li. E.

¶ In vigilia et festo sancti Matthei, d⁹ vocatione. ca. 7. li. G.

¶ In dedicatione .s. Michaelis archangeli, quis putas, ca. 28. li. C,

¶ In dedicatione ecclesie, ingressus Ie-
sus. ca. 32. li. G.

¶ In vigilia omnium sanctorum. descē-
dens Iesus de monte. ca. 8. li. B

¶ In festo omnium sanctorum, videns
Iesus turbas. ca. 8. li. A.

In cōmuni sanctorum.

¶ In vigilia vnius apostoli, hoc est prę-
ceptum meum. ca. 42. li. B.

¶ In vigilia plurimorum ego sum vitis
ca. 42. l. A.

¶ In natali apostolorum, hæc mōdo vo-
bis vt diligatis inuicem. ca. 42. li. C.

¶ Et, ecce ego mitto vos. ca. 12. li. D.

¶ Et, ecce nos reliquimus ōnia. c. 29. l. H.

¶ Et designauit dominus, ca. 12. l. A.

¶ In festo vnius martiris. nolite arbitra-
ri, ca. 12. li. F. Et, si quis vult, ca. 27. l. C. Et
nisi granum frumēti, ca. 35. li. D. Et nihil
opertum, ca. 12. li. E. Et si quis venit ad
me. ca. 21. li. I.

¶ In festo vnius sancti a pascha vsq; ad
Pen. ego sū vitis vera, ca. 42. li. A.

¶ Et ego sū vitis et vos palmites, c. 42. l. a

¶ In festo plurimorū, vt sup̄ ī festo vni

¶ In natalicij plurimorū martirū post
Pente,

Pētecostē, vidēs Iesus turbas .ca. 8. li. A
Et sedēte Iesu, ca. 37. li. D. Et, attēdite a
fermēto, ca. 26. li. F. Et, ca. 12. li. E. Et, des
cēdēs Iesus, ca. 8. li. B. Et, vꝛ vobis, ca. 19.
li. E. Et, cum audieritis pꝛēlia, ca. 37. li. D
& E. Et, qui vos audit, ca. 12. li. G. & I.
Et, confiteor tibi, ca. 12. li. L.

¶ In natali vnius confessoris pontificis,
vos estis sal terre, ca. 8. li. C. Et, vigilate
quia nescitis, c. 38. li. E. & F. Et, homo qui
dā, ca. 39. li. C. Et, sint lūbi, cap. 38. li. E. Et
nemo accendit, ca. 9. li. E. & F. Et, vide-
te vigilate, ca. 38. li. C. Et nolite timere,
ca. 9. li. E. Et, homo qdā nobilis, c. 33. li. A

¶ In natali ijs virginū, simile est regnū
coelorum thesauro, ca. 16. li. G. Et, simile
est regnum coelorum decem virginibꝫ,
ca. 39. li. B.

¶ Pro defunētis, domine si fuisses hic,
ca. 31. li. B. Et, omne quod dat, ca. 17. li. E.
Et, ego sum panis viuus qui de cœlo dꝛ
cendi, ca. 17. li. G. Et, amē amen dico vo-
bis quia venit hōra, ca. 20. li. C.

CHRISTOPHORI CABRE-
ræ Presbyteri liberaliũ artiũ sacreꝝq;
Theologiæ professoris in Cõ
cordiam Euangelistarũ
nũc recēs in lucē editã
extemporale Epi
grãma.

Harmoniã tibi diuinã pie percipe lector,
Qua poteris mentem conciliare Deo.
Audito cœleste melos dulcedinis alta,
Si vis in Christi regna superna rapi.
Concentũ mirum ex quatuor tibi vocib⁹ vnũ
Spiritus almus agit. Spirat vbiq; Deus.
Matthæus, Marcus, Lucas modulãtur adæque,
Ecquid Ioannes? Hic super astra volat.
Tibia sic quadruplex, sed spiritus vnus & idẽ
Insonat. Hinc animus se recreare potest.
Quod doct⁹ dedit ante alios Ammonius olim
Heu duri perijt temporis inuidia.
Eusebiq; pij Canones sunt regula doctis
Quos inuit studium, sollicitudo, labor.
Quid Gerfonẽsis doctus, pius, æquus, amicus?
Haud quãq; tetigit rem (nisi fallor) acu.
Hinc Osiãder iners, nec sat pi⁹, vndiq; friget.
Indignus

Indignus sané cum pietate legi.
Est cælestinus dignus qui laude legatur,
Sed salebras rudibus spargere doctus amat.
Ultimus indoctis doctisq; facit satis autor.
Vincere gratificās omnibus vnus habet.
Hic rerum series verborumq; optimus ordo.
Hic salebræ nullæ, nulla vorago subest.
Hoc fuit inuentum docti, prudentis, acuti.
Cui Villalouos nobile nomen inest.
Insignē pietate virum Illustrissimus ille
Castellæ præstans Archithalassus alit.
Sic Princeps pius atq; potēs exornat alumnū.
Principis exornat rursus & ille domū.
Inclyta p̄gēies modicę comes hocce magistro
Quam merito gaudet tota columna domus.
Fœlix discipulus, fœlix simul ipse magister.
Fœlix cui placeat gemmeus iste liber.
Hoc Enchiridion meditans tere, plege, versa,
Circumferq; tuo semper, amice, sinu.
En Euangelij splendor clarissimus orbem
Illustrat radijs nocte dieq; suis.
O vtinam mens nostra, Deus, te luce fruatur.
Cuit manet imperium, gloria, laus, & honos.

EXCVDEBAT SEBASTIANVS
Martinez, Pincia. Anno a Christo
nato. 1555. 7. Iulij.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

EX LIBRIS
Faint text at the bottom of the page, possibly indicating ownership or a date.

